

Land van de Woestijne

Tijdschrift van de
Heemkundige Kring

20e jaargang - nrs. 1 en 2 - 1997

WOORD VOORAF

De kinderschoenen ontgroeid.

Twintig jaar geleden, beter gezegd op 26 mei 1977, zag ik het levenslicht. Het was geen bevalling in één of ander ziekenhuis, maar een thuisgeboorte die plaats vond bij de familie Verhoustraete in de Lostraat te Aalter.

De heren Luc Stockman, Maurice Thys, wijlen Marcel Saelens, wijlen Maurice Michiels en wijlen Roger Defruyt waren aanwezig. Ook wijlen juffrouw Anna en ~~wijlen~~ de heer André Verhoustraete zorgden voor een perfecte behandeling. De naam van de nieuwe dopeling was "Heemkundige Kring A. Verhoustraete". Wijlen Arthur Verhoustraete zette zijn leven in tot het leren kennen en waarderen van het oude Aalter. Tal van archiefstukken zijn door zijn handen gestreeld. Niets ontglipte aan zijn oog. Maar wat ben je zonder je te kunnen laten zien, horen of lezen. Het tijdschrift "Land van de Woestijne" zou het tastbaar instrument worden van de geboorte.

Ik werd in plaatselijke klederdracht gehuld. Niettegenstaande ik al 20 jaar ben, draag ik nog steeds hetzelfde pak. Het staat me nog steeds goed, vind je niet? Dertien leden zouden over mijn opvoeding waken. Onder die leden was Luc Stockman de eerste voorzitter. Ze zorgden voor een degelijke opvoeding, zodat ik de ene keer wat dikker en de andere keer wat magerder naar voor kwam. Tenslotte, opvoeden kost geld ... veel geld. Daarom moest er gegeten worden wat de pot schafte.

Het tweede levensjaar was ik al uitgegroeid tot 108 pagina's. Van een gezonde opvoeding gesproken.

Toen ik vier jaar was, mocht ik alle kapelletjes van Aalter doen. Geen herbergen, maar echte bidplaatsen bezoeken. Het was de moeite waard! Ik groeide bijna uit mijn voegen met die 140 bladzijden lectuur. Ondertussen had Jan Camerlinckx Luc Stockman als voorzitter opgevolgd.

Sommige jaren verscheen ik viermaal bij de leden thuis en bij de viering van mijn elfde jaar werd er zelfs gezegd dat ik op het "goede spoor" was. Met een uitgave van 291 bladzijden had ik toch een hoogtepunt bereikt. Dit was trouwens een uitzonderlijk nummer waar velen hun sporen verdienden. Ook het gemeentebestuur liet zich niet onbetuigd om die uitgave te kunnen verzorgen.

Ondertussen kwamen nieuwe bestuursleden bij en anderen gaven ontslag. Vele van de stichters zijn helaas overleden. Het themanummer "Licht - glas - schilderkunst; Neogotische glasramen van de St.-Corneliuskerk-Aalter" door wijlen Roger Defruyt oogstte veel succes. Zo kunnen we nog bladzijden en bladzijden vol schrijven over het wel en wee van het tijdschrift.

Ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van al onze pennenvruchten, besloot het huidig bestuur ook dit jaar onze leden eens extra te verwennen met heel wat leesvoer. Tenslotte zijn het onze leden die het ons mogelijk maken er iets degelijks van te maken. We blijven verder rekenen op jullie steun om er nog veel jaren bij te doen.

Dank aan alle schrijvende en niet-schrijvende lezers en lezeressen en alle bestuursleden.

Willy STEVENS
voorzitter

DE WIELERSPORT TE AALTER

50 JAAR TERUG - Deel 2.

In het vorig boekje, jaargang 19 nrs. 3-4, op p. 43 drukte ik een overzichtstabel af van renners. Tot op heden moeten er al enkele aanvullingen worden aangebracht i.v.m. de sterfdata.

DE ROO MAURICE	° 24-06-1923	+ 18-12-1996
FRANÇOYS RENÉ	° 10-02-1933	+ 26-02-1997
MESTDAGH JULES	° 11-01-1928	+ 29-03-1997

HAUTEKEETE Jules

Jules Hautekeete werd te Aalter geboren op 3 januari 1930 als oudste telg van het vlashandelaarsgezin Edmond Hautekeete - Elodie Engels. Hij groeide op in de Oostmolenstraat tussen de landbouwers-buren: De Vliegheer, Willems en Blomme en hun kinderen waarmee hij naar hartelust ravotte. Toen F.C.-Oostmolen kort na de bevrijding van W.O. II, in september 1944, op de wijk boven de doopvont werd gehouden, bond de stevige knaap Jules ook de voetbalschoenen aan. Zijn vader *Montje* werd clubleider; later zelfs voorzitter. Jules was een flinke belofte die als piepjonge kracht in de fanionploeg gedropt werd. Na strubbelingen in de bestuursrangen, trok Jules naar Groene Leeuwen Ruiselede. Niet moeilijk trouwens want in de Aalterstraat, op nauwelijks 150 m van het voetbalterrein, leerde hij de schoenmakersstiel bij de gekende Robrecht Hoste, overigens de oom van zijn latere vrouw Marie-Louise Hoste uit Ruiselede. In de buurt, in de Aalterstraat, woonde ook de familie Huyvaert, een door-de-koersmicrobe-gebeten gezin en zoon Valère. Die was trouwens zelf een belofte. De Hautekeete-clan uit Aalter was dit al evenzeer. De nonkels Henri, Alfons, Maurice en vader aan de vaartkant en kozijn Maurits Hautekeete, waren vurige en verwoede wielierliefhebbers. Enkelen koersten trouwens ook. Vandaar de link leggen, is niet zo moeilijk en op nog geen 18-jarige leeftijd, eind 1947, reed Jules reeds zijn eerste wielierkoers te Ruiselede op de weg naar Tielt. Hij koerste op een door zijn kozijn, ex-renner Maurits Hautekeete, geleende fiets. Het waren toen nog ruwe kassei- en grindwegen welke voor de wielen geschoven werden. Hij reed bij alle renners zonder vergunning en nam in 1948 een vergunning bij de nieuwelingen BWB. Goed zijn mannetje

staande, bemachtigde hij dat seizoen evenwel geen eerste prijs doch wel 4 tweede plaatsen, 3 derde plaatsen, 2 vierde plaatsen, 4 vijfde plaatsen en nog heel wat andere prijzen in de eerste tien. Hij was zeer regelmatig maar toch ontbrak duidelijk wat eindspurt terwijl hij vooral uitblonk op lastige parcours. Hij werd ook meerdere malen niet gespaard van pech.

In 1949 won hij wel zijn koers te Ruiselede, zijn favoriete dorp uiteraard. Na enkele tweede, derde en vierde plaatsen debuteerde hij bij de liefhebbers en legde andermaal een fraaie regelmaat in zijn prestaties. Tijdens de winterrust voetbalde hij verder bij de Groene Leeuwen van Ruiselede.

Hij bleef ruim 2 seizoenen bij de liefhebbers rijden en evolueerde tot een belovende onafhankelijke in de tweede helft van het koersjaar 1953.

Jules reed in '52 in de Omloop van Noord-West-Vlaanderen (Zwevezele) een opvallende koers tegen het kruim van onze liefhebbers. Hij etaleerde er zijn aanleg en voorkeur als klassiek renner. Als ronderenner toonde hij dit nog sterker in de Ronde van België, welke hij op de achtste plaats afsloot tegen kleppers van formaat. Een spijtige kettingbreuk bezorgde hem kostbaar tijdverlies en ontnam hem alzo een zeer dichte ereplaats. Verdere uitslagen als: 5 tweede, 6 derde, 3 vijfde, 3 zesde plus nog 90 prijzen binnen de eerste 10, vullen zijn uitslagenboekje. Een jaar soldaatje spelen in St.-Niklaas-Waas, hinderde hem niet te fel want ook hij liep sportieve legeroversten tegen het lijf.

Hij kruiste de wielerdegen met o.a. Aalternaar Roger Wijckstandt, Germain Van Hulle en René Van Meenen (beiden uit Drongen), Antoine De Keyser (Lotenhulle), Noël Foré (Adegem-Veldeken), Roger Baetslé en Robert De Bal (beiden uit Lovendegem), de gebroeders De Walsche (Sleidinge), Herman *Boerke* Vergauwen (St.-Laureins), Valère Huyvaert (Ruiselede), Gilbert De Smet (Roeselare), Rik De Nijs (Emelgem), Edgard Sorgeloos en Frans Sirayt uit het Aalsterse en nog vele anderen uit Oost- en West-Vlaanderen. Als onafhankelijke werd hij 3e te Zomergem in de bekende koers in de Dreef (kampioenschap Oost-Vlaanderen). Hij werd de reële zegekans te St.-Pieters-Leeuw in het Brabantse kampioenschap door een ernstige val samen met Van Belle (gehospitaliseerd) ontnomen in zijn strijd met kleppers van toen zoals Fred De

Bruyne, Richard Van Genechten, René De Smet (Ursel), Roger De Volder, Firmin Bral (Waarschoot), Willy Van Vlierberghe, Roger Schoorisse en Georges De Craeye.

Jules Hautekeete was een op en top sportbeoefenaar met karakter en voldoende inhoud om het enerzijds als voetballer en anderzijds als wielrenner waar te maken. Een longontsteking na een hels onweer in een profkoers werd hem fataal en betekende het einde van zijn loopbaan.

Toen Jules opkwam, ontbrak het hem niet aan fans en aanhangers. Hij had een bloeiende supportersclub die gevestigd was bij Arthur De Lannoy (Tuur de bakker), ex-bakker, waard van het café 't *Paradijs* aan de oude spoorwegovergang, Oostmolenstraat nr. 3. Arthur Schoonaert van de cartonnage was voorzitter, Roger Vanlaere was secretaris-schatbewaarder.

Jules zat dan in een sterk ploegje van de Gentse gebroeders F. en Pol De Snerck, fabrikant van de fietsen "Plume Vainqueur". De bekende BWB-bestuurder, Ignace Peckstadt, voorspelde hem een knappe toekomst als ronderenner en zou hem in een goed merk binnenloodsen.

Natuurlijk popelde de toen 23-jarige Jules Hautekeete van verlangen om prof te worden. Wat halfweg 1954 gebeurde. Helaas, helaas zijn derde koers werd hem bijna fataal. Hij debuteerde als beroepsrenner te Aartrijke. Zijn tweede wedren reed hij te Oostende (Stene) en zijn derde werd dus zijn ondergang. Het gaat hier over de klassieker Brussel-Ingooigem (De Stijn Streuvelsprijs).

Jules was goed mee doch in een plots uitgebroken onweer, waarbij bakken water over de bezwete lichamen neerplensden, liep Jules een longontsteking op en zweefde de eerste week tussen leven en dood. Acht weken was hij bedlegerig, thuis, onder het waakzaam oog van zijn bezorgde familie. Het was meteen afgelopen met koersen en met de tranen in de ogen hing hij zijn renfiets aan de haak. Hij vond werk, zoals zovelen, in de V.W.-fabriek te Brussel-Vorst.

In 1955 huwde hij Maria-Louise Hoste uit Ruiselede waarmee hij jarenlang verloofd was. Intussen had zijn vader Edmond een flinke zaak van verzekeringen en spaargeld uit de grond gestampt. Later groeide dit uit tot het verzekerings- en spaarkantoor E. Hautekeete & zonen. Jules nam samen met zijn broer Julien (° 1943), toen zijn vader stierf op 06.12.1979, deze zaak over.

Jules was vele jaren de gratis verzorger van voetbalclub V.V.E.-Aalter want ook voetbal bleef hem interesseren. Eén van zijn taken was het masseren van de spelers. Letterlijk en figuurlijk een ondankbare taak. Hij was ook verzorger van familielid Christiaan Hautekeete, een gekend wielrenner en cyclo-cross-vedette die nu een bloeiende fiets- en sportzaak uitbaat te Aalter. Nu speelt Jules in zijn vrije tijd met de krulbol in de streek van Maldegem waar deze volkse sport floreert.

BRAEKEVELT Marcel

De geboren en getogen Aalternaar, Marcel Braekevelt, werd op 13 april 1924 geboren in de rustige en bosrijke wijk Hageland. Hij stamt uit een familie van smeden dus ... sterk van lijf en leden.

Als 16-jarige knaap startte hij in april 1940 als beginneling bij alle categorieën zonder vergunning te Doomkerke-Ruiselede. Hij debuteerde dus aan het bekende *Koortskapelleke* maar viel er buiten de prijzen. Evenzo verging het hem tijdens zijn tweede koers op Knesselare-Kapelle. Zijn derde wedstrijd betwistte hij dicht bij zijn deur, namelijk in Stratem aan het café 't *Halfweeghuis* van de familie Maerschalcck op 5 mei 1940. Hij bolde er als zesde over de eindstreep en pakte eveneens naast de prijzenpot. Die prijzenpot, van 250 BEF, werd onder de eerste vijf verdeeld.

Marcel kon amper 3 wedstrijden rijden bij de opening van het wielerseizoen want op 10 mei ratelden de Duitse tanks over de Belgische grens. Duitsland zou een grote rol gaan spelen bij de jonge Braekevelt. Enkele dagen later moesten alle jonge mannen tussen 16 en 35 jaar zich, op bevel van de regering, naar Frankrijk begeven om er een militaire opleiding te krijgen. De verplaatsing gebeurde per fiets. De groep waarin Marcel Braekevelt zich be-

vond, kwam terecht in Rouen. Van daaruit reden ze verder richting Middellandse Zee tot Béziers. Ze bleven er tot augustus 1940 en keerden per trein naar België terug.

In 1941 besteeg hij terug met frisse moed de renfiets. Het was zijn broer, de gekende smid en fietsenmaker Maurice uit Lotenhulle, die hem had aangemoedigd om te herbeginnen. Later werd zijn broer ook zijn persoonlijke verzorger. Hij won een drietal wedstrijden o.a. de bekende *Statiekermisprijs* langs de *Trambuize*. Met zijn *Groene Leeuw* van vader Dolf De Kimpe uit Deinze won hij op *Sinksen* (Pinksteren) en op *Tweede Sinksendag* (Pinkstermaandag) bolde hij als vierde over de meet in de Maria-Aalterstraat rechtover café *Den Yzer* van schroothandelaar Maurice Thys. En dit tegen de lepe oudere Aalterse rivalen zoals *Loet* De Bel, Gerard Vroman, Gerard Taghon e.a. waartegen hij moest optornen. Hij reed nog veel dichte ereplaatsen bijeen tijdens dat jaar.

Het volgende seizoen, in 1942, zette hij een schitterend voorseizoen neer met o.m. 9 eerste plaatsen. In de helft van het seizoen nam hij een vergunning als liefhebber-junior en kaapte nogmaals 9 bloemtuilen of zegebekers weg naast 6 tweede plaatsen. Ditmaal reed Marcel met een echte renfiets van Salomé Rijckaert, vader van oudkampioen Marcel van Adegem-Kruijpuit. Een knappe loopbaan lag in 't verschiet voor onze grote belofte doch de bezetter beschikte er anders over. Tijdens zijn eerste koers te Ertvelde klopte hij de Oosteeklonaar en grote belofte Achiel Schepens plus nog 9 andere renners in de spurt. Drie dagen later werd hij als opgeëiste werkweigeraar naar Duitsland weggevoerd. Hij belandde tegen de grens van het toenmalig Tsjechoslowakije namelijk in Zwickau tussen Leipzig en Dresden. Hij verbleef er 26 maanden lang tot hij bevrijd werd door de Amerikaanse vrienden. Op 26 mei 1945 kwam hij andermaal met de trein bij zijn ouders in het Hageland terug.

Nadat hij gedurende 8 maanden terug op adem was gekomen, achtervolgde Duitsland hem alweer. Op 2 februari 1946 moest hij helpen het land bezetten. Hij vertoefde in Wesseling nabij Keulen tot eind januari 1947. Dit was tevens zijn afzwaai als milicien. Als 24-jarige zou hij toch nog zijn comeback wagen doch de grotere afstanden bij de liefhebbers, die soms opklommen tot 120 km en meer, en zijn verzwakt gestel deden hem algauw inzien dat het nimmer meer zou worden als voorheen. Het bleef bij enkele mooie ereprijzen.

Toen hij 25 jaar werd, hing hij de fiets aan de haak en ging werken als metaalarbeider in de fabrieken van Seraing. Daarna stapte hij voor 7 jaar over naar de firma Socol in Jemeppe-sur-Meuse (bruggen en wegen). Dit was uiteraard een goed lonend werk. Na die 7 jaar werkte hij als onderhoudsman in het depot van Clabecq. Van 1957 tot in 1962 werkte hij als zelfstandig smid en mechanicien om in datzelfde jaar, terug in de onderhoudsdienst, nog te beginnen werken in de lokale zuivelfabriek Comelco.

In 1984 ging hij dan op 60-jarige leeftijd met brugpensioen na een zeer druk leven en vele vervlogen dromen van weleer. De tijd dat hij wedijverde als 19-jarige "coming man" met renners zoals Rik Van Steenberghe, Marcel Rijckaert, Roger De Corte, Lucien Matthijs, Guido Bockstaele en de West-Vlamingen Arthur en Omer Mommerency, Dré Pieters, Norbert Callens en Omer Braeckeveldt, die het als prof waargemaakt hebben. "Maar de sakkerse Krieg en Dolf hé!" monkelde hij zachtjes voor zich uit toen we hem interviewden.

Na zijn fraaie overwinning in eigen midden te Aalter bij fietsenmaker Basiel (Dhontje) Standaert die als mechanicien veel met renners omging. Zittend v.l.n.r.: Gaston Saey (+) en Raoul De Grootte.

Staande v.l.n.r.: Basiel Standaert (+) en zijn vrouw Elodie Danneels (+), winnaar Marcel Braekevelt, taxichauffeur "Montje" Van Parijs (+) en beenhouwer Leon Schoonaert (+).

Behalve Marcel en Raoul woonden allen 50 jaar terug aan het oud station van Aalter doch hun woningen (winkels) en aanpalende eigendommen verdwenen in de diepe en grote tunnel en werden samen met het station gesloopt in 1982.

MESTDAGH Jules

De kattewegel is zonder twijfel zowat de bakermat geweest - voor wat de wielersport betreft - vóór, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Heel wat jongeren, gedreven door de onweerstaanbare drang tot presteren en het zich tonen na de duistere en desastreuze oorlogsperiode, vonden een uitlaatklep voor enkele sportactiviteiten. Vooral de arbeidersklasse manifesteerde zich duidelijk. Zo was het ook met Jules Mestdagh die vooral gestimuleerd werd door de reeds jonge vrienden uit de buurt die begonnen te *koersen*.

Hij werd geboren op 11 januari 1928. Jules was evenwel 18 jaar toen hij de stap zette als nieuweling in de wielrennerij. In het begin van zijn carrière behaalde hij enkele fraaie prestaties en uitslagen. In 1947, reeds ouder dan 18 jaar, startte hij bij de liefhebbers van de BWB, want de juniorenafdeling bestond toen nog niet. Daar betaalde Jules zijn leergeld maar reed toch andermaal een heleboel knappe ereplaatsen bijeen. In 1948 vervoegde hij het Belgisch leger en belandde na 3 weken verplicht verlof te Gent bij de vervoerdienst van de landmacht. Later werd hij in het verre Leopoldsburg gekazerneerd waar natuurlijk van wielrennen niets in huis kwam. Halfweg 1949 zwaaide hij af en hervatte, na duchtig oefenen en veel zweet, de wielrennerij bij de liefhebbers, tot hij in de beginjaren 50, na hard overwegen, inzag dat hij beter zou gaan werken. Dit waren trouwens de gouden jaren met een grote economische expansie.

Jules huwde in 1961 met Margriet De Caluwé (° 21-02-1931). Ook zij is geen onbekende in het familiale wielermilieu. Hij bleef dus vrij lang vrijgezel en woonde in bij zijn moeder in de Kattewegel. Hij woonde er tot bij zijn overlijden op 29 maart 1997, maar dan wel een paar honderd meter verder dan de ouderlijke woning, in een nieuwe woning die door hem werd gebouwd.

Zijn palmares was heus niet slecht en diverse bloemenhuldgingen als winnaar vielen hem te beurt. Zo won hij o.a. te Dentergem, Lovendegem en tweemaal te Aalter. Dit deed zich voor op kermisdinsdag met aankomst aan de woning van *kuiper Beirnaert* in de Stationsstraat. Een tweede plaats behaalde hij op *Statiekermis* en te Beervelde na de Antwerpse ex-prof Jos Van Staeyen. Tijdens de wedren Waregem-Oostende reed hij lek toen de zege hem reeds toewuifde. Zo kende hij een resem *bijna-kopprijzen* tijdens zijn vierjarige wielerloopbaan waarin hij - naast de buurjongens

Wijckstandt, Toon De Keyser en Julien de Caluwé - moest optornen tegen o.a. de bekende Leon De Lathouwer uit Kalken, Roger De Cock uit Menen, Marcel Dierckens uit Beernem, Maurice Blomme uit Roeselare en nog vele andere.

Jules' echtgenote was een dochter van één van de gekende gebroeders Gust en Trifon De Caluwé, beter gekend onder de bijnaam Gust en *Loet* De Bel. Zij koersten vóór de Tweede Wereldoorlog en waren in de jaren dertig geduchte en gevreesde mannen, samen met Gerard Vroman, Berten Van Bruaene, Gerard Taghon, Marcel Strobbe en de broers Coussens uit Lotenhulle die toen onze streek domineerden. Jules Mestdagh was ook de schoonbroer van ex-renner Julien De Caluwé.

Jules Mestdagh, hier negentien jaar oud, werd net zoals zovelen uit de volkse wijk Kattewegel gebeten door de koersmicrobe. Hij werd een flinke belofte die enkele mooie zeges zou behalen.

STROBBE Marcel en Victor (gebroeders)

In 't volkse 't *Hoekske* bekleedde de familie Strobbe reeds vóór de Tweede Wereldoorlog een vooruitstrevende positie in het koersgebeuren en het wielerleven van Sint-Maria-Aalter. Men had er toen zelfs al een eigen velodroom in de nabije omgeving van de Stobbess.

Vader Gustaaf Strobbe (°Maria-Aalter, 03-09-1882, +07-10-1956) runde op de landelijke wijk Sparhoek een landbouwbedrijfje samen

met zijn echtgenote Maria-Elisa De Caluwé (°Maria-Aalter, 02-02-1883, +17-04-1962), die ook een winkel openhield op het gehucht. Het gezin telde 3 zonen en 3 dochters. De jongste twee spruiten waren trouwens een tweeling, nl. Victor en Madeleine. Madeleine huwde met Marcel Rots van Aalter (°19-09-1923, +28-09-1980). Hij was zeer bekend in ACW- en ACV-middens en de CM-Ziekenkas. Madeleine werd geboren op 4 augustus 1925 en stierf te Aalter op 08-01-1967 op amper 41-jarige leeftijd.

① *Strobbe Marcel*

Van jongsaf waren de 6 Strobbekinderen gebeten door de wielermicrobe. In 1932, op nauwelijks 16-jarige leeftijd, krom Marcel (°18-03-1916) op de renfiets. Hij begon als beginneling alle categorieën en zou als liefhebber stoppen vanwege de Tweede Wereldoorlog en zijn voorgaande perikelen. Marcel werd immers tweemaal gemobiliseerd; eens in 1938 en in 1939 zelfs voor enkele maanden. Tevens nam hij deel aan de achttiendaagse veldtocht vanaf Munster-Bilzen, die voor hem eindigde dichtbij het Nederlandse Aardenburg (Zeeuws-Vlaanderen). Na de bevrijding ging Marcel werken bij de NMBS bij de spoorleggers. Door het afleggen van examens krom hij al gauw op tot seingever doch werd afgekeurd bij de benoemingsvoorwaarden (?). In 1951 werd hij echter politie-agent te Aalter en was een graag geziene figuur. In 1976 ging hij verdiend op rust. Zijn sportief stokpaardje, wielrennen, bleef hij echter benijden want zowat alle wielervedstrijden in de streek ging hij als fervent aanhanger bekijken. Tijdens deze pensioenperiode was hij ook een verwoed duivenliefhebber en een flinke verzorger voor de duiven van het bekende duivenhok *Apotheek Tavernier* van Aalter. Na een slepende ziekte stierf Marcel op 3 september 1991. Hij was gehuwd met Elza Martens (°Knesselare, 30-05-1922), dochter van *Maatje* Martens die woonde langs de Vaart in Hoekestraat.

Marcel was een sterk ronderenner en won zijn wedstrijden bijna uitsluitend met voorsprong. In 1936 kende hij een superjaar en veroverde 31 zegepalmen op het kruimpje uit van de beginnelingen. Hij was toen amper 20 jaar. In 1937 werd hij liefhebber en debuteerde in de klassieke Omloop van Midden-Vlaanderen te Deinze (de later gekende profwedstrijd) waar hij knap vierde werd. Hij won nog heel wat wedstrijden tot de soldatenperikelen hem dwarsboomden.

Tot zijn voornaamste vrienden maar rivalen uit de streek telde hij zijn dorpsgenoot Gerard Vroman, Gerard Taghon (uit Nieuwendam), Albert Beirnaert (Zomergem), Briek Schotte (Kanegem), Berten Sercu (Izegem), André Malbrancke (Torhout), Roger Lambrecht (St.-Joris-ten-Distel), Maurice De Smet en Valère Truyaert (Ruisselede), Maurice De Corte en Maurice Bruggeman (Knesselare), veldwachter René Matthijs (Kleit), vader Philibert De Vlaeminck (Eeklo), Dolf Braeckeveldt (St.-Denijs-Westrem) en nog vele anderen. De meesten werden later grote profrenners, ja ... zelfs kampioenen en wereldkampioenen.

Marcel Strobbe tijdens één van zijn succesvolle rushes bij de junioren in 1937. Op de straatstenen van Izegem klopte hij de latere Belgische profkampioen Albert Sercu in eigen midden. "Berten" is de vader van huidig wereldberoemd wielerveerleider en ex-wereldkampioen Patrick Sercu.

② *Strobbe Victor*

In de Kerkstraat te Knesselare woont nu Victor Strobbe met zijn echtgenote Simonne De Jaeger (°Knesselare, 01-08-1928). Hij geniet er van een welverdiend rustpensioen als gewezen zelfstandig aannemer. Momenteel houdt hij zich bezig in zijn moestuin en op het neerhof waar hij een bonte verzameling heeft van allerhande soorten pluimvee. Maar op mooie namiddagen dweilt hij nog heel

wat wielervedstrijden af. Ook supporteren voor zijn bij de voetbaljeugd spelende nakomelingen, in de periode dat de wielrennerij stil ligt, is één van zijn bezigheden want sport is zijn leven. Dit is eigen aan de Strobbes die vooral de wielersport met de pap in de kinderjaren meekregen. Bovendien hadden ze ook een bouwknobbel net zoals de familie De Caluwé waarmee ze nauwe banden hadden.

Victor (°04-08-1925) was de jongste mannelijke helft van een tweeling. Vanaf zijn veertiende werd hij leerling en handlanger in het aannemersbedrijf van Nonkel Honoré. Hij was een stukadoor. Met de mobilisatie- en oorlogsperiode was er natuurlijk heel wat minder werk. Dat was dan ook de oorzaak waardoor Victor zonder werk viel. Dit was echter niet voor een lange periode want hij trok naar Gent waar hij tewerkgesteld werd in de Société Lainière Gantoise (wolspinnerij). Na de bevrijding nam hij terug de *plakkersstiel* aan bij zijn oom. Van 1949-1951 zou hij gaan werken bij de NMBS; eerst als spoorlegger en daarna als chauffagestoker in de Flandria Gent, het groepsgebouw van de Spoorwegen. Hij slaagde ook voor het examen van seingever maar werd evenwel niet benoemd omdat hij als tijdelijke was tewerkgesteld. Hij werd afgedankt en nam alzo terug de stukadoorsstiel op. Victor nam deze zaak op zelfstandige basis over toen zijn oom met pensioen ging. Hij oefende de *plakkersstiel* uit tot in 1985, het jaar waarin het aannemersbedrijf werd stopgezet en Victor zelf met pensioen ging.

In 1943, op Hoekskenszondag - de tweede zondag van de *vasten*, startte Victor als beginneling zonder vergunning en bolde dolgelukkig als tweede over de eindstreep. Hij was amper 17 jaar oud maar behaalde kort daarop zijn licentie. Na tien ritten zonder zege, won Victor de eerste maal in Zulte. Later behaalde hij ook nog de ritzege te Ingooigem en te Knesselare.

In 1944 zegevierde hij o.m. te Lebbeke (bij Dendermonde), St.-Jan-Wingene en Ichtegem. In de tweedaagse van Anzegem deed Victor een zware val op de Tiegemberg (Vossenhol) terwijl hij bij één van de koplopers was. Hij werd met een zware hersenschudding en tal van andere verwondingen opgenomen. Dit vergde natuurlijk een lange herstelperiode. Na deze lange periode hervatte hij de wielrennerij bij de liefhebbers in 1945. Hij ondervond evenwel nog veel hinder van zijn hersenletsel. Hij behaalde o.a. een derde prijs in Ruiselede. Op aanraden van de geneesheren haakte hij als wielrenner af en evenals zijn broer Marcel hield hij het bij recreatief en passief wielrennen. "Jammer", zo zegt hij mij, "in die tijd was het

nog elk voor zijn *schelle* en we waren blij dat we een kleine sponsor vonden voor ons *koerskledij* en fietsgerief”.

Hij wedijverde vroeger met diverse latere profs, waaronder Dré Rosseel (Wingene), Lionel Van Brabant en zijn West-Vlaamse rivaal Noé Pommelaere, Georges De Beuckelaere (Antwerpen), Jan Spelte (Gent), Julien Pascal (Jabbeke), Marcel Braeckevelt (Aalter) en nog vele anderen.

Victor Strobbe, omringd door zijn hevigste fans, na zijn eerste zege te Zulte. Hij versloeg er de toenmalige kampioen Julien Plovie. Op de eerste rij, v.l.n.r., herkennen we Flor "Prince" De Fauw (+), winnaar Victor; Gilbert De Foor (+), Albert De Gersem (+) en diens latere echtgenote en tevens Victors zus Bertha.

(Wordt vervolgd)

Roger VANLAERE

JAN MARTENS (1656 - 1729) BURGEMEESTER TE BELLEM.

Talrijke *Martens* woonden in de 16^e eeuw in het zuidelijk deel van het Meetjesland, ondermeer in de parochies gelegen langs of nabij de *Dorma*, een prehistorisch riviertje dat bij graafwerken in 1613-1623 grotendeels in de bedding van de Brugse vaart verdween.

Ook te Bellem woonden vanouds *Martens* die zich in de loop der eeuwen vertakt hebben over Oost- en West-Vlaanderen.

Jan Martens (1656-1729), geboren, getogen en overleden te Bellem, was ongetwijfeld een belangrijke telg van deze wijdvertakte stam.

GENEALOGISCHE GEGEVENS (1)

Roots

De *roots* van Jan Martens lopen, voor zover als bekend, van Bellem over Hansbeke en Merendree naar Lovendegem, in opgaande rechte lijn van Guilliamme, Pieter, Jacob, Jan tot Stoffel Martens.

Over STOFFEL MARTENS is weinig bekend. Hij werd omstreeks 1495 geboren en woonde te Lovendegem. In 1554 getuigde hij voor de Raad van Vlaanderen in een rechtsgeding tussen Dieryck Clays, eiser, en Jan Ryckaert, Pieter Snouck en de erven van Mattheus Van Deynse, verweerders. Hij verklaarde dat hij omstreeks 1535 aanwezig was in de herberg *Het Schild van Bourgondië* te Lovendegem, toen Jooris Huevinck en Jossijne Vande Zijpe twee bunders land verkochten aan Jan Kerckaert, zijn zwager (2).

JAN MARTENS, zoon van Stoffel, woonde in zijn eigen hofstede, 300 roeden groot, op de wijk Velde te Merendree. Hij bezat 27 gemeten zaailand, 8 gemeten meers en 2 gemeten bos. Hij pachtte van diversen nog 11 gemeten. Alle partijen (ca. 22 ha) lagen op de wijk Velde. Hij was schepen van de heerlijkheid van Merendree en trad in 1571 en 1573 op als *collecteur* van de XXe penningen. Hij overleed omstreeks 1575 (3).

JACOB MARTENS, zoon van Jan, huwde omstreeks 1585 met Vijntgen Claeys fa Marten. Hij pachtte het *heerlijke* kasteelgoed te

Hansbeke met 30 bunders zaailand, meers, bos en water. Hij runde er een landbouwbedrijf met een drietal paarden, koeien, varkens en een kudde schapen. Hij had er ook een brouwerij. Hij was aanvankelijk schepen en (van 1602 tot aan zijn dood) baljuw van de heerlijkheid van Hansbeke, eveneens ontvanger en schatter. Hij overleed te Hansbeke in september 1618. Hij had toen 9 kinderen waaronder Pieter, geboren te Hansbeke in 1602 (4).

PIETER MARTENS (1602-1653), zoon van Jacob en Vijntgen Claeys, huwde op 27 januari 1624 in de kerk van Bellem met Tanneken Steyaert, dochter van Guillaume en Vijntgen Rijckaert. Hij woonde te Bellem, op de noordzijde van de vaart, in een tweewoonst langs de oostkant van de *Leystraete*. Hij pachtte in 1646-1652 van zijn schoonvader, die er talrijke landerijen bezat, 24 partijen land en meers met een totale oppervlakte van ruim 15 ha. Hij was armmeester te Bellem in 1632. Hij stierf er op 7 juli 1653. Hij had toen 5 volwassen kinderen waaronder Guillaume, geboren te Bellem op 31 mei 1628 (5).

GUILLIAME MARTENS (1628-1708), zoon van Pieter en Tanneken Steyaert, trouwde na de dood van zijn vader (vermoedelijk in de nazomer van 1653) met Janneken Steyaert, dochter van Pieter en Livina De Wispelaere. Hij vestigde zich aanvankelijk op een hofstede langs de westkant van de *Leystraete* en nam alle akkers in gebruik die zijn vader van Guillaume Steyaert in pacht had. Later bewoonde hij de ouderlijke hofstede en gebruikte 25 ha land en meers. Hij was schepen (1675-1676) en burgemeester (1692-1695) te Bellem, kerkmeester in 1697 (6). Hij overleed te Bellem op 24 februari 1708. Hij had 4 kinderen waaronder Jan, geboren te Bellem op 3 december 1656 (7).

Huwelijk en gezin (zie ook gezinsfiche p. 42)

JAN MARTENS, zoon van Guillaume en Janneken Steyaert, huwde te Bellem (toen hij 26 jaar oud was) met Janneken Maenhout, 25-jarige dochter van Gheeraert en Maria De Pestele, geboren te Hansbeke op 25 november 1657 (8). Het huwelijk werd (in aanwezigheid van Jan Martens (9) en Jacob Vanden Caseele, koster) door pastoor Daniël Thijsebaert op zaterdag 14 maart 1682 ingezegend, middenin de besloten vastentijd (Pasen viel in dat jaar op 29 maart). Gedurende de 40-daagse vastenperiode mochten katholie-

ken niet trouwen zonder dispensatie. Maar het jonge paar verkreeg vrijstelling van dit voorschrift wegens *omstandigheden*. De bruid was immers drie maand in (blijde) verwachting.

Zes maand na haar huwelijksdag baarde Janneken Maenhout een jongetje. Zoals gebruikelijk was Jannekens moeder meter en haar schoonvader peter. De boorling kreeg trouwens de doopnaam van zijn paternele grootvader:

- **Guilliam**e, geboren en gedoopt op 15.09.1682
(doopouders: Guilliam Martens en Maria De Pestele)

In de volgende jaren werden met de regelmaat van een klok nog vier kinderen geboren, en wel vier zoontjes:

- **Pieter**, geboren op 17.11.1684 en 's anderendaags gedoopt
(meter: Joanna Steyaert, paternele grootmoeder)
- **Joos**, geboren op 09.11.1686 en gedoopt op 10.11.1686
(doopvader: Guilliam Goethals; doopmoeder: Maria Weylandt)
- **Jacob**, geboren op 07.12.1687 en 's anderendaags gedoopt
(doopheffers: Pieter Steyaert en Georgia Versluys)
- **Jan**, geboren op 09.02.1689 en gedoopt op 10.02.1689
(peter: Jan De Pestele; meter: Maria De Suttere)

Wat een rijkdom! Een jong (landbouwers) gezin met vijf zoontjes. Het was te mooi! Het jongste zoontje stierf binnen zijn eerste levensjaar. Een eerste verdriet, getemperd misschien door het nieuwe leven dat de boerin in haar schoot droeg. Ze baarde alweer een zoontje waaraan ze uit piëteit opnieuw de doopnaam Jan gaf:

- **Jan**, geboren op 15.02.1690 en 's anderendaags gedoopt
(doopouders: Jacob Wynandt en Catharina Herschap).

Het kan verkeren! Het hartzeer om een gestorven kind was nog niet gelenigd toen Jan Martens' echtgenote overleed. Ze was nog geen 34 jaar oud. Ze stierf te Bellem op 17 oktober 1691. Ze werd er 's anderendaags in de kerk begraven. Hij bleef achter met 5 jongetjes, waarvan het oudste 9 jaar en het jongste anderhalf jaar oud was.

Vijf kleine pagadders hebben nood aan een (nieuwe) moeder. Toch verlieten nog twee en een half jaar vooraleer Jan Martens hertrouwde met Joanna De Vliegheer, geboren te Zomergem op

01.04.1663, dochter van Gaspar en Margareta Claeys. De ondertrouw vond te Zomergem plaats op 9 februari 1694. Vrijgesteld van de drie roepen, werd het huwelijk reeds vier dagen later (nog vlog vóór de aanvang van de vasten) te Bellem gesloten voor pastoor Antoon Van Belleghem, in tegenwoordigheid van Guilliam Martens (schoon)vader en Margareta Claeys (schoon)moeder als getuigen (10).

Het nieuwe echtpaar werd in de eerste huwelijksjaren herhaaldelijk in diepe smart gedompeld.

Op 18 februari 1695 stierf een eerste kindje, waarschijnlijk tijdens of onmiddellijk na de geboorte. Misschien werd het dood geboren. De overlijdensakte in het parochiaal register vermeldt geen doopnaam. Ook het geslacht wordt niet vernoemd (proles Joannes Martens = kind van Jan Martens) (11).

Anderhalf jaar later, op 10.08.1696, werd een meisje geboren dat (ook toen reeds) drie doopnamen kreeg: Joanna, Margareta, Theresia (doopouders: Jan De Sutter en Margareta Klaes, maternele grootmoeder). Maar de baby overleed op 13.09.1696, amper 1 maand oud.

Het leven kan hard zijn. Nog driemaal, op 24.11.1697, op 24.08.1699 en op 03.01.1701, verloor Janneken De Vliegheer haar kindje tijdens of na de geboorte. Wat een zielepijn moeten die ouders toch gehad hebben!

Nadien bracht Janneken nog twee jongetjes ter wereld:

- **Frans**, geboren op 23.01.1702 en op dezelfde dag gedoopt (peter: Jan De Vliegheere; meter: Judoca De Vliegheere)
- **Carel**, gedoopt op 01.12.1704 (doopheffers: Joos Goethals en Catharina De Neve)

Na de geboorte van Carel bestond het gezin uit zeven zoontjes: Guilliam, Pieter, Joos, Jacob en Jan uit het eerste bed; Frans en Carel uit het tweede bed.

Ook in het verder leven volgden blijde en droevige gebeurtenissen elkaar op: een huwelijk, een geboorte, een begrafenis, goede en kwade dagen.

Op 26 september 1706 stierf Jan, de jongste zoon uit het eerste huwelijk. Hij was amper 16 jaar jong.

Op 2 maart 1715 trouwde Joos, zoon uit het eerste huwelijk, met Pieterrella Lamme, dochter van Jan en Pieterrella Van Vynckt. Ze vestigden zich aanvankelijk op de wijk Veldeken te Nevele; kort daarna op de wijk Reybroek te Hansbeke. De eerste kleinkinderen werden geboren: Joanna (°Nevele, 31.08.1716) en Jan (°Hansbeke, 25.03.1717). Jan Martens werd peter van zijn kleindochtertje; zijn tweede vrouw meter van zijn kleinzootje.

Enkele jaren later volgden twee begrafeniszen. Pieter, zoon uit het eerste bed, overleed te Bellem op 10 augustus 1720. Hij was 35 jaar en ongehuwd. Een maand nadien stierf Pieterrella Lamme te Hansbeke op 27 september. Joos Martens hertrouwde te Ursel op 25 juli 1722 met Maria Ledeganck, dochter van Frans en Petronella Aerens.

Op 30 juni 1723 huwde Guillaume, de oudste zoon, te Kanegem met Joanna D' Huyvetter, weduwe van Frans Van Overbeke, dochter van Frans en Joanna De Roo.

Vervolgens werden vier kleinkinderen geboren: twee in het gezin Joos Martens-Ledeganck, twee in het gezin Guillaume Martens-D'Huyvetter: Frans (°Hansbeke, 11.08.1723), Agnes (°Kanegem, 04.03.1725), Jacob (°Hansbeke, 21.03.1725) en Brigitta (°Kanegem, 01.06.1728).

Het jaar 1725 bracht nogmaals verdriet: Joos Martens stierf te Hansbeke op 26 mei, 31 jaar oud; zijn jongste zoontje Jacob enkele maanden later op 25 oktober.

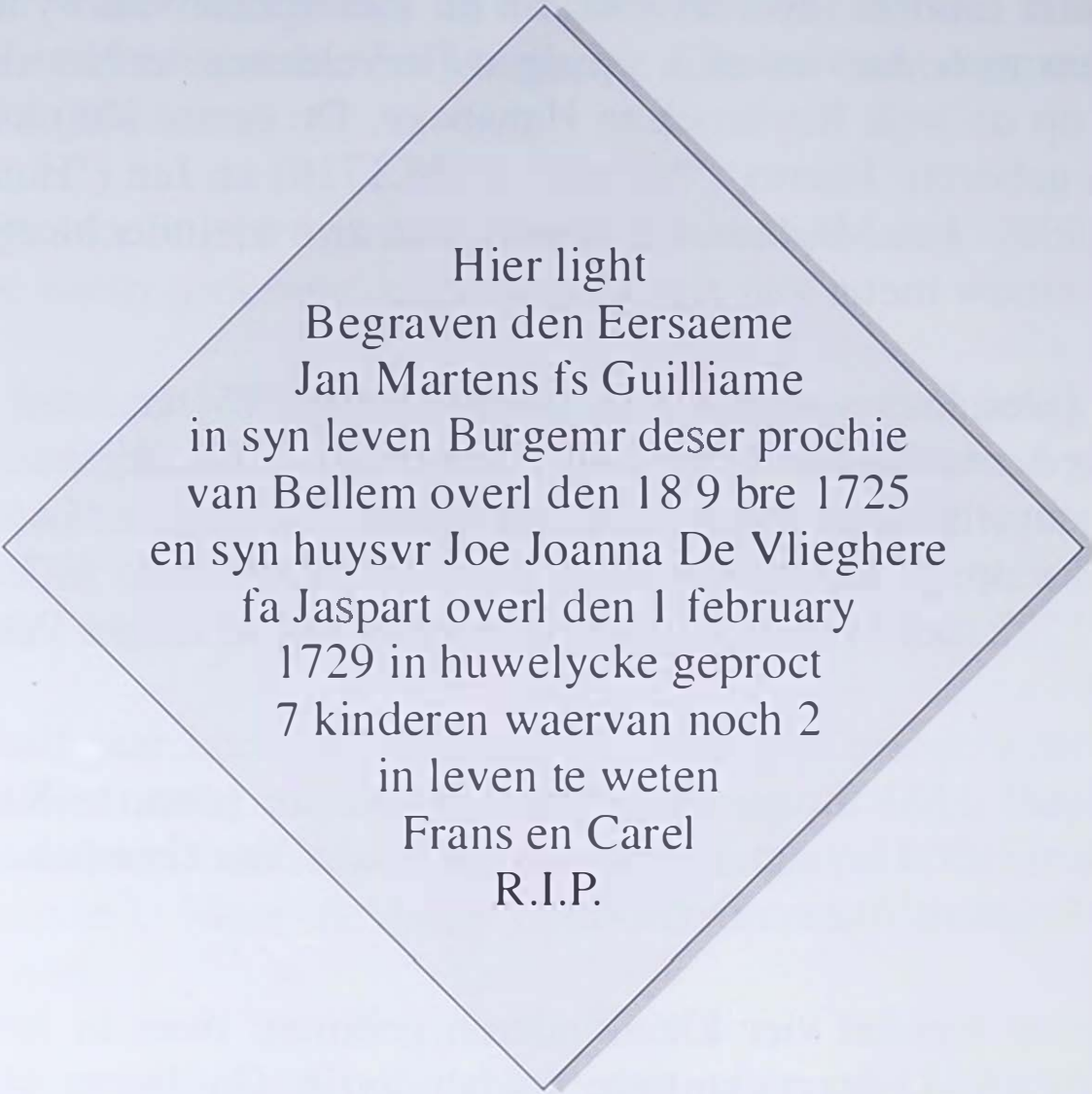
Jan Martens was ondertussen 70 jaar geworden, zijn echtgenote 65. Drie volwassen zonen waren nog ongehuwd: Jacob, Frans en Carel.

En dan ineens viel het gordijn: Joanna De Vliegheer overleed op 1 februari 1729, Jan Martens stierf nog in hetzelfde jaar, op 18 november (12). Ze werden in de kerk vóór het O.-L.-Vrouwaltaar begraven.

Hun ruitvormige grafzerk in wit marmer droeg in de top een gevleugeld engelenkopje en in het onderste hoekpunt een doods-

hoofd met twee gekruiste doodsbeenderen als memento mori, ook een banderol met R.I.P. (13).

Het grafschrift luidde:

Hier light
Begraven den Eersaeme
Jan Martens fs Guilliame
in syn leven Burgemr deser prochie
van Bellem overl den 18 9 bre 1725
en syn huysvr Joe Joanna De Vlieghere
fa Jaspert overl den 1 february
1729 in huwelycke geproct
7 kinderen waervan noch 2
in leven te weten
Frans en Carel
R.I.P.

Korte tijd na het overlijden van hun ouders, stapten de drie toen nog ongehuwde zonen in het huwelijksbootje:

- Frans, te Bellem op 16.01.1730 met Petronilla Van Maldeghem, dochter van Jan en Maria Steyaert (14).
- Jacob, te Ursel op 20.02.1730, met Joanna Ledeganck, jongere zus van zijn schoonzus Maria Ledeganck.
- Carel, te Bellem op 27.10.1733 met Maria Anna Steyaert, dochter van Jacob en Joanna Steyaert.

BEROEPSACTIVITEITEN

Jonge boer

De ouderlijke hofstede van Jan Martens, gelegen langs de oostkant van de *Leystraete* op de noordzijde van de vaart, was vanouds een tweewoonst. Nadat de hoeve gedurende decennia door twee gezin-

nen bewoond werd, gebruikte zijn vader vanaf 1668 de gehele woning voor zichzelf.

Jan groeide er op als enige zoon. Guillaume, een ouder broertje, en Pieter, een jonger broertje, waren (zeer) jong gestorven. Een zus Anna huwde in 1677 met Pieter Van Speybrouck (fs Joos en Petronilla De Reytere), en overleed anderhalf jaar later in haar eerste kraambed.

Vanzelfsprekend hielp Jan, als ongehuwde zoon, op het landbouwbedrijf van zijn vader.

Toen de pacht van twee partijen zaailand, die Guillaume Van Speybrouck van Guillaume Martens in bruikleen had, op kerstavond 1679 opgezegd werd, mocht Jan deze akkers blijkbaar op voorstel of met toestemming van zijn vader voor eigen rekening en gewin bewerken. Ze lagen op de noordkant van de vaart *in de haeltermers*, de ene (palend ten noorden aan een *drefken*) was 189 roeden en de andere 332 roeden groot (15).

Hoewel Jan Martens, na zijn huwelijk in 1682 met Janneken Maenhout, op Bellem woonde (zijn kinderen werden immers in de kerk van Bellem gedoopt) is hierover in het landboek geen duidelijke aanwijzing te vinden. Misschien huisde het jonge gezin in een deel van de ouderlijke tweewoonst en bleef Jan, hoewel hij enkele eigen akkers bebouwde, aanvankelijk een betaalde werkkraft in de landbouwonderneming van zijn vader.

Reeds in 1686 kocht hij een partij land *het haeltermersbilckxen* met het *striepken* ten noorden van de vaart (zie verder). En al die tijd gebruikte hij het zaailand dat hij in 1679 van Guillaume Van Speybrouck in pacht overnam.

Pachter van het Kerkegoed (16)

Op 2 februari 1691 pachtte Jan Martens het *Kerkegoed* op de zuidkant van het dorp (17). De akkers op de noordkant van de vaart, die hij tot dan toe bewerkte, liet hij aan zijn vader over (18).

Het *Kerkegoed* was volledig omwald en op een *motte* gebouwd. Het lag nabij de kerk, achter de huizen langs de oostkant van de

huidige Bellemdorpweg. Het erf, ter grootte van 305 roeden, was vanuit de Dorpsstraat bereikbaar langs *een drefken* aan de noordwestkant.

De hofstede en de bijhorende landerijen (land, meers en bos) hadden een gezamenlijke oppervlakte van 32 bunders (ca. 43 ha), ondermeer *den perdebilck, de wallebilcken, den bogaert, de acht gemeten noortwest den kerckwech, den verberrenden bilck noort-oost de acht gemeten, de capellebilcken zuytwest den herwech, den grooten danysbilck, de lancksticken, den laeckebosch, de westbilcken, de raeckelbecke, de lippen, de lisghen, het schildeken oost de moerstraete, den godtsacker, drij maghere bosschen, den helsbosch* en andere (19).

Het goed behoorde in 1689 aan Louis-Ignace De Coninck, heer van Overbroek, en aan Abraham-Joseph De Coninck. De pachtsom (op kerstavond 1696) bedroeg 25 ponden groten (20).

In die tijd aanvaardde Jan Martens van Thobias Lievens ook de zuidoostkant van *eenen vijver ghenaempt de craenepoel vijvere met de velden daer mede gaende*, zijnde het deel van de vijver dat op de baronie van Bellem lag. Het had een oppervlakte van 17 bunders 2 gemeten en 108 roeden, geprijsd op 3 gemeten 150 roeden (21).

Jan, die intussen op het Kerkegoed zijn vrouw verloor en met Joanna De Vlieghe hertrouwd was, zegde in 1702 na een termijn van 12 jaar de pachtovereenkomst op.

Grote gebruiker op de noordzijde van de vaart

Op 26 augustus 1702 overleed Tanneken Steyaert. Guilliam Martens, die toen al 74 jaar was, liet meteen het landbouwbedrijf aan zijn zoon over.

Jan Martens verscheen op 12 september daaropvolgend voor de schepenbank van Bellem. Hij deelde aan de aanwezige wethouders mee dat hij in het sterfhuis van zijn moeder enige erfgenaam was, en dat hij de op hem verstorven erfgronden *ten landbouck vande prochie tsijnen hoofde heeft doen stellen*. Hij verklaarde verder *onder solemneelen eede* dat hij voortaan zijn domicilie had op de noordzijde van de vaart (en er het landbouwbedrijf van zijn vader

overnam). Dientengevolge zou hij bijdragen *in alle pointynghen ende ommestellynghen soo aen de ma(jestei)t van Spaingnen, als (inde) contributie vande hoochmoghende heeren staeten der ver-eenigde provintien ende alle ander; neffens de insetenen der selve noortsijde vande vaert* (22) (23).

Deze overname, ingaande vanaf kerstavond 1702, omvatte de ouderlijke hofstede op de oostkant van de *Leystraete*, 31 partijen land en 3 partijen bos met een reële oppervlakte van 50 gemeten en 167 roeden (ca. 22 ha 50 ca), geprijsd aan een belastbare oppervlakte van 40 gemeten en 35 roeden, hetzij aan een gemiddelde kwaliteitscoëfficiënt van 0,79 (24).

Al deze landerijen lagen op de noordzijde van de vaart: drie partijen land *in de haeltermerschen*, de *crommen gaver*, het *rosse gaverken*, een partij land *in de bachte cloosters*, de *hooghe piete*, de *kesselaerebosch*, het *waeterganckin*, de *gaver*, de *meersch*, het *groot stick* (335 roeden), het *langhe stick*, de *cleene beke*, de *beck-gaver*, de *hulshaeghe*, het *gaverken*, de *neerenbilck*, de *hooghe beecke meers ofte bijle*, het *royken*, de *nieuwe meers*, het *groot stick* (341 roeden), het *braemstick*, een partij land *in de gavers*, het *raepstick*, het *jan bruynstick*, een partij land aan de *pamelaersbosch*, de *kesselaere* (454 roeden), het *colbrantstick*, de *michiel* (843 roeden), twee partijen *kerckenbosch* en het *heirstick* (25).

In de loop der jaren breidde Jan Martens zijn landbouwbedrijf verder uit. Het omvatte, op kerstavond 1719, 84 gemeten en 294 roeden (ca. 38 ha), hetzij een hofstede, 54 partijen land en 6 bossen (met een gemiddelde kwaliteitscoëfficiënt van 0,78).

Bij de reeds vernoemde partijen (waarvan een vijftal aan derden overgelaten werden) waren toegevoegd: het *hoogh bilckxen*, de *vier gemeten*, nog een partij land *in de haeltermerschen*, het *haeltermerschbilckxen*, een partij land *int habotersvelt*, nog een *bosch*, de *baspaepen*, een stuk erf uit een hofstede, de *michiel* (541 roeden), de *kesselaere* (286 roeden), nog drie partijen *in de gavers*, de *binnevijver*, de *grote stede*, het *michielken*, de *cleene piete*, de *piete*, de *hooghe piete*, twee partijen land *int haeltervelt*, een partij land *in de bachte cloosters*, de *leensvoort*, nog een *bosch*, de *grooten joncker*, de *cleenen joncker*, het *cleen jonckerken*, het *potstick*, de *corthals*, de *pluymstede* en de *langhe bilck* (26).

In zijn laatste levensjaar gebruikte Jan Martens nog steeds 78 gemeten en 153 roeden grond (ca. 35 ha).

GRONDBEZIT

Erfgronden

Jan Martens erfde, als enige erfgenaam, alle bezittingen van zijn ouders Guilliam Martens en Janneken Steyaert. Aangezien hij meerderjarig was, werd in het sterfhuis van zijn moeder (1702) en van zijn vader (1708) wellicht geen staat van goed opgemaakt zodat een opsomming van zijn erfgronden niet voorhanden ligt.

Deze erfgronden worden alvast opgesomd in de twee akten van verkaveling die na zijn overlijden werden opgemaakt, de ene tussen de kinderen van het eerste bed daterend 21.01.1730, de andere tussen de kinderen van het tweede bed daterend 25.01.1730. Er werden ook staten van goed opgesteld daterend 04.09.1730 en 09.09.1730 respectievelijk in het sterfhuis van zijn tweede vrouw en bij zijn overlijden. Maar al deze documenten blijven tot nog toe onvindbaar (of zijn niet bewaard gebleven).

Een (onvolledige) lijst van de erfgronden kon nochtans aan de hand van recentere stukken worden opgesteld.

Jan Martens kwam vooreerst in bezit van de eigendommen die zijn vader Guilliam in het sterfhuis van zijn ouders Pieter Martens en Tanneken Steyaert erfde, evenals van de eigendommen die zijn moeder Janneken in het sterfhuis van haar ouders Pieter Steyaert en Livina De Wispelaere had geërfd.

Onder deze erfgronden bevonden zich:

- sterfhuis Martens-Steyaert: de ouderlijke hofstede ten oosten van de *Leystraete* 785 roeden, de *crommen gaverre* 574 roeden, het *rosse gaverken* 210 roeden, en vermoedelijk ook nog twee partijen land *in de haeltermerschen* resp. 295 en 189 roeden, een zeker deel in een partijland *in de bachte cloosters* 880 roeden, de *hooghe piete* 545 roeden, en een zeker deel in de *kes-selaerbosch* 105 roeden.
- sterfhuis Steyaert-De Wispelaere: het *langhe stick* 394 roeden in de gaverwijk, de *mersch* 347 roeden palend ten zuiden aan

de leye, het *groot stick* 335 roeden en *eenen gaver* 423 roeden ten zuiden van het *aeltervelt*, alle drie in de leensvoortwijk, de *nieumeersch* 285 roeden en het *royken* 191 roeden, beide in de stekelbesenwijk, de *nerenbilck* 502 roeden en de *kesselaeren* 454 roeden.

Jan Martens erfde ook de gronden die zijn ouders tijdens hun huwelijk gekocht hadden, namelijk: 161 roeden *landts in een behuysde hofstede* gelegen *daerment nompt swaegershulle*, de *achterste beke* 590 roeden, de *hulshaeghe* ca. 400 roeden, het *beckgaverken* ca. 300 roeden, het *achterste gaverken* ca. 300 roeden, het *groot stick* 347 roeden, de *bastpape* ca. 2 gemeten, de helft in 2 partijen bos *ghenaempt den kerckenbosch groot int gheheele* 656 en 224 roeden, de *keerselaer* 417 roeden, het *colbrantstuck* 3 gemeten en 24 roeden, de *michiel* 2 gemeten en 213 roeden, het *braemstuck* 507 roeden, het *waeterganckstuck* 284 roeden, de *kesselaere* ca. één gemet en het *hairstuck* 336 roeden (27).

Deze erfgronden vindt men trouwens terug onder de landerijen die Jan Martens bewerkte of gebruikte (28), alsook onder de bezittingen die zijn kinderen in zijn sterfhuis hadden geërfd (29).

Grondaankopen

Noeste arbeid heeft Jan Martens geen windeieren gelegd. In de loop der jaren kocht hij een drietal hofsteden en verscheidene partijen zaailand, meers of bos die hij meestal zelf gebruikte, deels aan derden verpachtte.

Op 11.04.1686 kocht hij van zijn tante Janneken Martens fa Pieter (weduwe Baudewijn Heytens) een partij land ter grootte van 333 roeden *ghenaempt het haeltermeersbilckxen met het striepken*, gelegen te Bellem op de noordzijde van de vaart, palende ten zuiden aan *den waterloop*. Zij had deze partij geërfd *ten sterfhuysse van haeren vaedere ende moedere*. De kostprijs bedroeg *vijfthien ponden grooten vlaems vrij suyver gelt ende ses grooten voor den armen van Bellem*. De onderhandse koopakte werd gesloten in tegenwoordigheid van J(aecques) Steyaert en Guilliame Du Prez. De verkoopster, die in Ingelmunster woonde, procureerde Danneel Huybrecht om in haar naam *vuyt erfven te gaen*. De overeenkomst werd op 24 januari 1687 te Bellem geregistreerd (30).

Op 24.04.1693 verkocht Jan Goethals fs Gillis, pachter van de korenwindmolen te Aalter, *soo over hem als over sijne minderjaerighe broeders en zusters* aan Jan Martens voor 55 ponden groten twee partijen land, *de mersch* 300 roeden en het *ayvelleken* 200 roeden, en de helft van een *huys met de erfve daermede gaende*, gelegen te Bellem op de noordzijde van de vaart. Het erf, 100 roeden groot, op de oostkant van de straat, werd toen gepacht door Pieter De Cloet. De wederhelft ervan behoorde toe aan Pieter en Jacques De Decker (31).

Op 02.07.1698 kocht Jan Martens van Joos Verbecke fa Jan een partij land *het wynckelaere*, 300 roeden groot, gelegen te Zomergem bij *de pauwelbosschen* binnen het rechtsgebied van de heerlijkheid van de Woestijne (32).

Op 11.01.1701 verkochten Pieter De Decker (fs Joos) en Barbel Verhuyst (weduwe van Jacques De Decker) *het recht ende derde deurgaende part van een ceucken met een camerken van noorden daer an met ontrent 100 roeden erfve* aan Jan Martens voor 5 ponden en 10 schellingen groten. Het goed, waarvan de overige delen in bezit waren van N. Vliegheer en de wezen van Passchier De Wispelaere, lag op de noordzijde van de vaart te Bellem *daer men tnoempt swaeghershulle* (33).

Een woonhuys staende tot Bellem op de vaert op cheyns vanden Leybarme bij den meulen met d' erfve daermede gaende, *scheeden-de met daeghe vanden cheyns van wijlent Sr Jan De Smet* werd op verzoek van Janneken Du Prez (gehuwd met Joos Steyaert fs Jan) en haar minderjarige broer Marten (bevoogd door zijn zwager), wezen van Marten Duprez verwekt bij Joosijne Claeys, openbaar verkocht. De koop werd op de eerste zitdag door Adriaen Van Nieuwenburch op 19 ponden groten ingesteld, op de tweede zitdag door Jan Martens tot 23 ponden groten verhoogd en zonder verdere verhoging op de derde zitdag (01.04.1710) aan hem toegewezen. Baudewijn De Clercq was toen pachter (34).

Op 14 januari 1711 kocht Jan Martens twee partijen land van Arent, Adriane (gehuwd met Jan Claeys) en Jan Martens, kinderen van Pieter en Sara De Suttere. *D' eene genaempt de vier gemeten* was ongeveer twee gemeten groot, *ende dander genaempt het hoochbilckxen*, ongeveer één gemet groot, paalde ten noorden aan de straat. Hij betaalde hiervoor 88 ponden groten *courant gelt* en een *permissie pistole* (35).

Op 15.02.1711 verkochten Arent De Keer (fs Arent) en Janneken De Wispelaere (fa Passchier), zijn huisvrouw, twee partijen land aan Jan Martens. Deze partijen lagen te Bellem op de noordzijde van de vaart. De eerste, *het rot*, paalde ten zuiden aan *de leybarme* en was 444 roeden groot. De tweede, *den hau*, met een oppervlakte van ca. 300 roeden, grensde ten oosten aan *den waterloop*. De koopprijs bedroeg 40 ponden groten (36).

Marten en Marie De Zutter en de wezen van hun broer Pieter De Zutter (namelijk Jan, Janneken, Lievijne gehuwd met Thobias De Clercq, en Passchijntien gehuwd met Lieven Van Ooteghem) waren elk voor een derde gerechtigd in het sterfhuis van Jan De Zutter en Joosijntien De Wispelaere. Op 16.08.1711 verkochten ze aan Jan Martens de volgende eigendommen:

- een *behuysde hofstede mettenhuysse schuere boom ende ander catheyl ende erfve daermede gaende* aan de zuidkant van *de straete*
- een partij land *ghenaempt de michiel*
- een partij land *ghenaempt het belle vijverken*
- een partij land *ghenaempt den langhen bilck*
- een partij *helsbosch ghe-naempt het gaeverken*
- een partij land *ghenaempt alsvooren* en
- twee partijen land *d' een aan d' ander ghe-naempt de bachte cloosters*.

Deze onroerende goederen, gelegen te Bellem op de noordzijde van de vaart, waren bezet in eerste orde met een rente van *48 ponden grooten capitaels* tot profijt van Maximiliaen Rouffon; in tweede orde met een jaarlijkse rente van 20 schellingen groten (*den pen-ninck XVI^{ne}*) aan Daniel Thijsebaert, pastoor te Ekkergem en tevooren pastoor te Bellem; en in derde orde met een jaarlijkse rente van 3 ponden 12 schellingen groten aan (de erven van) Guilliame Martens (37). De transactie vond plaats *voor omme ende midts de capitaelen vande voornoemde renten met alle de verloopenen croosen* en opleg van 14 ponden groten, hetzij in totaal voor 136 ponden groten (38). Jan Martens sloot met Marten en Marie De Zutter, die de vernoemde hofstede bewoonden en de *bellevijver*, de *langhen bilck* en de *bachte cloosters* in gebruik hielden, een pachtovereenkomst voor 6 jaar aan 5 ponden groten per jaar.

Op verzoek van *Heindrick Chombach tot 's Hertoghenbosch, vader ende voocht over sijnen eenighen onderjaerighen sone gheprocreert bij Marie Crayenest fa Christiaen* werd te Bellem een open-

bare verkoping gehouden van *partijen van lande de voorseyde Jo(nckvrouw)e toeghecommen bij vercavelynge ten sterfhuyse van haeren vaeder, ghepasseert voor Carel Van Hulle notaris publick tot Somerghem residerende de XVIIen septembre 1707*. Christiaen Crayenest had deze partijen verworven door aankoop van Paesschier Clayssens, geregistreerd op 21.03.1689. Guilliam Steyaert fs Joos en Jan Martens fs Guilliam *als commanten van Jacques Steyaert de Jonghe* kochten gezamenlijk in deze veiling op 24.12.1711 elf partijen zaailand, gelegen te Bellem op de noordzijde van de vaart, te weten:

- een partij land *ghenaempt de brausbeke*, 733 roeden
- een partij land *ghenaempt den binnevijfver*, 315 roeden, palend ten zuiden aan *den bachten steyaert* en ten noorden aan *de groote stede*
- een partij land *ghenaempt de groote stede*, 399 roeden, oost *de swijnsputte*, zuiden *binnevijfver*
- een partij land *ghenaempt de cleyne stede*, 320 roeden, noord *sheerenstraete*
- een partij land *ghenaempt het machielken*, 273 roeden, zuid *den bachten steyaert*
- een partij land *ghenaempt de groote piete*, 571 roeden, oost *het kerckenstick*, west *de Leystraete*, noord *de cleene piete*
- een partij land *ghenaempt de cleene piete*, 147 roeden, oost *de piete ofte droogaert*, zuid *de groote piete*, west *de Leystraete*
- een partij land *ghenaempt de piete ofte droogaert*, 514 roeden, zuid *het kerckenstick*, west *de voorgaende pieten*
- een partij land *ghenaempt de bachten steyaert*, 629 roeden, west *het kerckenstick*, noord *den binnevijfver ende machielken ende andere*
- een partij land *ghenaempt d' hooghe piete*, 240 roeden en
- een partij land *ghenaempt den westbilck*, 382 roeden, oost *een dreefken*.

De totale koopsom bedroeg *325 ponden grooten sterck wisselgeldt*. Ze moest *ten daeghe van de erfvenisse* neergeteld worden in handen van Guilliam Bogaert, griffier van Ursel, die daartoe gemachtigd was (39). Van deze elf landerijen, die toen gebruikt werden door Jacques Weynant en de weduwe van Charel D'avust, werden er in 1712 zes door Jan Martens in gebruik genomen nl. *den binnevijfver, de groote stede, het machielken, de cleene piete, de piete en d'hooghe piete* (40). Wellicht waren het deze zes partijen die hem, in onderling akkoord met Guilliam Steyaert, waren toegewezen.

Op 29.10.1713 verkocht Philip Vercruysse fs Philip aan Jan Martens een partij bos, 290 roeden groot, gelegen te Bellem op de zuidkant van *dheerstraete* voor 10 ponden en 10 schellingen groten. De verkoper liet zich bij de registratie voor de wet van Bellem vertegenwoordigen door Adriaen Van Nieuwerburgh (41).

Op 03.11.1715 vond in het wethuis van Bellem een openbare verkoping plaats van landerijen die toebehoorden aan Jenne Therese Van Aerde, weduwe van Niclays Ballas, en aan Lambert Defaulx, weduwnaar van Isabella Van Aerde. Jenne Therese en Isabella Van Aerde waren dochters van Philip en Isabella Monica Van Ouverwaele. Jan Martens kocht op deze veiling drie partijen land voor de globale som van 126 ponden groten:

- een *stuck landts ghenaeemt den grooten joncker*, 737 roeden, noordoost *den leybarm*, zuidwest *het cleyn jonckerken*
- een *stuck landts ghenaeemt het cleyn jonckerken*, 240 roeden, noordoost *den grooten joncker*, zuidwest *het langhe stick*
- een *stuck landts ghenaeemt het cleen jonckerken*, 306 roeden, noordoost *het langhe stick* (42).

Pieter De Smet en zijn echtgenote Marie Susanna Bauwens (fa Anthone) onderschreven op 24.01.1716 *ter greffie der prochie ende baronie van Laerne, lande van Dendermonde* een akte, betreffende de verkoop aan Jan Martens van 3 partijen land voor 40 ponden groten *courant ghelt*, te weten:

- een partij land *gheleghen binnen de prochie van Aelter daer men tnoemt den meulenschoot*, 2 gemeten groot *salvo justo*
- een partij land *ghenaempt d' aelervelden*, gelegen te Bellem, *groot ontrent een half bunder; noort sheerenstraete*
- een partij *slagbosch*, gelegen te Bellem, 400 roeden.

De partijen werden toen gebruikt door Marijn Van Niesse (43).

Op 24.10.1716 compareerden ter studie van Christiaen Goormachtich, notaris te Brugge, Carel De Blicck jongman (verkoper) en Jan Martens (koper). In tegenwoordigheid van Jan De Suttere en Alexander Wouters sloten ze er een koopcontract aangaande twee partijen zaailand *de corthals*, 465 roeden, en *de pleunisstede*, 410 roeden, gelegen te Bellem. Carel De Blicck kwam in het bezit van deze partijen *eendeels bij vuytgrootinge jegens sijn broeders en susters ende anderdeels bij coope jegens Jan Steyaert sijnen oom*. De koopsom bedroeg 75 ponden groten *vlaems wisselgelt* en 300

bussels hout *dhelft mutsaert ende fasseel* die door de koper aan de verkoper moesten geleverd worden (44).

Ten huize van *Guilliamme De Baets Tavernier tot Beecke* vond de openbare verkoping plaats van een partij land *ghenaempt het potstick*, 400 roeden groot, noord *den cnocht*, oost en zuid Jan Verlé met *het pot ende kerckenboschstick*. Het land lag te Bellem ten noorden van de vaart *in de gaverwijck*. In deze grond waren gerechtigd: Pieternelle Joos fa Lieven te Ursel (weduwe van Jan Landuyt fs Christiaen), Laurens Buysse fs Lieven tot Adegem (weduwnaar van Joosijntien Landuyt fa Christiaen), Daneel De Brauwere te Ursel (weduwnaar van Maria Landuyt fa Christiaen) en Jooris Goethals fs Jan te Oostwinkel (echtgenoot van Pieternelle van Mullem). De te koop geveilde partij werd ingesteld op 22 ponden groten en na herhaalde verhogingen uiteindelijk op 28.11.1716 toegewezen aan Jan Martens voor 31 ponden groten (45).

Andries Slock, meerderjarige wees *gheboren tot Brussel St Andriesdagh 1693, soone van Marten Slock ende van Martine De Weduwe, welcken Marten soone was van Joos Slock ende Marie Du Prez, biervoerder ende poortere der stede van Brugghe* verkocht op 13.02.1718 aan Jan Martens *het vierde paert onverscheen ende onverdeelt met sijn oom en moeyen Guilliamme, Pitronelle en Anna Slock* van een partij land *ghenaempt den hulsdonck*, 800 roeden groot, gelegen te Bellem op de noordzijde van de vaart en palend ten zuiden aan *de leybarm*. Koopprijs: 20 ponden groten *courant ghelt* (46).

Op 18.05.1722 verkocht Jan (C.) Steyaert fs Jaecques aan Jan Martens een partij zaailand *genaemt het Aeltervelt*, 627 roeden groot, gelegen te Bellem in *de bachte cloosterwijck ter noortsijde vande vaert* voor 15 ponden groten *courant ghelt*. De koop werd gesloten in de herberg van Jacob Verhelst te Bellem. Jan Steyaert had de partij enkele jaren tevoren (op 08.10.1716) gekocht van Lieven Buysse (47).

Tenslotte kocht Jan Martens op 04.02.1727 in een openbare veiling voor de *wettelijcke gebannen vierschaere* van Bellem *eene behuysde ende beschuerde hofstede* van de *vaguen ende geabandonneerden sterfhuyse* van *Joannes De Wispelaere fs Arnout*. Deze onbewoonde hoeve, 300 roeden groot, met *huysaige, schueraige, stallinge, boomen ende haeghen daer op staende* en een *bilcxken* van *suyden an thof* lag op de noordzijde van de vaart *inden binnen-*

wijck. Ze was gehypothekeerd met *eene rente van één pond thien schellijghen grootten tsjaers in proffijte van Joos De Wispelaere thuwelijck hebbende Marie Clays fa Geeraert. De te coope geveylde goederen* werden op de eerste zitdag, 17.12.1726, inghestelt bij *Joannes Steyaert fs Jaecques voor de somme van vijftich ponden grootten* maar nog *ten selven daghe verhooght met drij ponden grootten* door Jan Martens (48).

Ruiling van gronden

Alle landerijen, die door Jan Martens tijdens zijn eerste en tweede huwelijk gekocht werden, lagen op de noordkant van de vaart hetgeen van een bepaalde visie getuigt. De meest vruchtbare gronden strekten zich immers uit aan gene zijde van de vaart. Bovendien bevonden de meeste *erfgronden* zich ten noorden van de waterweg. Het is duidelijk dat een concentratie van de bedrijfsgronden in een beperkte radius rondom de ouderlijke hoeve in de *Leystraete* nagestreefd werd.

Ook aan elkaar grenzende partijen werden tot één grotere akker samengevoegd zoals de *crommen gaverre* en het *rosse gaverken*, de twee delen van het *groot stick* en de drie verschillende partijen *de kesselaer*.

De twee hiernavolgende permutaties van zaailand werden wellicht vanuit hetzelfde standpunt bekeken.

Op 07.03.1714 ondertekende Jan Martens met Jan Verlé fs Joos een onderhands ruilcontract. Hij deed afstand van een partij zaailand, genaamd *het wynckelaere*, groot 300 roeden, gelegen te Zomergem bij de *Pauwelsbosschen ofte censmeirschen onder dheerlichhede vanden lande vande Woestijne* langs de noordkant van *de straete van Bellem naer Somergem ofte de vierweegsche*. Hij had dit land op 02.07.1698 van Joos Verbeke fs Jan gekocht. Hij kreeg in ruil een partij land, genaamd *den kesselaere*, gelegen te Bellem in *den leensvoortwijck* op de noordzijde van de vaart (49).

Op 07.01.1721 mangelden dezelfde opnieuw onroerend goed. Jan Martens cedeerde aan Jan Verlé *de corthals*, 465 roeden groot, gelegen op de noordzijde van de vaart *in den spennantwijck* en palende ten westen aan *een lantstraetien*. Hij had de partij land op 24.10.1716 gekocht van Carel De Blicck. Jan Verlé liet een partij

land over (die eertijds verdeeld lag in twee partijen) *genaemt het hayvel ofte aeltermears*, 442 roeden groot, gelegen te Bellem *in de leensvoortwijck, ter noortsijde vande vaert*, die hij op 16.02.1718 van Pieter De Vos gekocht had (50).

Renten en pachten

Benevens het kapitaal dat in landbouwgrond geïnvesteerd werd, beschikte Jan Martens nog over liggend geld dat hij aan derden tegen de gangbare intrest uitleende.

Op 14.07.1689 leende hij aan zijn tante Janneken Martens fa Pieter, weduwe Baudewijn Heytens te Ingelmunster, 16 ponden groten vlaams aan *eene rente van xx schellingen grooten tsjaers losselick den pennyng XVIne* (aan 6,25%). Zijn tante stelde twee partijen land als borg, haar *aencommende bij deele ende successie van haeren vaeder ende moeder*, nl. *het waeterganckstuck groot ontrent een gemet en het braemstuck groot ontrent 500 roeden ofte beth meer palende ten noorden aan den lysenbulck* (51). Toen Janneken deze partijen op 19.05.1698 aan Guilliame Steyaert fs Joos verkocht, liet haar broer Guilliame deze verkoop *bij naerhede* niet doorgaan (52). Hij betaalde haar de geboden koopsom (60 ponden groten vlaams), verminderd met de vernoemde rente van 16 ponden en de verschuldigde intresten die aan zijn zoon Jan vereffend werden, en verwierf de akkers per *erfenisse* van 14.07.1689 (53).

Met ingang van 09.07.1708 leende Jan Martens aan zijn oom Jan De Pestele fs Joos, wonende te Nevele, *100 ponden grooten vlaems in goeden ghevalueerden permissie wisselbaeren gelde ouden cours, te weten de patacons an acht schellyngen grooten tstuck*. Dienaangaande werden enige *partijen van lande ende bosch ghelegghen binnen de prochies van Lootenhulle ende Hansbecke* gehypothekeerd. De jaarlijkse rente *den pennynck XVIne* bedroeg *ses ponden vijf schellynghen*.

Op 04.12.1714 leende Jacob Royaert, fs Lieven en Janneken Herschap, wonende te Bellem, 24 ponden groten aan Jan Martens van een jaarlijkse intrest van anderhalf pond. Hij stelde als borg zijn part in *een behuysde hofstede* aan de oostzijde van *de Leystraete* (bewoond door Pieter Claeys, zijn stiefvader) en in de partij *den leensvoort* grensend ten zuiden aan *de leybarm*. Reeds op

03.10.1715 betaalde hij het ontleende kapitaal terug, samen met een verschuldigde intrest van 1 pond en 2 schellingen groten (55).

Jan Van Caepenbergh, wonende op een *behuyst hofstedeken* gelegen te Bellem op de noordzijde van de vaart langs de noordkant van de straat in *de bachte cloosterwijck*, kreeg met ingang van 15.04.1714 van Jan Martens 8 ponden groten in leen, maar verzuimde de verschuldigde rente te betalen. Toen de achterstallige intresten 3 ponden groten beliepen, werd ter zake een regeling getroffen. Voor de wet van Bellem werd op 09.01.1720 een schuldbekentenis geregistreerd ten bedrage van 11 ponden groten, bezet op het vernoemde hofstedeken, lopende aan een jaarlijkse intrest van 13 schellingen 9 groten (6,25%) (56).

Op 26.02.1721 leende Jan Martens aan Philip Van Caseele (fs Jacques), gehuwd met Lievijne Christiaen, 40 ponden groten aan een jaarlijkse intrest van 2 ponden groten (5%). De ontlener vereffende daarmee 21.10.0 p.gr. van de *vuytgrootinghe jegens de gemeene hoirs ten sterfluyse van Jan Christiaen* en betaalde 18.10.0 p.gr. aan Joos Christiaen *als coopsomme* (van de helft van 5 delen van 7) van de hofstede die hij bewoonde. Deze hofstede, gelegen ten noorden van *de leybarm*, werd dienvolgens gehypothekeerd, evenals de partijen land *de breemeers* en *de piete*, gelegen ten noorden van *den mostplas of straete* op de noordzijde van de vaart (57).

Met ingang van 02.01.1727 leende Jan Versluys fs Jan van Jan Martens 12 ponden groten *courant gelt* (*den schellynck aen seven stuyvers stuck*) aan een jaarlijkse rente van 12 schellingen groten (5%). Hij stelde zijn *behuysde en beschuerde hofstede met den huysse schuerken ovenbuer boomen ende haeghen*, die hij van de erfgenamen van Jan Termont gekocht had, als borg (behoudens een gedeelte dat toebehoorde aan zijn kinderen gewonnen bij Janneken Du Prez, zijn eerste vrouw). Deze hofstede stond in *de gaverwijck* op de noordzijde van de vaart en paalde ten zuiden aan de straat (58).

Naast renten had Jan Martens ook een zeker inkomen van pachten van de bebouwde eigendommen of delen van behuisde erven, die hij niet voor eigen gebruik maar met het oog op de toekomst van zijn opgroeiende zonen had gekocht. Jacob en Frans vestigden zich, na hun huwelijk, inderdaad in de aangekochte hofsteden terwijl Carel, de jongste, de ouderlijke woonst bleef bewonen.

BESTUURLIJKE FUNCTIES

Jan Martens bekleedde verscheidene ambten, aanvankelijk op de parochie, vervolgens in de baronie van Bellem en Schuurvelde.

Armmeester

Pas gehuwd in 1682 aanvaardde hij het ambt van armmeester (59). In die jaren werden de rekeningen van de armendis met een nadelig saldo afgesloten, hetgeen veeleer aan de daling van de inkomsten tengevolge van de Franse invallen dan wel aan de toename van de uitgaven was te wijten (60).

Kerkmeester

In 1688, onder het pastoraat van Daniël Thijsebaert, was hij kerkmeester (61). Door de voortdurende Franse invallen, kwamen ook de kerkrekeningen in de rode cijfers. Het tekort, dat in 1685 bijna 29 ponden groten bedroeg, steeg tot 41 p.gr. in het jaar 1695 (62).

In 1697 werd hij opnieuw kerkmeester in vervanging van zijn vader (63). De ontvangsten bedroegen toen slechts iets meer dan 18 ponden groten, terwijl meer dan 27 ponden groten moest worden uitgegeven. De totale kerkschuld steeg toen tot 73 p.gr. (64). Tengevolge van die oplopende schulden, werd niemand meer bereid gevonden om, na zijn mandaat, het ambt van kerkmeester op zich te nemen zodat pastoor A. Van Belleghem de kerkpenningen in 1698 en 1699 zelf moest beheren (65).

Gildemeester

In 1688 werd te Bellem de broederschap van de H. Rozenkrans hervormd, waarbij men teruggreep naar de vroegere O.-L.-Vrouwgilde. Vijftien gildemeesters vormden de kern van de Gilde waartoe alle gelovigen konden toetreden. Het aantal leden in de periode 1689-1700 bedroeg 200; 556 in de periode 1701-1725 (66).

Jan Martens werd op 3 januari 1694 aangesteld als één van de 15 gildemeesters van de O.-L.-Vrouwgilde van de Rozenkrans (67).

Vanaf 14 januari 1702 werden ook de inkomsten van de gilde door hem beheerd. Hij vervulde dit ambt van dismeester gedurende meerdere jaren. Te dien tijde werden de inkomsten ondermeer besteed voor het onderhoud en de reparaties van de 15 staties die in 1698 *ter eeren van de 15 mysterien* gemetseld waren, voor het afsluiten van de bank van de O.-L.-Vrouwgilde in de kerk en voor het marmeren van het O.-L.-Vrouwaltaar (68).

Schepen

Ingevolge een *schriftelicke ordre van daete xiie augusty, onderteeckent bij menher Joncker Maximiliaen Anthone Rym, heere van Rammelaere etc* bedankte Jan Rootsart *bailliu der prochie ende Baronije van Bellem ende Schurvelt* op 23 augustus 1695 de afgaande wethouders van de baronie en vernieuwde de schepenbank (69).

Jan Martens werd toen aangesteld als tweede schepen. Hij legde op dezelfde dag, in handen van de baljuw, de gebruikelijke eed af. Als pachter van het *Kerkegoed* was hij de enige vertegenwoordiger van de zuidkant van het dorp in de schepenbank. Hij bleef in functie tot 25 januari 1701.

Onder de aftredende wethouders bevond zich Guilliame Martens, die na een ambtstermijn van drie jaar als burgemeester door Joos Verlé werd opgevolgd. Hij ruimde als het ware in de schepenbank als *primus inter pares* de schepenzetel voor zijn zoon.

Toen Jan Martens in 1695 tot de schepenbank toetrad, ondervond Bellem nog zekere narigheden ingevolge de Negenjarige Oorlog (1688-1697) tussen Frankrijk en de leden van de Liga van Augsburg. Vijand en bondgenoten opereerden in Vlaanderen en voerden er strooptochten uit (70). In 1696 lagen geallieerde troepen op de noordkant van de vaart en richtten er heel wat schade aan (71). Dienaangaande vergaderden Jan Rootsart (baljuw), Joos Verlé (burgemeester) en de Bellemse schepen Pieter Steyaert en Jan Martens op 15 mei 1696 in het wethuis. Ze duiden Jan Martens aan om 's anderendaags *te vachieren tot Gendt om aldaer te compareeren voor dheeren van den Audenburch* en hen, samen met de afgevaardigden van andere parochies, te vragen *hoe ende op wat maniere betaelt sal worden de leverynghe van fouraige ghedaen aende militaire wachten op de posten van de vaert* (72).

Na het vertrek van de soldaten begin september 1696, werd de geleden schade begroot op 2779.7.7 ponden groten. Guilliam Martens leed een verlies van 150 ponden *int fourageren van syne arte graenen ende lente graenen te velde staende, afcappen van boomen ende slachout, affpastureren van syne clavers, wortels ende fruyt* (73).

Om (verdere) plunderingen in de kerk te vermijden, wilde pastoor Van Belleghem een *sauvegarde* voor het kerkgebouw, waarvoor hij zich tot de legeroversten moest wenden. Hij kreeg van de baron een *brief van recomandaetie* mee. Toen de audiencier van het leger toch *eenighe moeyelickheyt* maakte, probeerde Jan Martens tussen te komen langs Carel Vande Putte bij wie de *huissier* ingekwartierd was. Deze inspanningen leverden het gewenste resultaat op en de pastoor kwam naar Bellem terug met een *sauvegardebrief* en een schildwacht die bij de kerk geposteed werd (74). Vervolgens gebruikten *eenighe baetsoeckende parochianen* de kerk als veilige stapelplaats. Jan Martens bewaarde er zelfs *ydel tonnen* (75).

Notabele en grote gebruiker

Korte tijd na het neerleggen van zijn schepenambt, verhuisde Jan Martens van de zuidkant van het dorp naar de ouderlijke woning op de noordzijde van de vaart.

Tijdens de moeilijke jaren van de Spaanse Successie-oorlog, die vanaf 1702 onze gewesten teisterde, werd hij als één van de *principaelste insetenen ende grootte ghebruyckers* van de noordkant van het dorp regelmatig bij de besluitvorming betrokken (76).

Hij was stellig aanwezig op 10 augustus 1702 toen de Bellemse schepenbank met *de principaelste insetenen* beraadslaagden over een dreigbrief die de Hollandse contributieontvanger Herbert Briel vanuit Sluis op 19 juni 1702 naar Bellem gezonden had (77).

Ook op 30 november 1703 vroegen de wethouders aan de vier belangrijkste boeren op de noordzijde van de vaart (waaronder Jan Martens) advies betreffende een aanmaning van de Hollandse legeroverste Lader te Sluis om hem eveneens met een geldsom te bedenken (78).

Jan Martens nam ook deel aan de bespreking in het wethuis op 31 mei 1705 toen de schepenbank besliste ook generaal Spar een geschenk aan te bieden (79).

Op 6 juli 1705 bespraken de wethouders en de notabelen van de noordkant van Bellem nogmaals de afpersingspraktijken van de Hollandse legerleiding. Ze bekrachtigden dienaangaande een resolutie die ook door Jan Martens als notabele werd ondertekend (80).

Hij was er ook bij toen de notabelen met de wethouders op 1 augustus 1706 vergaderden over de brief van het kasselrijbestuur te Gent met de contributiebeschikkingen waaraan Bellem moest voldoen. Een deel van de gevraagde geldsom moest reeds op 3 augustus te Gent betaald worden. Men besloot de helft van het bedrag te lenen. Jan Martens werd verzocht het geld voor te schieten en eveneens de betaling te doen (81).

Burgemeester

Na het overlijden van Joos Verlé, burgemeester, koos de heer Baron *by syn schriftelick bescheet* van 11 december 1711 Jan Martens als opvolger voor het burgemeestersambt. Deze compareerde op 22 december daaropvolgend voor de vierschaar van Bellem en Schuurvelde, legde *den ghewonnelicken ende gherequireerden eet* af en werd door Marten Rootsaert, baljuw, als burgemeester aangesteld (82).

Ook tijdens het mandaat van Jan Martens als burgemeester werd Bellem betrokken bij de perikelen van de Successie-oorlog, die pas in 1713 eindigde.

Om te vermijden dat garnizoenen te Bellem zouden komen kamperen, besloten de wethouders, in overleg met enkele notabelen, de legerbevelhebbers *eenighe courtoisie* aan te bieden. Eén na één lieten de legeroversten weten dat de gratificatiën hen bijzonder welgevallig zouden zijn. Zo werden ondermeer Marten Rootsaert, baljuw, en Jan Martens, burgemeester, door de schepenbank en de *principaelste ghebruykers ende insetenen* (in vergadering in het wethuis op 5 april 1712) naar Brugge, Damme en Sluis gezonden om er de goedgunstigheid van de militairen af te smeken (83).

Jan Martens bekleedde het burgemeestersambt tot aan de wetsvernieuwing van 22 januari 1715. Toch verdween hij niet uit het bestuurlijk leven van Bellem. Als *audt burgemeester* bleef hij aandachtig de bestuurlijke activiteiten volgen.

Zo nam hij, als *notabele ende groote insetene*, op 28 juli 1715 deel aan een vergadering van de schepenbank, toen de verpachting van de belasting overgedaan werd omdat de inning ervan, volgens sommigen, niet aan een herbergier mocht toevertrouwd worden (in casu Adriaen Van Nieuwenburgch, waard in het schepenhuis, die met de 50^e penning het voordeligste bod gedaan had). Deze netelige situatie werd opgeklaard toen Jan Martens zich uiteindelijk met de 61^e penning tevreden stelde (84).

Ook op 22 februari 1724 was hij, samen met de wethouders en andere notabelen, nog eens aanwezig op een vergadering betreffende het al dan niet samenstellen van een nieuw landboek (85).

Samenvatting

Jan Martens stamde uit een voornamelijk boerenfamilie, verspreid in de zuidelijke grenszone van het Meetjesland. Zijn voorvaders waren welstellende landbouwers met een aanzienlijk grondbezit. Ze bekleedden een vooraanstaande plaats in het sociaal, parochiaal en politiek leven van het dorp waar ze woonden.

Jan Martens, een geboren Bellemnaar, kwam uit een gezin met 4 kinderen. Twee broertjes stierven zeer jong en een jongere zus bezweek in haar eerste kraambed. Zijn vader was een bemiddeld landbouwer, grote gebruiker, grondbezitter, notabele, kerkmeester, schepen en uiteindelijk burgemeester van Bellem.

Als enige erfgenaam zag de toekomst van Jan Martens er rooskleurig uit. Hij leek voorbestemd om het landbouwbedrijf van zijn ouders over te nemen. Op de boerderij van zijn vader plukte hij de eerste vruchten van zijn arbeid en getuigde, als minderjarige, alvast van een zekere zelfstandigheid en gedrevenheid door het bebouwen van een tweetal akkers voor eigen rekening en gewin.

Hij huwde met een rijke boerendochter uit Hansbeke, woonde aanvankelijk (wellicht) in de ouderlijke tweewoonst terwijl hij uitzag naar de gelegenheid om te Bellem een belangrijk pachtgoed over te nemen. Hij pachtte het Kerkegoed gedurende een termijn van 12 jaar.

In zijn gezinsleven kende hij voor- en tegenspoed, goede en kwade dagen. Hij treurde om het verlies van zijn vrouw, hertrouwde, ver-

loor pasgeboren en volwassen kinderen, verheugde zich over de geboorte van zijn kleinkinderen, ...

Hij vestigde zich mettertijd op de noordzijde van de vaart, in de voetstappen tredend van zijn vader. Hij breidde de ouderlijke hoeve verder uit tot een landbouwersbedrijf met een areaal van ruim 35 ha. Hij trachtte daarbij het euvel te verhelpen van grondversnippering, ondoelmatige vorm en verspreide ligging van de percelen door doelgerichte aankoop van centraal gelegen gronden, mangelen van percelen en samenvoeging van aanpalende akkers tot een groter geheel.

Hij bezat talrijke eigendommen, erfgronden uit het ouderlijk sterfhuis en aangekochte gronden die hij meestal zelf gebruikte. Als goede huisvader was hij bezorgd om de toekomst van zijn zonen. Hij kocht voor hen een drietal behuisde erven.

Als kerkmeester en gildemeester van de broederschap van O.-L.-Vrouw van de H. Rozenkrans manifesteerde hij zijn katholieke overtuiging. Zijn inzet als armmeester getuigde van zijn sociale bewogenheid. Door de aanstelling eerst als schepen en later als burgemeester erkende men zijn begaafdheid, zijn geschiktheid en zijn hoedanigheid als leidende figuur in het bestuur van de dorpsgemeente. Op later leeftijd werd hij als grote gebruiker, als grote gelande en als notabele geraadpleegd in bestuurlijke aangelegenheden, betrokken bij de besluitvorming en gewaardeerd om zijn wijselijk advies.

Men mag concluderen dat Jan Martens in het maatschappelijk en bestuurlijk (dorps)leven te Bellem het maximum bereikt heeft niet-tegenstaande moeilijke sociaal-economische omstandigheden ingevolge oorlogstroebelen. Weliswaar werd hij door het lot een eind geholpen, als zoon en enige erfgenaam van welstellende ouders, begenadigd met een blakende gezondheid zoals blijkt uit de hoge ouderdom die hij haalde. Maar hij bleef eerst en vooral een gedreven landbouwer, in hart en ziel verbonden met de aarde, zon en regen. Zelfs in zijn laatste levensjaar runde hij nog steeds, samen met zijn ongehuwde zonen, één der grootste landbouwondernemingen uit de regio.

Wat een schrijnend verschil met zijn oom, Jan Martens, die een ander toekomstbeeld nastreefde maar als boomkweker en waard in de herberg Haltebij te Bellem al zijn hebben en houden verloor (86).

Albert MARTENS

Gezinsfiche

MARTENS JAN fs Guillieme en Joanna Steyaert	1x	MAENHOUT JOANNA fa gheeraert en Maria De Pestele
° Bellem 03.12.1656		° Hansbeke 25.11.1657
+ Bellem 18.11.1729	x Bellem 14.03.1682	+ Bellem 17.10.1691
1. <i>Guillieme</i>	kinderen 1x	D' Huyvetter Joanna Francisca
° Bellem 15.09.1682	x	° 1686
+ Hansbeke 18.11.1753	x Kanegem 30.06.1723	+ Hansbeke 01.11.1744
2. <i>Pieter</i>		
° Bellem 17.11.1684		
+ Bellem 10.08.1720		
3. <i>Joos</i>	1x	Lamme Pieterrella
° Bellem 09.11.1686	x Hansbeke 02.03.1715	° 1694
		+ Hansbeke 27.09.1720
	2x	Ledeganck Maria
+ Hansbeke 26.05.1725	x Ursel 25.07.1722	° Ursel 31.07.1700
4. <i>Jacob</i>		+ Ursel 16.11.1761
° Bellem 07.12.1687	x	Ledeganck Joanna
+ Bellem 02.06.1767	x Ursel 20.02.1730	° Ursel 18.11.1709
5. <i>Jan</i>		+ Ursel 07.10.1788
° Bellem 09.02.1689		
6. <i>Jan</i>		
° Bellem 15.02.1690		
+ Bellem 26.09.1706		
	2x	DE VliegHER JOANNA fa Jaspas en Margareta Claeys
	x Bellem 13.02.1694	° Zomergem 01.04.1663
	kinderen 2x	+ Bellem 01.02.1729
7. <i>Naamloos</i>		
+ Bellem 18.02.1695		
8. <i>Joanna Margareta</i>		
° Bellem 10.08.1696		
+ Bellem 13.09.1696		
9. <i>Naamloos</i>		
+ Bellem 24.11.1697		
10. <i>Naamloos</i>		
+ Bellem 24.08.1699		
11. <i>Naamloos</i>		
+ Bellem 03.01.1701		
12. <i>Frans</i>	x	Van Maldeghem Petronilla
° Bellem 23.01.1702	x Bellem 16.01.1730	° Bellem 10.08.1704
+ Bellem 16.09.1740		+ Bellem 16.03.1785
13. <i>Carel</i>	x	Steyaert Maria Anna
° Bellem 01.12.1704	x Bellem 27.10.1733	° Bellem 10.03.1710
+ Bellem 19.06.1770		+ Bellem 23.12.1795

Jan Martens

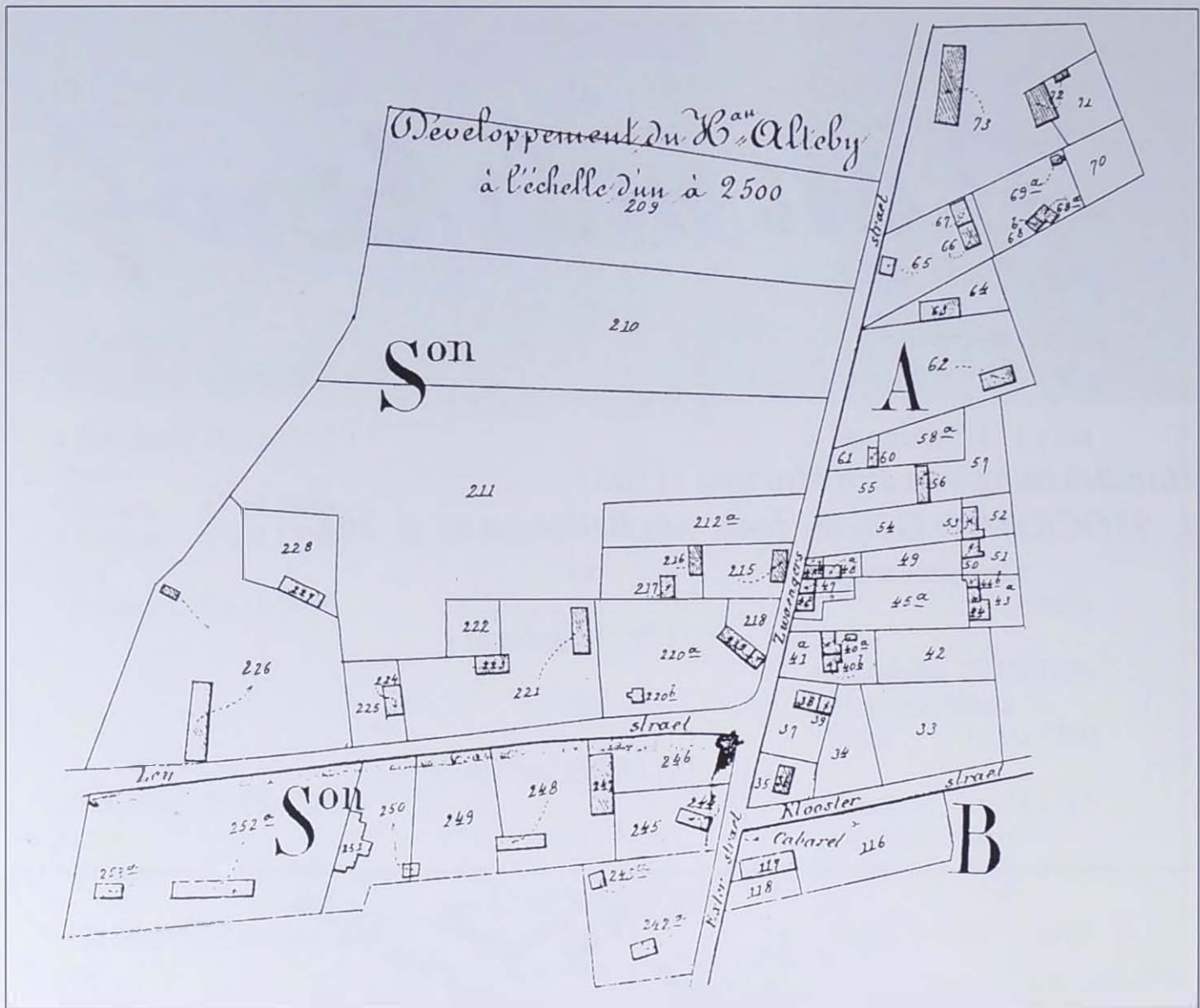
Handtekening van Jan Martens (1705)

L. STOCKMAN: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 264

Situering van het verdwenen "Kerkegoed" te Bellem (Popp, 1860).

Uit: *Geschiedenis van Bellem*, 1994, p. 32

*Hofstede van Jan Martens langs de oostzijde van de Leistraat.
(Popp, 1860, woning nr. 247, erf nr. 248)*

*Huidige woning op de plaats van de vroeger hofstede van Jan Martens
(1997) - (Leistraat nr. 46)*

Bijlage

Compareerde, voor bailliu burchmeester ende schepenen vande prochie ende baronije van Bellem ende Schurvelt hier onder ghe-noempt, in persooone Jan Martens fs Guillaume inwonder der voorn. prochie, te kennen gevende dat sijne moeder onlanckx binnen de voorn. prochie is comen te overlijden, ende dat hij thaeren sterfhuyse hoir unyck is bedeghen, ende dat sijnen vaeder wonende op deselve prochie op de noortsijde vanden bruchsche vaert aldaer haudende groot ghebruyck van lande, hij comparant inde selve qualiteyt van hoir sijne successie vande selve sijne moeder moet anveerden sijne verstorven erfgronden, dewelcke hij ten lantbouck van dese prochie tsijnen hoofde heeft doen stellen, ende dat hij comparant ghevolg-hentlick onder sollemneelen eede heeft verclaert soo hij doet bij dee-sen aldaer op de hofstede vanden selven sijnen vaeder gheleghen binnen dese prochie op de voors. noortsijde vande vaert van nu ende voor alsdan te kiezen hauden ende nemen sijnen domicilie tot ghe-bruyck vande selve sijne opghestelde landen, ende daer over te con-tribueren in alle pointynghen ende ommestellynghen soo aen de ma(jestei)t van Spaingnen als contributie vande hoochmoghende heeren staeten der vereenigde provintien ende alle ander, neffens de insetenen der selve noortsijde vande vaert der voorn. prochie, ten welcken effecte den comparant heeft ghedaen ende versocht desen wettelicken act om hem te valideren naer behooren ende hiervan acte uut te geven, acte bij onsen greffier onder den seghel van saecken, aldus ghedaen ter maenynghe van Martinus Rootsaert bailliu, G(uil-lia)m Vander Hulst b(urghemeester), Joos Verheye ende P(iete)r Langheraert schepenen in vierschaere den 12 7bre 1702

Ond(erteecken)t

Jan Martens

G. Vander Hulst

tmerck van Joos Verheye

M. Rootsaert

tmerck van Pr Langheraert

(Rijksarchief Gent, oud archief Bellem, nr. 28, losse folio)

Noten:

- (1) Alle in deze bijdrage vernoemde data van doop, huwelijk en overlijden werden geput uit de desbetreffende parochiale registers, voorhanden in het gemeentelijk archief te Aalter.
- (2) Rijksarchief Gent, Raad van Vlaanderen, 3800, enquête van 05.12.1554. Met hartelijke dank aan Willy Stevens voor de mededeling.

- (3) Stadsarchief Gent, reeks 28, Merendree, penningkohieren van 1571, 1573 en 1577.
- (4) A. MARTENS: *Jaecques Martens, bailliu vanden hove, heerlickhede ende vierschaere van Hansbeke (1602-1618)* in *Het Land van Nevele*, 1986, jg. XVII, afl. 1, p. 60-74
- (5) A. MARTENS: *Pieter Martens (1602-1653), stamvader te Bellem* in *De Belle*, 1990, jg. 3, nr. 3, p. 6-13
- (6) A. MARTENS: *Guilliam Martens (1628-1708), burgemeester te Bellem* in *Land van de Woestijne*, 1990, 13^e jg., nr. 3-4, p. 9-19
- (7) Gemeentelijk Archief Aalter, Bellem, par. reg. 3, p. 161: *Ao 1656 die 5 mensis decemb ego Elinx pastor baptisavi Joannem Martens fil Guilielmi et Joanne Steyaert conjugum nat 3 mensis decemb circa hora 9 mane susceptores fuerent Joannes Steyaert et Judoca D' hoost.*
- (8) GAA, Bellem, par. reg. 4, p. 266: *Anno Domini 1682 die 14 Martij contraxerunt matrimonium habita dispensatione super tribus bannis et tempore clauso Joannes Martens et Joanna Manout coram me infrascripto et testibus Joanne Martens et Jacobo Vanden Caseele. D.L. Thijsebaert, pastor.*
- (9) Deze Jan Martens was vermoedelijk de jongste broer van Guilliam Martens en oom van de bruidegom (A. MARTENS: *Jan Martens (1644-1709), boomkweker en waard in Haltebij te Bellem* in *Land van de Woestijne*, 1996, 19^e jg., nr. 1-2, p. 9-25
- (10) GAA, Bellem, par. reg. 5, p. 328: *Die 13a febr 1694 obtenta dispensatione super tribus bannis antenuptialibus contraxerunt matrimonium Joannes Martens et Joanna De Vlieghere, coram testibus Guilielmo Martens patre sponsi et matre sponsa, meq. pastore A.V. Belleghem, pastor, 1694.*
- (11) Een vluchtig onderzoek van parochiale registers leert dat gestorven boorlingen, die nog niet in de kerk gedoopt waren, doorgaans niet in het (geboorte- of) doopregister maar in het overlijdensregister werden ingeschreven. Aanvankelijk werden deze boorlingen helemaal niet in de parochiale registers geregistreerd, noch in het doop-, noch in het overlijdensregister.
- (12) GAA, Bellem, par. reg. 7, p. 544: *Die 18 9bris 1729 obiit Joannes Martens viduus Joannae De Vlieger, aetatis suae preterpropter anno 75 consuetis ecclesiae sacramentis praemunitus, et sepultus est in ecclesia.*
- (13) De grafzerk ging verloren tengevolge van de kerkbrand die door Duitse soldaten in de nacht van 10-11 september 1944 werd aangestoken. Wijlen Roger Defruyt bezorgde me welwillend het grafschrift.
- (14) A. MARTENS: *Carel Frans Martens, prior van het Gents Augustijnenklooster (Bellem 1731 - Gent 1790)* in *Land van de Woestijne*, 1986, 9^e jg., nr. 1, p. 21-34
- (15) Rijksarchief Gent, fonds Oud Bellem, nr. 2, p. 28r
- (16) Hartelijk dank aan Dirk De Reuck die me eertijds inzage gaf van zijn onuitgegeven licentiaatsverhandeling en me enkele documenten in het Oud Bellems archief aanwees, waarin gegevens over de families Martens te Bellem konden gevonden worden.
- (17) D. DE REUCK: *Geschiedenis van Bellem*, Aalter, 1994, p. 154
- (18) RAG, f OB, nr. 2, p. 28r
- (19) D. DE REUCK, a.w., p. 199
RAG, f OB, nr. 1, p. 235r-236v en p. 238r/v
- (20) L. STOCKMAN: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 30-32

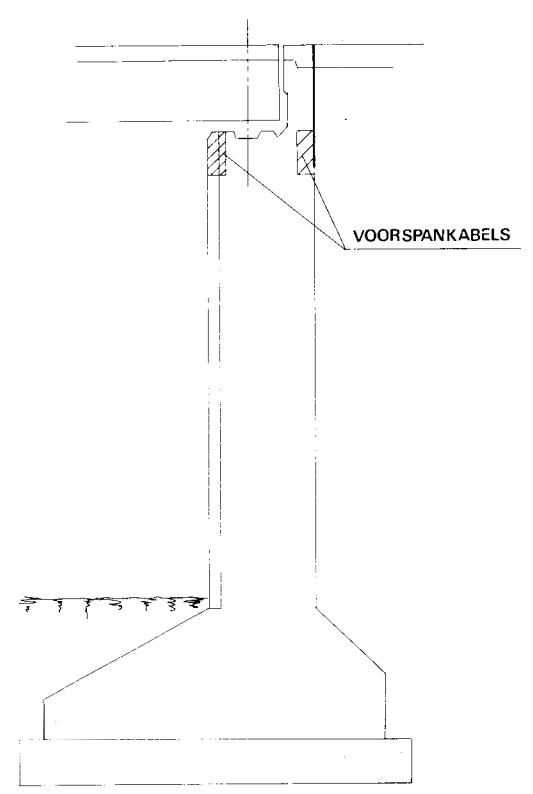
- RAG, f OB, nr. 18, p. 208r-210r
 ibidem, nr. 19, p. 38v
- (21) RAG, f OB, nr.1, p. 371r
- (22) ibidem, nr. 28, losse folio (zie bijlage)
- (23) Dat deze verklaring onder eed afgelegd en in een schepenakte geregistreerd werd is niet zo verwonderlijk omdat het omstreeks dezelfde tijd niet duidelijk was wie de door de Hollanders geëiste contributie moest betalen: het hele dorp of alleen de noordkant van Bellem (D. DE REUCK, a.w., p. 260-262)
- (24) RAG, f OB, nr. 2, p. 329r-331r
- (25) Onder de voornoemde belastbare partijen bevond zich geen enkele weide (ook niet onder die met een meers-toponiem), hetgeen laat vermoeden dat de meersen toen niet belast werden.
- (26) RAG, f OB, nr. 2, p. 331r-334v
- (27) A. MARTENS: *Guilliam Martens*, a.w., p. 11-14
- (28) RAG, f OB, nrs. 2 en 3
- (29) RAG, fonds Oud Ursel, nr. 163, p. 130, d.d. 20.09.1730
 ibidem, nr. 237, d.d. 31.12.1740
 ibidem, nr. 170, p. 284, d.d. 12.10.1767
- (30) RAG, f OB, nr. 18, p. 14v-15v, akte van 24.01.1687
- (31) ibidem, nr. 18, p. 152v-155r, akte van 16.06.1693
- (32) ibidem, nr. 21, p.24v, akte van 29.11.1729
- (33) ibidem, nr. 19, p.42r/v, akte van 11.01.1701
- (34) ibidem, nr. 19, p. 180r/v, akte van 13.05.1710
- (35) ibidem, nr. 19, p. 186r/v, akte van 20.01.1711
- (36) ibidem, nr. 19, p. 190r/v, akte van 30.03.1711
- (37) ibidem, nr. 18, p. 191r/v, akte van 29.11.1696
- (38) ibidem, nr. 19, p. 193r-194v, akte van 13.10.1711
- (39) ibidem, nr. 19, p. 209r-211v, akte van 02.04.1712
- (40) ibidem, nr. 2
- (41) ibidem, nr. 19, p. 254r/v, akte van 04.12.1714
- (42) ibidem, nr. 20, p. 21r-23v, akte van 29.07.1716
- (43) ibidem, nr. 21, p. 25v-26v, akte van 29.11.1729
- (44) ibidem, nr. 20, p. 103v-104v, akte van 17.09.1718
- (45) ibidem, nr. 20, p. 42r-44v, akte van 22.12.1716
- (46) ibidem, nr. 21, p. 27r/v, akte van 29.11.1729
- (47) ibidem, nr. 21, p. 28v-29v, akte van 29.11.1729
- (48) ibidem, nr. 21, p. 1v-3r, akte van 26.02.1727
- (49) ibidem, nr. 21, p. 24v-25v, akte van 29.11.1729
- (50) ibidem, nr. 21, p. 28r/v, akte van 29.11.1729
- (51) ibidem, nr. 18, p. 76v-78r, akte van 14.07.1698
- (52) ibidem, nr. 18, p. 246r/v, akte van 14.07.1698
- (53) ibidem, nr. 18, p. 76v-77r, randschrift akte van 14.07.1689
- (54) ibidem, nr. 19, p. 165v-166r, akte van 18.07.1709
- (55) ibidem, nr. 19, p.254v-255r, akte van 04.12.1714
- (56) ibidem, nr. 20, p. 123r/v, akte van 09.01.1720
- (57) ibidem, nr. 20, p. 149r-150r, akte van 26.02.1721
- (58) ibidem, nr. 20, p. 165v-166r, akte van 17.12.1726
- (59) L. STOCKMAN, a.w., p. 124
- (60) ibidem, p. 104

- (61) *ibidem*, p. 123
- (62) *ibidem*, p. 100
- (63) *ibidem*, p. 123
- (64) *ibidem*, p. 100
- (65) *ibidem*, p. 100-101
- (66) *ibidem*, p. 110-111
- (67) D. DE REUCK, a.w., p. 154
- (68) L. STOCKMAN, a.w., p. 112
- (69) RAG, f OB, nr. 5, losse folio
- (70) D. DE REUCK, a.w., p. 248
- (71) *ibidem*, p. 257
- (72) *ibidem*, p. 257
RAG, f OB, nr. 5, p. 128
- (73) D. DE REUCK, a.w., p. 257
- (74) *ibidem*, p.258
- (75) *ibidem*, p. 259
- (76) *ibidem*, p. 155
- (77) *ibidem*, p. 260
RAG, f OB, nr. 6,p. 11v-12r
- (78) D. DE REUCK, a.w., p. 263
RAG, f OB, nr. 6, p. 21r/v
- (79) D. DE REUCK: *Champagne en zwijnevlees. Hollandse afpersing tijdens het Anjouaans Bewind (1700-1706)* in Land van de Woestijne, 1990, 13^e jg., nr. 3-4, p. 3-7
- (79) D. DE REUCK: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 265
RAG, f OB, nr. 6, p. 26r
- (80) D. DE REUCK: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 264
RAG,f OB, nr. 6, p. 26v
- (81) D. DE REUCK: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 267
RAG, f OB, nr. 6, p. 30r
- (82) RAG, f OB, nr. 5, p. 13r
- (83) D. DE REUCK: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 270
RAG, f OB, nr. 6, p. 53r-54r
- (84) D. DE REUCK: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 154
RAG, f OB, nr. 6, p. 59v-60r
- (85) D. DE REUCK: *Geschiedenis van Bellem*, a.w., p. 155
RAG, f OB, nr. 6, p. 63r/v
- (86) A. MARTENS: *Jan Martens (1644-1709), boomkweker en waard in Haltebij te Bellem*, a.w., p. 20

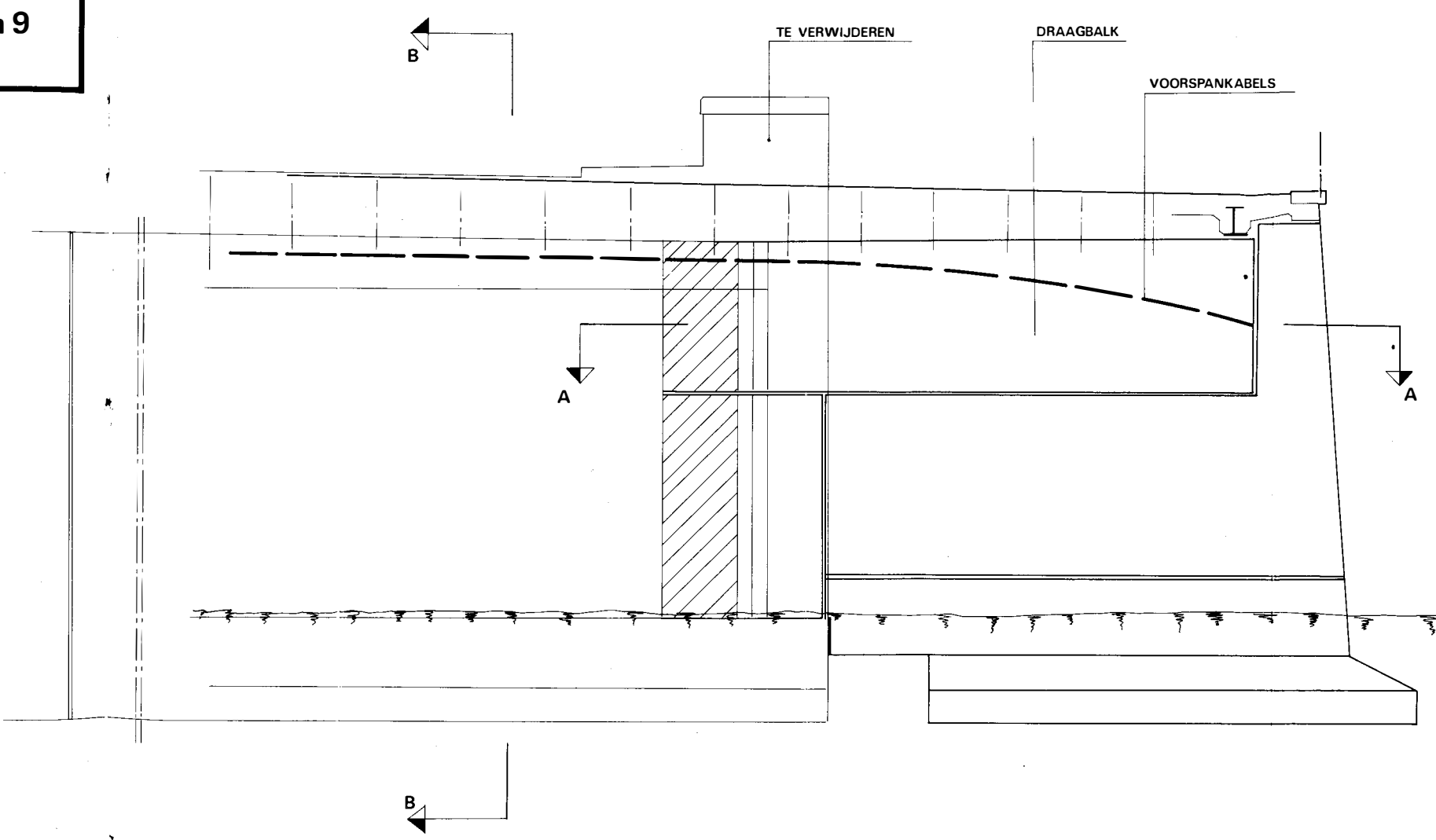
Bijlage "Heemkundige Kring" - 20e jaargang nrs. 1 en 2 - 1997.
 Autoweg Brussel-Oostende begin 1940. De originele plannen van de verbredingswerken
 (profiel van de nieuwe weg - brugveranderingen).

**PRINCIPE VOOR VERBREDING VAN
 BRUGGEN Nrs 14 13 12bis 10 en 9**

SNEDE B-B

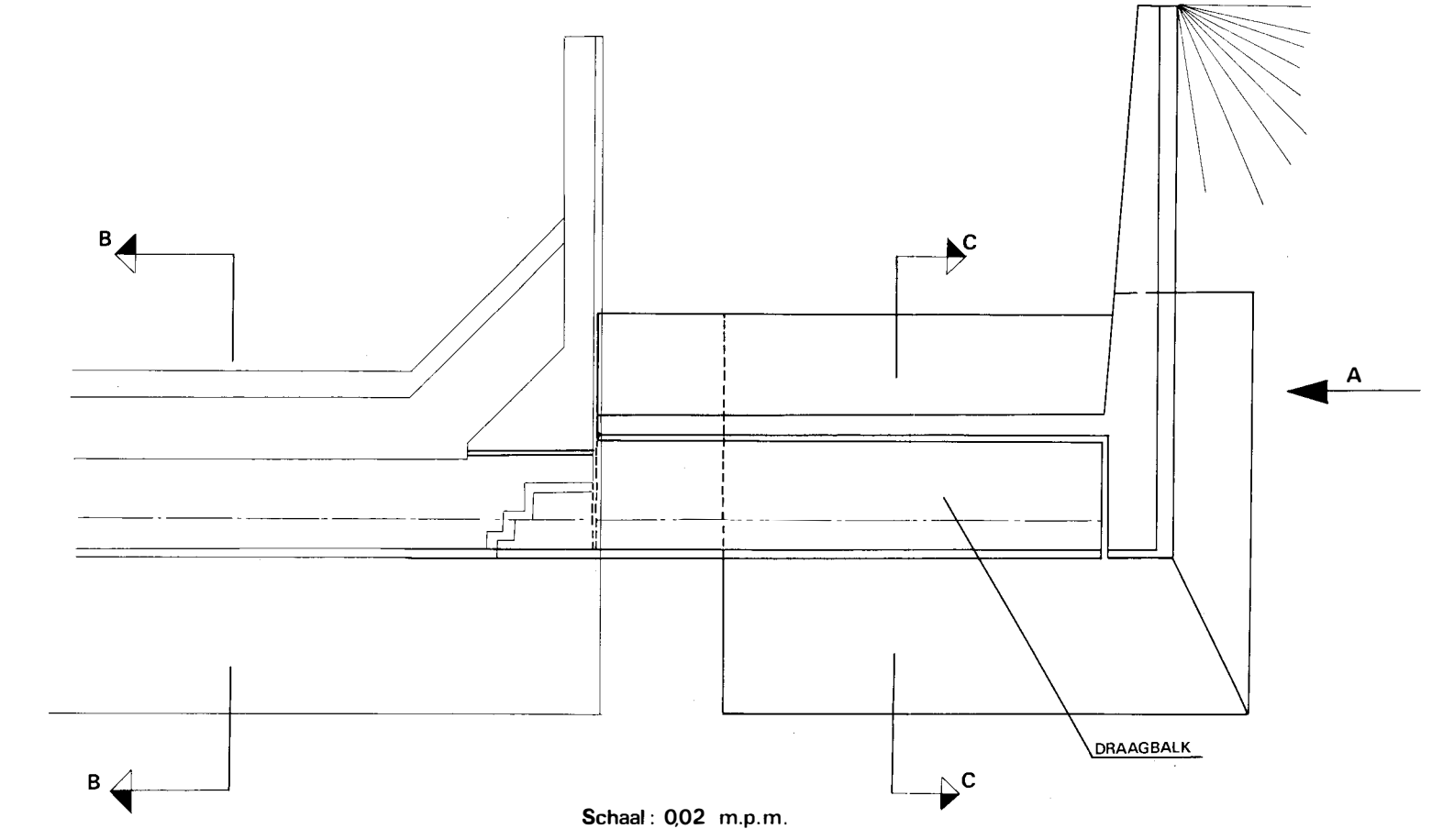

OPSTAND LANDHOOFD

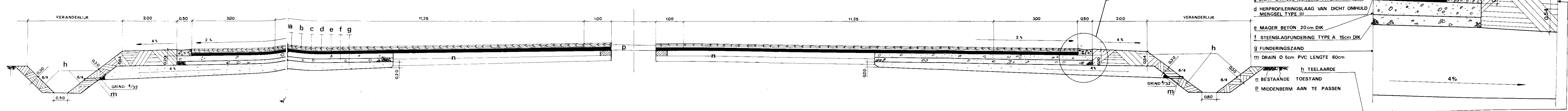
AF TE BREKEN
 OUDE TOESTAND
 NIEUWE TOESTAND

SNEDE A-A

Schaal: 002 m.p.m.

TYPE DWARSPROFIEL C

LEGENDE

- a KWS-BETON TYPE II MET BEGRINDING 3cm DIK
- b KWS-BETON TYPE I 5cm DIK
- c DICTH OMHULD MENGSEL TYPE III 6cm DIK
- d HERPROFILINGSLAAG VAN DICTH OMHULD MENGSEL TYPE III
- e MAGER BETON 20cm DIK
- f STEENSLAGFUNDERING TYPE A 15cm DIK
- g FUNDERINGSZAND
- m DRAIN Ø 5cm PVC LENGTE 60cm
- h TEELAARDE
- BESTAANDE TOESTAND
- ▨ MIDDENBERM AAN TE PASSEN

DE AUTOWEG BRUSSEL - OOSTENDE BEGIN 1940

Tijdens de jaren dertig zijn in ons land enkele grote openbare werken uitgevoerd. In 1930 werd gestart met het graven van het Albertkanaal (Luik-Antwerpen) en in 1931 met de constructie van de tunnel onder de Schelde te Antwerpen. In Brussel beleefde men de realisatie van de lang verwachte noordzuid spoorwegverbinding. Ook het rechtekken van de vaart te Aalter gebeurde tijdens de tweede helft van die periode.

Aanleg van een pijpleiding tussen Aalter en Nevele.

Foto genomen op 21-10-1944.

Foto : Public archives of Canada, reproductie heemmuseum Nevele.

Dit was echter nog niet alles. Na de Eerste Wereldoorlog steeg het aantal personen- en vrachtwagens zodanig, dat het wegennet dringend aan de noden van het gemotoriseerd verkeer moest aangepast worden. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog telde het wagenpark ca. 240 000 wagens.

In 1928 richtte de regering een speciaal Wegenfonds op (Wet van 24 april 1928). Tijdens de periode 1928-1933 werd 600 miljoen Belgische frank voorzien om het wegennet te moderniseren.

Door de wet van 12 augustus 1933 werd een tweede fonds van 800 miljoen ingesteld om de wegverbeteringen te voltooien. Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog maakte voortijdig een einde aan de moderniseringswerken. Pas in 1949 werd een nieuw programma opgemaakt.

Dit jaar is het 60 jaar geleden dat met de aanleg van de autoweg door onze gemeente werd begonnen. Deze nieuwe weg doorkruiste de gemeente van west naar oost over een lengte van ca. 10 km. Vanzelfsprekend waren er heel wat problemen door de talloze ont-eigeningen en omleggingen, doordat verscheidene kleinere wegen op de autoweg doodliepen of gedeeltelijk afgeschaft werden.

In deze bijdrage vindt u een bondig overzicht van het deel van de weg tussen Jabbeke en Aalter dat in feite slechts een gedeelte was van de geplande autoweg Oostende-Istambul (Turkije). Beide steden waren twee uiteinden van Europa, van west naar oost, die reeds met mekaar verbonden waren door middel van een spoorweg.

De geplande autoweg was bedoeld om een tweede verbinding te voorzien in de steeds meer groeiende industrialisatie en de opkomst van de *automobil*.

Tevens bood de autoweg een vluggere verbinding van Europa met Groot-Brittannië en omgekeerd.

In Duitsland was Hitler in die tijd reeds begonnen met de aanleg van dergelijke wegen, vooral in het Ruhrgebied. Het bestaande wegennet was niet meer aangepast aan het vrachtvervoer per auto. De hoofdwegen verbonden de gemeenten onderling, wat snelheid van het vervoer grotendeels belemmerde. De oplossing was grote wegen aanleggen die belangrijke steden en gewesten met mekaar verbonden. Enkele op- en afritten zouden toelaten kleinere wooncentra te bereiken. Ook het toerisme vroeg een vluggere verbinding van de Kust naar de Ardennen en omgekeerd.

Twee studiebureaus, één te Brugge en één te Brussel, werkten onder leiding van ir. Claeys, directeur van Bruggen en Wegen, aan de realisatie van dit grootse ontwerp.

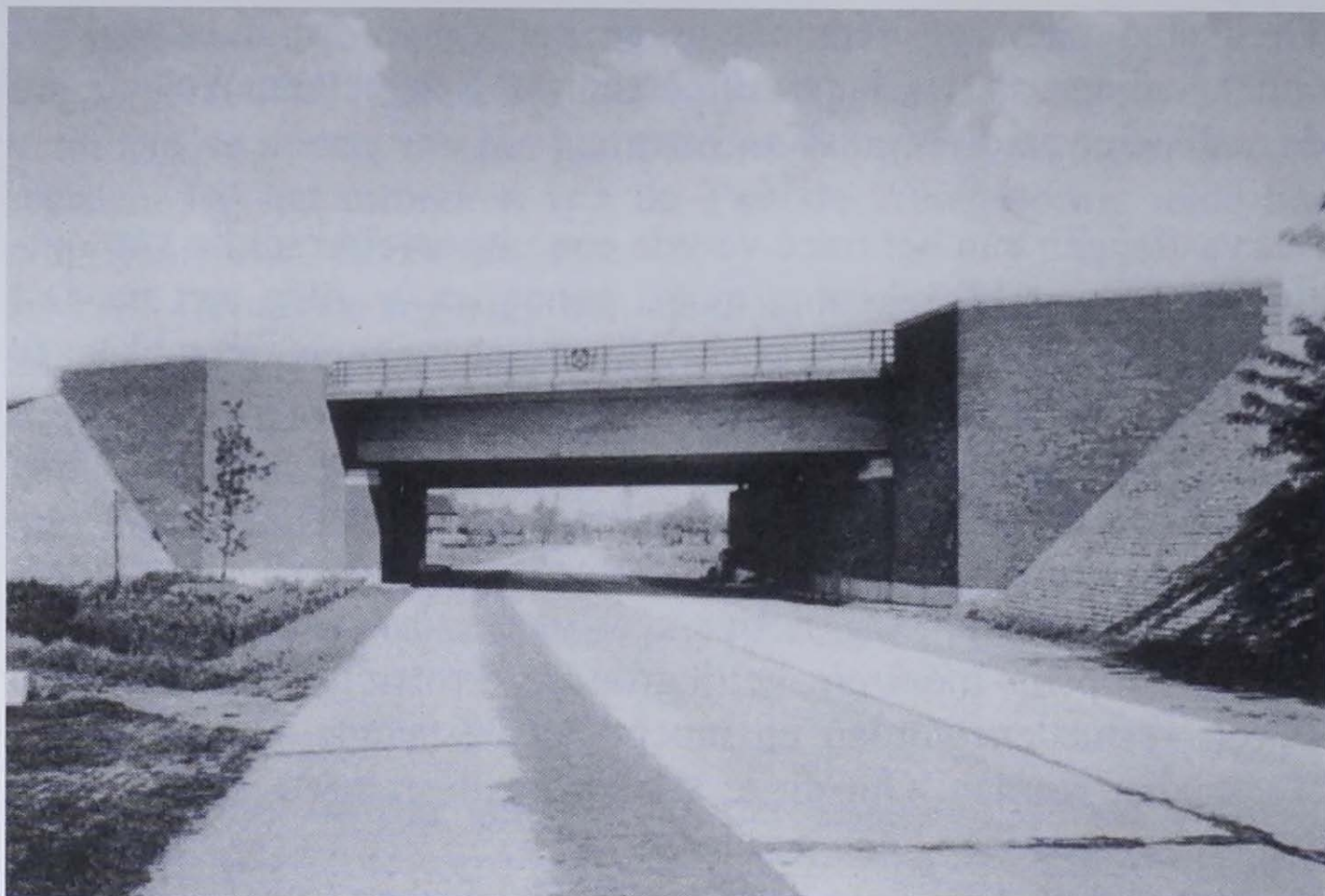
Het vastleggen van het tracé vergde een uitgebreide studie van ont-eigeningen waarbij rekening moest gehouden worden met het feit dat de geplande weg niet bedoeld was om gemeenten met mekaar te verbinden.

Het was wel de bedoeling via rechte en veilige wegen, gewesten met mekaar te verbinden zoals de Romeinse heerwegen in de eerste en tweede eeuw. De autoweg moest een snelheid van 170 km per uur mogelijk maken. Om het verkeer vlot en zo veilig mogelijk te laten verlopen, moesten gelijkgrondse kruisingen met andere wegen vermeden worden en mocht het bestaande wegennet niet afgesneden worden. Om dit te kunnen realiseren was het bouwen van bruggen en viaducten noodzakelijk.

De weg, die meestal licht verheven het landschap kruiste, steeg bij de kruising van een kanaal, een spoorweg en uitzonderlijk bij een andere weg. Doorgaans kruisten afgesneden wegen de autoweg bovengronds over een brug waardoor het niveau van de autoweg tamelijk vlak bleef.

Volgens de eerste plannen zou de autoweg dwars door het centrum van Aalter-Centrum lopen; meer noordwaarts dus. Uiteraard was dit voor de gemeente onaanvaardbaar. Uiteindelijk heeft men met het protest van de gemeenteraad ingestemd en werd het ontwerp gewijzigd waardoor het tracé van de autoweg de gemeente ten zuiden van de dorpskern kruist. Dit kon men bekomen door de weg al vanaf Beernem iets meer in zuidoostelijke richting te laten afbuigen. Zo kruiste deze nieuwe weg op slechts 150 m van mekaar de provinciale weg Aalter-Tielt en de Rijksweg Aalter-Deinze. Omdat toen nabij het kruispunt van beide wegen ook nog de buurtspoorweg (tramlijn Eeklo-Aalter-Tielt) liep, gaf men de voorkeur die secundaire wegen niet te verhogen en twee gelijke viaducten op te richten. Deze werden door de firma Ed. Heene en zoon uit Eeklo uitgevoerd.

Zestig jaar geleden, op 6 april 1937, werd te Beernem met de aanleg Brussel-Oostende gestart. Bij het uitbreken van de oorlog, 10 mei 1940, waren reeds 30 km autoweg afgewerkt tussen Jabbeke en Aalter. Ook de weg naar Brugge en de bermen aan het Schipdonkkanaal waren reeds klaar. Tussen Drongen en Zwijnaarde werd gewerkt aan de aanleg van de verhoogde bermen door de

Gezicht van de Steenweg op Deinze naar het Rondpunt te Aalter: De parmenten van de viaduct waren rode baksteen. Op de stalen borstwering merken we het oude schild van Aalter op (wit veld met rood maaltteken).

Brusselse firma *Socol* (Société Coloniale de Construction), terwijl de aanleg van de sectie Aalter-Nevele kon beginnen. De grondwerken tussen Aalter en Nevele waren bijna afgewerkt.

Het vervoer van de grond geschiedde nog langs een smalle spoorlijn in kleine wagens getrokken door een stoomlocomotief. Al het nodige materiaal werd aangevoerd per spoor in de stations en vandaar naar de werven gebracht.

De werken tussen Jabbeke en Aalter werden aan de firma *Bijttebier* uit Gent toegewezen. Er werd echter een nieuwe firma aangesproken om de sectie tussen Aalter en Nevele klaar te maken, nl. de Gentse firma *Mallems en Cornelis*. Zo vonden heel wat arbeiders uit de streek hier bij de deur werk. Door de oorlog werden de werken onderbroken en alleen het verharde gedeelte Aalter-Jabbeke kon gebruikt worden. De strijdende legers maakten er praktisch geen gebruik van daar er slechts drie op- en afritten klaar waren. Tijdens de bezetting gebruikten de Duitsers meestal de spoorweg en de vliegvelden van Aalter, Ursel en Maldegem. Fietsers die richting Brugge of Gent reden, gebruikten meestal de tragel langs de vaart, doch soms ook de autoweg voor de richting kust.

Reeds in 1938 werden de financiële middelen, door de economische crisis, schaarser wat in 1939 tot de opheffing van een studie-bureau leidde. De Tweede Wereldoorlog onderbrak de werken. De voltooiing van de werken werd pas voor 1954 verwacht.

Volgens het traktaat van Genève van 1950 werden de betrokken nationale overheden aangewezen om een internationaal wegennet van hoofdverkeerswegen met zijtakken en verbindingen te realiseren. De aanleg van de autoweg Brussel-Oostende was het begin van vele dergelijke wegen in Europa, die als internationale wegen (E-wegen) beschouwd werden.

De wegen moesten, op grond van dit traktaat dat de coördinatie van een Europawegennet en de verkeerswetgeving tot stand bracht, aan bepaalde verkeerstechnische eisen voldoen, zoals bestaan uit minstens twee rijstroken van 3,5 m breed, uniform genummerd zijn met een witte E (met nummer) op een groen veld en degelijk bewegwijzerd. De autoweg door Aalter was een deel van de vele hoofdverkeerswegen die het nr. E5 kreeg en een verbinding was van Londen over het Nauw van Kales naar Oostende om zo de steden Gent, Brussel, Luik, Keulen, Frankfurt, Wenen en Istantbul met Ankara te verbinden of m.a.w. een verbinding van de Noordzee met de Perzische Golf.

*Inhuldiging van de autoweg Aalter-Drongen.
In het begin slechts 2 x 2 rijstroken.*

Technische aspecten

De autoweg had een breedte van 30 meter: twee betonnen banen van 7 meter breed verdeeld in twee rijstroken. De twee banen werden met een aarden strook van 4 meter gescheiden. De strook werd met struiken beplant om verblinding door koplampen tegen te gaan. De rijstroken waren door een zwarte streep gemarkeerd. Rechts van de rijbanen werd een strook van 1 meter breed van beton met asfalt bedekt en links een gelijkaardige strook van 40 cm. De strook rechts kon als vluchtstrook gebruikt worden. Daarnaast kwam nog een berm van 5 m die met gras bezaaid werd.

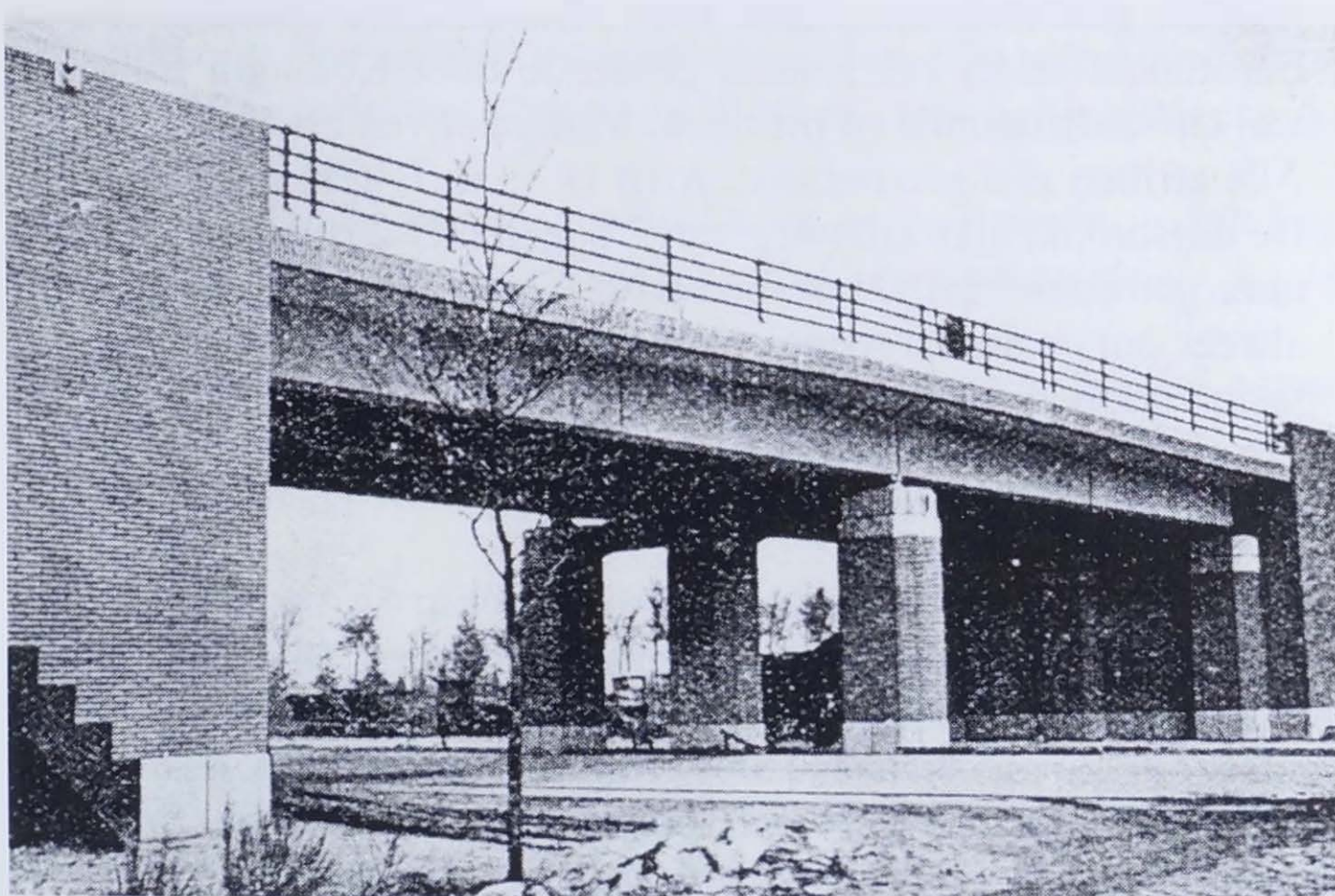
De autoweg Brussel-Oostende tussen Aalter en Beernem in 1940.
Foto R. Kaiser, Bâtir nr. 86.

De wegverharding bestond uit betonnen platen van 23 cm dikte. De dwarse helling van 1,5 % zorgde voor de afwatering. Op slechte ondergrond werden de betonplaten van een bewapening voorzien. Een mobiele centrale voorzag de verscheidene machines op rails van stroom. De smalle spoorlijn bevond zich in het midden van de weg. Er waren machines om te egaliseren en de grond aan te stampen, om het ondergrondpapier in de betonkoffer aan te brengen, een voorstortmachine, een vibreermachine en één om de voegen te vullen met zacht houten planken in de lengte en met gebitumeerde kurk in de breedte.

Tijdens het drogen werd de bovenzijde van de gevulde voegen beschermd door een gebitumeerde metalen kap die nadien met stoom werd losgemaakt en verwijderd. De vers gegoten betonlaag werd met lage mobiele dakjes afgedekt. 's Anderendaags werd zandgrond op het beton gestrooid om deze nog een tijd vochtig te houden. Op die manier werd 13 000 m² beton per dag aangelegd. De betonnen banden aan de zijkanten werden 2,5 cm lager aangebracht en dan bekleed met asfalt. Na het gieten werd het asfalt met rijnzand bestrooid om een betere verharding te bekomen.

Nog enkele losse gegevens

- In de omgeving van Loppem waren drie bruggen nodig.
- Te Oostkamp zorgde een viaduct voor de overbrugging van de weg Brugge-Kortrijk.
- Te Beernem kon een brug met geringe dikte worden opgetrokken.
- De brug in Stratem dateert slechts uit de jaren '50.
- Het eindpunt van de autoweg Brussel-Oostende werd zo dicht mogelijk bij het station van Oostende en de aanlegplaats van de veerboot naar Groot-Brittannië voorzien en loopt ca. 4 km parallel met de spoorweg Brugge-Gent. Ten noorden van Jabbeke buigt de

Brug te Beernem met 2 openingen van 13 meter.

Foto : R. Kaiser.

- weg naar het zuiden om op ca. 4 km afstand van Brugge te komen.
- Wegen die door de autoweg doormidden werden gesneden, kregen een brug over de autoweg. De breedte van de autoweg werd van 30 meter naar 24 meter teruggebracht.
 - Bruggen werden in gewapend beton uitgevoerd. De parementen kregen een bekleding van rode baksteen. De brugdekken werden met een granito bepleistering en met stenen omlijst, afgewerkt met een stalen borstwering. De brugleuningen waren met het wapenschild van de gemeente en de provincie versierd. Voor onze gemeente was dat een wit maalteken op een rode achtergrond. Deze zijn nu op de meeste plaatsen "meegenomen" door souvenirjagers!
 - De onderaannemer voor de bruggen tussen Aalter en Nevele was de N.V. De Cock-Heynderickx uit Sint-Niklaas.
 - De autowegnummering E5 werd tijdens de ambtstermijn van Louis Olivier, toenmalig minister van Openbare Werken, in 1985 (?) veranderd naar E40. Sedertdien is de richting van de autoweg ook gewijzigd. De E40 buigt even voorbij Jabbeke af, parallel met de kustlijn, richting Frankrijk. Zo wil men de bootverbinding Oostende-Groot-Brittannië vervangen door de kanaaltunnelverbinding Calais-Groot-Brittannië. Deze kanaaltunnel werd in gebruik genomen op 6 mei 1994. De officiële opening van de Eurotunnel onder het Kanaal gebeurde door Koningin Elisabeth van Groot-Brittannië en president Mitterand van Frankrijk.
 - Alle afritten zijn genummerd. Afrit 11 op de E40 is Aalter.
 - De oorspronkelijke autoweg van 2 banen met 2 rijstroken werd in onze gemeente in 1971 verbreed tot 2 banen met 3 rijstroken. Dit alweer om de steeds toenemende verkeersstroom vlot en veilig te laten verlopen van en naar de Kust. De beslissing om deze werken aan te vatten werd genomen in 1969 door de heer J. De Saeger, toenmalig Minister van Openbare Werken.

TOESPRAAK VAN TOENMALIG BURGEMEESTER JAN DE CREM
bij de openstelling van het vak Zwijnaarde-Aalter op 21 juni 1971.

Aalter, Oost-Vlaamse gemeente halfweg Gent en Brugge, kende de jongste jaren een opvallende ontwikkeling.

Van oudsher landbouwgemeente, is Aalter in deze tijdspanne tot een economische ontwikkelingskern uitgegroeid.

Door de aanleg van een nijverheidspark van 110 ha in 1962, thans omzeggens volledig bezet door nieuwe bedrijven, werden terplaatse meer dan 2500 nieuwe werkgelegenheden geschapen.

De bevolking van Aalter en omliggende, vroeger op pendelarbeid aangewezen, vindt thans terplaatse een geschikte werkgelegenheid.

De N.V. Bekaert, afdeling "Steel Cord" alleen, neemt 40 ha in op dit terrein en gestart in 1966, stelt zij reeds meer dan 1000 personen te werk, terwijl een tewerkstelling van 5000 werknemers is voorzien.

Uit een onlangs uitgevoerd onderzoek blijkt dat te Aalter 75% van de tewerkgestelde arbeidskrachten afkomstig zijn van buiten de gemeente en uit meer dan 26 verschillende gemeenten.

Wij zijn ervan overtuigd dat de ontwikkeling van onze gemeente niet in geringe mate werd beïnvloed door de gunstige infrastructuur die in onze streek van overheidswege werd uitgebouwd:

- de elektrische spoorlijn Brussel-Oostende, die de gemeente doorkruist alsmede de twee personen- en goederenstations op het grondgebied gevestigd;*
- het kanaal Gent-Brugge, dat weldra zal bevaarbaar zijn voor schepen van 2000 ton, en waarvan de kalibrerings-, oeverversterkings- en nodige verbredingswerken zijn uitgevoerd door het Ministerie van Openbare Werken, met aanlegsteigers en aanleghaven;*
- De E5 die de gemeente doorkruist en een snelle verbinding verzekert met de kuststreek enerzijds en anderzijds de E3 te Zwijnaarde;*
- de expresweg Aalter-Knokke die straks aansluiting zal geven met de geplande expresweg Antwerpen-Knokke;*
- de rijkswegen die Aalter met Tielt en met Deinze verbinden.*

Het belang van de autoweg Brussel-Oostende moet zeker in een ruim perspectief gezien worden. Ongetwijfeld heeft deze snelweg echter voor Aalter en al de gemeenten die er rechtstreeks of onrechtstreeks op aansluiten, een grote betekenis.

Vandaag willen wij dan ook speciaal onze dank betuigen aan de Heer Jos De Saeger, Minister van Openbare Werken, en in zijn persoon aan allen die tot deze realisatie hebben bijgedragen, bij de openstelling van de verbreding van de E5, vak Zwijnaarde-Aalter.

Dankzij dit initiatief kunnen wij vandaag meer nog dan tevoren met vertrouwen de ontwikkeling en de toekomst van onze gemeente en ons gewest tegemoet zien.

Foto's en informatie:

P.-L. FLOUQUET, "*L'autoroute Ostende-Bruxelles de Jabbeke-lez-Ostende jusque Aeltre. Etat actuel des travaux.*", in bâtir, nr. 86, Brussel, 1940, p. 27-31

S. WILLE, Informatiemap Ministerie van Openbare Werken, 1971

Onafgewerkte tekst
Roger DEFRUYT
Afwerking
Jan DEFRUYT

*In bijlage de originele plannen van de verbredingswerken
(profiel van de nieuwe weg - brugveranderingen).*

HONDERD JAAR ONDERWIJS

De familie Alyn te Aalter

Terwijl ik de geschiedenis van "Alyntjesschool tot Klein-Sint-Gerolf" aan het schrijven ben, en daartoe ook de bronnen aanboor van de onderwijzers die daarin een rol hebben gespeeld, valt het me op, hoezeer de familie Alyn bij deze geschiedenis betrokken is. Daarom lijkt het me ruim de moeite waard om over deze familie zelf een bijdrage te schrijven voor ons heemkundig tijdschrift. Het wordt geen echte familiechroniek. Toch zullen er uiteraard familiale gebeurtenissen een rol in spelen, als ze in functie staan van het onderwijsgebeuren.

Gentbrugge en Ledeborg

De historiek van de familie Alyn als onderwijsfamilie begint eigenlijk in de omgeving van Gent. Daar wordt op 2 februari 1806 een jongetje geboren, *Joannes*, dat naar zijn moeder *Alyn* wordt genoemd. Die moeder, een jonge spinster van 25 jaar, *Livine Alyn*, woonde toen bij Ter Platen. Een zekere Charles Alyn, 55 jaar oud, waarvan de familierelatie niet wordt vermeld, is de tweede getuige. De vader is onbekend.

Joannes moet toch de kans hebben gehad om te studeren, want in de jaren 1840 had hij in Gentbrugge in de omgeving van de Brusselse Poort een "Pensionnat de Jeunes Gens". Hij huwt te Gent met Julia, Petronella Mys en uit dit huwelijk wordt op 11 juni 1838 *Isidoor* geboren en op 6 december 1845 *Aloïs*, twee namen die we verder nog vaak zullen ontmoeten. Ze worden immers allebei onderwijzer (1).

Sint-Maria-Aalter

In oktober 1858 komt de familie naar Sint-Maria-Aalter wonen, wellicht gaat de 52-jarige Joannes op rust, maar wordt hij daar gevraagd als koster-organist voor de pas opgerichte parochiekerk.

PENSIONNAT DE JEUNES GENS,

DIRIGÉ PAR

J. ALYN,

Hors de la Porte de Bruxelles, à Gendbrugge, lez-Gand.

La vie de pension doit être pour les jeunes Gens une préparation à la vie sociale. C'est d'après ce principe qu'on se propose d'inspirer aux enfants une piété douce et solide, d'orner leur esprit des connaissances nécessaires à l'état qui leur est destiné et de les habituer à des manières naturelles et polies.

Ce Pensionnat est agréablement situé, on y respire toujours un air pur et sain; aussi les soins de la santé, de la surveillance et du maintien des élèves y sont considérés comme un devoir très important.

On y reçoit des élèves de 6 à 15 ans.

Objets de l'enseignement.

La Religion Catholique Romaine sert de base à l'éducation donnée dans cet établissement. On y enseigne le Français, le Flamand, la Lecture, la Déclamation, l'Arithmétique, le Commerce, la Géométrie, l'histoire, la Géographie, l'Art épistolaire, la Mythologie, la belle Écriture, les actes sous seing-privé, la Tenue des livres, les Eléments de la littérature, etc. etc.

A la demande et aux frais des Parents, on y enseigne aussi: la Musique et le Dessin.

CONDITIONS.

Le prix de la pension est de 250 francs, payable par trimestre et d'avance. Les Parents qui placent deux de leurs enfants à la fois en pension, ne paient pour le second que 220 francs. Chaque élève donne en outre 3 francs d'entrée.

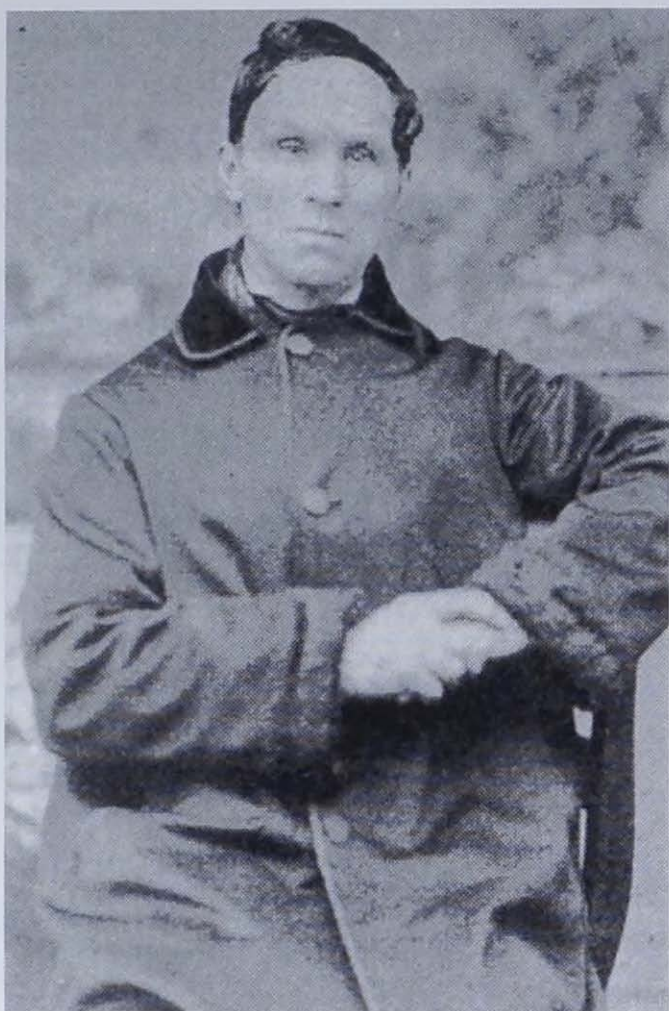
L'Établissement se charge, pour ceux qui le désirent, du blanchissage, du raccommodage et des fournitures.

Il y a deux vacances: les premières commenceront le Jeudi-Saint, et dureront dix jours; les secondes commenceront au mois d'Août, et dureront trois semaines.

Les Parents fournissent: une assiette d'étain, un gobelet, une jatte, des serviettes, des essuie-mains, des brosses, de peignes, un bassin, des robes de chambre, et la literie, le bois de lit excepté. Le nombre des habillements est à la volonté des Parents.

Gand, imprimerie de J. ROUSSEAU, Fils, près du Grand-Béguinage.

Publiciteitsfolder voor Joannes Alyns pensionnaat te Gentbrugge

Joannes Alyn (1806-1887)
stamvader van de onderwijzersfamilie

Sinds jaren was daar vraag naar een nieuwe parochie, om in dat afgelegen gedeelte van Aalter een beetje "beschaving" te brengen. Het volk was daar inderdaad arm en veelal ongeletterd. De mannen hadden meestal geen vast werk, of waren "trimard" of lattenkliever. Een eerste poging in 1844, gestimuleerd door de Aalterse onderpastoor, Frans Van der Veken, was falikant uitgevallen. Een tweede poging door onderpastoor, Charles-Louis Van Haute, had meer succes, omdat hij gesteund werd door de nieuwe Aalterse burgemeester Dr. J.-J. Snoeck (1848-1853), dit niettegenstaande de heftige tegenstand van de gemeenteraad en de kerkfabriek van Sint-Cornelius. De bemoeiingen van het plaatselijke raadslid, Pieter Claeys, later burgemeester van 1867 tot 1872, zullen daarin ook wel een rol hebben gespeeld, want later zal onderwijzer Aloïs Alyn dit in een treffende lijkrede aanhalen (2).

Alexander Jullien, een rijke grondbezitter, schonk een flink stuk grond om er een kerk, een pastorie en een school op te bouwen. Men begon eraan in 1850 en op 27 januari 1852 kon de gemeenteraad Eugene De Vreese als eerste onderwijzer van de nieuwe gemeenteschool benoemen. Zijn broer Hippolyte De Vreese woonde bij hem in en was zijn hulponderwijzer (3).

Maar in 1858 al nam De Vreese ontslag en vertrok naar Moregem (4). Hij werd opgevolgd door *Isidoor Alyn*. Zo kwam de hele familie Alyn naar Maria-Aalter wonen. Toen werd dit gewoon nog "Hoeksen" genoemd. De zoon werd er onderwijzer en vader Joannes koster en monitor, hulpje, bij zijn vader. Dit was zeker nodig, want in 1859 waren er al 90 jongens en 18 meisjes in de school. Op dat ogenblik had Isidoor nog geen onderwijzersdiploma, maar dat behaalde hij in 1860 aan de bisschoppelijke normaalschool te Sint-Niklaas.

In de buurt leerde hij Adriana Ritter kennen. Die was gouvernante bij de familie Bosman en van Duitse origine. Ze was namelijk geboren in Anholt, Westfalen, toen nog Pruisen (5). Ze woonde op het buitenverblijf "Blekkervijver", dat eertijds was gebouwd door Jan-Baptist Roelandts. In 1924 is het helemaal gesloopt en door Karel Mast-de Maeght vervangen door een kasteel. Dit maakt nu deel uit van het Sint-Stanislasgesticht, het noviciaat van de Broeders van Liefde (6).

In Aalter worden twee kinderen geboren, Cecile die amper 14 jaar oud wordt en Joseph die eveneens vroeg overlijdt, maar dan te Hansbeke.

Hansbeke

*Isidoor Alyn (1838-1922)
onderwijzer te St.-Maria-Aalter en
Hansbeke*

In mei 1867 namelijk, gaat Isidoor, op uitdrukkelijk verzoek van de Gentse Bisschop over naar Hansbeke, waar hij in de gemeenteschool de rest van zijn loopbaan doorbrengt. Het is niet eigenaardig, dat de geestelijke overheid op dat ogenblik zoveel invloed heeft in het gemeentelijk onderwijs. De eerste organieke schoolwet van 1844 voorzag dit.

In Hansbeke worden nog zes kinderen geboren waarvan we enkel *Alois-Willem* en *Alfons* vernoemen, omdat die als onderwijzer een rol hebben gespeeld, ook bij ons in Aalter. Vermeldenswaard is echter de naam van Hugo, omdat die als soldaat in het koloniale leger, in 1900 in Congo-Vrijstaat omkomt, en daar ook begraven ligt. Een herdenkingsplaat is op de muur van het schoolhuis in Hansbeke te zien (7).

Aalterbrug

In Sint-Maria-Aalter wordt Isidoor vervangen door zijn zeven jaar jongere broer Aloïs Alyn. Die kwam van de gemeenteschool van Aalterbrug. Daar was hij op 7 februari 1866, als eerste onderwijzer, benoemd aan de nieuw opgerichte gemeenteschool. Een nieuw schoolgebouw had hij echter niet gekregen. Hij gaf - naar Arthur Verhoustraete met bijna stellige zekerheid schrijft - onderwijs gegeven in het hoge, witte gebouw, dat tot voor enkele jaren recht tegenover de huidige Sint-Godelieveschool aan de Urselweg stond (8).

Sint-Maria-Aalter

Was het omdat hij zich kon verbeteren of om een andere reden, maar zeker is, dat hij niet lang in Aalterbrug bleef. Al in 1867 volgt hij zijn broer Isidoor op in Maria-Aalter. Ook hij wordt daar bijgestaan door vader Joannes. Een tweede hulp komt er op 24 april 1872, wanneer hij huwt met Sidonie Delmeire van Aarsele. Die wordt niet alleen zijn echtgenote, maar vervult ook de rol van "leermeesteresse in het handwerk" (9).

Dat er hulp nodig was, bewijzen de leerlingenaantallen van het jaar 1875. Toen waren er niet minder dan 45 betalende jongens en 64 behoeftige jongens, 25 betalende meisjes en 52 behoeftige meisjes. Voor de behoeftige kinderen kreeg men een speciale toelage. Uiteindelijk bleken ook de gebouwen te klein, want in de loop van 1876 wordt de school vergroot.

In 1871 was moeder Julia Mys overleden en in 1878, op 7 februari, overlijdt stamvader Joannes. Hij beleefde dus niet meer de eerste schoolstrijd, die voor zijn beide zonen een hele ommekeer in hun leven betekende (10).

Schoolstrijd

De oorzaak daarvan lag al in een ver verleden, nl. bij de interpretatie van de eerste organieke schoolwet van 1842 die de vrijheid van onderwijs hoog in zijn vaandel had geschreven. Maar uiteindelijk gaven de twee strekkingen uit die tijd, de liberalen en de katholie-

ken later een eigen vulling aan het woord "vrijheid". Waar ze tot dan toe verdraagzaam naast mekaar hadden geleefd, kwam er in de tweede helft van de 19^e eeuw verandering in die houding (11).

Bij de liberalen kwam er een meer radicale groep, die belangstelling had voor het onderwijs. Ze wilden hervormen, seculariseren, moderniseren met in het achterhoofd de ideeën van de "verlichting". Toen ze dan in juni 1879 een verkiezingsoverwinning behaalden, maakten ze hiervan dankbaar gebruik. Hun boegbeeld, Pierre Van Humbeéck, vrijmetselaar in hart en nieren, werd aangesteld als Minister van Onderwijs en zorgde voor een nieuwe schoolwet. Naast vele andere, niet altijd slechte maatregelen, bande die de godsdienst uit de klas-uren, eiste voor de onderwijzers diploma's uit officiële normaalscholen, verbood de gemeenten nog scholen aan te nemen enz. (12).

De reactie van de katholieke geestelijkheid en de gemeenschap was ongemeen hard. In verschillende bisschoppelijke brieven werden hieromtrent protesten geuit en richtlijnen gegeven als, weerstandscomités worden opgericht, niemand gaat naar scholen zonder God, er moeten vrije katholieke scholen worden opgericht, de schoolpenning zal die financieren,... Dit ontketende een jammerlijke strijd en

De gemeenteschool rond 1910. Het gebouw was grotendeels een school en woning voor de onderwijzer. Uiterst links de toegang tot het gemeentesecretariaat.

verdeelheid ook bij ons. Voor- en tegenstanders, die vroeger vrienden waren, werden vijanden. Ons eigen katholieke gemeentebe-
stuur stond voor een dilemma. Uiteindelijk was het resultaat, dat op
1 oktober 1879 de bloeiende gemeenteschool van meester Leonard
David, sinds 1845 gevestigd, in het gebouw van het oude gemeen-
tehuis op de Boomgaard, zo goed als leegliep. Ook in de andere
wijken liepen de gemeentescholen leeg (13).

Aalter-Centrum

Er volgden dan ook dadelijk ontslagen van leerkrachten uit de
gemeentescholen. Zuster Coleta van het meisjesweeshuis in de
Stationsstraat, het gebouw van de huidige muziekacademie, deed
dit al op 20 augustus. Op dezelfde datum deed dit ook Joseph
Claeys, hulponderwijzer aan de gemeenteschool van Aalterbrug en
op 18 september deed Aloïs Alyn hetzelfde in Maria-Aalter.
Leonard David, dicht bij zijn pensioenleeftijd, deed dit niet en werd
moreel het slachtoffer van die spijtige schooloorlog.

Met voornoemde twee onderwijzers Alyn en Claeys richtte het
schoolcomité een vrije katholieke jongensschool op. Zij konden op
1 oktober 1879 onderdak vinden in een leegstaande fabriek die
vroeger werd uitgebaat door de familie Musschoot. Jan Musschoot
was toen deken van de Sint-Corneliusgilde en stelde graag zijn
pand ter beschikking. Pastoor Van Besien schrijft hierover in zijn
"Liber Memorialis" : "Concessit familia Musschoot usum fabrica
ad scholam puerum adoptae" (14).

Het voornoemde pand lag aan de "Meuledreve", de huidige
Stationsstraat, te situeren achter het winkel- en appartementencom-
plex "Margriet", sectie H, nrs. 585 en 586, recht tegenover de voor-
tuin van de huidige Gemeenschapsschool. Een paar dagen na de in-
gebruikneming was er al inspectie en klacht, omdat een paar versle-
ten lessenaars, die onder het afdak van de meisjesschool stonden,
samen met een tweetal "schrijfplanken" en een bibliotheekkast
waren meegenomen. Aloïs Alyn kon bewijzen, dat die nog hadden
toebehoord aan zijn vader Joannes (15).

Vijf jaar duurde de verwoede oppositie tegen de zg. "ongelukswet" en
zaten de twee ontslagnemers, met oude meubelen en ander schoolge-
rei in het noodgebouw. Toch verbeterde, dank zij de schoolpenning,

Provincie
OOST-VLAANDEREN

Arrondissement
GENT

GEMEENTE AELTRE

Zitting van den Gemeenteraad
van den
30 October 1884.

ONDERWERP:

Lyceum Onderwijs.

Openbare Zitting van den Raad der Gemeente Aeltre, Arrondissement Gent, Provincie Oostvlaanderen, van den 30 October 1884 hier in tuchting.

Begonwoordig de heeren: Dierick, Burgemeester, Voorzitter, De Smet en Rutsaert, schepenen. Kortelen, De Peus, Boekant, Soudans, Willens en Verheest, leden van den Raad, bijgestaan van Karel Taut, Secretaris.

De Zitting wordt geopend om negen en half ure voormiddag.
Het proces-verbaal der laatste Zitting wordt gelezen en goedgekeurd.

Dagorder:

1° Beraadslaging over de uitvoering der schoolwet van 30 September laatst.

Als gevolg van zijne beraadslaging, ont.

De Raad neemt nog met algemeene stemmen de volgende beslissingen:

De vrije school onder het bestuur van den heer Alois Alys, gediplomeerd onderwijzer, wordt aangenomen.

Er zal hem betaald worden, ont.

Gedrukt in Zitting, date als ter hoofde.

Vul
voor opheldering, Extractie:

De Burgemeester, Voorzitter,

Ophel. De Secretaris,

J. Peus

Aannemingscontract van de aangenomen jongensschool in 1884.

geleidelijk hun beetje comfort. Op nationaal vlak, gold hier het wapen van "la politique du pire": hoe slechter de wet, des te korter is zijn bestaan, en des te langer zou de nawerking van de reactie duren.

H. FAUT-VAN DE WALLE, ACHTER

*De aangenomene jongensschool
· L'école adoptée pour garçons*

Op 10 juni 1884 behaalde de katholieke partij een klinkende overwinning. In de kamer was er een verschil van 36 zetels. Zo dreef men de liberalen in de oppositie tot bij het begin van de Eerste Wereldoorlog. Natuurlijk kwam er spoedig een nieuwe organieke wet tot stand. Die nieuwe wet van 20 september 1884 gaf de gemeenten het recht, naar eigen goeddunken te beschikken over het lager onderwijs. Hun school mocht een gemeenteschool zijn, maar ook een katholieke school die werd aangenomen (16).

Hansbeke

Verplaatsen we ons nu even naar Hansbeke. Ook de broer van Aloïs Alyn, Isidoor, was daar ontslagnemer. Het ging daar zelfs zover, dat hij door de officiële instanties uit zijn huis, het schoolhuis, werd gezet, en dat niemand in de buurt hem en zijn gezin die eerste nacht onderdak wilde verlenen. Hij heeft ook tot 1884 in de lokalen van de meisjesschool zijn werk kunnen verderzetten. Toen de nieuwe wet er was stabiliseerde zich immers opnieuw de toestand (17).

Aalter-Centrum

Dat het Aalterse katholieke gemeentebestuur dadelijk van de geboden mogelijkheden gebruikmaakte, ligt voor de hand. Het sloot de gemeenteschool van het centrum, wat door de voogdijoverheid niet werd genomen. Zo bleef de gemeentelijke jongensschool bestaan. De gemeentelijke meisjesschool met bewaarschool in de Stationsstraat werd wel opgeheven en de onderwijzeressen ter beschikking gesteld. Zo werd de overblijvende gemeenteschool gemengd, wat ze tot in 1958 is gebleven.

Op 30 oktober 1884 al nam de gemeenteraad "de Vrije School onder het bestuur van de heer Aloïs Alyn" aan. In de notulen van de gemeenteraad staat daarenboven vermeld, dat hem voor het onderwijs van de arme kinderen zal betaald worden : één frank per kind en per maand, met een vaste toelage van 600 fr., net als Jw. De Bondt (zuster Coleta). De meisjesschool was al eerder aangenomen, nl. op 8 oktober. Die school had al dadelijk na de uitdrijving in de Stationsstraat nieuwe gebouwen gekregen in de Brouwerijstraat (18).

Voor wat de gebouwen voor de jongensschool betreft, stond er uitdrukkelijk vermeld : "*De gebouwen van de gemeentelijke meisjesschool (dus het vroegere weeshuis) in de Statiestraat zullen zoveel als noodig ter zijner beschikking gesteld worden.*" In de rekeningen van mijn grootvader, Louis De Doncker, van die tijd staat, dat voornoemde scholen ook helemaal herschilderd werden. Zo geraakte Alyntjesschool voor goed onderdak.

Waar tijdens de schoolstrijd, omwille van de voorzichtige onwil om iets mee te delen aan officiële instanties, weinig gegevens over

leerlingenaantallen bekend zijn, zal meester Aloïs Alyn voortaan trouw elke maand een staat van de aanwezige leerlingen opmaken en aan het gemeentebestuur bezorgen. Zo luiden die cijfers voor het jaar 1889 als volgt :

januari	243	juli	216
februari	246	augustus	215
maart	243	september	vakantie
april	248	oktober	241
mei	230	november	262
juni	232	december	277

Zoals al vermeld, was er slechts één maand vakantie en wel in september. Dit had voor gevolg, dat de maanden juli en augustus een opvallend laag aanwezigheidscijfer kenden. Boerenjongens werden toen in de oogstmaanden ingeschakeld in het landbouwbedrijf. De leerplicht was op dat ogenblik nog niet ingevoerd. De toename van de leerlingenpopulatie bracht mee, dat aan het tweespan Alyn en zijn hulponderwijzer Claeys, in datzelfde jaar 1884, een monitor werd toegevoegd, nl. August Laroy. Toch zal het geen sinecuurtje zijn geweest, om met z'n drieën aan meer dan tweehonderd leerlingen les te geven.

De 4 Alyns in 1896: v.l.n.r. Modest (zoon van Aloïs), Alfons en Aloïs-Willem (zonen van Isidoor) en Aloïs Alyn, schoolhoofd.

Omdat August Laroy zijn ambt begon zonder het onderwijzersdiploma, werd hij door de Minister van Onderwijs niet aanvaard en al in 1885 vervangen door een zekere onderwijzer Van Driessche, die wel gediplomeerd was. Op 6 december 1887 neemt Van Driessche ontslag en wordt vervangen door Karel-Lodewijk Peremans. In augustus 1888 heeft de Aalternaar August Laroy zijn diploma behaald aan de normaalschool te Sint-Niklaas en kan opnieuw aan de slag in de aangenomen jongensschool van de Stationsstraat. Datzelfde jaar gaat op 16 maart Joseph Claeys weer naar Landegem, vanwaar hij afkomstig was. Onderwijzer Peremans verlaat Aalter in maart 1890.

August Laroy bleef in de Stationsstraat tot 5 november 1894, jaar waarin hij overstapt naar Aalterbrug, waar hij in het leegstaand gebouw van de gemeenteschool in de Weststraat met een nieuwe aangenomen school start. Aloïs Alyn had daarop al in 1893 aangedrongen. Zo'n 52 leerlingen gingen met hem mee, zodat het leerlingaantal in het centrum daalde tot ongeveer 200.

August Laroy werd op 5 november 1894 in de Stationsstraat opgevolgd door *Alfons Alyn*, de 22-jarige neef van Aloïs Alyn, zoon van Isidoor. Een derde Alyn, die sinds 1 maart 1890 als hulponderwijzer had gefungeerd in Maria-Aalter, kwam in 1895 naar het centrum, nl. *Alois-Willem Alyn*, eveneens zoon van Isidoor. En om het "toeval" volledig te maken, werd er datzelfde jaar aan dit drietal nog de zoon van Aloïs, *Modest Alyn*, toegevoegd die, zoals heel wat onderwijzers in de vrije scholen van die tijd, niet het vereiste diploma bezat (19).

Zo stonden er twee jaar lang vier Alyns, allemaal familie van mekaar, in de vrije jongensschool, zodat men terecht aan die school *Alyntjes school* gaf. Die naam bleef nog jaren opgeld maken, want de Alyns bleven in de school fungeren, ook al maakten ze niet meer het geheel van het personeel uit. Het begrip groeide werkelijk tot één samengesteld woord "*Alyntjesschool*".

Dat zelfs vier onderwijzers niet voor een gemakkelijke taak stonden, bewijzen de leerlingaantallen uit die jaren. Aloïs Alyn bijv. had als hoofdonderwijzer een klas van 46 leerlingen; Aloïs-Willem, zijn neef, gaf les aan 56 leerlingen; diens broer Alfons had 59 leerlingen onder zijn hoede en tenslotte moest Modest, zoon van het schoolhoofd, instaan voor 65 leerlingen. Heel lang heeft het "rijk" van de vier Alyns echter niet geduurd. Op 8 november 1898 nam

Alois-Willem ontslag en werd vervangen door Lieven Brijs van Haasdonk, die aan de Alyntjesschool fungeerde tot augustus 1900, waarna hij weer naar zijn eigen streek terugkeerde.

De organieke wet van 1895 bracht een verbetering van het onderwijzersinkomen. Het werd toen door de gemeente uitbetaald. De bedragen hingen af van het aantal dienstjaren, maar echte barema's bestonden niet. Zo kreeg Alois Alyn in 1896 1600 BEF, hulponderwijzers Alois-Willem en Alfons 1100 BEF, maar Modest, die niet gediplomeerd was, kreeg toen geen wedde.

Later, in 1899, stijgt de wedde van Alfons met 100 BEF wegens aantal dienstjaren. Lieven Brijs, die Alois-Willem vervangen heeft, krijgt 1100 BEF. Op aandringen van zijn vader Alois, ontvangt Modest vanaf 1 januari 1899 toch 500 BEF. Bij de jaarwisseling van 1900 heeft Alois meer dan 25 jaar dienst en bekomt dan ook 1800 BEF, terwijl zijn zoon Modest het jaar daarop ook een stijging bekomt van 200 BEF. Op dat ogenblik telt de school 214 leerlingen. De vier leerkrachten aten dan ook het verdiende brood niet in ledigheid (20).

” Rond dit tijdstip vergeleken de leerkrachten lager onderwijs geregeld hun inkomen met de berekening van hoogleraar H. Denis, die voor de ”Commission du Travail” de jaarlijkse uitgaven voor voeding (brood, aardappelen, meel, spek, reuzel, koffie) van een arbeidersgezin op 821,25 BEF had vastgelegd. Voor kleding, verwarming, verlichting e.d. zette hij 480,25 BEF uit. Die 1251,50 BEF wezen erop, dat een groot aantal leerkrachten uit het lager onderwijs dit minimum niet haalden ” (21).

Als men het later over Alois Alyn heeft, zal men gemakkelijks halve altijd zeggen: *het oud-Alyntje*. En dat de naam ook buiten het onderwijs klonk, bewijzen de volgende feiten. Als in 1890 de culturele vereniging *De Consciencevrienden* wordt gesticht, is hij bij de stichters, samen met zijn neef Alois-Willem. Bij de oprichting van de nieuwe katholieke fanfare *Eendracht*, als reactie op de liberale fanfare *Sint-Cecilia* (sic!), nog een gevolg van de schoolstrijd, wordt hij secretaris-penningmeester.

Was het als een vorm van dank, om wat de katholieke gemeenschap voor hem had gedaan of omdat in dat jaar door de wet van 1895 de gelijkschakeling van de wedden van de aangenomen en de gemeen-

Aloïs Alyn
(het oud-Alyntje)
(1845-1913)

telijke onderwijzers een feit werd, maar in januari 1895 schenkt hij aan de parochiekerk Sint-Cornelius het nog bestaande beeld van de Heilige Barbara. Het was gebeeldhouwd door de Gentse kunstenaar Van Biesbroeck en kostte 140 BEF (22).

Het heeft wel voeten in de aarde gehad vooraleer de rechten van de zg. ontslagnemers van de schoolstrijd werden erkend. Dit gebeurde pas in het begin van de twintigste eeuw. Ook in de onderwijzers-

vereniging, het COV (Christen Onderwijzersverbond) gesticht in 1893, die, na de schoolstrijd, de belangen van de onderwijzers verdedigde, zowel die van het gemeentelijk als van de aangenomen en aanneembare scholen - ja, zo waren er toen ook - speelde hij een rol. Hij was kringvoorzitter van de streekkring Zuid-Meetjesland van 1896 tot 1898 (23).

Ook zijn broer Isidoor van Hansbeke, eveneens een ontslagnemer van 1879, was betrokken bij het bestuur van de jonge onderwijzersvereniging. Bij hem in Hansbeke werden vaak vergaderingen gegeven, zoals bijgaand verslag laat zien. In die vergaderingen werden de conferentielessen besproken die door de decanale *schoolopzieners* werden opgegeven en die op de conferenties door één van de collega's, als modelles, ter navolging en beoordeling werden gegeven (24).

Aloïs Alyn is een figuur, die in Aalter niet zo gauw zal worden vergeten. Ten eerste was hij een ontslagnemer. Toch wist hij, in moei-

* *

KRING ZUID-MEETSES LAND.

„Rust-roest.”

Gewone vergadering van 6 Augusti te Hansbeke.

De heer Laroy, in afwezigheid van onzen geachten heer voorzitter, welke ter bestuurvergadering is, opent de zitting om 2 1/4 ure. Enkele afwezigheden zijn aan te stippen.

Na eene korte bospreeking der conferentielessen' komt het tweede punt der dagorde voor den dag: de nieuwe schoolwet. De vereeniging drukt omtrent dezelfde wenschen uit, welke dienzelfden namiddag geuit werden door het provinciaal bestuur van O. Vl.: vermeerdering der aanvangjaarwedde; korter tijdstip voor de verhoogingen met vergrooting van getal en bedrag derzelve; medetellen van al de dienstiaeren.

Nog wordt gehandeld over de verzekering tegen de burgerlijke verantwoordelijkheid wegens ongevallen, en besloten dat, een onderwijzer die gedurig op zijne plaats is, geene verantwoordelijkheid te vreezen heeft, en dus van alle verzekering mag afzien.

Een oproep wordt gedaan tot eendrachtige, broederlijke werking voor de verbetering van ons bestaan, en vermindering van alle alleenlooperij of zelfs scheurmakerij.

Benige inlichtingen worden nog gegeven betrekkelijk het aanstaande congres, en de aanwezige leden worden aangezet om hetzelfde te volgen.

De kring „Rust roest” telt als leden enkel aangenomene onderwijzers. Met veel genoegen zouden ook de gemeenteeonderwijzers in onze vereeniging aanveerd worden.

Gust.

Verlag van een COV-vergadering bij Isidoor Alyn te Hansbeke (6 augustus 1910).

lijke omstandigheden, het vrij katholiek onderwijs tot grote bloei te brengen. Zijn oud-leerlingen en hun ouders spraken met heel veel lof over zijn onderwijs en zelfs na de derde graad, wist hij zijn leerlingen te behouden. Dit was merkwaardig, omdat toen nog geen leerplicht bestond. De meeste leerlingen haakten dan ook af bij hun eerste communie (jawel, eerste) die toen plaats had op 12 jaar.

Bewaarde schoolschriften tonen aan dat het peil van de vierdegraads-leerlingen dat van het middelbaar onderwijs evenaarde. De besten kregen dan ook vanwege het gemeentebestuur de *medaille*. Rond de eeuwwisseling vind je dan ook in de schriften heel veel lof voor koning Leopold II, stichter van onze toekomstige kolonie.

Van de eerste jaren in de twintigste eeuw zijn weinig sporen in de archieven overgebleven. We kunnen dan ook alleen enkele feiten opsommen. Lieven Brijs was bij de eeuwwissel uit dienst getreden en op 1 oktober 1900 vervangen door Jozef Van Hecke, afkomstig van Poeke. De familie Van Hecke is nog steeds in Poeke aanwezig. Maar ook bij ons leven nog kinderen en kleinkinderen van Jozef Van Hecke (25).

In 1905 werden op zondag 30 juli *Groote Feesten* gehouden bij de 75^e herdenking van de Belgische onafhankelijkheid. Aloïs Alyn is

Rekenvraag.

19 9/2/1907

- 18 Hbl van 100 fr. en 30 Hbl andere gesamen mengsel van 100 fr. Hbl - 360
 verk. - 360 verk kost 1 Hbl der 2de soort meer dan 1 Hbl der eerste? Hoeveel
 Hbl : metwaarde moet men bijmengen, om den mengsel op 100 te doen te
 a) 1 Hbl verk. verk. mengsel $18 + 36 = 54$ Hbl .
 b) 36 Hbl verk. $36 \times 100 = 3600$ Hbl .
 c) De 18 Hbl kosten $18 \times 100 = 1800$ Hbl .
 d) Dus de 36 andere kosten 1800 fr.
 e) En in 1 Hbl kost $1800 \text{ fr.} : 36 = 50$ fr. Dus 100 fr. meer
 f) Verlies op 56 Hbl . $56 \times (100 - 90) = 560$ fr.
 g) Ik moet er dus om 560 fr. metwaarde (B.V. we. ie) bydoen.
 h) 560 te mengen water $560 : 90 = 6$ Hbl water.

Système métrique

A) Qu'est-ce que le mètre carré?

C'est l'unité des mesures de surface.

B) Qu'est-il encore?

Pour un objet, c'est une surface de 1 mètre sur 1 mètre et à angle droit.

C) Qu'est-ce que le décimètre carré?

C'est la centième partie du m.c.

D) Qu'est-il encore?

Bladzijde uit het werkschrift van Joseph De Meyer, leerling van Aloïs Alyn uit 1901.

bij het feestcomité en zijn leerlingen zijn natuurlijk bij 800 schoolkinderen die vergezeld van hunne meesters en meesteressen op de Markt een meerstemmige cantate uitvoeren. Ze krijgen als beloning koeken voor de schoolkinderen waarvoor een bedrag van 50 BEF was voorzien van de begroting (26). Vaderlandsliefde, maar ook anti-alcoholisme, dierenbescherming en spaarzaamheid zijn in die

tijd leidmotieven bij het onderwijs. In de leesmethode, de gedichten en liederen komen die thema's geregeld voor. In een vorige bijdrage kon u dit lezen in een illustratief programma voor de *prijздеeling van 1913*. (Land van de Woestijne jg. 19 nr. 3-4 p. 3-9)

Ongeveer 42 jaar stond Aloïs Alyn in het Aalterse onderwijs, waarvan 26 jaar als schoolhoofd van zijn Alyntjesschool, tot hij eind 1909 met pensioen ging. Eigenaardig genoeg verdween met hem ook zijn niet gediplomeerde zoon, Modest, die werd vervangen door Jules Vereecke die later naar Maria-Aalter ging. Dit ontslag zorgde wel voor enige wrijving in de familie Alyn. Te meer, daar als schoolhoofd, neef Alfons Alyn werd aangesteld. Die zal dit blijven tot in 1933. Ook Jozef Van Hecke was hierbij kandidaat. Wellicht heeft de naam Alyn de doorslag gegeven.

Modest Alyn werd daarna verzekeringsagent en ging in de Stationsstraat 113 wonen. Zijn vader Aloïs woonde bij hem in en overleed daar op 26 oktober 1913. Tijdens de oorlog 1914-18 huwde Modest met Irma Coddens. Een tweede zoon van Aloïs, Jules, werd geneesheer en vestigde zich in 1901 in Beernem (27).

In 1909 viert men ook op grootse wijze de aanstelling van Albert I als koning. En nu iets meer humoristisch, en iets meer prozaïsch.

Aloïs Alyn en zijn neef Alfons met de 2^e klas (wellicht 3^e en 4^e leerjaar) in 1907.

Modest Alyn (1874-1957) zoon van Aloïs, niet-gediplomeerd onderwijzer van 1895 tot 1909, op latere leeftijd.

Vanaf 1 oktober 1910, terwijl Jules Vereecke zijn militaire dienst vervulde, was hier, bij gebrek aan gediplomeerde kandidaten, een interimaris, een niet-gediplomeerd Gents bakker, Pierre De Paepe, in dienst. Men had hem het eerste leerjaar gegeven. Misschien omdat hij dat qua moeilijkheidsgraad het best aankon. Maar toch liep het verhaal einde schooljaar nog

vreemd af. De brave man had op de *composities* (proefwerken) zoveel punten gegeven, dat hij zijn collega's uit de hogere leerjaren moest vragen om die voor hem op te tellen.

Meer prozaisch nu: in 1911 zijn de leerlingenlessenaars versleten en komt er een openbare aanbesteding. Joseph Sturtewagen, schrijnwerker te Aalter, mag de lessenaars leveren voor 19,75 BEF het stuk, voor een totale som van 869 BEF wat bij een eenvoudige berekening een aantal van 44 schoolbanken oplevert (28).

In oktober 1912 werd de school met een vijfde klas uitgebreid en daarvoor werd (Charles) Joseph Van Gele angeworven. Ook die was afkomstig van Poeke en de naam Van Gele zal in de streek van Lotenhulle en Poeke zeker niet vreemd klinken. Op 1 oktober 1913 komt dan uit Olsene een gediplomeerd onderwijzer, Grégoire Vestens, Pierre De Paepe vervangen en de vijfde klas betrekken.

Met de ploeg Alfons Alyn, Joseph Van Gele, Jozef Van Hecke, Jules Vereecke en Grégoire Vestens zal men de Eerste Wereldoor-

log ingaan. Van de Wet Poulet, die op de valreep, net voor de oorlog, nl. op 19 mei 1914 werd uitgevaardigd, en die de leerplicht tot 14 jaar invoerde, kwam er dan ook voorlopig niets terecht. Ons eigen gemeentebestuur, was er, in naam van artikel 17 van de Grondwet, nl. de vrijheid van onderwijs ook radicaal tegen.

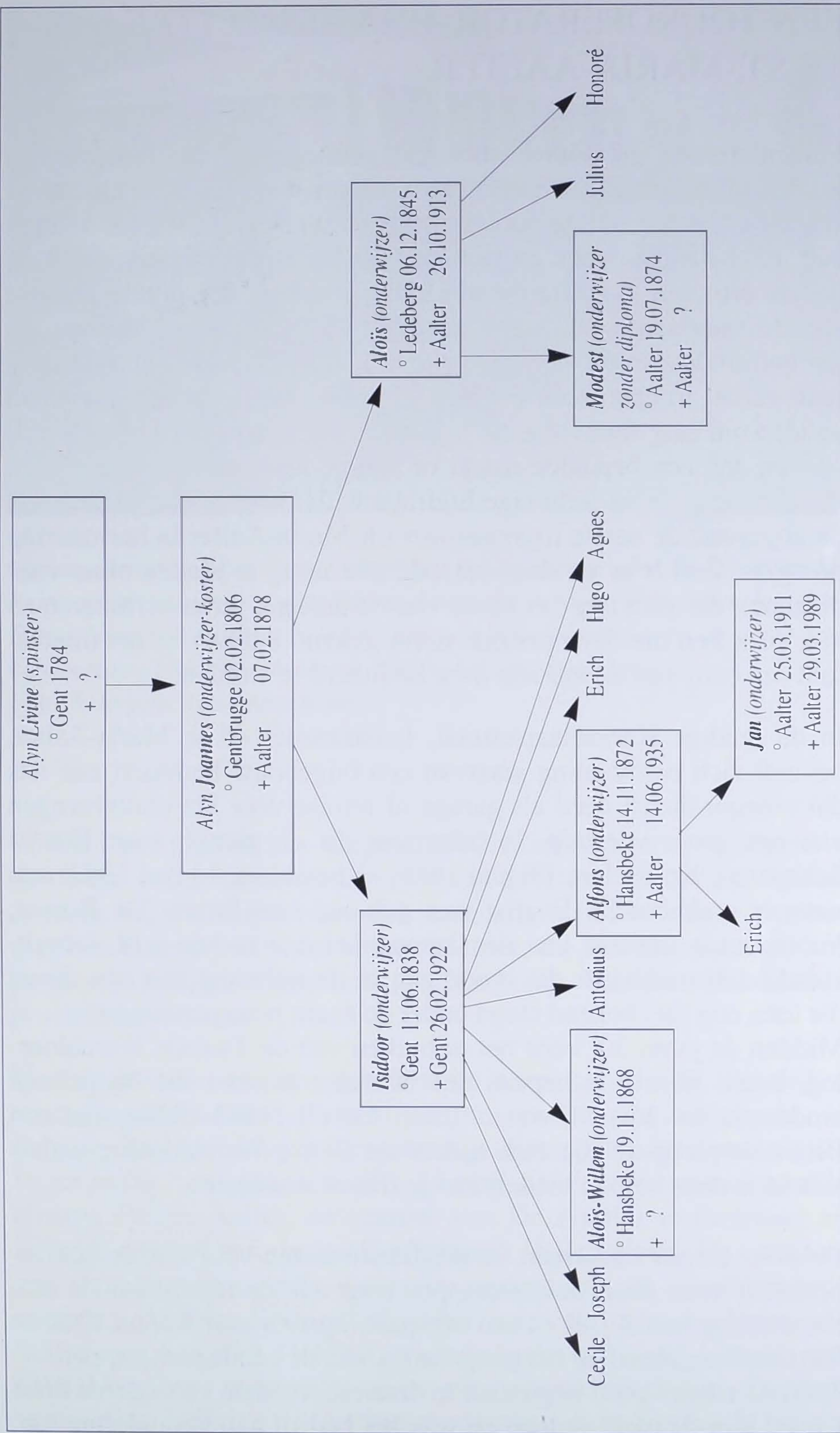
- (1) *A.AI*
- (2) *LS*, p. 506 en 507
- (3) *LS*, p. 426
- (4) *BA*, Fam. De Vreese 1850-1860
- (5) *A.AI*
- (6) *OA*, p. 38
- (7) *A.AI*
- (8) *LS*, p. 426
- (9) *LS*, p. 426
- (10) *A.AI*
- (11) *JDD*, p. 111 en *KOC*, p. 17
- (12) *PV*, p. 35-52
- (13) *PV*, p. 35-52 en *LS*, p. 429-431
- (14) *LM*, pastorijsarchief en *A.AI*
- (15) *SA* 517 van oktober 1879
- (16) *JDD*, p. 22
- (17) *PDB*, p. ?
- (18) *LS*, p. 430 en *LM*, pastorijsarchief
- (19) *GAA*, nr. 550 onderwijs, aangenomen scholen
- (20) *GAA*, nr. 155 en 176 van 21 oktober 1891 en 4 december 1901
- (21) *COV*, p. 8
- (22) *LM*, Liber memorialis, pastorijsarchief
- (23) *COV*, Geschiedenis Zuid-Meetesland
- (24) *COV*, Geschiedenis Zuid-Meetesland
- (25) *AGG*, nr.3
- (26) *SA*, van 26 april 1905
- (27) *BA*, Fam. Alyn
- (28) *SA*, van 2 juli 1911

Bronnen

1. Familiearchief van de familie Alyn (*A.AI*)
2. Verslagen gemeenteraadszittingen en schepencolleges Aalter (*GAA* en *SA*)
3. Bevolkingsregisters archief Aalter (*BA*)
4. Geschiedenis van Aalter door Luc Stockman (*LS*)

5. Schoolarchief Sint-Gerolfschool Aalter (ASG)
6. Geschiedenis van COV Oost-Vlaanderen en Zuid-Meetjesland door Jos De Doncker 1993 (COV)
7. "Beduvel ze maar" een verhaal door Jos De Doncker met uitleiding door historicus Paul Vandepitte, Lannoo, Tielt.(JDD)
8. "Dag meester..." facetten van het volksonderwijs in Vlaanderen (1830-1940) door Karel De Clerck, Bie de Graeve en Frank Simon, Lannoo, Tielt (KDC)
9. "De schoolstrijd in België" door Pieter Verhaegen, 1906, Uitg. Eylenbosch, Zottegem (PV)
10. "Vlakaf", jaarg. VIII nrs. 80, 81,83, "Het onderwijs in Hansbeke" door L. De Boever(LDB)
11. "Oud-Aalter" : A. Ryserhove, R. Tondat, A. Verhoustraete (OA)
12. Liber Memorialis : Sint-Corneliusparochie (LM)

(Wordt vervolgd)
Jos DE DONCKER

EEN TOUROPERATOR AVANT-LA-LETTRE TE ST.-MARIA-AALTER

Vakantiereizen die louter voor het genoegen of ter ontspanning ondernomen worden, bestaan reeds langer dan men zich algemeen voorstelt. In de huidige context beperkt het begrip zich tot tochten van minstens een week en laat men de weekend- of dagtochten en andere erbuiten. Jaren terug werden, mede door de verbetering van sociale voorzieningen, weekendreizen reeds echte *vakantiereizen*. Op het einde van de dertiger jaren was de welvaart niet zo denderend zodat groepen mensen niet de tijd en de financiële middelen hadden om lang met vakantie te gaan. Maar eendaguitstapjes of een bezoek aan een bepaalde markt of andere manifestatie waren geen uitzondering. In onderhavige bijdrage willen we de activiteiten van de zogenaamde eerste *touroperator* uit Maria-Aalter in herinnering brengen. Veel is er uit deze episode niet terug te vinden maar voor diegenen die zich nog het einde van de dertiger jaren herinneren en ook voor hen die deze periode nooit gekend hebben, is het interessant om eens aan *de tijd van toen* herinnerd te worden.

In de huidige Knesselaarsestraat, huisnummer 45 te Maria-Aalter, bevindt zich een woning waarvan een bijgebouw herinnert aan iets dat vroeger dienst deed als garage of remise voor het onderbrengen van een groot *voertuig*. In feite was dit de garage waar Evarist Schepens (°Knesselare, 06 juni 1911; +Knesselare, 13 mei 1987) zijn *autocar* onderbracht. Evarist was gehuwd met Emma De Boever. Voornoemde uitbater van een autocardiensdienst was een echt vooruitziend reisbemiddelaar die brood zag in de uitbating van een dienst die toen nog niet bekend stond onder de naam *reisagentschap*.

Midden de jaren 30, vóór het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, kocht Evarist Schepens een aftandse autobus die hij prompt omdoopte tot MISS CAVELL. Edith Cavell (1865-1915) was een Britse verpleegster die zich tijdens de Eerste Wereldoorlog onderscheidde door hulp te bieden aan geallieerde soldaten.

De *Miss Cavell* ondernam verschillende reizen voor o.a. de boerinnenbond maar deed ook uitstappen naar o.a. de internationale tentoonstelling van Rijsel en een ontspanningsreis naar Reims. Ook de Kemmelberg stond op het programma van de ééndagsuitstappen. Toen de zaken goed begonnen te draaien, werd de verouderde *Miss Cavell* van de hand gedaan en was het bedrijf aan verandering toe.

Van de allereerste MISS CAVELL werd deze foto genomen vóór de ESTAMINET DE KLOK rechtover de kerk van Maria-Aalter en te dien tijde gehouden door Petrus Lannoy, handelaar in kolen ... en vele bijberoepen. Let op de kleine beukenboompjes in de Schuurlodreef. Nu zijn het volwassen bomen.

Foto: Schepens Rita - Knesselare

Er werd een nieuwe bus aangeschaft die onder de doopvont gehouden werd onder de naam DE ZWALUW. Hoelang *De zwaluw* dienst deed, is mij onbekend maar een zeer lang leven was deze autobus niet beschoren. Dus werd er een nieuwe, nu een gloednieuwe bus aangeschaft die de naam LENTEBLOEM kreeg. Van deze bus hebben postkaarten bestaan.

De *Lentebloem* was een regelmatige bezoeker aan de wekelijkse woensdagmarkt van Aalter-Centrum en de zaterdagmarkt te Brugge. Toch deed hij ook regelmatig uitstappen naar cinema's die in de regio hun intrede deden. Hierbij denken we vooral aan de cinema *Pax* te Aalter, de cinema van De Poorter te Beernem en later de cinema van de familie Soetaert te Ruiselede. De uitbaters van deze laatste cinema waren de ouders van de beter bekende zangeres Anneke Soetaert die later uitweek naar de Verenigde Staten van Amerika. Ook het gekende bedevaartsoord *Lourdes* van Oostakker stond regelmatig op het programma van de een of andere vereniging. Behalve de autobusreizen werd door Evarist Schepens

Telefoon :
Beernem 86

Autocar DE LENTEBLOEM (32 plaatsen)

Deze foto toont ons DE LENTEBLOEM vóór de garage van Evarist Schepens. Op de motorkap staat te lezen "Liberty", terwijl op de flank van het voertuig de naam van de bus staat.

*Boven de garagepoort lezen we "AUTOBUS-TAXIVERVOER * EV. SCHEPENS * telefoon Beernem 86".*

De postkaart werd uitgegeven door de gekende firma Nels naar een foto van Maurice Hooft van Knesselare.

Foto naar postkaart in bezit van Elvira De Boever - Zingem

ook een soort taxidienst gehouden. Zo was het onderwijzend personeel van de aangenomen meisjesschool van Maria-Aalter een regelmatige klant wanneer het zich diende te verplaatsen om de zogenaamde *conferenties* bij te wonen. Het vervoer van trouwlustigen naar het gemeentehuis en de kerk was een regelmatig terugkomende zaterdagse bezigheid.

De *Lentebloem* was in de lente van haar bestaan toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak en dit zou ook haar einde worden. De bus werd met de chauffeur opgeëist door de Militaire Overheid en zou, na het rondzwerven in het noorden van Frankrijk, nooit meer Maria-Aalter terugzien.

Foto van DE LENTEBLOEM. De tweede persoon van links is de buschauffeur Evarist Schepens; zevende van links is Kamiel De Boever. Misschien zijn er mensen die zich op deze foto herkennen.

Foto: Schepens Rita - Knesselare

Bij het beëindigen van de oorlog leidde een eis voor oorlogsschade tot niets. Het enige wat Evarist Schepens eraan overhield, was het feit dat hem als tegenprestatie een werkgelegenheid bij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) aangeboden werd.

Met zijn min of meer technische knobbel werd hem een plaats als stoker aangeboden. Hij was één van de weinigen die kunnen zeggen dat ze als stoker de fameuze stoomlocomotieven van het type *Pacific* over ons spoor lieten rijden met een voor die tijd fenomenale snelheid van meer dan 120 km per uur.

Op deze wijze verwisselde Evarist de pet van buschauffeur voor de kepie van de Belgische Spoorwegen en verdween een der eerste *touoperators* uit de Aalterse regio voor immer van het toneel.

Een andere firma van Aalter zou de fakkel overnemen.

Henri DE BAETS

UIT DE TIJD ” VAN TOEN ”

EEN GOUDEN BRUILOFT TE AALTER

Op 15 april 1896 traden te Aalter in het huwelijk, Henricus Verhoustraete, geboren te Aalter op 20-02-1868, met Maria Van Laecke, eveneens geboren te Aalter op 27-05-1869.

Het echtpaar herdacht de vijftigste verjaardag van hun huwelijk op 23 april 1946, samen met hun dochter Marguerite en haar man Jozef Standaert, hun 4 kinderen en familieleden. Zij werden op het gemeentehuis ontvangen en tekenden het gulden boek. Het gezelschap, aangevuld met burens en vrienden, liet zich fotograferen vóór de woning van de jubilarissen alwaar zij een kolenhandel uitbaat-ten. (nu Fatimastraat).

van links naar rechts :

eerste rij : 2 kleinkinderen van Standaert Hippoliet (uiterst links en rechts), Standaert Gaston en Standaert Mariette.

tweede rij : Van Laecke Alice, Standaert Marcel, Verhoustraete Marguerite, de jubilarissen Verhoustraete Henricus en Van Laecke Maria, Standaert Jozef, Van Laecke Helena en Van Laecke August.

derde rij : Dierickx August, Verhoustraete Bertha, Goderis Alfons, de echtgenote van Lootens Henri, Van Laecke Emilie, Standaert Hippoliet en echtgenote Leontine, Thys Maria en echtgenoot Standaert Leonard, de echtgenote van Schaubroeck August en Meuninck Zulma.

vierde rij : Dierickx Margriet, Schaubroeck Marcella, Saey Antoine, Goderis Simonne, Saey Gaston, Goderis Denise, Saey Roger, Itebeke Jeanne, Santens Octavie, Braeckevelt Leonie en Standaert Henri.

Informatie : Standaert Gaston

AANSTELLING VAN EEN NIEUWE PASTOOR TE SINT-MARIA-AALTER

Op 1 juni 1939 overleed Eerw. Heer Emiel Thuysbaert te Maria-Aalter, alwaar hij pastoor was van de parochie van O.-L.-Vrouw Hulp der Christenen, sinds 27 september 1926. Zijn opvolger, Eerw. Heer Karel Brewez werd geïnstalleerd op 16 juli 1939. Hij werd later, in 1954, pastoor te Landegem. (*)

Op 4 oktober 1954 werd pastoor De Weirt Maurice, na een verblijf van 7 jaar te Maria-Aalter, benoemd tot pastoor van Kemzeke. Hij werd opgevolgd door de onderpastoor van Adegem E.H. Heinkens Albert. Pastoor Heinkens werd op 28 november 1954 officieel te Maria-Aalter aangesteld. Hij verbleef er tot 1983. Met een ambts-termijn van 29 jaar is pastoor Heinkens de pastoor die het langst in Maria-Aalter verbleef. (*)

van links naar rechts :

vooraan met bolhoeden in de hand : gemeentesecretaris Faut Joseph en dokter De Pauw Emiel.

...?... , ... ? ... , pastoor Brewez, ... ? ... , schepen Verheecke Jules, ...?... , Lambert Karel, ...?... , ...?... en helemaal achteraan onder het venstertje : Laroy Maurice.

Pastoor Heinkens ontvangt op 28 november 1954 de sleutel van de kerk uit de hand van een pater uit het St.-Amandusinstituut van Beernem. Die pater leidde, in afwachting van de benoeming van de nieuwe pastoor, de parochie. Naast de pastoor staat deken De Pauw van Nevele. Hij is in gesprek met E.H. Gilbert.

Uiterst links herkennen we Clyncke Anna, onderwijzeres aan de lagere meisjesschool van Maria-Aalter. Op de achtergrond staat Vanhee Yvonne, echtgenote van Van Acker Georges. Rechts op de foto staat Moelaert Maurits, onderwijzer aan de gemeentelijke jongensschool te Maria-Aalter. Lataire Marie José droeg het kussen met de kerksleutel.

Foto en informatie : Clyncke Anna

* L. Stockman : *Geschiedenis van Aalter*

DE VRIJE MEISJESSCHOOL VAN AALTERBRUG, SCHOOLJAAR 1947 - 1948.

LEERLINGEN VAN HET 6e, 7e EN 8e LEERJAAR.

van links naar rechts :

onderste rij-geknield : De Coster Maria, Tanghe Maria, Plasschaert Suzanne, Meire Andrea, Vincke Marcella, Callier Denise, Van Hulle Lucette, Crappé Maria, De Vusser Maria, Dobbelaere Christiane, Van Hulle Suzanne en De Graeve Judith.

tweede rij : ...?... (gevouwen handen), Wittevrongel Aldegonde, Zuster Agatha (Coppens Juliana), Zuster Marie-Jeanne (Baeten Georgine), Pater Bockaert Jozef (missionaris van Scheut), Pater Den Haerynck Fedor (proost van Aalterbrug van 1939 tot 1947), Zuster Marie-Ange (De Mulder Maria), Iterbeke Godelieve (onderwijzeres), Baeckelandt Antoinette, Ledeganck Anna en De Meyer Christiane.

tussen tweede en derde rij : ...?... (meisje met bril) en Van Kerrebroeck Maria.

derde rij : Smessaert Maria, Wille Leona, Van den Bon Madeleine, Van Hecke Henriette, Van Hulle Rachel, Dierickx Maria, Verheire Liliane, De Neve Simonne, De Neve Denise, De Meyer Diane, Sonnevillle Cecile, Ledeganck Mariette, Sierens Lea en Coddens Anna.

vierde rij : De Grauwe Georgette, Van Hulle Simonne, Ingels Gabrielle, Huyghebaert Jacqueline, Claeys Elza, Vermeersch Maria, Mortier Christiane, Colle Denise, Verniest Alice, Hallaert Maria, Wittevrongel Godelieve, Verbeke Clara en Verniest Simonne.

Foto : Colle Denise

Informatie : Colle Denise, Hautekeete Julienne en De Neve Denise.

DE MISDIENAARS VAN AALTER-CENTRUM ANNO 1963.

Op 26 mei 1963 werd E.H. Maurice Lepoutre, pastoor te Olsene, aangesteld tot pastoor in Aalter, St.-Corneliusparochie. In afwachting van zijn aankomst wachtten de misdienaars hem op in de Lostraat.

van links naar rechts :

*De Bel Jozef, Thys Philippe, Latré Gabriël, Vanhecke Etienne,
Latré Marc en Cogghe Norbert.*

Informatie : fam. Latré Marc

DE BOERENJEUGD VAN AALTER, VÓÓR 1940.

De Boeren-Jeugd-Bond, afgekort B.J.B., startte met zijn werking te Aalter in 1926 en werd als afdeling erkend in 1929. In 1941 telde de afdeling 153 leden, het hoogste aantal in Vlaanderen. (*)

Deze foto werd genomen op 29 mei 1938 tijdens de stoet ter ere van burgemeester Karel Bockaert en zijn echtgenote Godelieve Lambrechts bij hun terugkeer van hun huwelijksreis.

De B.J.B.-jongens stappen voorbij de eretribune in de buurt van het H.-Hartmonument.

van links naar rechts :

rij rechts op de foto : Lootens Maurice, Blomme Omer, De Neve Cyriel, De Smet André, Mattheuws Omer, Clyncke Leon en Huys Robert.

rij links op de foto : Mattheuws Maurice, ...?... , De Sutter Henri (tussen Lootens M. en Blomme O.), Martens Remi (tussen Blomme O. en De Neve C.) en helemaal achteraan vermoedelijk Saelens Marcel.

Omer Mattheuws, geboren te Aalter op 10 januari 1909, sneuvelde 2 jaar later te Zomergem op 26 mei 1940.

Informatie : Blomme Omer en Lootens Laura

De Boerinnen-Jeugd-Bond afdeling Aalter werd officieel gesticht in 1929. (*)

De B.J.B.-meisjes met hun vlag rond 1937.

van links naar rechts :

onderste rij : Keereman Maria, Mattheeuws Celina, Maerschalk Clarisse, Santens Emilie, De Neve Margriet en Cools Anna (+).

tweede rij : Coddens Marie-Louise, Huyvaert Martha (zittend), De Neve Germaine, Verheye Germaine, ...?... , Coopman Maria, vóór Maria Coopman Santens Anna, Vercruysse Anna, ...?... (onder de vlag), Welvaert Rachel (uit Stratem), Hoste Rosa en Dobbelaere

derde rij : Cools Maria, Martens Julia, Dobbelaere ... , Lootens ... , Mattheeuws Clarisse, Welvaert Rachel (Brugstraat), ...?... , ...?... , Van Poucke Margriet, Mattheeuws Anna en Clyncke Marie.

bovenste rij : Martens Anna, Lootens ... , Maerschalck Anna (met vlag), Lambrecht Julia en Fraeyman Julia.

Foto : Clyncke Anna

Informatie : Clyncke Anna en Marie, Welvaert Rachel (nu Lindestraat), De Neve Margriet en De Zutter Maria.

*: L. STOCKMAN: *Geschiedenis van Aalter*

Aan alle medewerkers van deze rubriek, hartelijk dank.

Maurice THYS

INHOUD

Willy STEVENS	Woord vooraf	3
Roger VANLAERE	De wielersport te Aalter, 50 jaar terug. (deel 2)	
	* Hautekeete Jules.	5
	* Braekevelt Marcel.	8
	* Mestdagh Jules.	11
	* Strobbe Marcel.	13
	* Strobbe Victor.	14
Albert MARTENS	Jan Martens (1656-1729) burgemeester te Bellem.	17
Roger DEFRUYT	De autoweg Brussel-Oostende begin 1940.	49
Jos DE DONCKER	Honderd jaar onderwijs: de familie Alyn te Aalter.	59
Henri DE BAETS	Een touroperator avant-la-lettre te Sint-Maria-Aalter.	80
Maurice THYS	- Een gouden bruiloft te Aalter.	85
	- Aanstelling van een nieuwe pastoor te Sint-Maria-Aalter.	86
	- Meisjesschool Aalterbrug: 1947-1948.	89
	- Misdienaars van Aalter-Centrum anno 1963.	90
	- De boerenjeugd van Aalter vóór 1940.	91

LAND VAN DE WOESTIJNE

Tijdschrift voor heemkunde
van de Heemkundige Kring Aalter, gesticht in 1977.

Uitgegeven met steun van: VTB-VAB-Aalter, het Gemeentebestuur
van Aalter en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
Dienst Wettelijk Depot nr. BD.31.832.

Secretariaat, ruiladres:
Bierweg 29, 9880 Aalter - tel. (09) 374 38 47
Bankrekening : nr. 442-6594361-40 - Heemkundige Kring Aalter

Lidmaatschapsbijdrage : 400 fr. per jaar
buitenland 600 fr.

Opzeg vóór 1 december.
Overname uit het tijdschrift is toegelaten mits schriftelijke toelating
van de redactie. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud
van zijn tekst.

BESTUURSSAMENSTELLING

Voorzitter :	Willy STEVENS Larestraat 14 - 9910 Knesselare (09) 374 44 58
Secretaris :	Maurice THYS Bierweg 29 - 9880 Aalter (09) 374 38 47
Penningmeester :	Dries ALYN Bellemstraat 49 - 9880 Aalter (09) 374 23 60
Redactie en layout :	Jan DEFRUYT Kestelstraat 67 - 9880 Aalter (09) 374 65 81

LEDEN : Luc Stockman, Robert Verhelst, Peter Laroy,
Roger Baeckelandt en Jan Camerlinckx.

Land van de Woestijne

Tijdschrift van de
Heemkundige Kring

20e jaargang - nrs. 3 en 4 - 1997

GEBROKEN ARMEN EN BENEN ROND 1900.

Berichten over Aalter in De Stad Eecloo (ca. 1890-1914)

Een echt weekblad laat staan een echte krant heeft Aalter nooit gekend. Tussen de twee wereldoorlogen bracht de *Gazette van Aalter* wel wat nieuws maar het bleef toch eerder beperkt tot parochiale berichten of weetjes uit de verenigingen. Dan was bijvoorbeeld Eeklo er toch beter vanaf. Halfweg de negentiende eeuw verscheen daar reeds het weekblad *de Eeclonaer*. In navolging daarvan zagen in de loop van de negentiende en de twintigste eeuw nog een aantal andere bladen het levenslicht. Een belangrijke rol in dat Eeklose perslandschap werd gespeeld door Prosper Van Acker (1868-1937). Hij was bijzonder actief in het culturele leven van zijn stad, o.a. als schrijver maar ook als uitgever van enkele weekbladen (1).

Een van die bladen was *de Stad Eecloo*. Voor Aalter kan dit blad interessant zijn omdat het doorheen zijn bijna vijfentwintigjarige verschijningsperiode toch een aantal artikels over deze gemeente bevat. Maar men overschatte de frequentie van deze korte berichten niet. Een vlugge beschouwing leert immers dat er gemiddeld maar vier tot vijf keer per jaar berichten verschenen over Aalter en omstreken. Misschien heeft dit ook wel te maken met de inhoud van de stukjes. Het blijkt immers dat Aalter alleen interessant was als het ging om vechtpartijen, moorden, diefstallen, ongelukken, enz. De echte *gebroken armen en benen* dus. Over het culturele leven of over andere gebeurtenissen werd nauwelijks gerept (2).

De berichten uit *de Stad Eecloo* zijn bijgevolg zeker geen spiegel van de maatschappij en kunnen bij het onderzoek naar het verleden dan ook niet zo geïnterpreteerd worden. De volgende bloemlezing reikt niettemin onrechtstreeks een aantal interessante gegevens aan voor de periode 1890-1910. Zo zien we dat rond de eeuwwisseling de eerste automobielen toch hun entrée maakten te Aalter en dat ook toen ongelukken in een klein hoekje zaten. Verder krijgen we via enkele diefstallen toch een beter zicht op arm en rijk en op enkele stroperspraktijken. Het valt ten derde ook op hoe ruw de zeden nog waren en hoe men vanuit een stad zoals Eeklo toch wel neerkeek op "*die lieve zeden in den katholieken buiten*" (3). Tenslotte kan ook vastgesteld worden dat er af en toe wel wondere

dingen gebeurden. Het afsluitende verhaal van de Aalterse schijn-dode wekt ongetwijfeld ook decennia later nog verbazing.

Om het de lezer iets makkelijker te maken hebben wij er voor gekozen een (kunstmatige) indeling in categorieën door te voeren. Volgende rubrieken komen aan bod: ongelukken (ca. 25 berichten), diefstallen (ca. 15 berichten), branden (een vijftal stukjes), vechtpartijen (ca. 20 berichten) en opmerkelijke gebeurtenissen (ongeveer 15 berichten).

ONGELUKKEN

Beginnen we dus met de ongelukken. Rond de eeuwwisseling verschenen ook op het platteland de nieuwe vervoermiddelen. De inwoners van de dorpen keken ongetwijfeld met bewondering of verwondering op naar deze nieuwe tuigen. Een deel van de oude (niet-mechanische) transportmiddelen zou in een lange overgangperiode nog gebruikt worden naast de nieuwe uitvindingen. Dat dit wel eens problemen opleverde, blijkt uit volgend bericht:

"Donderdagmorgen kwam Elodie Dycke, huisvrouw Hendrik Cooreman van de kerk. Een camion reed haar voorbij. Door het geratel van dezen wagen hoorde zij niet dat een handelaar, voor de melkerij, haar kwam achternagereden. De geleidster kon hier hare honden niet inhouden, en vrouw Cooreman, die in gezegende toestand verkeert, werd ten gronde geworpen en een wiel botste haar op den rug. Zij werd gedragen in het huis harer moeder, daar dichtbij. Dokter Verstraete heeft haar eerste zorgen toegediend: zij was erg gekwetst aan de knie alsook aan de rug. Gezien haren toestand, kan vrouw Cooreman naar de echtelijke woning niet overgebracht worden." (4)

Niet iedereen kon inderdaad zomaar wennen aan de nieuwe transportmiddelen. Zo was er ook de tram, die sinds 1886 een verbinding tussen Aalter en Tielt verzorgde. Na 1900 kwam er ook een verbinding tussen Aalter en Eeklo. De snelheid waarmee de tramstellen afkwamen, zorgde meer dan eens voor een onaangename verrassing:

"Maandagavond bleef de tram op weg (...) naar Aalter, eensklaps staan: een persoon was onder den tram geraakt. Men had de groot-

ste moeite om hem ervanonder te halen. Het slachtoffer werd herkend als Karel Lootens, houtzager, 44 jaar oud, met een vreselijke wonde aan het hoofd en een afgesneden been. Hij was dood. Het lijk werd (...) naar Aalter overgebracht.” (5)

Of anders:

”De tram die ’s middags rond 7 ure aankomt heeft hier gisteravond aan de tramstatie der barriere een kind van 3 1/2 jaar overreden. De stoker was nog van de machine gesprongen en naar het kind toegelopen. Met levensgevaar greep hij het bij zijn schortje, doch dit scheurde en het kind bleef op de baan liggen waar het beide benen werd afgesneden. Dadelijk ontving het arm schaap geneeskundige zorgen, maar toch vreest men voor zijn leven.” (6)

Kort na 1900 was ook de fiets niet langer een ongewoon gegeven in het Aalterse dorpsbeeld. Luc Stockman maakt in de *Geschiedenis van Aalter* voor 1910 melding van reeds zeven fietsenmakers (7). Ongelukken met rijwielen konden dan ook niet uitblijven:

”Het klein meisje van den brouwer De Vliegheer alhier is zondag door een onbekende wielrijder overreden en naderhand in de armen zijne moeder bezweken.” (8)

Zich verplaatsen op het water was evenmin echt veilig, zeker niet als men al dronken was van kermisvreugde:

”Om te kunnen deelnemen aan de kermis te Aalter deden vele personen zich aan den Oostmolen overzetten. Iedereen wilde de eerste in de boot en deze bevatte welhaast 25 menschen. Nauwelijks was de schuit van kant, of zij liep vol water en zonk. Yselijk geroep! Een groot aantal konden de koord grijpen, langs waar de schuit aange-trokken wordt. Gelukkig was er een tweede bootje en daarin werden allen gered.” (9)

Uit een ander ongeval met een fietser leren we ook dat er anno 1900 af en toe een auto in de Aalterse straten verscheen.

”Emiel Van Doorneveld reed per velo door het dorp en werd in tegenovergestelde richting en in volle snelheid aangereden door den automobiel van een Brusselaar die hem omwierp en hem verpletterde. Hij laat een weduwe met 5 kinderen na.” (10)

Voor nostalgie is hier echter geen tijd. Ook de oude vertrouwde vervoermiddelen waren niet altijd veilig. Een jammerlijk ongeval uit 1904:

"De knechten der wed. De Baere van Deinze kwamen woensdag met hunnen wagen naar Aalter. Op Straathem kwam hun een andere wagen tegemoet. Oscar Lambrecht sprong van zijnen wagen, doch viel en werd overreden. De borst werd ingedrukt en hij was dadelijk dood. De ongelukkige was de steun zijner vaders, 36 jaar oud en nog maar 10 dagen in dienst der wed. De Baere." (11)

Sinds 1838 doorkruiste de spoorlijn Gent-Brugge de gemeente Aalter. De meeste inwoners kenden intussen wel de gevaren die de trein met zich meebracht. De ongelukken die voor de behandelde periode werden teruggevonden zijn dan ook eerder aan stoutmoedigheid of misschien eerder aan een te groot vertrouwen in het eigen kunnen te wijten. Bekend is het ongeluk dat de stationschef van St.-Maria-Aalter overkwam.

"De statie-overste Alfons Cram te Maria-Aalter kwam zaterdag op gruwelijke wijze aan zijn einde. Hij verwachtte het bezoek van een inspecteur en hij had aan de overzijde der sporen een hekken toegedaan, dat volgens het reglement moet gesloten zijn. Toen hij terugkeerde over de sporen kwam de sneltrein uit Oostende toe en de heer Cram struikelde, viel, richtte zich half op met grote moeite - want hij weegt 129 kilo - en dan ziende dat hij op geen andere wijze aan het gevaar kon ontsnappen, legde hij zich zo lang hij was tussen de riggels. De voortrein ging over hem heen, maar toen deed de wind zijn jas opvliegen en deze werd door den sintelbak, onder aan de machine, gevat, waardoor de arme man 30 meter ver werd medegesleurd en vreselijk onder de wielen vermorzeld. Hij was omtrent 50 jaar oud en gehuwd, zonder kinderen." (12)

Ruim tien jaar ervoor had zich op die plaats reeds een soortgelijk drama afgespeeld:

"Aan de statie van Maria-Aalter wachtten 2 werklieden den trein af. Zij sprongen over de gesloten barreel en liepen over de spoorbaan. Op dat ogenblik kwam de trein uit Brugge aangevlogen. Beiden werden getroffen. De eene, zekere Baele, oud 30 jaar wonende te Beernem, werd op den slag gedood. De andere werd tegen een stilstaande trein geworpen en bekwam erge hoofdwonden. Baele laat eene weduwe met 6 minderjarige kinderen na." (13)

Net zoals bij andere transportmiddelen waren het vooral de kinderen die niet altijd beseften welke gevaren er scholen achter deze machines:

"De 11-jarige knaap De Lodder te Aalter had twee vingeren der rechterhand in den ring gestoken van een wagon in de afhankelijkheden der statie. Door een schok bij 't voortstoten werden de vingeren afgerukt. Zij bleven in den ring hangen. Een dokter verzorgde den knaap." (14)

Komen we dan bij een aantal ongevallen van totaal andere aard. In de 19^e eeuw had de Franse onderzoeker Pasteur wel oorzaak en remedie van hondsdolheid gevonden, maar de ziekte was nog niet uitgeroeid. Ook in een landbouwgemeente als Aalter konden hondenbeten nog gevaarlijk, ja zelfs dodelijk zijn:

"Te Aalter is verleden week zekere De Neve razend gestorven. Eenige tijd geleden was hij op de Kerkplaats aldaar door een hond gebeten worden." (15)

De dood was niet altijd noodzakelijk. Verminking was al even erg:

"De hond van Ach. Welvaert, landbouwer, beet zijnen meester hevig de rechterhand, bij zover dat de wijsvinger zal moeten afgezet worden. De hond die de laatste dagen gevaarlijk geworden was en iedereen beet, is doodgeschoten. Hij zal onderzocht worden." (16)

Ook andere beestjes konden dodelijk zijn:

"In de afgelopen week werd voerman Martens, 24 jaar oud, door eene vlieg gestoken. De steek moest vergiftigd zijn, want het gelaat zwol vreselijk op en hij bezweek in de hevigste pijnen." (17)

De activiteiten in het nog steeds overheersende landbouwbedrijf waren ook belangrijke oorzaak van werkongevallen. Dodelijke ongevallen kwamen in de krant terecht:

"Op den wijk Schoonberg was men dinsdag bezig met enige zware boomen te vellen. Eensklaps viel een der half uitgekapte boomen opzijde. Drie personen, die daar aanwezig waren, hadden nog den tijd weg te springen, maar een vijftienjarige knaap, zekere Van Belleghem, werd onder den boom verpletterd en bijna op den slag gedood." (18)

"Felix Lambert te Aalter reed met eene kar, waarin een koe gespannen was. Deze werd schichtig. Zijn 15-jarige zoon Odiel sprong naar den teugel, om het hollende dier in te houden, maar werd omvergeworpen en vertrappeld. Hij gaf wat bloed over en was dood." (19)

"De 16-jarige H. Waelhem uit de Kestelstraat reed zondag met een paard van boer Vande Walle. Het paard schrikte, de jongen viel en stuurde op het hoofd. De hersenen waren ingedrukt. Waarschijnlijk is hij nu wel reeds dood." (20)

Tot slot zijn er ook nog een aantal ongevallen die niets met verkeer of dieren te maken hebben. Uit een ervan leren we alvast dat er vroeger nog op de Aalterse Vaart geschaatst werd.

"Bij de brug te Aalter schoten 2 schaatsrijders door het ijs. De genaamde Vande Walle kon weer bovenop het ijs geraken en zich redden maar zijn gezelschap De Keyser van Ursel kon slechts na geruimen tijd (...) gered worden. Door zijn lang verblijf in het water is zijn toestand zeer onrustwekkend." (21)

Wapenbezit was toen nog niet strikt aan banden gelegd en een geweer was een nuttig instrument tegen wilde dieren, overvallers, enz. En blijkbaar liet men de vuurtuigen al te makkelijk rondslingeren...

"Een kind van 10 jaar Felix Vroman te Aalter; speelde met een geweer dat geladen was, op zeker ogenblik de haan overgetrokken zijnde, is het schot afgegaan en het kind heeft de lading in volle borst gekregen. Het is dood ten grond gestort." (22)

Geweren en gewerschoten kwamen er ook aan te pas bij de stropers. De bosrijke omgeving van Aalter en vooral St.-Maria-Aalter was lange tijd een geliefkoosd terrein voor stropers. Soms waren het echte beroepsstropers, andere perioden was het vooral een economische crisis (meer bepaald een tekort aan voedsel) die de kleine man op het stroperspad joeg. De kranten uit de eerste helft van de eeuw staan bol van doden die vielen bij confrontaties tussen boswachters en stropers, al dan niet ongelukken... (23)

"In de nacht van vrijdag tot zaterdag waren de jachtwachters De Sutter en Buysse, van Aalter; met Calant van St.-Joris op nacht-

dienst te Maria-Aalter. Karel, Louis en Petrus Schepens waren uitgegaan om wild te stropen met een lichtbak; niet ver van de kerk te Maria-Aalter botsten de twee groepen op elkander. Er werden schoten gelost. 's Anderendaags wist men dat Schepens geschoten lag en terecht moest worden. Zondagmorgen werden de twee andere veldstrovers door de gendarmen aangehouden in de kerk te Maria-Aalter. Maandagavond is het parket gekomen (...). Calant is lijdend doch niet gevaarlijk gekwetst. Schepens verkeert in tijdsnood.” (24)

Meestal trokken de verslaggevers partij voor de arme strovers en lieten zij niet na de tragiek van het gebeuren in de verf te zetten, zoals bij volgend droevig voorval uit 1901:

”De Kraenepoel, een prachtige vijver te Bellem, is droog getrokken om hem te kuischen en vele maken van die gelegenheid gebruik om in de putjes van de vijver paling en anderen visch te vangen; maar er is een boschwachter die waakt en deze, maandagavond eenige jongens achter de biezen ziende, floot eens, gelijk zijne gewoonte was, en loste een schot. Hij zag 3 jongens weglopen en achtervolgde hen, maar achter de biezen vond hij de 15-jarige Achiël Doorneveldt, die doorschoten en stervend was. Hij droeg, met een anderen man, deze arme jongen naar een naburige hofstede, maar eens zij aankwamen was hij dood. De boschwachter is aangehouden. Men moet hem naar het gevang van Aalter overbrengen om hem aan de woede van het volk te onttrekken.” (25)

En het vervolg op het drama...

”De jachtwachter Van Hecke, die aan de Kraenepoel te Bellem, een jongen, welke daar visch kwam rapen, doodschoot, is door de rechtbank van Gent tot 1 jaar gevang veroordeeld. Er waren 20 getuigen.” (26)

Jachtwachters vervulden soms hun taak met al te veel ijver. Een andere voorval bewijst dat het ook niet altijd zo slecht diende af te lopen:

”Zekere H. Van Belleghem was zondagavond in dronken toestand van Maria-Aalter gekomen. Om 3 uur 's nachts viel hij langs de haag van den boschwachter De Poortere, dichtbij de Snoeibijl, in slaap. Gewekt door het geblaf van zijnen hond, stond de boschwachter op en in de duisternis menende dat de hond van eenen

pensjager tegenover zijnen hond stond te grollen, gaf hij vuur op het gewaande beest. Een pijnlijke schreeuw ging op: Van Belleghem was in zijn achterste getroffen. De gekwetste wiens toestand geen gevaar oplevert, werd op eenen kruiwagen huiswaarts gevoerd.” (27)

DIEFSTAL

Met onze tweede categorie komen we bij de diefstallen terecht. Elders werd er reeds op gewezen dat ook te Aalter de kleine criminaliteit toenam naar het einde van de 19^e eeuw. “In kranten werden soms hele reeksen dergelijke vergrijpen opgesomd,” zo schrijft F. Bastiaen (28). Het is dan ook niet te verwonderen dat in *de Stad Eecloo* dergelijke berichten terug te vinden zijn. De diefstallen kunnen in twee groepen onderverdeeld worden. In de eerste plaats gaat het om het stelen van voedingswaren. Vermoedelijk waren het kleine *diefsten*, eerder uit lijfsbehoud en overlevingsdrang dan wel echte criminele daden. De daders wisten wel waar ze precies hun slag dienden te slaan: bij de rijken. In 1902 bijvoorbeeld werden enkele dorpsnotabelen (schepen Herteleer en dokter Snoeck) het slachtoffer:

”Bij Felix Herteleer zijn dezer dagen 28 kolen afgesneden; bij Ed. Neyrinck zijn er ook een groot getal kolen gestolen; bij dokter Snoeck werden witte konijnen geroofd en bij Bruno Spiers haalde men appels weg, waarschijnlijk om met de konijnen op te eten. De dieven hebben voor kermiskost gezorgd; ’t is zondag, 22 dezer, immers kermis alhier.” (29)

Konijnen waren inderdaad een lekkernij en meer dan eens doken berichten over konijnendiefstallen op:

”Bij Arth. Van de Walle zijn 6 konijnen gestolen. Hij vond ter plaatse eenen (...) hoed, waarvan hij de eigenaar kende. Het was een persoon van Knesselare, die spoedig aangehouden werd. Hij bekende de diefstal en beloofde de konijnen te zullen teruggeven.” (30)

”Maandagavond was de konijnenkoopman Van Vynckt, van Aeltre komende, in een herberg te Lootenhulle een glas bier gaan drinken. Toen hij buiten kwam, waren zijne kar en honden, alsook een geit, verdwenen.” (31)

Overigens hield de politie wel een oogje in het zeil. Herhaaldelijk konden zij triomfberichten rondsturen waarbij zij hun buit aangaven:

"De politie van Aalter heeft de hand gelegd op eene bende duivendieven, die sedert enige tijd alle vreemde duiven binnen hun pier lokten en ze gevangen hielden. Duiven van Brugge, Antwerpen en zelfs eene Duitsche werden in het bezit der rovers gevonden. Een veertigtal dieften werden onderzocht. Onlangs werden acht reisduiven gestolen bij De Vreese, Oostmolen; vermoedens lokten de bewaking uit van den genaamden J. Boterman, die vrijdagavond de duiven ging verkopen maar in handen der politie liep. Hij heeft volledige bekentenissen gedaan en een tiental duivenvangers aangeduid. Dieften van over twee jaar zijn aan het licht gekomen." (32)

"Een bende van vier mannen is woensdag door de gendarmen alhier aangehouden op het oogenblik dat zij voorbij de gendarmerie reden met paard en kar, waarop 34 kiekens die te St.-Joris gestolen waren." (33)

Maar zoals gezegd, het was niet alleen voedsel dat bijzonder gegeerd was. Er doken ook berichten op van belangrijke geldsommen die ontvreemd werden. Geliefkoosde slachtoffers waren uiteraard de handelaars en neringdoenden. In 1903 was het de beurt aan enkele Aalterse middenstanders:

"Bij Fr. Sturtewagen is zaterdagnacht voor 700 fr. in geld en juwelen uit eene lade gestolen. De ledige lade werd achter het hof gevonden. Bij Em. Rutsaert, slachter, werd gesmolten vet uit eene pot geroofd. Pogingen tot diefstal werden ook vastgesteld bij Karel Lips, goudsmid, en zijne zoon Adolf." (34)

Dieven hadden geduld en wisten ook toen hun slag af te wachten. Kermissen lokten altijd veel volk. In 1899 maakte *De Stad Eecloo* melding van een niet onaanzienlijke kermisdiefstal te Lotenhulle:

"Ter kermis van Lootenhulle is zondagavond een donkerbruin merriepaard met bles gestolen, 9 jaar oud en 1500 fr. waard. Inlichtingen zenden naar het politie-commissariaat te Aalter." (35)

In Aalter was dan weer het vuurwerk dat georganiseerd werd ter gelegenheid van de nakermis in 1901 een goede aanleiding voor enkele criminelen om hun slag te slaan:

"Zondagavond was de genaamde Petrus Heye naar het vuurwerk gaan zien ter gelegenheid der nakermis. Gedurende zijne afwezigheid heeft men in zijn huis ingebroken en al het geld gestolen. De man had eenige dagen geleden een klein erfdeel gehad en bezat ook nog eenige spaarpenningen van zijne zoon, die in Frankrijk had gewerkt. Toen P. Heye de diefstal vaststelde, werd hij zodanig aangedaan dat men hem den zelfden avond nog moest berechten." (36)

Hier waren duidelijk bekenden van het ongelukkige slachtoffer aan het werk geweest of toch minstens personen die wisten hoe de vork aan de steel zat. Dat hier evenwel ook inbrekers uit andere gemeenten hun werkterrein hadden, blijkt uit volgend bericht:

"Dieven hebben zondag alhier bij H. Cooreman, schoenmaker, voor 800 fr. leder en geld gestolen. Het is reeds de tweede keer, dat daar leder gestolen wordt. Nu, maandag heeft men in eenen kooropper van den landbouwer De Rycke te Merendré, schoenen en leder ontdekt, van dezen diefstal voorkomende. Vier verdachten zijn aangehouden. Het gestolene was daar waarschijnlijk verborgen om later weggehaald te worden." (37)

De politie of rijkswacht deed zoals gezegd herhaaldelijk wel een goede vondst. Maar het bleef oppassen geblazen. De kleine criminelen hadden maar weinig nodig om hun moordzuchtig karakter naar boven te laten komen. In 1902 bijvoorbeeld kon een slachtpartij onder de wetsdienaars op het nippertje verijdeld worden:

"Zondagavond werd ten nadeele van I. De Muyt, gehucht Schoonberg, 130 fr. in papier gestolen. De dief ging woensdag met dat geld een geweer en kardoezen benevens ook een revolver met kardoezen kopen. Men verwittigde de policie, die hen dadelijk aanhield. Hij was op het punt zich te verweren, doch werd gevat en ontwapend. 'Had ik mij,' zegde hij woedend, 'van deze revolver kunnen bedienen, ik had u alle vier doodgeschoten'. Hij is naar Gent overgebracht." (38)

Het kon nog brutaler. Hoewel de agressie in onze streken nog niet zo toesloeg als dit na de Eerste Wereldoorlog wel het geval was (39), meldde de verslaggever hier en daar toch wel eens een woeste aanval:

"Zaterdagnacht drongen 4 mannen langs het zoldervenster binnen bij Gustaaf Hellebuyck, daalden de trap af, openden de deur der

slaapkamer en begonnen met stokken op de man te slaan, roepende: 'Waar is uw geld?'. Deze was intusschen uit het bed gesprongen en ging met de bandieten een gevecht aan, terwijl de vrouw buiten liep en om hulp riep. De inbrekers namen hierop de vlucht. Het zijn oud-veroordeelden: twee van Gent en twee van Somerghem. Hellebuyck werd erg geslagen." (40)

Een van de meest stoutmoedige diefstallen uit deze periode vond in 1912 plaats in het Aalterse station. En dit ging duidelijk verder dan de kleine criminaliteit:

"Maandagnacht zijn dieven in het kantoor van den statieoverste van Aalter gedrongen. Zij hebben den coffrefort opgelicht en op een wagentje gelegd, dat voor het vervoer der statiegoederen dient en vervolgens in het veld gevoerd, waar zij hem geopend en geplunderd hebben. Hij bevatte 160 fr. Den zelfden dag was er een som van omtrent 4000 fr. uitgelicht. De boeken der rekenschap, reservekoepons en andere papieren werden verspreid in het veld gevonden. Een rijwiel is insgelijks verdwenen. Tot nog toe kon men geen spoor van de dieven ontdekken." (41)

Een andere merkwaardige diefstal deed zich in 1891 voor tijdens de repetitie van de fanfare St.-Cecilia in het Lam op de Markt te Aalter. Onder dekking van het geluid maakten dieven zich meester van de voorraad hout die er klaar lag voor een van de verkopen die in de herberg doorgingen:

"In den nacht van maandag tot dinsdag hebben stoutmoedige dieven op het hof van Ed. Casset, Markt, waar het volgenden dag houtverkoop was, een groot getal zware planken gestolen. De diefstal is waarschijnlijk gebeurd terwijl de fanfaremaatschappij op de bovenzaal van voorgemeld huis repetitie hield." (42)

Een ander middel om zich meester te maken van de inhoud van een portefeuille was al even eenvoudig, namelijk een aanranding op de openbare weg. Wegen waren nog nauwelijks verlicht en 's avonds of 's nachts kwam men er zelden iemand tegen. Tenzij af en toe een onguur individu:

"Een houtkoopman die maandagavond van Maria-Aalter kwam gereden, werd in de bosschen van Straathem aangerand door 2 mannen die hem het weinige geld dat hij op zak had (3 fr. 50) ontnamen. De politie doet naspeuringen." (43)

En dat een aanranding niet altijd in de meest comfortabele omstandigheden gebeurde, spreekt voor zich:

"Terwijl E. Vermeersch, timmerman in Oostmolen, te Aalter stond te wateren, kreeg hij een geweldigen slag tegen het hoofd en viel ten gronde. Men vond hem zonder spraak met gebarsten schedel. Toen hij later bekwam, zeide hij zijne aanvaller niet te kennen; zijn geldbeugel en zijn horloge waren verdwenen." (44)

BRANDEN

Over de brandweer in Aalter zijn we sinds het verschijnen van het boek van Filip Bastiaen in 1987 vrij goed ingelicht (45). Tegen het einde van de 19^e eeuw ging het vrijwillig brandweerkorps voor goed van start. Ze konden meteen hun rol vervullen bij enkele grote branden die we voor deze periode terugvinden in de kolommen van *De Stad Eecloo*. Een eerste geval betreft duidelijk een brandstichting bij een landbouwer:

"Ten nadeele van Florim. De Backer, landbouwer op de Vaanders zijn zondagnacht 2 schelven opgebrand. 't Is zeker, dat er een misdadige hand in 't spel is, want men vond voetsporen en de schelven stonden zeer ver van elkander." (46)

Zeer vaak gebeurde het dat een dergelijke brand onvrijwillig veroorzaakt werd door een onvoorzichtige landloper die in slaap viel met een brandende sigaret. Een gegeven dat zelfs eenmaal expliciet werd vermeld bij een brand in 1905:

"Maandag om 4 uur 's morgens, zijn de schuur en de stallingen van P. Cooreman, op den dijk der vaart afgebrand. Met moeite werden de zwijnen gered. Men denkt dat een of andere landloper die er den nacht overbracht, den brand door onvoorzichtigheid zal veroorzaakt hebben." (47)

De schade van een brand was steeds erg maar toch bleken meer en meer landbouwers een brandverzekering te nemen. Dat dit nog geen algemeen gegeven was, mag blijken uit het feit dat het naar aanleiding van de brand bij Van Parijs in 1909 expliciet werd vermeld:

"Zondagmiddag is een hevige brand uitgebroken in de stalling van K. Van Parijs, dicht bij de statie. Het vuur liep snel voort en deelde

zich mede aan de stalling van Van Verdeghem. Twee schone stallingen zijn vernield, stukken muur staan nog recht; kiekens, duiven, konijnen, 1000 kilo hooi, eene groote partij aardappelen, (...), waschgoed, materieel voor de landbouw, alles is vernield. Twee varkens zijn met moeite gered. Alles is door verzekering bestreken.” (48)

In 1875 was Aalter opgeschrikt door een inmiddels legendarisch geworden brand in de kloddenfabriek van Isidoor Copin. Deze brand midden in het Aalterse centrum had duidelijk indruk gemaakt. Copins aanvraag om een nieuwe fabriek op te richten, werd door het gemeentebestuur zonder meer afgewezen (49). Had het een lesje geleerd? Pas dertig jaar later, in 1906, kreeg een andere Gentse nijveraar toestemming om een nieuwe fabriek uit te bouwen, zij het buiten het centrum. Ongetwijfeld was de schrik groot toen twee jaar na de opening er zich in deze textielfabriek Van der Haeghen een brand voordeed. Achteraf viel alles nogal mee:

”In de fabriek van den heer Van der Haeghen alhier is brand ontstaan. Twee uur duurde ’t eer hij overmeesterd was. Groote schade. Verscheidene mekanieken werden vernield of beschadigd. Oorzaak onbekend.” (50)

En ook onder deze rubriek weer een merkwaardig voorval. Niet iedereen was er blijkbaar mee tevreden dat de Aalterse *pompsters* een handje kwamen toesteken. Wat anders te denken van volgende *wildemanstonelen*, zoals de hoofding van het stukje luidde.

”Te Aalter was brand uitgebroken op de hofstede van de landbouwer Th. Claeys. Terwijl de pompsters het vuur bestreden, wierpen schelmen een brandende lamp op een hoop stroo, dat in brand schoot; dan wierpen zij met stukken hout en emmers naar de pompsters, waarvan er velen gewond werden. Toen de politie aankwam, gingen zij op de vlucht. Door hun schuld werden de stallingen in asch gelegd en werden koeien, varkens, geiten, kiekens en konijnen verkoold. De schade is zeer aanzienlijk.” (51)

VECHTPARTIJEN

In de kranten van rond de eeuwwisseling vindt men herhaaldelijk sporen terug van vechtpartijen allerhande. De zeden waren nog wat ruwer, zoals dat dan heet. Eerder dan praten waren de vuist en het mes

een stevig argument om een geschil bij te leggen. Liefdesdrama's waren een eerste oorzaak van deze vechtpartijen:

"Dinsdagnacht zaten jongelingen ten huize van een herbergier met een 16-jarige dochter. Men begon te twisten, dan te vechten. De lamp werd verbrijzeld. Op straat werd de worsteling voortgezet. 's Morgens werd Vital De Baets met 2 gevaarlijke messteken op straat gevonden." (52)

Ook de jaloezie van de afgewezene kon vaak erge gevolgen hebben:

"Een jonkman van Loo-ten-hulle heeft Emiel V., die door een meisje van Aalter boven hem verkozen was, 12 messteken toegebracht. Emiel V. werd stervend naar het hospitaal gedragen. De dader gaf zich gevangen." (53)

Deze jaloezie kon nog in de hand gewerkt worden door de heersende sociale toestanden. Seizoenarbeid en lange uithuisigheid waren inderdaad niet bevorderlijk om de liefde te laten groeien. Een voorbeeld uit 1907:

"Cam. De Groote te Aalter had lang verkeerd met de meid van den slachter-herbergier De Wulf. Hij was nu te Marchienne aan 't werk en vernam dat zekere De Neve zijn meisje het hof maakte. Hij kwam naar Aalter terug, vond zijn medeminnaar in de herberg van De Wulf en plofte hem een dolk in zijn hart. De Groote is aangehouden. De toestand van De Neve is erg." (54)

Een bijzonder opmerkelijk liefdesdrama met grote gevolgen deed zich zowat een jaar later voor. Dat zelfs het parket diende tussen te komen, wijst op de ernst van de zaak. De nogal bombastische titel van het stuk luidde veelzeggend *"Een oorlog uit liefde"*.

"Een jongeling stond met een meisje te praten op het Ruysselede veld. Twee andere jongelingen kwamen daar voorbij en ranselden hem af. De kameraden van de mishandelde, die Wingene, Ruiselede en Wildenburg bewonen, lieten daarop aan de jongens van Maria-Aalter weten dat zij op Ruysselede niet meer mochten komen, ofdat zij er met kogels zouden worden ontvangen. De Maria-Aaltersche namen de uitdaging aan en gingen de meisjes te Ruiselede bezoeken. Groot gramscap bij de tegenpartij; met 2 bendes van omtrent 20 man sterk kwa-

men zij tegen elkaar op. In enige minuten tijds waren vijftig, zestig schoten van weerkanten gelost en verscheidene personen gekwetst. Het parket heeft 2 personen van Aalter doen aanhouden. Er is een wapenstilstand, maar er is nog verre van vrede. Deze liefdesoorlog verwekt veel gekakel, vooral onder Eva's kinderen.” (55)

Terloops kan hier een ander artikeltje aan geknoopt worden dat op de onderlinge naijver tussen de verschillende gemeenten wijst:

”In den nacht van zondag tot maandag is een hevig gevecht ontstaan tusschen verscheidene jongelingen van Aalter en van eene naburige gemeente. Zekere Van Maldeghem kreeg eene steek in de rug; Alf. Van Overbeke werd in het hoofd gestoken. De politie doet naarstig een onderzoek.” (56)

Geen geluk in de liefde maar ook geen geluk in het spel. Naast scheefgelopen of afgebroken verhoudingen waren de twisten tijdens het spel een andere belangrijke oorzaak van vechtpartijen. Het bolspel werd hier eertijds druk beoefend op de vrije zondagnamiddag, soms met erge gevolgen:

”Twee bolspelers kregen zondagnamiddag twist en de eene bracht den andere met een kapmes een erge wonde aan het voorhoofd. Door de tusschenkomst van de veldwachter konden ergere dingen vermeden worden.” (57)

Opnieuw zien we hier het aspect opduiken dat de inwoners van dezelfde gemeenten partij trokken voor elkaar:

”Drie jongelingen van Maria-Aalter geraakten na een bolspel in twist met drie jongelingen van Landegem. Men trok de messen. De burgemeester van Landegem kwam toegesnel en maakte een eind aan het gevecht. Een der vechters evenwel, had reeds drie steken in het hoofd bekomen. Gruwelijk !” (58)

En dat het bolspel doorbroken werd wanneer een gepatenteerde vechtersbaas de boltent binnenkwam, is niet verwonderlijk. Volgend stukje uit 1898 laat ons kennismaken met zo'n voorbeeld van een vechtersbaas:

”Zaterdagmiddag was zeker Claerhout van Ruiselede per velo met eenen reguleur voor eenen duivenprijskamp naar Maria-

Aalter gekomen, waar hij in eene herberg met een zekere Vande Sompele aan 't bollen ging. De meest gevreesde wildstroker van Maria-Aalter, Alfons Caene, die vroeger wegens moordpoging op eenen jachtwachter reeds 6 maanden gevang had uitgedaan en over eenige dagen met het mes speelde te Ruiselede, bemoeide zich met het spel en begon kaaksmeten te delen. Claerhout werd achtervolgd en zijn rijwiel in stukken gestampt. Hij vluchtte in de herberg van Bruyne waar een stoel op zijn hoofd werd stuk geslagen, en vluchtte daarna de zolder op, achtervolgd door Caene, die hem naar beneden wierp en met zijn mes begon te kerven als een razende. Buiten doorkerfde hij de voordeur en brak twee vensters. Claerhout sukkelde ten huize van Ferdinand Haeck en bleef er liggen. Dokter Vanholdere, van Ruiselede, verklaart zijne staat gevaarlijk. Zondagmorgen kwam de politiekommissaris samen met twee agenten Caene aanhouden, deze liet zijn kloefen in de steek en vluchtte door de bosschen naar Ruiselede of Wingene. Niemand had den moed de bandiet omver te stooten vreezende gestoken of geschoten te worden. Hij moet zaterdag voor de rechtbank van Brugge verschijnen, om rond Nieuwjaar met zijne mes gevochten te hebben te Ruiselede." (59)

Ook van familietwisten bleef de gemeente uiteraard niet gespaard. Het drama dat zich in de winter van 1907 afspeelde, kende evenwel een bijzonder ongelukkige afloop:

"De vrouw van Aug. Taghon is eenige weken geleden gestorven en men zegt dat de vader zou willen ontslagen zijn van zijn twee oudste zonen. Dezen kwamen maandagavond thuis en geen eten klaar vindende, slachtten zij twee konijnen, braadden ze en aten ze op. Toen kwam de vader en gebood hen het huis te verlaten. De oudste wierp vader twee maal ten gronde, de andere sloeg hem met een stuk hout op het hoofd. Een gebrekkelijke zoon, 15 jaar oud, verdedigde vader met een mes, dat hij eenmaal in den rechterschouder van den oudste en zes maal in den linkerschouder van de jongste stak, die ernstig gewond werden. Treurig." (60)

Een week later kwam *De Stad Eecloo* nog eens op het voorval terug:

"Vader Taghon, die verleden week zoo erg mishandeld werd, heeft zijn meubels verkocht en is naar Frankrijk vertrokken. De tweede zoon, die door zijn kreupelen broeder gestoken werd, kan nog niet

werken. De jongste, die zoo ridderlijk tusschenkwam voor zijn vader is door dezen verlaten en is nu ten laste van de Arme Plattelandsche Zeden.” (61)

Een ander familiegeschil kende dan weer een dieperliggende zakelijke grond. Ongetwijfeld ging het hier eerder over een ongeval dan wel om een moord met voorbedachten rade:

”Twee landbouwers, H. Van Belleghem en B. Moerkerke, oom van de eerste, lagen in geschil over eenen uitweg. Zaterdag kwamen zij van woorden tot daden en H. Van Belleghem, razend kwaad, greep eene schop, en bracht er zulk eenen schrikkelijke slag mee toe op het hoofd van zijne oom, dat deze dodelijk gekwetst te gronde viel. De moordenaar heeft zich aanstonds gevangen gegeven. Het parket van Gent is ter plaatse geweest.” (62)

Naar aanleiding van deze berichten valt het ook op dat bepaalde wijken en gehuchten een kwalijke reputatie hadden als het om vechtpartijen ging. De verslaggevers maakten er soms zelf melding van:

”In den nacht van zondag tot maandag, vond de politiecommissaris die op nachtronde was op de markt te Aalter Augtus Bultynck, 21 jaar, van Knesselare, badend in eenen plas bloed. Hij had den avond doorgebracht op het gevreesde Biesevelde, had in eene herberg op de 'Knok' voor drie kerels van Aalter-Brug een pint bier betaald om als vriend te worden behandeld, was rond 11 uur huiswaarts gegaan, maar was onderweg achterhaald, geslagen en gestekt geworden. Hij was dan om zoo te zeggen, op zijne knieën voortgekropen tot op de markt van Aalter, waar hij uitgeput door bloedverlies, liggen bleef. Eene wonde van vier centimeter diep is in den rug toegebracht, eene andere twee centimeter breed, is hem in de zijde toegebracht en heeft de rechterlong doorboord. Deze wonde is dodelijk. Een der daders is in verlof. Hij was in soldatenkledij van het 2e regiment jagers te voet. Degene die gesteken heeft, is Tom Verschaeve, reeds dikwijls veroordeeld.” (63)

Prosper Van Acker was naast uitgever-drukker ook zelf een vrij actief schrijver. Berichtgeving hoefde in die tijd niet helemaal objectief te zijn. De opsteller - zoals men de redacteur noemde - kon zich derhalve enige literaire vrijheid veroorloven. De bovenvermelde stukjes gaven alvast enige staaltjes ervan. Ook het volgende stukje uit 1901 laat niets aan de verbeelding over.

"Wat lieve zeden in den katholieken buiten van Vlaanderen! Zondagavond in de herberg van L. Vermeersch, Oostergem (Aalter) waren een tiental jonge kerels samen, die vroeger gevochten hadden. Zekere Aug. Van de Walle werd weer aangevallen en in het achterhoofd en in de rechterarm vreselijk gestoken. Zijn linkerarm werd stuk gestampt. Een der aanranders had eenen revolver. En 's middags van den zelfden dag werd Aug. Vermeersch verraderlijk aangevallen door twee bedronken kerels, V. Braet en H. Baele. Zij doorkerfden zijn hoofd en linkervoerarm. Vermeersch vluchtte maar zij haalden hem in en wierpen hem in eenen rioolput, waaruit hij slechts met moeite door voorbijgangers werd gered." (64)

Het kon ook simpeler:

"Zondagavond vielen Cam. De Waelsche en J. Van Hulle te Aalter aan het vechten. Van Hulle sloeg De Waelsche drie gaten in den kop, doch kreeg van dezen laatste 7 messteken. De gendarmen hebben een onderzoek geopend." (65)

"'s Avonds werd te Aalter een 50-jarige aangerand door iemand dien hij verdenkt als een persoon met wien hij reeds lang in onmin leeft. Hij kreeg 3 messteken waarvan een in 't rechteroog, dat waarschijnlijk zal verloren gaan." (66)

Eerder zagen we reeds dat een vuurwapen niet zo uitzonderlijk was op het platteland. Bij een twist of ruzie lag het vlug binnen handbereik:

"Zondagnacht twistten twee jongelingen, Bral en Vanrenterghem, op de wijk Kattewegel. Bral plofte zijn mes in de buik van Vanrenterghem. Het slachtoffer heeft hoogstwaarschijnlijk zijn vreselijke wonden niet kunnen overleven. Bral is aangehouden en er wordt gezegd dat hij ook zou gekwetst zijn door revolverkogels. Het slachtoffer is woensdag aan de gevolgen overleden." (67)

"Zondag zocht Emiel De L. twist in de herberg der wed. De Pau. De dochter zei herhaaldelijk dat hij moest zwijgen of dat hij buiten zou gestoken worden. Daarop loste hij een revolvershot, waardoor het meisje aan het been gekwetst werd. De L. werd door geburen ontwapend." (68)

"Verleden week, Donderdagavond, werd Ph. Nuttinck door J.B. met een bijl de schedel gekloven. Stervend werd hij naar huis gebracht." (69)

Een bijzondere soort vechtpartijen waren die naar aanleiding van de loting van dienstplichtigen. Zoals bekend werden voor de invoering van de algemene dienstplicht ieder jaar een aantal jongelingen uitgeloot onder de militieplichtigen. Na afloop van het officiële gedeelte dronken de ingelooten zich een flinke portie moed in en wie aan de militaire plicht ontsnapt was, vierde feest. Het uiteindelijke gevolg was dat er heel wat liters geestrijke drank werden verzet en dat dit meer dan eens eindigde op een fikse vechtpartij. Ook Aalter en omgeving bleef er niet van gespaard.

"Eenige jongelingen van Loo-ten-hulle, die aan de loting te Aalter deelgenomen hadden, kregen twist in eene herberg te Loo-ten-hulle en grepen alles vast wat hun onder de handen viel om zich hiermede te verweren. De baas loste een schot om hen schrik aan te jagen. Een getrouwde man, zekere Coeckheyt, werd getroffen in zijn hoofd, rechterzijde en een der beenen. Hij is onder geneeskundige behandeling." (70)

Het liep evenwel niet altijd goed af, getuige dit voorval uit Bellem van kort voor de eeuwwisseling:

"Zekere V. te Bellem had de lotelingen vergezeld en was dronken teruggekeerd naar de wijk die hij bewoont. In eene herberg ontstond twist en V. wilden eene 70-jarige vrouw mishandelen. De echtgenoot dezer greep het deksel der stoof en sloeg het met volle kracht op het hoofd van V. Deze werd den schedel verbrijzeld. Een doctor van Lootenhulle verzorgde den gekwetste, doch denkt hem niet te kunnen redden. Het gerecht heeft een onderzoek ingesteld." (71)

De overheid poogde wel maatregelen te nemen tegen deze telkens terugkerende baldadigheden, zij het met wisselend succes. In 1901 koos men voor een drastische oplossing: een van de daders werd meteen naar het leger gestuurd. Of hoe loontje om zijn boontje kwam:

"De lotelingen van Loo-ten-Hulle werden door die van Aalter opgewacht. Er werd gevochten. Oscar De Mol zal zijn oog kwijt zijn, ten gevolge van eenen slag met eenen stok, voorzien van eenen nagel. De dader is aangehouden en mocht geen deel nemen aan de loting. Hij is er ingeloot." (72)

VARIA

Onder deze laatste categorie vallen een aantal verspreide berichten die handelen over bijzondere, eigenaardige of mysterieuze zaken. Een eerste artikeltje leert ons dat de bevolking enorm opkeek naar iemand die hogere studies met succes kon vervullen. Een dergelijke primus was de zoon van gemeente-onderwijzer Camiel De Decker, Josué De Decker (73). In 1904 vergastte de fanfare St.-Cecilia hem zelfs op een heuse serenade:

"In de wedstrijd voor reisbeurzen onder de vier hoogeschoolen des lands heeft mr. Josué De Decker, zoon van den geachten hoofd-onderwijzer der gemeenteschool te Aaltre, eenen prijs behaald van 4000 fr. om zijne studieën in vreemde hoogeschoolen uit te breiden en te volledigen. Deze schitterende uitslag verheugt de talrijke vrienden der geachte familie De Decker. Zondag gaf de fanfaremaatschappij Sinte Cecilia eene serenade aan de bekwamen jongeling: hij en zijne ouders werden hartelijk gelukgewenscht. 't Was inderdaad een aandoenlijk en gulhartig feestje ! M. De Decker is een der jeugdige flaminganten van het Gentsche 't Zal Wel Gaan." (74)

Ook bijzondere natuurfenomenen kwamen toen nog in de krant terecht. Een grote vogel bijvoorbeeld of een wonderbaarlijke geboorte:

"Zaterdag maakten duizenden kraaien boven de bosschen een ongehoord lawaai. In de lucht zweefde een grote arend. De jachtwachter Aug. Plancquaert schoot hem neer. Zijn opengesperde vlerken meten 2 met 15." (75)

"Als eene zeldzaamheid mag gemeld worden, dat bij A. Van Durme alhier een schaap vier gezonde lammeren geworpen heeft, dus drie meer dan gewoonlijk." (76)

Geheimzinnige verdwijningen kwamen ook aan de orde. Een oude man die zich in de beerput wierp, een rijkswachter die verdween in het kanaal, een man gestorven aan vrieskoude en een Aalterse sla-ger verdwenen in Gent,... Het waren mysteries die de mensen bezighielden en lieten speculeren.

"K. De Poorter, landbouwer te Aalter, Oud Leiken, onderhevig aan doofheid, bleef vrijdagavond beneden, toen elk zich te bed begaf. Den volgenden morgen trof men zijn lijk in de beerput." (77)

”Uit de vaart alhier is maandag het lijk opgehaald van de gendarm Paridaens, die ook nog te Eecloo gestaan heeft. De gendarmerie is langs de vaart gelegen, ver van de brug en daarom bezigen de gendarmen eene boot om den anderen oever te bereiken. Paridaens zal bij het overzetten in de vaart gevallen zijn. De boot was tot aan den nieuwen Dam gedreven. De verdronkene, ongehuwd, had reeds zijn kruis van 10 jaar dienst. De begraving had heden plaats.” (78)

”Maandagmorgen rond 5 uur 1/2 kwam de gendarm Jozef De Grootte langs Manewaarde, toen hij eensklaps over iets viel. Licht bijgebracht hebbende, herkende hij het lijk van den genaamde Aug. De Vliegheer, 61 jaar oud, wonende Nieuwendam. Dokter Verstraete verklaarde dat De Vliegheer gestorven was aan koude.” (79)

”Woensdagmorgen is uit het water op de Reep te Gent het lijk van August Caenepel, varkensslachter te Aalter, getrokken. Sedert 8 april was hij verdwenen. Hij was naar Gent gekomen om snaren te verkoopen en had den trein naar Aalter gemist. In zijn zakken vond men omtrent 60 fr. Hij zal toevallig in 't water gesukkeld zijn.” (80)

Aalter rond de eeuwwisseling kende ook enkele spannende intriges en geheimzinnige zaken van chantage. De feiten:

”Eenen inwoner der gemeente werd dezer dagen bevolen op zekere plaats en op bepaalden tijd eene som van 400 fr. neer te leggen, op straf van in zijn huis doodgeschoten te worden. Met voorkennis van de politie werd in plaats van het geld een zorgvuldig toegeplakt briefje in het bepaalde huis besteld. Gedurende den volgenden nacht, zoo verklaarde de dochter, kwam een gemaskerd man het briefje halen. Maar zij zelve werd 's anderendaags ten policiebureele gedaagd, en na twee uren loochenen moest zij eindelijk bekennen dat zijzelve den dreigbrief geschreven had, om aan geld te geraken. Het parket is met de zaak bemoeid.” (81)

Soms lijkt het wel een soap avant la lettre:

”Zekere Dobbelaere, van Aeltre, zou eenen gebuur, Goethals, hebben voorgesteld zijn broeder, diens vrouw en kind te vermoorden, en hem hiervoor 4000 fr. aangeboden hebben. Goethals aanvaardde in schijn doch ging alles aan den politiecommissaris vertellen.

Volgens de raad van Dobbelaere, moest Goethals zijne slachtoffers eerst eenen slaapdrank ingeven en hem vervolgens verstikken door een dik pak tabak waarin eene gloeiende spil stak, in de kamer te werpen. In de debatten heeft Dobbelaere uitdrukkelijk geloochend en verklaard dat dit alles een verzinsel was van Goethals, in wiens familie naar het schijnt gevallen van zinneloosheid zijn vastgesteld. Dobbelaere is vrijgesproken.” (82)

Maar op het einde van de rit werd er altijd wel iemand beter van. En dat kon zelfs *de facteur* zijn...

”X., 28 jaar oud, briefdrager, Maria-Aalter, is aan den drank verslaafd en werd bedreigd met afzetting. Verleden week vroeg hij aan zijn vrouw al het geld dat in huis was en vertrok er mee naar Gent. Verschillende personen van Maria-Aalter hadden aan X. sommen meegegeven om op de spaarkas geplaatst te worden. Anderen hadden hem gelast hunnen pachten te gaan betalen. Het is nu uitgekomen dat het geld niet op de spaarkas werd geplaatst en dat de pachtsommen niet voldaan waren. Men heeft reeds ontvreemdingen vastgesteld tot een beloope van 1500 fr. De persoonsbeschrijving voor de brievendrager is in alle richtingen verzonden. Men denkt dat hij naar Frankrijk getrokken is. Het parket is zaterdagnamiddag te Aalter afgestapt.” (83)

En tot slot, het verhaal van de levende dode. Levend begraven worden is voor een aantal mensen toch een vrees. In 1913 overkwam het bijna een Aalternaar...

”Een kostganger van het godshuis te Aalter, Felix Braeckeveld, viel op den koer eensklaps neder. Hij scheen dood te zijn. Hij werd in de doodenkamer gedragen en afgelegd. Vrijdag, toen de timmerman met de lijkist binnenkwam trok de gewaande doode de oogen open en ging recht in zijn bed zitten, zeggende: ” ’t Is hier veel te koud in een kamer zonder vuur!” Dadelijk gaf men hem de noodige zorgen en eerlang zal hij hersteld zijn.” (85)

Maar echte mirakels komen zelden voor, zo bleek een week later:

”Wij meldden onlangs dat een oud man, zeker Felix, in het godshuis te Aalter, die men dood waande, weer levend werd, toen men hem in de kist wilde leggen en overeind in zijn bed ging zitten. Thans is hij een tweede maal overleden, ditmaal voor goed.” (86)

- (1) Zie voor deze figuur o.a. W. Steeghers, "Prosper B.A. Van Acker" in *Appeltjes van het Meetjesland*, 1970, jb. 21, pp.208-213; *750 jaar Eeklo*, Eeklo, 1990, p.456 en P. Laroy, *Aan de wieg van de Vlaamsche Beweging...De geschiedenis van het Willemsfonds in Eeklo en het Meetjesland*, Gent, 1993.
- (2) Uitzondering zijn een aantal stukjes over de Aalterse Willemsfondsafdeling. Zie P. Laroy, "Een vergeten vereniging: het Willemsfonds te Aalter voor de Eerste Wereldoorlog" in *Land van de Woestijne*, jg. 16, 1993, nrs.3-4, pp.3-19.
- (3) *De Stad Eecloo*, 8 september 1901, p.2.
- (4) *De Stad Eecloo*, 6 april 1902, p.2.
- (5) *De Stad Eecloo*, 28 januari 1900, p.2.
- (6) *De Stad Eecloo*, 14 juni 1903, p.2.
- (7) L. Stockman, *Geschiedenis van Aalter*, Aalter, 1979, p.378.
- (8) *De Stad Eecloo*, 15 februari 1903, p.2.
- (9) *De Stad Eecloo*, 30 september 1900, p.2.
- (10) *De Stad Eecloo*, 20 juli 1912, p.2.
- (11) *De Stad Eecloo*, 2 oktober 1904, p.2.
- (12) *De Stad Eecloo*, 4 november 1911, p. 2. Zie voor dit voorval ook M. Thys, "Maria-Aalter-Aeltre-Ste-Marie, een station in de Krakkepays" in *Land van de Woestijne*, jg.11, 1988, nrs. 1-4, pp.223-287.
- (13) *De Stad Eecloo*, 3 september 1899, p.3.
- (14) *De Stad Eecloo*, 14 juli 1907, p.2.
- (15) *De Stad Eecloo*, 5 augustus 1912, p.2.
- (16) *De Stad Eecloo*, 26 juli 1908, p.2.
- (17) *De Stad Eecloo*, 9 oktober 1904, p.2.
- (18) *De Stad Eecloo*, 5 februari 1893, p.3.
- (19) *De Stad Eecloo*, 28 maart 1913, p.2
- (20) *De Stad Eecloo*, 20 december 1903, p.2.
- (21) *De Stad Eecloo*, 12 januari 1908, p.2.
- (22) *De Stad Eecloo*, 4 februari 1894, p.2.
- (23) Zie ook P. Laroy, "Investigative Journalism met een rode kleur. De krant Vooruit en een moordzaak te Aalter" in *Appeltjes van het Meetjesland*, 1994, jb.45, pp.5-16.
- (24) *De Stad Eecloo*, 6 januari 1895, p.2.
- (25) *De Stad Eecloo*, 5 mei 1901, p.2.
- (26) *De Stad Eecloo*, 9 juni 1901, p.2.
- (27) *De Stad Eecloo*, 8 september 1895, p.2
- (28) P. Laroy (ed.), F. Bastiaen & A. De Ké, *100 jaar in beweging. De geschiedenis van de christelijke arbeidersbeweging in Groot-Aalter*, Aalter, 1996, p.31.
- (29) *De Stad Eecloo*, 22 september 1902, p.2.
- (30) *De Stad Eecloo*, 16 juni 1902, p.2.
- (31) *De Stad Eecloo*, 29 september 1891, p.3.
- (32) *De Stad Eecloo*, 9 februari 1896, p.2.
- (33) *De Stad Eecloo*, 6 december 1903, p.2.
- (34) *De Stad Eecloo*, 29 maart 1903, p.2.
- (35) *De Stad Eecloo*, 15 oktober 1899, p.3.
- (36) *De Stad Eecloo*, 6 oktober 1901, p.2.
- (37) *De Stad Eecloo*, 2 november 1902, p.2.
- (38) *De Stad Eecloo*, 9 februari 1902, p.2.
- (39) zie o.a. P. Laroy, *De roversbendes van het Meetjesland*, Eeklo, 1995 en H. Notteboom, *De bende van Adegem*, Maldegem, 1994.
- (40) *De Stad Eecloo*, 18 december 1904, p.2.

- (41) *De Stad Eecloo*, 31 augustus 1912, p.2.
- (42) *De Stad Eecloo*, 13 september 1891, p.2.
- (43) *De Stad Eecloo*, 13 december 1903, p.2.
- (44) *De Stad Eecloo*, 14 april 1907, p.2.
- (45) F. Bastiaen, *Mee met zijn tijd ? Branden en brandweer te Aalter. Een historiek*, Aalter, 1987, p.206
- (46) *De Stad Eecloo*, 25 september 1894, p.2.
- (47) *De Stad Eecloo*, 5 februari 1905, p.2.
- (48) *De Stad Eecloo*, 4 oktober 1903, p.3.
- (49) Zie F. Bastiaen, *Op.cit.*, p.34-36.
- (50) *De Stad Eecloo*, 5 april 1908, p.2.
- (51) *De Stad Eecloo*, 17 oktober 1909, p.2.
- (52) *De Stad Eecloo*, 13 september 1908, p.2.
- (53) *De Stad Eecloo*, 26 februari 1910, p.2.
- (54) *De Stad Eecloo*, 19 mei 1907, p.2.
- (55) *De Stad Eecloo*, 22 maart 1908, p.2.
- (56) *De Stad Eecloo*, 1 november 1903, p.2.
- (57) *De Stad Eecloo*, 19 juli 1908, p.2.
- (58) *De Stad Eecloo*, 17 juni 1900, p.3.
- (59) *De Stad Eecloo*, 1 mei 1898, p.3.
- (60) *De Stad Eecloo*, 13 januari 1907, p.2.
- (61) *De Stad Eecloo*, 20 januari 1907, p.2.
- (62) *De Stad Eecloo*, [1891].
- (63) *De Stad Eecloo*, 10 juni 1894, p.2.
- (64) *De Stad Eecloo*, 8 september 1901, p.2.
- (65) *De Stad Eecloo*, 16 februari 1908, p.2.
- (66) *De Stad Eecloo*, 21 december 1912, p.2.
- (67) *De Stad Eecloo*, 12 mei 1901, p.2.
- (68) *De Stad Eecloo*, 5 maart 1905, p.2.
- (69) *De Stad Eecloo*, 18 februari 1906, p.2.
- (70) *De Stad Eecloo*, 18 februari 1900, p.2.
- (71) *De Stad Eecloo*, 13 februari 1898, p.2.
- (72) *De Stad Eecloo*, 10 februari 1901, p.2.
- (73) Zie P. Laroy, "Een vergeten vereniging..." en *Aan de wieg van de Vlaamsche beweging...* Josué De Decker werd later hoogleraar, belandde tijdens de Eerste Wereldoorlog in het activisme en week tenslotte uit naar Nederland.
- (74) *De Stad Eecloo*, 17 januari 1904, p.2.
- (75) *De Stad Eecloo*, 18 november 1906, p.2.
- (76) *De Stad Eecloo*, 15 april 1894, p.2.
- (77) *De Stad Eecloo*, 14 januari 1912, p.2.
- (78) *De Stad Eecloo*, 9 mei 1897, p.2
- (79) *De Stad Eecloo*, 3 februari 1901, p.2.
- (80) *De Stad Eecloo*, 3 mei 1903, p.2.
- (81) *De Stad Eecloo*, 24 juni 1894, [p.2].
- (82) *De Stad Eecloo*, 10 maart 1895, [p.2].
- (83) *De Stad Eecloo*, 17 april 1904, p.2.
- (84) *De Stad Eecloo*, 3 februari 1912, p.2.
- (85) *De Stad Eecloo*, 4 januari 1913, p.2.
- (86) *De Stad Eecloo*, 11 januari 1913, p.2.

Peter LAROY

STUDENTIKOZE GROETEN in 't jaar 1902
 van Albrecht DE DECKER uit Aalter
 aan zijn vriend Louis TERLINCK in De Panne.

Twee oude postkaarten, waarvan er één met zekerheid in 't jaar 1902 kon worden gedateerd, werden vanuit Aalter door een zekere Albrecht De Decker gestuurd aan zijn vriend Louis Terlinck uit De Panne. Wie was deze Albrecht De Decker? Tot welke familie behoorde hij? Waar woonde hij en wat deed hij?

Een speurtocht in de oude registers van de gemeente Aalter, zal ons met een grote zekerheidsmarge de oplossing brengen.

Vooreerst de tekst van de twee postkaarten:

Postkaart 1 :

Aalter - Aeltre Aan de brug - Au pont.

Afzender : Albrecht De Decker

Postmerk vertrek: Aeltre 31 aout 14-15, 1902.

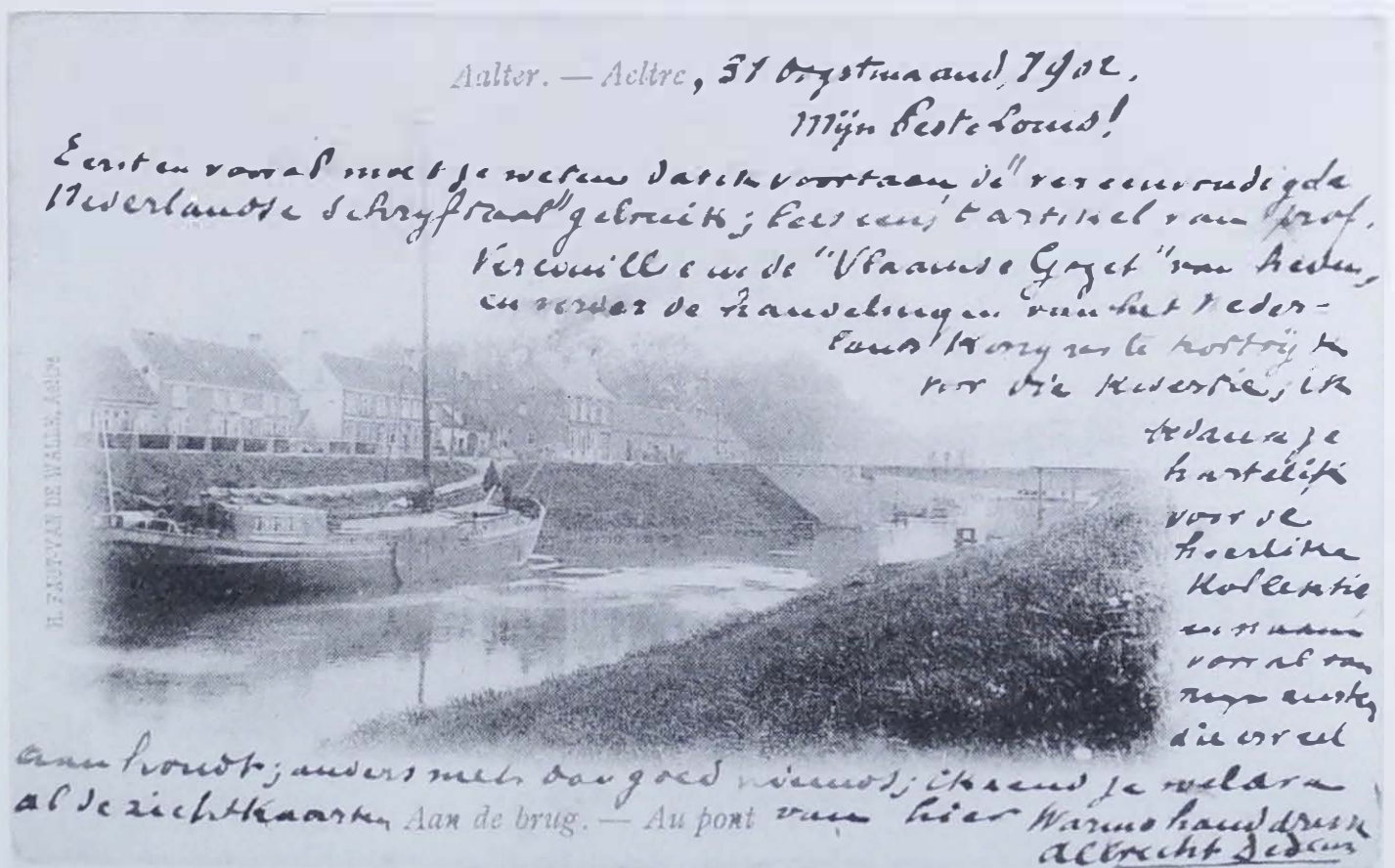
Postmerk aankomst: Panne (Bains) 1 sept. 7-8, 1902.

Geadresseerde: Den heer L. Terlinck De Panne, (Veurne).

De tekst luidt als volgt:

"31 oogstmaand 1902.

Mijn beste Louis!

Eerst en vooral moet je weten dat ik voortaan de "vereenvoudigde Nederlandse schrijftaal" gebruik; lees eens 't artikel van prof. Vercouillie in de "Vlaamse Gazet" van heden, en verder de handelingen van het Nederlands Kongres te Kortrijk voor die kwestie; ik bedank je hartelijk voor de heerlijke kollektie in naam vooral van mijn zuster die er veel van houdt; anders niets dan goed nieuws; ik zend je weldra al de zichtkaarten van hier. Warme handdruk. Albrecht De Decker."

Postkaart 2:

Aalter - Aeltre ~~Het gemeentehuis~~ - La maison communale
De gemeenteschool

Postmerk vertrek: Aeltre (---)

Postmerk aankomst: Panne (Bains) 16 aout 7/8 (--)

Afzender: A. De Decker

Geadresseerde: Den heer Louis Terlinck, Student, De Panne (Veurne).

De tekst luidt als volgt:

"Beste vriend Terlinck !

Het doet me van harte leed niet vroeger uw schrijven te hebben beantwoord; ik was uw mooie zichtkaarten teenemaal vergeten; verschooning daarom; doch ik was toch voornemens u eens een langen brief te schrijven. ik heb u zooveel te vertellen Louis ! Ge

zult zeggen hoe is dat toch mogelijk voor een student die een examen blokt ... maar ge zult het wel zien !

Vrijdag is het hier hoge dag "Mie klem op". Om verschillende redenen die ge op tijd ende stond wel zult kennen zal het me "natuurlijkerwijze" onmogelijk zijn te werken; ik zal er juist van gebruik maken om u 't een en 't ander te schrijven. A. De Decker.

Om de identiteit van de schrijver te achterhalen, werden drie bronnen geraadpleegd (1).

Vooreerst werd het bevolkingsregister van Aalter vanaf 1 januari 1901 geraadpleegd (2).

In dit jaar werd slechts één familie De Decker te Aalter geregistreerd. Zij was woonachtig in de Stationsstraat nr. 28, en samengesteld als volgt:

1. DE DECKER Camiel, geboren te Zeveren 9 januari 1851, gehuwd te Deynze 12 september 1878, beroep: gemeente hoofdonderwijzer.
2. VAN HAVER Marie Prudence, geboren te Deynze 7 juli 1855, vrouw.
3. DE DECKER Josué, geboren te Zeveren 30 aug. 1879, zoon, Volgende verblijfplaats: St. Gillis, rue d'Espagne, 175, 2 nov. 1905.
4. DE DECKER Albert Lucien, geboren te Aeltre 5 oktober 1882, zoon.
5. DE DECKER Joanna Rachel Leonie, geboren te Aeltre 4 oktober 1884, dochter.
6. DE DECKER Raymond René Paul, geboren te Aeltre 11 januari 1890, zoon.

Als tweede bron werd het register van de Nationale Militie geraadpleegd (3).

Hieruit blijkt dat DE DECKER Josué, broer van Albert, ingelijfd werd op 25 aug. 1899 in het 9e Linierregiment, Cie universitaire.

DE DECKER Albert Lucien student - 1.620 m lengte - trok het lot nr. 51, en werd vermoedelijk vrijgesteld gezien de vermelding "broeder in dienst".

De derde bron die werd geraadpleegd, is een artikel van de hand van Peter Laroy over het Willemsfonds te Aalter (4).

In dit artikel komt de persoon van DE DECKER Camiel, vader van Albert, als militerend flamingant uitvoerig aan bod.

Wanneer wij alle gegevens uit deze bronnen nu confronteren met de gegevens op de postkaarten, komen wij tot een aantal interessante vaststellingen.

De postkaart van Albrecht DE DECKER werd verstuurd op 31 augustus 1902. Volgens het bevolkingsregister was Albert De DECKER op dat ogenblik 19 jaar, en volgens het militieregister was hij student wat volledig overeenkomt met de inhoud van de postkaarten. Verder spreekt steller over zijn zus, wat door het bevolkingsregister wordt bevestigd.

Belangrijk is het element "flamingantisme". De steller van de postkaarten geeft onmiskenbaar blijk van zijn enthousiasme voor de Vlaamse zaak.

Ook De Decker Camiel was een vooruitstrevend flamingant. Is het niet evident dat zijn zoon dit gedachtegoed verderzet? Heeft hij zijn geboortenaam "Albert" niet veranderd in het meer Nederlandsklinkende "Albrecht"?

Tot slot is er een opmerkelijk detail. Op de postkaart met daarop het gemeentehuis, werden de woorden *Het gemeentehuis* geschrapt en vervangen door met de hand geschreven woorden *De gemeenteschool*. Beide instellingen waren destijds in hetzelfde gebouw ondergebracht. Voor de steller van de postkaart was het element *gemeenteschool* van groter belang dan het element *gemeentehuis*. Was De Decker Camiel geen hoofdonderwijzer en woonde hij er niet samen met zijn zoon Albert in dit gebouw? (5)

Al deze gegevens samen geven ons praktisch de zekerheid dat de steller van de postkaarten die tekende als *Albrecht De Decker* dezelfde persoon is als Albert De Decker, zoon van Camiel De Decker, hoofdonderwijzer, en van Van Haver Maria.

Hoe het verder met Albert De Decker verging, is eerder dramatisch. Het bevolkingsregister vermeldt trouwens dat hij in 1905 vertrok naar *den Congo Vrijstaat*, terugkeerde op 1 juni 1908 en overleed te Watermael Boitsfort op 30 oktober 1908.

Wat een oude postkaart ons kan doen herbeleven!

Bronnen :

- (1) Onze dank aan Filip Bastiaen die ons de bronnen aanwees.
- (2) Bevolkingsregister Gemeentebestuur van Aalter, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, vanaf 1 jan. 1901, p. 41.
- (3) Register van de Nationale Militie, Oost-Vlaanderen, 5^e militiekantoor, gemeente Aeltre, register van inschrijving, lichting 1899 en 1902.
- (4) Peter LAROY, *Een vergeten vereniging : Het Willemsfonds te Aalter voor de Eerste Wereldoorlog*, in Land van de Woestijne, Tijdschrift van de Heemkundige Kring "Arthur Verhoustraete", jg. 16, 1993, nrs.3-4, p. 3-19.
- (5) Onze dank aan Filip Bastiaen voor deze informatie.

Guy VAN DER HAEGEN

INDEX OP DE JAARGANGEN 16 TOT 20 (1993 - 1997)

Hier vindt u de klapper van de auteurs, in alfabetische volgorde, van hun bijdragen in de jaargangen 16 tot en met 20, samengevat door Jan DEFRUYT.

AUTEUR - ONDERWERP	jrg.	nr.	p.
DE BAETS HENRI			
* Verplicht tewerkgestelden uit Maria-Aalter. (2 ^e W.O.)	17	1 - 2	10
* Wereldrecord snelheid voor koersauto's te Maria-Aalter in 1949.	18	3 - 4	24
* De vliegvelden van Aalter, Maldegem en Ursel - 1940 - 1945.	18	3 - 4	27
* Eerste Wereldoorlog 1914-1918: een hulpvliegveld te St.-Maria-Aalter.	19	1 - 2	26
* Een touroperator avant-la-lettre.	20	1 - 2	80
DEBBAUT RONNY			
* Mijmeringen bij een grafsteen: in de noorderbuitenmuur van de kerk te Bellem.	16	3 - 4	31
DE DONCKER JOS			
* Wij gedenken: Roger Defruyt, redactiesecretaris.	19	1 - 2	4
* Prijsdeeling anno 1913.	19	3 - 4	3
* Honderd jaar onderwijs: de fam. Alyn te Aalter (deel1).	20	1 - 2	59
* Honderd jaar onderwijs: de fam. Alyn te Aalter (deel2).	20	3 - 4	63
DEFRUYT ROGER			
* Mijmeringen bij een grafsteen: De familie Maenaut te Aalter.	16	3 - 4	35
* E.H. Leo De Jaeger bij zijn aanstelling als pastoor te Poeke.	17	1 - 2	7

* Wie kent wie ?	17	1 - 2	27
* 19 ^e -eeuwse priesters van Aalter. De Eerw. Heren Billiaert en Sergeant.	17	3 - 4	17
* De hofstede van Joris Dau te Aalter anno 1635.	17	3 - 4	21
* Uit de tijd "van toen".	17	3 - 4	41
* Loo-ten-hulle (geschiedenis van de gemeente) Heruitgave en geïllustreerd	18	1 - 2	-
* Aalterbrug in feest. Mevr. Cornelis-Van Wonterghem: 100 jaar in 1913.	18	3 - 4	21
* Uit de tijd "van toen":			
- Davidsfonds Aalter in 1954.	18	3 - 4	41
- Aan de nieuwe brug te Bellem in 1929.	18	3 - 4	42
- Aang. Jongensschool, Stationsstraat, te Aalter, 8 ^e leerjaar in 1938.	18	3 - 4	43
- Veloclub "de velovrienden" Aalter: toeristenploeg 1929.	18	3 - 4	44
- Jubileum Katen.	18	3 - 4	45
- Driekoningenstoet te Aalter in 1936.	18	3 - 4	46
* De autoweg Brussel-Oostende begin 1940.	20	1 - 2	49

DE KE ANDRE

* Honderd jaar cinema ! Vijftig jaar cinema te Aalter.	17	3 - 4	8
---	----	-------	---

HUYS PAUL

* De herbergen te Aalter, Bellem, Lotenhulle en Poeke in 1683.	19	3 - 4	10
---	----	-------	----

LAROY PETER

* Mijmeringen bij een grafsteen: het Willemsfonds te Aalter vóór de eerste wereldoorlog.	16	3 - 4	3
* Gebroken armen en benen rond 1900.	20	3 - 4	3

MARTENS ALBERT

* Jan Martens (1644 - 1709): Boomkweker en waard in Haltebij te Bellem.	19	1 - 2	9
--	----	-------	---

* Jan Martens (1656 - 1729): Burgemeester te Bellem.	20	1 - 2	17
---	----	-------	----

STEVENS WILLY

* De nachtwacht te Lotenhulle.	19	1 - 2	45
* Financiële perikelen rond pastoor Jacob De Noyelles.	19	1 - 2	48
* De heer van Sint-Joris ging zijn galg te buiten.	19	3 - 4	23
* De inning van tienden en het onderhoud van de kerk te Lotenhulle.	20	3 - 4	100

THYS MAURICE

* Reeds 50 jaar geleden, maar nog niet vergeten.	16	3 - 4	20
* De Guldensporenfeesten te Aalter in 1927.	16	3 - 4	25
* Met de Christen Middenstandsbond op reis.	16	3 - 4	27
* Wie kent wie ?	16	3 - 4	62
* Herinnering aan de stoet van 29 mei 1938.	16	3 - 4	65
* Plaatselijk nieuws uit Aalter: winter 1926-1927.	19	1 - 2	29
* Uit de tijd van toen:			
- De meisjesschool van St.-Maria-Aalter anno 1939.	19	1 - 2	38
- Toen de processies nog uit gingen.	19	1 - 2	39
* Een toneelfeest te Aalter, anno 1920.	19	1 - 2	41
* Een algemene jeugdvereniging te Aalter.	19	1 - 2	42
* Met de vrouwengilde van Aalter op bedevaart naar Gistel.	19	1 - 2	43
* Het congres van de Christelijke Werklieden- organisaties en de vlaggenfeesten te Aalter in september 1927.	19	3 - 4	35
* KWB van Aalter-Centrum in 1957.	19	3 - 4	51
* Meisjesschool "St.-Agnes" schooljaar 1966-67.	19	3 - 4	52
* Een retraite in oorlogstijd.	19	3 - 4	54
* De supportersclub van de KWB-voetbalploeg van Aalterbrug anno 1965.	19	3 - 4	56
* Een tafereel uit lang vervlogen dagen.	19	3 - 4	57
* Een gouden bruiloft te Aalter.	20	1 - 2	85
* Aanstelling nieuwe pastoor te Maria-Aalter.	20	1 - 2	86
* Meisjesschool Aalterbrug: 1947-1948.	20	1 - 2	89
* Misdienaars van Aalter-Centrum anno 1963.	20	1 - 2	90
* B.J.B. van Aalter vóór 1940.	20	1 - 2	91

* Lattenkliever : een verdwenen beroep.	20	3 - 4	55
* Meisjesschool "St.-Agnes" schooljaar 1938-1939.	20	3 - 4	57
* Voetbal Daring Maria-Aalter.	20	3 - 4	59

VAN DAMME PAUL

* Aalterse oud-strijders 1914-18: Achiël Baele.	17	1 - 2	19
---	----	-------	----

VAN DER HAEGEN GUY

* Studentikoze groeten in 't jaar 1902.	20	3 - 4	27
---	----	-------	----

VAN EEGHEM ETIENNE

* Het ontstaan van grachten en wallingen.	20	3 - 4	47
---	----	-------	----

VANLAERE ROGER

* De wielersport te Aalter, 50 jaar terug (deel 1).	19	3 - 4	42
* De wielersport te Aalter (deel 2).	20	1 - 2	5
* De wielersport te Aalter (deel 3).	20	3 - 4	37

VERGOTTE OMER

* De wijn van onderpastoor Leo De Jaeger.	17	1 - 2	2
* Bladerend in moeders kerkboek.	17	3 - 4	3
* Aalter had in 1939 bijna een eeuweling !	17	3 - 4	5
* Ook Leo De Jaeger werd door de Duitsers gedagvaard.	17	3 - 4	10
* August De Meyer, Ernest Maenauts brouwersgast en familie.	18	3 - 4	3

DE WIELERSPORT TE AALTER 50 JAAR TERUG - Deel 3.

In het boekje jaargang 19 nrs. 3-4 op p. 43 drukte ik een overzichtstabel af van renners. Tot op heden moeten er al enkele aanvullingen worden aangebracht i.v.m. de sterfdatum.

DE KEYSER ANTOINE	° 04-06-1930	+ 28-04-1997
DE ROO ALBERT	° 15-05-1922	+ 08-10-1997
HAUTEKEETE MAURICE	° 11-01-1928	+ 09-09-1997

VROMAN August

"*Guustje*" Vroman, want zo wordt de vriendelijke en steeds blozende Aalternaar uit de Molenstraat meestal genoemd, zag het levenslicht te Aalter op 6 juni 1920. Hij stamde uit een gezin van boom-
snoeiers en leerde dezelfde stiel van zijn vader Gustaaf. Hij had nog een zuster terwijl zijn moeder heel wat zorgen kende met haar gezondheid. Vader werkte toen bij de Regie der Luchtwegen te Ruiselede of "*aan de torens*" zoals velen zeggen. Hij huwde op 1 augustus 1945 kort vóór het einde van de Tweede Wereldoorlog met Godelieva Vroman. Zij werd geboren te Ruiselede op 26 mei 1923. Het jonge echtpaar Vroman - Vroman bouwde in de vruchtbare en gouden periode zijn nestje in de Molenstraat waar hij nu op 77-jarige leeftijd van een rustpensioen kan genieten met zijn Lieva na een lange loopbaan bij de Belgische Spoorwegen. De fietsgekke "*Guust*" was als jonge snaak een verwoed supporter van de toenmalige hardrijder Gerard Vroman (1936-1938). Van begeleidende fan en op aandringen van zijn naamgenoot, doch net als zijn eega geen enkele familieband, beklom hij zelf even het stalen ros. Gerard Vroman bezorgde hem uit zijn pas openende fietszaak aan Maria-Aalterstatie een Belfort-fiets. Met wisselend succes koerste hij de 2 volgende seizoenen bij de beginnelingen zonder vergunning en zelfs zonder verzekering. Toen kwam de mobilisatie en de oorlog (10 mei 1940). Als werkweigeraar en weggevoerde gedurende meer dan 2 jaar en door de ziekte van zijn moeder, werd de rennersloopbaan van August abrupt afgebroken. Op zijn palmares staan slechts enkele ereprijzen. De spoorwegarbeider is de renfiets toch blijven koesteren en tot op heden legt hij, alleen of met oud-NMBS-collega's, nog steeds lange tochten af. Geen enkele wieler-

toeristenparcours in België is hem onbekend. Zelfs een zwaar auto-ongeval 26 jaar geleden, waarbij hij ternauwernood aan de dood ontsnapte, kon hem niet weerhouden te fietsen weliswaar met een blijvende handicap.

De onafscheidelijke fietsende vrienden August Vroman (nu 77 jaar) en Laurent Semaesse (nu 71 jaar) op één van de vele tochten doorheen Europa. Op deze foto poseren ze in 1979 te Koblenz (D). Als ex-spoorwegarbeiders hebben ze, met hun gratis treinticketten, reeds heel België en de buurlanden doorkruist met hun koersfiets. Ze schuwden geen enkele heuvel of berg. Hoeveel duizenden kilometer Gust (links op de foto) en Laurent (rechts) er reeds opzitten hebben, weten ze niet meer. Het staat als een paal boven water dat ze zeker meer dan eens de wereldomtrek, zo'n 40 000 km, in de kuiten hebben zitten.

SEMAESSE Laurent

Laurent Semaesse werd geboren te Gent op 3 mei 1926 doch is een rasechte Aalternaar. Hij groeide op in een metselaarsgezin van vader August en moeder Marie Verbeke. Ze woonden op de beruch-

te wijk Kattewegel. Vroeger stonden daar naast enkele grote boerderijen heel wat kleine werkmanshuisjes. In de wijk liepen heel wat ravottende kinderen rond. Toen ze 14 jaar waren, trokken heel wat van die kinderen naar de weverijen, want bij de boeren werken dat kon wel maar dan alleen als seizoenarbeider. Trouwens heel wat boerengezinnen hadden zelf heel wat kinderen die op de ouderlijke hoeve meehielpen. De oorlog '40-'45 bracht daar wel even verandering in en dit op alle gebied. Men vond passender werk. Zo ook Laurent Semaesse die bij de Belgische Spoorwegen een loopbaan opbouwde en nu van een welverdiende rust kan genieten samen met zijn echtgenote Mariette Lambrecht (°24-03-1928). Momenteel wonen ze in de Weibroekdreef nr. 18. Als kind was Laurent een stevig ventje, niet groot maar gedrongen en sterk. Op de volkse wijk werd er door de jeugd ondereen gekoerst met een "aftands vehikel" dat ooit eens op een koersfiets trok. Laurent en zijn buurtjongens Jules Mestdagh en Julien De Caluwé (*Jenten*) legden elkaar het vuur aan de schenen. De 2 jaar oudere Laurent bemachtigde een echte koersfiets en sloot aan bij de "véloclub" "De velo-vrienden Aalter". Deze vereniging is nu al jaren Koninklijk en nog steeds in de bres. Hij was 20 jaar en startte bij de beginnelingen zonder vergunning in 1946. Vóór zijn debuut won hij slechts éénmaal, namelijk het clubkampioenschap wat hem 30 fr. als prijs opleverde. Hij behaalde evenwel nog vijf tweede plaatsen naast nog enkele fraaie ereplaatsen. Moeder Marie schreef alles op in een beduimd notaboekje of "calpin" genoemd. Hij fietste dat seizoen 1845 frank bijeen naast prijzen in natura, beeldjes of vazen. Hij verkocht o.a. een gewonnen trofee, een mooie vaas voor 200 frank. Toen was dat een heel groot bedrag. Maar z'n moeder was hierover evenwel erg boos en teleurgesteld. Het jaar daarop nam hij een vergunning als nieuweling en reed meestal in West-Vlaanderen. Zeer regelmatig won hij. Zo won hij o.a. enkele tweedaagse zoals te Meulebeke, een 1^e en 2^e plaats, en te Middelkerke. Moeder noteerde zorgvuldig dat hij 5000 fr. aan drinkgeld (?) op zak stak. Na zijn huwelijk in 1950 en tengevolge zijn werk bij de NMBS, stopte hij met koersen doch zou als wielertoerist flink zijn mannetje staan. Tot op heden komen we hem nog steeds als wielertoerist tegen. Hij mijmert nog steeds over zijn korte loopbaan als wielrenner. "Wat een verschil met nu", zegt hij, "qua materiaal, begeleiding en verzorging tegenover wij die als domgehouden eenzaten over de weg moesten ploeteren destijds. Ik hield er toen een oogkwaal aan over veroorzaakt door asfaltstof bij gebrek aan een stofbril natuurlijk."

DE ROO Albert en Maurice (gebroeders)

Vader August De Roo (°21-01-1876) was destijds een gekend schoenlapper uit de Lostraat. Hij was gehuwd met Leontine Loontjes. Het echtpaar had 6 kinderen, vijf zonen nl. Emiel, Leon, Achiël, Albert en Maurice en één dochter nl. Irma. Ze woonden toen in het begin van de Lostraat doch kort na de oorlog '40-'45 werden hun kleine lage huisjes gesloopt. Ze moesten plaats ruimen voor nieuwbouw (vanaf de woningen van de fam. Gaston Van De Walle tot aan de gewezen bakkerij van Roger Dhondt, op de hoek van de inrit naar de nieuwe St.-Corneliusparking). Albert en Maurice verhuisden reeds vroeger, in 1939 naar de IJzerstraat, een zijstraat van de St.-Maria-Aalterstraat, die naar de achterzijde van het warenhuis "Unic" leidt.

De Roo Albert

Albert De Roo werd geboren op 15 mei 1922. Hij liep school bij meester Joseph Brouns in de gemeenteschool (het oud gemeentehuis maar nu het huidige O.C.M.W.-gebouw). Albert was een goed leerling doch was toen al gebeten door de koersmicrobe. Als 13-jarige knaap en tegen de zin van zijn leerkrachten nam hij het toch op tegen koersende knapen van 16 en 17 jaar. Daar al kende hij succes ! Heel vroeg, op 14-jarige leeftijd, ging Albert werken bij de Firma Torck te Deinze. Zij produceerden er buizen die aangewend werden om kinderwagens en speelgoed te fabriceren. Dagelijks reed hij met de koersfiets dit traject heen en terug af. Deze fiets had z'n vader in de gekende fietsenzaak van Urbain Anseeuw aangeschaft. In 1936 startte Albert reeds af en toe bij oudere rivalen. Hij deed het toen al opmerkelijk goed. Albert reed heel sterk in de komende juniorenkampioenschappen en zegevierde zelfs 47 keer in 1939. Hij werd zelfs juniorenkampioen van Oost-Vlaanderen met als rivaal Omer De Keyser uit Poesele. In andere wedstrijden rivaliseerde hij met o.a. de broers Omer en Arthur Mommerency, Dré Pieters, Albert Decin, Noël Feignaert, Albert Bruylandt, Maurice Vander Elst en Dolf Vanden Bosche. In 1940 kwam hij, na zijn vruchtbare periode bij de liefhebbers, uit bij de beroepsrenners B. Albert was dus een knap renner maar de oorlog werd een kleine ramp voor de jonge renner van amper achttien jaar oud. Door de Tweede Wereldoorlog werd hij geremd in zijn streven naar een waardige profloopbaan. Toch won Albert nog zes wedstrijden. In totaal behaalde hij 131 zegepralen, maar een volledige ont-

plooiing als renner werd hem door de bezetter echter niet gegund. Zo heeft hij nogal abrupt zijn rennersloopbaan in 1942 afgebroken. Hij kende geluk want hij ontsnapte aan de verplichte tewerkstelling in Duitsland. Naast het wielrennen was Albert ook nog een knap voetballer. Hij voetbalde als snelle midvoor bij FC Oostmolen, die later fusee neerde met de Red Boys (Aalter) langsheen de Spoorweglaan. "Berten" De Roo was dus een allround sportman. Albert huwde in 1946 met de dochter van een buurman-smid, nl. Simonne Otten (°25-04-1926; +31.05.1980). Ze startten samen een bloeiende fietszaak op, eerst in de Lostraat en daarna in de Sint-Maria-Aalterstraat nr. 23. Albert runde er zijn handel en hersteldienst tot aan zijn dood op 8 oktober 1997. Kort voor zijn overlijden verging het hem lichamelijk niet zo goed en na een zware val in het eigen huis moest hij overgebracht worden naar de kliniek te Eeklo waar hij dan ook overleed. Albert was een stil man geworden. Alleen als hij over zijn rennersexploten vertelde, glunderde hij. Albert wist uiteraard heel wat anekdotes te vertellen maar enkele werden reeds door André De Ké in een vroegere bijdrage verhaald (Land van de Woestijne 1989, 3-4). "Berten" was jarenlang ook sponsor van een bloeiende wielertoeristenclub uit Aalter.

Een foto uit de oude tijd want de mannen pochten nog met hun posbroek (1946-1950).

Van links naar rechts : de renners Julien De Caluwé ("Jenten" De Bel genoemd), Albert De Roo en Jules Mestdagh (schoonbroer van Julien); daarnaast de verzorgers Maurice Hallaert en Achiël De Roo respectievelijk schoonbroer en broer van Albert De Roo.

De Roo Maurice

Alberts broer, Maurice, werd een jaar na Albert op 24 juni 1923 geboren. Ook hij liep school in de gemeenteschool bij meester Joseph Brouns. Over Maurice kunnen we vrij kort zijn. Hij startte als 17-jarige met de wielrennerij omdat hij het succes zag van zijn broer. Toch zag ook hij eveneens zijn koersmicrobe gedood worden doordat hij werkweigeraar was en opgeëist werd om te werken in een oorlogsfabriek in Duitsland tot bij zijn bevrijding in 1945. Toch had hij talent, zo vertelde me zijn broer Albert, want in zijn korte rennerscarrière behaalde hij op 17-18-jarige leeftijd toch 4 eerste plaatsen. Na de oorlog probeerde Maurice de draad nog eens op te nemen maar stopte al vrij vlug. Hij huwde met Maria Rotty (°03.01.1924) uit Kruiskerke-Ruiselede en ging er ook wonen. Het gezin telde 2 kinderen: zoon Daniël en dochter Daniëlla. Zijn zoon Daniël, tevens een sportman in hart en nieren, en diens echtgenote D. Van Meenen schonken hem 2 kleinzonen waarop hij terecht heel fier kon zijn. Kleinzoon Ronny werd een puik voetballer bij Eendracht Aalter terwijl zijn andere kleinzoon, Giovanni, nog een

De levenslustige Maurice De Roo samen met zijn jonge vrouw Maria 40 jaar terug op Aalter-kermis in gezelschap van hun 2-jarig dochtertje Daniëlla.

uitstekend en regelmatig renner is bij de liefhebbers. Als flink fietshersteller opende hij onlangs nog op Kruiskerke een eigen zaak en nam later de zaak van Albert over. Spijtig genoeg kon Maurice er niet meer bij zijn want vorig jaar, op 18 december 1996, overleed hij.

De zes kinderen De Roo zijn reeds allemaal overleden.

DE CALUWÉ Julien

Hij werd geboren te Aalter op 1 april 1928 in het arbeidersgezin van August (De Bel) De Caluwé, geboren te Ruiselede, en Marie Taghon uit Aalter. Zijn bijnaam luidde destijds "Jenten De Bel". Ook in deze

familie zwaaide de wielersport de plak. De De Caluwés (of beter gekend De Bels) waren met de gebroeders August en Trifon geduchte tegenstanders voor wielrenners uit de streek van Ruiselede en Aalter. De namen De Caluwé, Taghon, Wijckstandt, Strobbe, Mestdagh en Van Bruaene waren echt door familiebanden met elkaar verbonden. Allen waren leep, vlug, onvervaard en hadden veel lef. Zo ook was Julien De Caluwé, die in 1947, als 19-jarige, zijn eerste koers betwistte vóór eigen deur, met aankomst aan het café en winkel van Raymond De Neve op de Kattewegel, die ook een intussen gesloopt bouwbedrijf uitbaatte. Julien was vierde op 35 deelnemers na winnaar Vermeulen uit Olsene, zijn latere schoonbroer Jules Mestdagh en de debuterende 16-jarige Roger Wijckstandt. Op Sterrewijkkermis won hij zijn eerste koers. Hij deed dit nog tienmaal over waarvan drie keer op de eigen gemeente Aalter. "Hij was razend snel en leep als een vos of de appel valt niet ver van de boom", zo zei z'n vader August veel betekenend. In 1948 nam hij een vergunning en werd vijfde in zijn eerste wedstrijd te Pittem. Te Tielt en Meulebeke moest hij spurten voor de tweede plaats, maar te Deinze was het meteen raak want daar won hij drie keer. Zijn mooiste zege behaalde hij echter in het Zuidpark te Gent in de 1 meiprijs. Er waren 196 vertrekkers en hij klopte maar liefst 48 renners in de spurt. Na hem was er een enorme valpartij wegens werken aan het wegdek. Julien wist dit want hij had op voorhand reeds de eindmeet verkend. Bij de beginnelingen klopte hij nog eens

*Julien De Caluwé
en neef Roger Verniest*

iedereen te Zingem. Op twee seizoenen behaalde Julien maar liefst 25 zegepralen. De goeie wielrenner werd intussen opgeroepen om het vaderland te dienen. Hij ging binnen bij het VIe-linie in de Leopoldskazerne te Gent op 24 mei 1948. Van zijn oversten mocht hij regelmatig trainen en zelfs deelnemen aan wedstrijden. Nadien verhuisde hij naar de Mechelse kazerne en was er RP (Regiment Politie). Intussen was hij wel liefhebber geworden. Tijdens zijn legerdienst kon hij echter geen enkele zege bemachtigen maar behaalde wel

mooie ereplaatsen te Pittem, Nazareth, Izegem, St.-Katelijne-Waver, Putte en Overijse. Afgezwaid werkte hij 2 jaar bij de Firma De Reu langs de Vaart aan Bellebrug (het latere Caravan De Reu) en had dus heel weinig tijd om nog terdege te trainen met alle gevolgen van dien. Eind 1950 hing hij dan ook de fiets aan de haak. Op 25 oktober 1952 stapte hij in het huwelijksbootje met Marie Van de Velde en woont nu nog steeds te Kruiskerke. Nu is hij met pensioen en doet het kalmpjes aan na een vruchtbare arbeiders- en rennersloopbaan. Het gezin telde 2 kinderen: één zoon (+) en één dochter. Nu maakt hij tijd voor zijn hobby's: de duiven en de jacht. Julien was geruime tijd jachtopziener in de streek en een gewaardeerd begeleider en uitjager voor jagers.

EECKHAUTTE Georges

Georges werd te Astene bij Deinze geboren op 2 november 1924. Ook zijn moeder, Marie Van Hemsche (°14-04-1884) zag aldaar het levenslicht. Ze huwde te Astene met Julianus Eeckhautte (°28-04-1878) uit het naburige Eke-Nazareth. Georges stamt uit een landbouwersgezin en week naar Aalter uit naar de wijk Oostergem toen hij nog peuter was. Zijn ouders bewoonden er de hoeve die we vandaag nog terugvinden aan de linkerkant aan het einde van de Bellemstraat nabij Bellem. Als jonge snaak leerde hij de bakkersstiel bij Jules Vastershaeghe die toen woonde aan het vroegere station van Aalter waar momenteel de tabak- en krantenwinkel van Ferdinand Schepers is gevestigd. De bakker bezorgde het brood aan huis met een bakfiets (triporteur) die getrokken werd door een span honden. Ook Georges croste door de Aalterse straten, die meestal met kasseien belegd waren. Daardoor kreeg hij sterke benen. In de rumoerige periode rond de jaren '40 was de fietssport zeer in trek bij de jeugd. Wielrennen en voetballen waren zowat de enige sporten. Enkele van zijn schoolmakers, zoals Marcel Braeckevelt en Maurice De Roo, waren wielrenner geworden. Ook Georges wilde een van hen zijn en kon een renfiets op de kop tikken bij een zekere Hebbelinck aan de Palinghuizen te Gent. In 1941-'42 reed hij veel wedstrijden met Marcel Braeckevelt. Marcel spreekt nog steeds met veel lof over Georges die een sterk langeafstandsrenner was doch vooral mangel had aan spurten. Vandaar de vele ereplaatsen doch bloemtuilen bleven achterwege. De oorlog wierp echter roet in het eten en Georges, ouder dan achttien, moest zich als opgeëiste heel goed verstoppen. Na de bevrijding werd hij geen bakker maar

bouwvakker. Er was toen enorm veel werk aan de wederopbouw. Tijdens die periode werd hij opgezadeld met een rugletsel waardoor hij geruime tijd in het ziekenhuis moest verblijven. Daarna, na veel zoeken en gezien zijn handicap van het dragen van een korset, kon hij aan de slag in een Gents confectiebedrijf. Zowat twintig jaar lang werkte Georges aldaar tot hij op verdiende rust ging. Georges, die gehuwd was met Martha Van Doorneveldt (°21-09-1924), woonde op de rustige wijk Zandeke te Hansbeke. Hij stierf er op 24 juni 1984 aan een hartkwaal. Zijn echtgenote kwam terug naar Aalter wonen waar haar kind en familie ook thuishoren.

VAN DE WALLE Albert

De jongste zoon van 7 uit de stoere atletische landbouwersfamilie Van de Walle zag het levenslicht op 16 november 1930 te Lotenhulle (vandaar ook de koninklijke naam naar Albert I). Deze gelukkige gebeurtenis speelde zich af op de wijk Barelhoek. Vader Kamiel (°Lotenhulle, 10-01-1891; +Aalter, 01-01-1952) en Irma De Fauw (°Lotenhulle, 10-04-1894; +Ruisselede, 12-07-1978) baatten er een landbouwbedrijf uit. De dooppeter van Albert, De Brauwer, toen ook de lokale brouwer en de doopmeter, juffrouw Hulin de Loo, waren zowat de highlife van Lotenhulle. Rijk is Albert er echter nooit van geworden. Z'n broers, allen nogal stevige bonken, heetten Marcel (°1920; +1984), Maurice (°1922), Gerard (°1924), Jules (°1926; +1997), Firmin (°1927) en René (°1929; +1996). In 1932 kwam de enige dochter het gezelschap nog verruimen. Korte tijd nadien verhuisde het hele gezin naar Schoonberg dichtbij Kruiskerke-Ruisselede. Hun nieuwe woonst was gelegen vlak voorbij het gekende en enige café-afspanning "Den ouden Uil". Vandaar de in de volksmond gekende naam "den Uilhoek". De zonen Van de Walle manifesteerden zich op de vele sportieve evenementen van de K.L.J.-afdeling Aalter en op wijkkermissen. De jaarlijkse wijkfeesten gingen door op het weekend na St.-Pietersdag (29 juni). Tijdens dat weekend was er natuurlijk ook een wielerskoers voor de Aalterse parochianen ingericht. Telkens deden er op z'n minst zo'n 30 Aalternaren mee. Zowel de broers Marcel, Maurice als Firmin werden ooit winnaar van dit prestigetreffen. De jongste spruit Albert zette in 1949, als 19-jarige, de zegereeks van de Van de Walles verder tijdens het plaatselijke feestgebeuren. Zo was de kogel meteen door de kerk en Albert koerste verder bij de beginnelingen en blijkbaar met veel succes. Hij behaalde dat sei-

De toen 19-jarige en met zegebloemen fier wuivende Albert Van de Walle die een ereronde rijdt vóór de ouderlijke woning in Schoonberg. Zijn ouders baatten daar een landbouwbedrijf uit.

wat broers waren al getrouwd. Zo deed Albert dat ook in 1954 en trok als jonge boer naar Wallonië. Hij streek neer in Goutroux in de buurt van Charleroi. Hij kon er echter moeilijk aarden en keerde naar de Vlaamse contreien, in de streek van Gent, terug. In Wondelgem stichtte hij, samen met zijn zonen Christian en Philippe, een firma voor bouwmaterialen.

zoen nog overwinningen, nl. te Poeke, Lotenhulle, Zwevezele, Hansbeke (tweemaal tijdens de tweedaagse van de oktoberkermis) en de sluitingsprijs te Knesselare op 30 oktober. Dit palmares werd echter nog uitgebreid met een paar tweede en een zevental derde plaatsen. In 1950 nam hij een vergunning als liefhebber-nieuweling doch kon de fameuze ereplaatsen van vorig seizoen slechts af en toe benaderen. Er kwam geen enkele zege meer en tot overmaat van ramp moest Albert voor 18 maand soldaat-milicien worden. Van die 18 maand lag hij er 14 in Hasselt en 4 in Verviers. Hij zwaaide af op 28 mei 1952 en stopte prompt met de actieve wielrennerij. Meteen werkte hij op de ouderlijke hoeve want in datzelfde jaar 1952, stierf zijn vader en heel

Roger VANLAERE

HET ONTSTAAN VAN GRACHTEN EN WALLINGEN.

Grachten, zoals zij gevormd zijn in het landschap, hebben over het algemeen hun ontstaan te danken aan een menselijke ingreep. Ze dienden als eerst voor het afbakenen van eigendommen en als perceelsgracht. De gewone perceelsgrachten zijn goed te onderscheiden van een walgracht, dit zowel door hun breedte als door het feit dat ze een kleine akker of weide aflijnen en geen woonzone. Men kan vandaag nog sporadisch op het platteland perceelsgrachten aantreffen waar veel discussie kan rijzen over de juistheid van de afgebakende eigendommen.

De grachten in de damvormige bossen van Vlaanderen dienden voor de afwatering (drainage) en in sommige gevallen om de bevoeiing (irrigatie) te bevorderen.

Een motte met tweeledige opbouw herinnert zeer sterk aan de vroegere klassieke feodale motte met het zogenaamde opperhof en neerhof. Men gaat ervan uit dat deze zijn ontstaan tussen de 11^e en de 12^e eeuw als militaire kampplaats waarbij een omwalling als verdedigingsgordel diende. Het komt tevens voor dat het opperhof als bewoningszone lichtjes opgehoogd boven het terrein uitsteekt. De ophogingen kunnen een doelbewuste menselijke ingreep zijn. De ophoging is nooit zeer hoog. Ze bedraagt in de meeste gevallen ten hoogste 2 meter en in werkelijk uitzonderlijke gevallen meer dan 4 meter.

De walgracht vormt een essentieel element in dit soort sites en verdient speciale aandacht om zulks beter te kunnen begrijpen. De walgracht is een doelbewust en duidelijk functioneel element. Hij heeft een lipbreedte die nooit minder is dan 5 meter en slechts zeer zelden minder is dan ca. 10 meter. In sommige gevallen loopt de lipbreedte zelfs op tot 23 en 25 meter. Hij heeft een zacht hellende bodem met aan de kanten een steilere inzinking. De diepte varieert naargelang de breedte maar ligt tussen één en anderhalve meter. Men kan het vergelijken met de vorm van een soepbord. De walgracht kan gezien worden als een verdedigingselement maar door zijn geringe diepte kan daar twijfel over bestaan. Men zou het louter als drainagegracht moeten bekijken, als waterreserve tegen

droogte en brand, als vis- of eendenvijver of als statussymbool. Het lijkt er dus wel duidelijk op dat de walgracht expliciet bedoeld was als natte gracht. Men leidde zelfs de perceel- en drainagegrachten daarheen om de wal van water te bevoorraden. Zij komen het meest voor in het Houtland. Een reëel voorbeeld is het goed te Weibroek. (zie verder)

Het is wellicht ook geen toeval dat de laatmiddeleeuwse sites precies een walgracht krijgen op een ogenblik dat de echte motte als versterking heeft afgedaan ten gevolge van de gewijzigde krijgstatieken. De centrale overheid kon dan nog moeilijk de waardeloze militaire walgracht met zijn geringe diepte als een bedreiging beschouwen en liet daarom het graven toch toe.

In de loop van de late middeleeuwen komt er een aangroei van bewoningssites die als hoeves mogen betiteld worden. Hoogst waarschijnlijk gaat het om vrije boeren en vrije pachters. Tezelfdertijd komt een nieuw modeverschijnsel naar voor, nl. de hoeves die omringd worden door een walgracht. Deze walgracht is te beschouwen als een statussymbool dat tot op zekere hoogte de welstand en het sociaal aanzien van de bewoners moest weerspiegelen aangezien het graven van een dergelijke walgracht een bepaalde investering vereiste. De bewoningssites met walgracht vormen een zeer belangrijke groep. Ongeveer 323 werden er gelokaliseerd die in de middeleeuwen zijn ontstaan. De geschreven bronnen en ook de cartografische bronnen van de 18^e en de 19^e eeuw suggereren zelfs dat dit getal in werkelijkheid aanzienlijk hoger was.

De woonzone waar zich de gebouwen bevonden, kon ongeveer vierkantig, rechthoekig of bijna cirkelvormig zijn. Hierbij mag worden aangenomen dat de vierkante en de rechthoekige woonzones niet minder dan 90 tot 95 % van het totaal aantal woonzones uitmaakten. De cirkelvormige woonzones zijn zeer zeldzaam. De oppervlakte van de meeste woonzones ligt tussen de 30 x 30 m² en de 50 x 50 m².

De prospectie, de oppervlaktevondsten en de proefopgravingen te Lampernisse en omgeving in West-Vlaanderen hebben aangetoond dat de bewoningen met walgracht een typisch laatmiddeleeuws fenomeen vormen tussen de 13^e en de 15^e eeuw. Uit niet-archeologische bronnen mogen we wel afleiden dat ze na het midden van de

18^e eeuw zeker niet meer aangelegd werden. In de periode van de 16^e eeuw tot de vroege 18^e eeuw werden zeker nog enkele zogenaamde "lusthoven" of kleinere plezierkasteeltjes gebouwd die omgeven waren door een gracht.

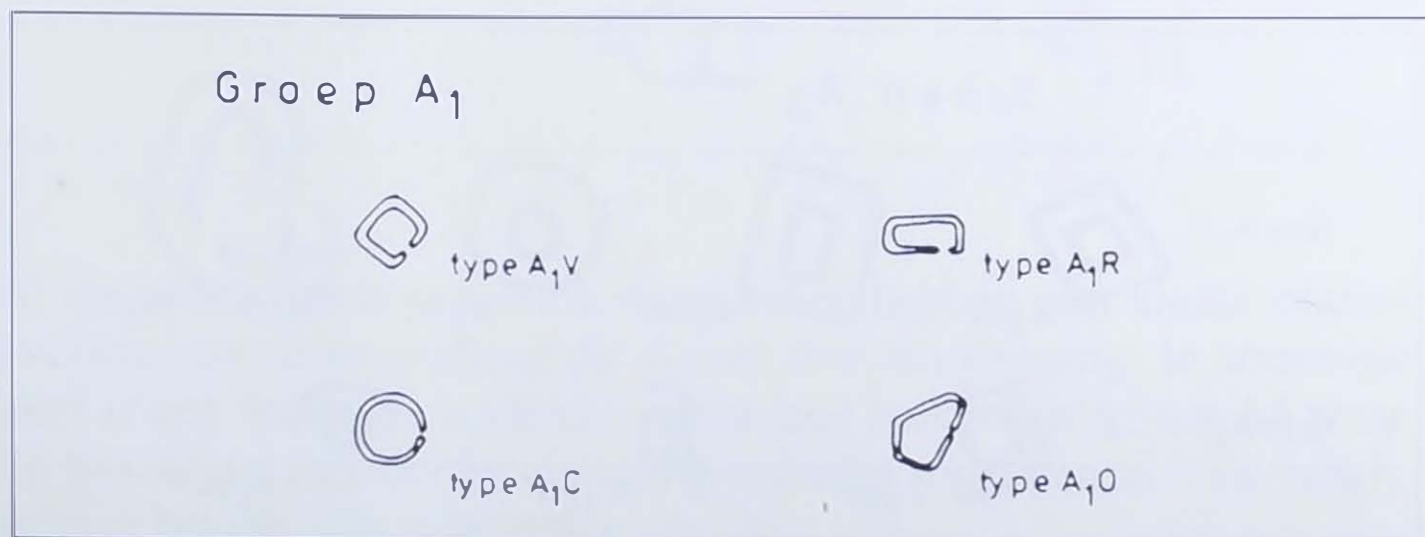
Een laatste belangrijke vaststelling betreft het verspreidingspatroon. Hier moeten we ons beperken tot een aantal concrete basisgegevens. Eerst en vooral blijkt dat de sites met walgracht praktisch uitsluitend in de zones buiten de dorpskernen voorkomen. Uitzonderlijk vindt men deze soort bebouwing wel eens in een dorpskern maar 96 % worden gedetecteerd buiten de dorpskernen. Het verspreidingspatroon kan als een open verspreidingsgebied met talrijke bewoningen met walgracht aangenomen worden. Toch zijn deze bewoningen min of meer van elkaar geïsoleerd. Het gaat hier steeds om **Einzelhöfe**. Dit algemeen beeld verklaart trouwens waarom de dorpskernen niet zeer sterk ontwikkeld waren. De bewoningen met walgracht waren daar het talrijkst en de dichtheid van de laatmiddeleeuwse bewoning is in de testzone duidelijk hoger dan in de vroegere eeuwen, maar zij hadden soms een kortere levensduur.

De verschillende types van laatmiddeleeuwse bewoning met walgracht

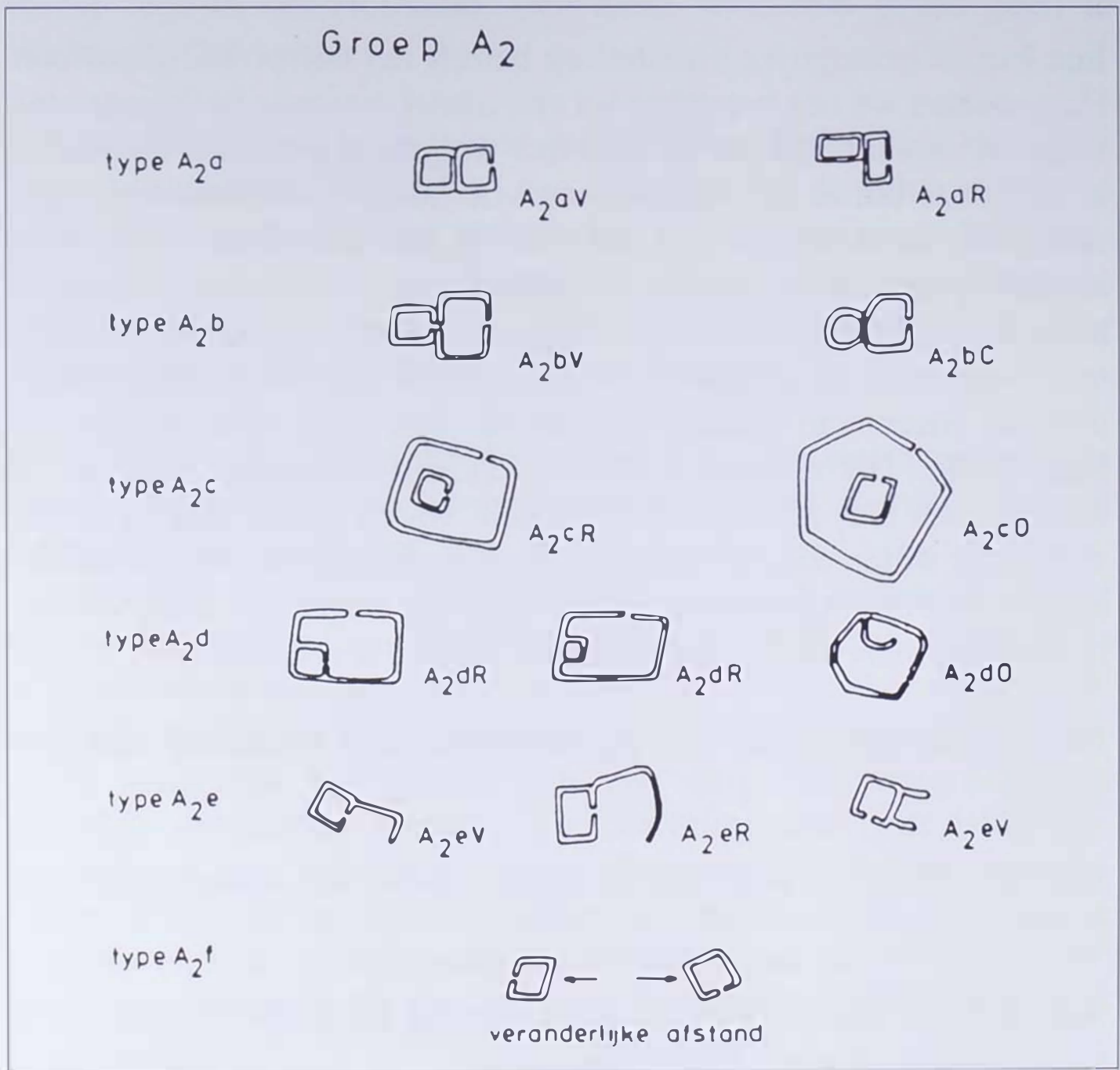
Uit: "De West-Vlaamse Archeologica" door Prof. Frans Verhaeghe R.U.G.

Aan de hand van prospecties heeft men de omwalde woonzones in verschillende groepen kunnen indelen.

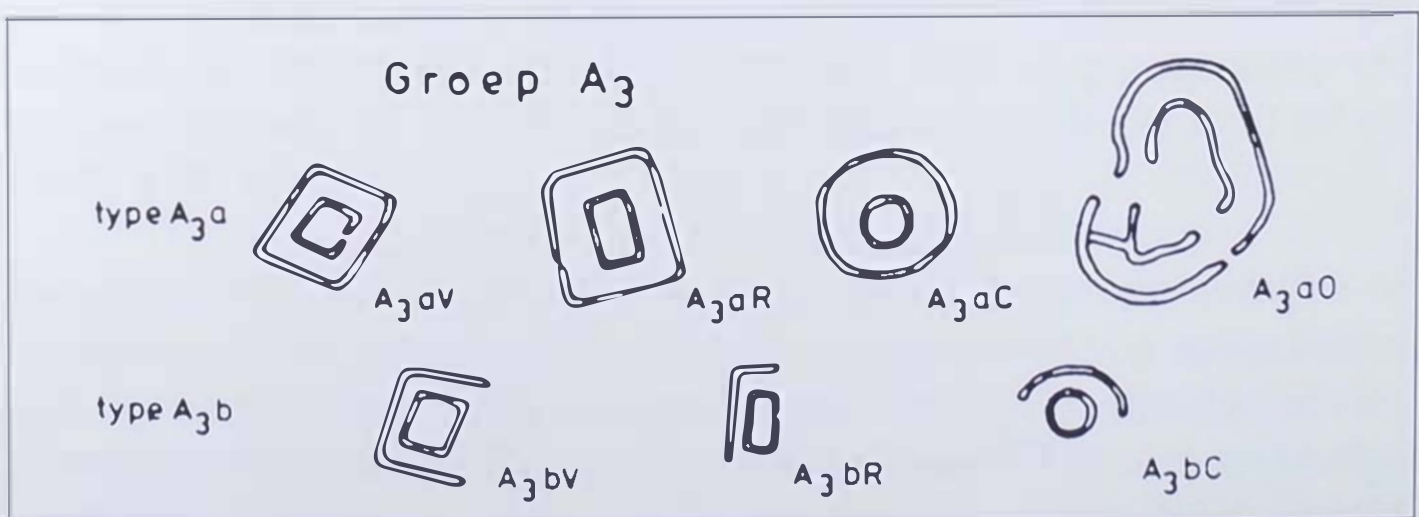
Groep A₁ : vierkantig, rechthoekig, rond en een combinatie van voornoemde.

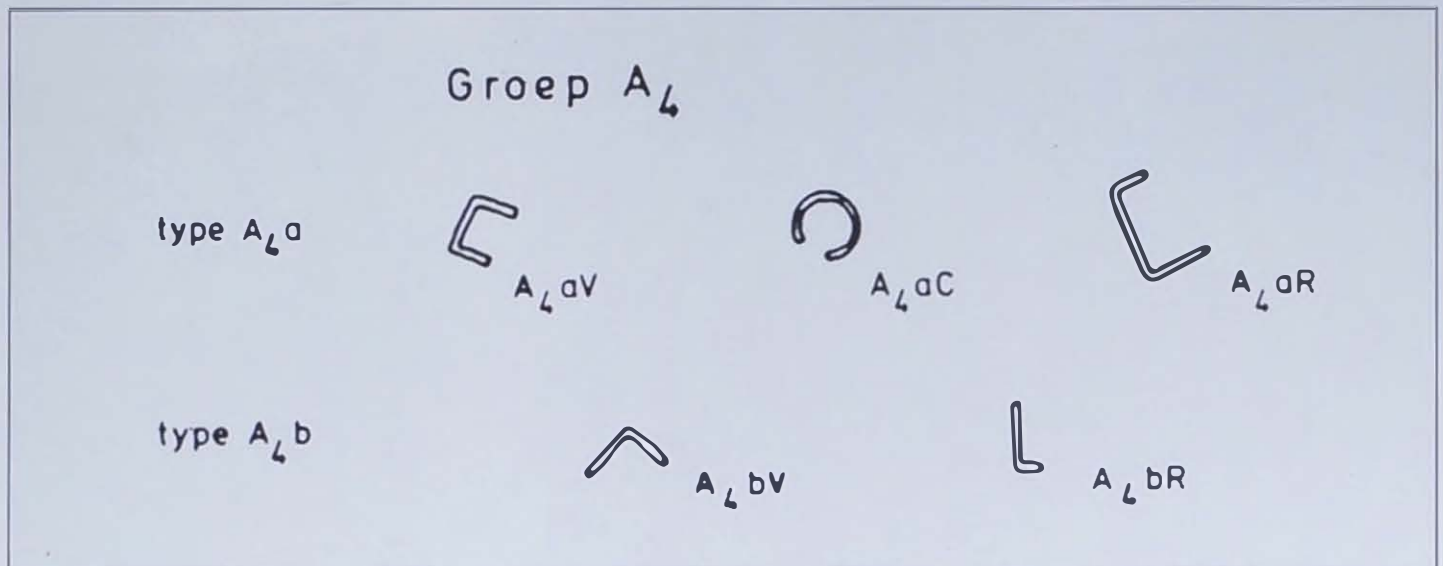
Groep A2 : We onderscheiden 6 onderverdelingen. Alle woonzones hebben een dubbele omwalling: aan elkaar of in elkaar verbonden, ofwel door elkaar omschreven of op een veranderlijke afstand zodat de plaatsen niet rechtstreeks met elkaar verbonden waren.

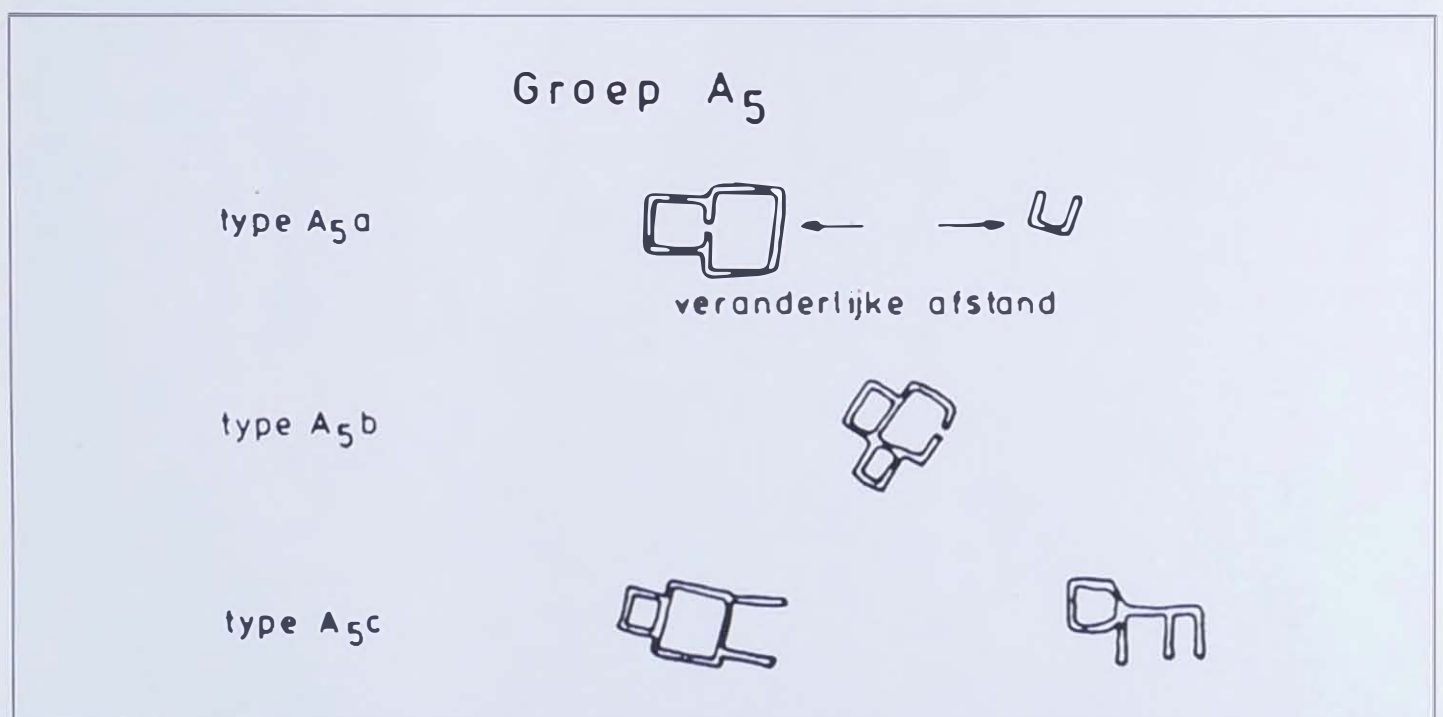
Groep A3 : Hier onderscheiden we 2 groepen: rond of vierkantig met dubbele walling; open of gesloten grillige vormen in combinatie met rond en / of vierkantig.

Groep A4 : Terug 2 onderverdelingen: rond niet gesloten of vierkantig in U of L-vorm.

Groep A5 : We onderscheiden 5 onderverdelingen: vierkantig met dubbele walling naast elkaar verbonden of een gedeelte in U-vorm; de twee in eenzelfde perceel in een veranderlijke afstand van elkaar. Meervoudige vierkante wallingen naast elkaar verbonden waarvan een niet-doorlopende toegang. Volgende types zijn als voorgaande doch een zijde van de walling ontbreekt (toegang). De laatste in de reeks telt meer dan drie woonzones.

Al de voornoemde omwalde woonzones hebben een kleine onderbreking van de omwalling die dienst doet als toegang. In sommige sites is een volledige zijde niet aangelegd behalve in groep A3 waar de woonzone met dubbele walling volledig omsloten is. Een brugje liet toe het domein te betreden.

Uit vergelijkende studies kan men aannemen dat zowel voor Oost-Vlaanderen als voor West-Vlaanderen dezelfde principes gelden voor wat betreft woonsites met wallingen.

Op deze foto, genomen van de blauwdruk van de Poppkaart van 1838 uit het gemeentearchief van Aalter, staan tussen de Oostmolenstraat en de Weibroekdreef een viertal omwalde hofsteden / hoeves vermeld.

① Komende van het station richting Oostmolen-Zuid, tegenover het industrieterrein (links) ziet men rechts, een honderdtal meter verwijderd van de Oostmolenstraat, de hoeve Bossengoede die sinds 1765 wordt bewoond door Pieter-Jacobus Blomme en zijn afstammelingen.

② *Komende van het station richting Houtem staat in de bocht de Jacquemijnsstede met een kapelletje aan het rode hek. In 1722 werd de "hofstede rondom haere wallen" gekocht door de paters Jezuïeten van Antwerpen.*

③ *Wanneer we de weg vervolgen richting Weibroekdreef, zien we ten oosten van het goed te Weibroek een hoeve met boerenwoning en dwarsschuur opgetrokken in baksteen terwijl het huis werd gecementeerd. Achteraan het huis ligt nog de resterende walling. Dit is de hoeve "Vleurick".*

④ *Dicht bij de Weibroekdreef, in Ter Weibroek, staat het goed te Weibroek. Het is een mooi voorbeeld van een "motte": het huis staat hoger dan de stallingen. De hoeve werd waarschijnlijk opgetrokken op de overblijfselen van een vroegere motte. De oudst gekende bewoner is vermoedelijk Jan van Widebrouc in 1375. De hoeve heeft waarschijnlijk vroeger een andere toegang gehad; een kleinere weg ten noorden van het huis gaande vanuit de Weibroekdreef tussen de huizen met het nummer 99 en 105 welke uitkomt op de Houtemstraat, rakelings langs de wal van de hoeve Vleurick.*

De foto toont het goed te Weibroek, een goed onderhouden hofstede in haar huidige toestand.

Foto's : Etienne Van Eeghem

Bronnen

1. F. VERHAEGHE: *West-Vlaamse archeologica - De laatmiddeleeuwse bewoning*, R.U.G., faculteit archeologie.
2. Gemeentelijk archief van Aalter.
3. L. STOCKMAN: *Geschiedenis van Aalter*, 1979, p. 191-194

Etienne VAN EEGHEM

UIT DE TIJD " VAN TOEN "

LATTENKLIEVER : EEN VERDWENEN BEROEP.

Tijdens de eerste helft van deze eeuw, oefenden sommige inwoners van Aalter en omgeving het beroep van lattenkliever uit. Dit werk bestond erin om het hout van ingevoerde Skandinavische sparren te zagen en te klieven. De bekomen latten, plafondlatten genaamd, werden in pakken gebonden en gebruikt in de woningbouw.

Op deze foto, genomen in 1928 in de lattenklieverij van Oscar De Baets uit St.-Maria-Aalter nabij het station, ziet men v.l.n.r.:

staande : De Boever Romanie (echtgenote van De Baets Jules), Van de Walle Leonie (moeder van De Boever Romanie en Maria en echtgenote van De Boever Theofiel (°1865, +1964), De Baets Jules met zoontje Julien op de arm, Boecquaert Leon en Van Hulle Albert (boomzagers), De Baets Oscar (eigenaar van de familiezaak) en zijn echtgenote De Boever Maria (zuster van De Boever Romanie).

zittend : De Baets Georges, De Baets Remi (jongste broer van Oscar en De Boever Maria) Van de Walle Robert en De Baets Willy (oudste zoon van Oscar en Maria).

De meeste lattenknievers woonden in Sint-Maria-Aalter en Sint-Joris-ten-Distel. Het latten knieven was een seizoenwerk want in de winter werd er niet of zeer weinig gebouwd. Dat was dan ook de reden waarom ze dit beroep meestal als bijberoep beoefenden.

In 1900 waren er in Aalter 2 lattenknievers; in 1910 24; in 1920 31 en in 1930 36. (*)

Foto en informatie : Romain en Elvire De Boever-Claeys uit Ledeberg.

* L. Stockman : *Geschiedenis van Aalter*, p. 376-377

DE MEISJESSCHOOL "ST.-AGNES" VAN DE BROUWERIJSTRAAT SCHOOLJAAR 1938 - 1939

HET VIJFDE EN ZESDE LEERJAAR.

van links naar rechts :

onderste rij : Van Hassel Georgette, Vermeersch Anna, Van Parys Mariette, Verheecke Godelieve, Lannoo Madeleine, Van Ruymbeke Georgette, Schellebroodt Maria, De Waepenaere Clara, Dobbelaere Julienne en De Meyer Jacqueline.

tweede rij : De Poorter Madeleine, De Vreese Simonne, De Foor Anna, Otten Irène, Van Watermeulen Angèle, Van Landeghem Nelly, Neiryck Mariette, Van Durme Astrid, Van Nieuwenburg Marie-Louise, Van de Moortel Godelieve, Van Driessche Marie-Louise en Van de Keere Yvonne.

derde rij : Laroy Christiane, Braet Germaine, Van Rentherghem Diane, Steenbeke Mariette, Bral Maria, Steenbeke Margriet, Verstraete Lucrèse, Coopman Angèle, Buysse Irma en juffrouw Mestdagh Georgette.

vierde rij : Vandeweghe Andrea, Vermeersch Anna, Hooreweghe Godelieve, De Lannoy Angèle, Blomme Angèle, Beirnaert Yvonne, Lambrecht Mariette, Schelstraete Paula en Desmet Georgette.

*bovenrij : Claeys Elvire, Leman Madeleine, Defruyt Clarisse,
Grammens Madeleine, Verbeke Angelique en Van Parys Irma.*

Foto : Romain en Elvire De Boever-Claeys uit Ledeberg.

Informatie : Elvire Claeys, Nelly Van Landeghem, Andrea Vandeweghe, Madeleine Lannoo en Clarisse Defruyt.

VOETBAL TE MARIA - AALTER.

De voetbalploeg *Daring Maria-Aalter* startte tijdens de oorlogsjaren 1940-'45. De grote bezieler en weldoener van de ploeg was Florimond De Fauw. Aanvankelijk beperkte de ploeg zich tot het spelen van vriendenwedstrijden en tornooien. Later werd er echter ook deelgenomen aan het kampioenschap van het Verbond Maldegem. Iedereen zorgde voor zijn verplaatsing per fiets en zijn uitrusting.

De foto werd waarschijnlijk genomen op het voetbalterrein gelegen in de Wingestraat (weide van Emiel Buysse) in 1943.

van links naar rechts :

onderste rij : Mouton Edmond, De Baets Willy, De Cuman Albert, De Fauw Roger en De Boever Romain.

bovenaan : Weytens ? , Thys Cyriel, Strobbe Victor, Lambert Maurice, Van Eeghem Gentiel, Lamont A. en De Fauw Florke.

Foto genomen op het terrein van Sint-Pietersveld. De ploeg werd winnaar van een tornooi en ontving de bloemtuil.

van links naar rechts :

onderste rij : De Boever Romain, De Baets Willy, Thys Cyriel, De Cuman Albert en Lambert Maurice.

bovenaan : De Boever Etienne, Strobbe Victor, Van Eeghem Gentiel, Ardeel Maurice, Denijs Laurent en De Fauw Roger.

Naast de ploeg, links op de foto: Van Laecke Gerard, met de lijn-rechtersvlag en rechts Schepers Gaston.

Onderstaande foto werd klaarblijkelijk genomen vóór de stichting van Daring M.-Aalter, want de spelers hebben nog geen of een verschillend truitje aan. Vermoedelijk dateert deze foto van in 1941.

van links naar rechts :

onderste rij : Steenbeke Amedé, Lambert Maurice, Beel Maurice, De Baets Willy en François Walter.

bovenaan : De Fauw Jules, Boucquaert Roger, De Boever Etienne, Thys Cyriel, Verdonck Maurice, Verstraete André en Schepers Gaston.

van links naar rechts :

onderste rij : Ardeel Maurice, De Baets Odiel, De Volder Hendrik, De Fauw Roger en Van Laecke Gerard.

bovenaan : Van Kerrebroeck Gerard, De Baets Oscar, Verdonck Maurice, Coene Amedé, Strobbe Vactor en Beel Noël.

foto's en informatie : Romain De Boever, Victor Strobbe en Cyriel Thys.

Aan alle medewerkers van deze rubriek, hartelijk dank.

Maurice THYS

HONDERD JAAR ONDERWIJS

De familie Alyn te Aalter - deel 2.

Torentje van Alyntjesschool uit de "Statiestraat".

We eindigden onze eerste bijdrage net vóór de Eerste Wereldoorlog. Alfons Alyn, neef van Aloïs, had met de jaarwisseling van 1909-1910 zijn oom opgevolgd. Samen met hem traden Jules Vereecke in dienst, zodat de personeelsploeg van Alyntjesschool er, na een tijdelijke dienst van een niet-gediplomeerd onderwijzer, Pierre De Paepe van Gent, er bij de aanvang van de Eerste Wereldoorlog als volgt uitzag: Alfons Alyn, schoolhoofd, Joseph Van Hecke, Jozef Van Gele, Jules Vereecke en Grégoire Vestens (1).

Alfons Alyn had de moeilijke taak, een figuur als zijn oom Aloïs Alyn te doen vergeten. Helemaal is hij daar niet in gelukt. Hij had wel de mogelijkheden, maar was, volgens zijn oud-leerlingen, die beiden meemaakten, niet zo'n gedreven persoonlijkheid als zijn voorganger.

Als leerling en student aan de normaalschool had hij nochtans blijk gegeven van studiejver en bekwaamheid. Als kind al werden zijn schoolprestaties in zijn geboortedorp Hansbeke beloond. In het familiearchief ontdekte ik twee medailles die hem werden toegekend als eerste prijs voor de zondagsschool: een eerste in 1887 en een tweede in 1889.

In hetzelfde jaar dat hij schoolhoofd was geworden, nl. op 21 april 1910 huwde hij met Elisa Claerhout van Aalter en twee jaar later hadden ze twee zonen: Jan en Erich (2).

Alfons Alyn met zijn echtgenote Elisa Claerhout en hun twee zonen, Jan en Erich; Erich tussen vader en moeder in.
foto: familie Alyn

En die gingen niet alleen over zijn werk als schoolhoofd, maar ook over zijn vele buitenschoolse activiteiten. Zo was hij al jaren spelend lid van de fanfare "Eendracht" - we lazen het al in onze bijdrage over de *prijздеeling anno 1913* - maar hij werd er in 1919 ook de muzikleider en de bezieler van.

Daarnaast was hij begaafd met een mooie, lichte tenorstem, die hij als zanger, zelfs solozanger, ten dienste stelde van het kerkkoor Sint-Cecilia. Maar ook bij toneelavonden van de Consciencevrienden, waarvan hij lid was, liet hij die, tussen de bedrijven door, horen in solo- en duoliederen, dikwijls samen met zijn kunstvriend Achiel De Doncker.

Het Davidsfonds mocht op hem een beroep doen als bestuurslid, evenals de Christen Werkliedenbond. Daarbij aansluitend werd hij commissaris van de maatschappij "Eigen Woon", één van de eerste kredietmaatschappijen uit de streek. Gedurende dertig jaar was hij de stipte schatbewaarder van de Onderlinge Bijstand "*Help u zelf, zo helpe u God*", de mutualiteit van die periode.

Al deze cultureel en sociaal gerichte activiteiten lagen natuurlijk gespreid over zijn hele loop- en levensbaan. Maar laten we het eerst even hebben over zijn loopbaan als schoolhoofd.

Met hem begon in 1910 het geregeld inschrijven van de leerlingen. Het eigenaardige was, dat de inschrijving van de nieuwe eerste-klassertjes en ook wel andere nieuwelingen, op twee data gebeurde, eerst omstreeks Pasen en daarna na de grote vakantie van september, dus begin oktober. In bijgaande afdruk van twee van de bladzijden uit dat schrift, merkt u niet alleen zijn stijlvol handschrift, maar ontdekt u misschien namen van Aalternaren, die u niet vreemd zijn (3).

Hij maakt de bewogen politieke jaren op onderwijsgebied, met de wetten van eerste minister Poulet mee waardoor o.a. de leerplicht werd ingevoerd. Maar al gauw wordt zijn schoolhoofdentaak vertroebeld door de mobilisatie en daarna door de Eerste Wereldoorlog.

1910

Inschrijvingsregister

1910

17-1-10	Van den Hende Rene geb. te Somergem den 9 Meis 1899 z. van August & Julie De Beer	Antwerpen
22-2-10	Van Volsem Emiel	Antwerpen
6-4-10	Danneels Achiel	Antwerpen
"	Lievens Emier	Antwerpen
"	Braet Gyniel Leon	Antwerpen
"	" Henri Maurice x	Antwerpen
"	De Boever Maurice	Antwerpen
"	De Doyne Maurice Alphon Constant	Wynegone
"	" Julius Henrius	"
"	Moolbaert Rene	Deltre
"	De Baets Maurits	"
"	De Witte Jeroom	Poesel
"	Keijsaert Gerard	Deltre
"	Van Boucke August	Deltre
"	Braet Jno	Deltre
"	De Nève Raymond Ghysel	"
"	Heembeke Richard	"
"	"	"
"	Lambrecht Eriol Achiel	"
"	Van Doempole Arthur	"
"	Van Tansy Albert	"
"	De Wynne Emiel Jozef Leon	"
"	Heyaert Amade	"

Afdruk van de eerste bladen uit het inschrijvingsregister vanaf 1910. Bron: schoolarchief Sint-Gerolf, Lagere afdeling.

TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG

We menen te weten, dat er bij de algemene mobilisatie, afgekondigd op 31 juli 1914, behalve (Charles) Joseph Van Gele, geen enkele van de onderwijzers uit Alyntjesschool opgeroepen werd en dan ook de eerste Wereldoorlog aan het IJzerfront heeft doorgebracht. Dus zouden de lessen gewoon zijn kunnen doorgaan, wat in de praktijk echter niet het geval was.

Toen op 24 augustus de Duitse Uhlanen, een verkennersgroepje te paard, door het dorp zijn gereden en bij het station de rails met dynamiet hadden opgeblazen, zullen wellicht geen lessen hebben plaatsgegrepen. Niet alleen boezemden genoemde verkenners een heilige schrik in bij de bevolking, maar daarenboven waren de scholen ingenomen door de stromen vluchtelingen vanuit de oostelijk gelegen provincies.

Op 17 oktober werd Aalter dan ingenomen en overrompeld door de Duitse troepen. De huizen van de gevluchte burgers werden door de doortrekkende regimenten tijdelijk ingenomen en geplunderd. Bij

Het kasteel de Grunne met de leerlingen en leerkrachten van de meisjes-school. Bij een voorgaande evacuatie van de scholen waren ook de jongens erbij.

Foto: Maurice Thys

sommige welgestelde Aalternaren was de wijnkelder achteraf helemaal leeg (4).

Toen de troepen dan verder trokken, kwam er stilaan weer rust en kon op 23 november al de gemeenteschool heropend worden, zij het door gebruik te maken van het woonhuis van schoolhoofd Joseph Brouns die onder de wapens was. De vrije scholen bleven echter bezet en moesten hun toevlucht nemen in het kasteel van Graaf Charles de Hemricourt de Grunne, gelegen op de Walsberg, de hoogte van het Loveld. Wellicht zullen niet alle van de bijna 400 leerlingen van het dorp daar naartoe zijn getrokken.

In 1915 worden ook de andere scholen heropend en wordt schepen Jules Vereecke aangesteld als schepen van onderwijs. Hadden de tijdelijke bezetters het zo bont gemaakt, of was er een natuurlijke sleet, maar zeker is het, dat in oktober 1915 een nieuwe schoolpoort noodzakelijk blijkt. Aannemer Cyriel Van Averbeke (Bellemstraat) mag voor 129,35 BEF een nieuwe poort maken. Het *ijzerwerk* van de oude poort moet zoveel mogelijk herbruikt worden en het oude hout moet door hem worden overgenomen.

Tijdens W.O. I werd ook via de school aan de kinderen bijkomend

Meester Henri Vereecke met een dankbare klas na de Eerste Wereldoorlog. De leerlingen waren geboren in 1912. Wellicht staat dus ook Jan Alyn erbij.

Foto: familie Defruyt

voedsel verstrekt afkomstig van het *Nationaal Hulp- en Voedselcomité* dat, onder de auspiciën van de Verenigde Staten op 29 oktober tot stand was gekomen. De Amerikanen hadden van de bezetter de toelating bekomen, om allerlei voedingswaren als bloem, rijst, conservenvlees,... per schip naar België te verzenden. Na de bevrijding werden dan ook in onze vrije school, evenals in de meeste andere scholen, groepsfoto's genomen, die als dank naar de milde schenkers van over de oceaan werden gezonden.

Maar ook onze eigen gemeentelijke overheden, hoewel minder in getal, deden hun best en er werd geregeld schoolsoep verstrekt. In 1917 bijv. kwam het gemeentebestuur financieel tussen voor 21 077 rantsoenen in de maand maart en 19 312 voor april. Achteraf wordt echter geconstateerd, dat er voor maart slechts 16 154 werden bedeed en voor april 15 202. Een vluchtige deling leert ons, dat toch een kleine 600 kinderen hiervan genoten (5).

Vanaf 20 december 1917 tot 4 maart 1918 werden de scholen opnieuw bezet door troepen die op rust kwamen van het front. Het waren resten van regimenten die al twee jaar loopgravenoorlog achter de rug hadden en waarmee men een nieuwe divisie wilde samenstellen.

De gebouwen van de oude brouwerij De Vliegheer in de Bellemstraat.
Foto: archief De Doncker

Opnieuw nam de aangenomen Meisjesschool van de Brouwerijstraat haar intrek in het kasteel De Grunne op Loveld, maar nu trokken de jongens van Alyntjesschool naar de gebouwen van de buiten-gebruik-gestelde brouwerij van Jules De Vliegheer in de Bellemstraat (nu bewoond onder nummer 44 door Gino Maes). De schoorsteen en de achterbouw is nog steeds in de oorspronkelijke staat en het woonhuis is door de familie Maes op voorbeeldige manier gerestaureerd.

Daar waren toen, en ook nu nog, ruime kelders waar de lessen, zo goed en zo kwaad mogelijk, konden worden gegeven. Daar niet alle leerlingen daarvan gebruikt maakten, werd Jules Vereecke in de school van het centrum overbodig en werd hij naar de gemeenteschool van Maria-Aalter gezonden, waarvan meester Emiel De Schryver, als vrijwilliger, aan het front vertoefde. Tussen haakjes, die was in augustus 1915 als vermist opgegeven, omdat hij zijn gemeente had verlaten zonder zijn nieuwe woonplaats te laten kennen.

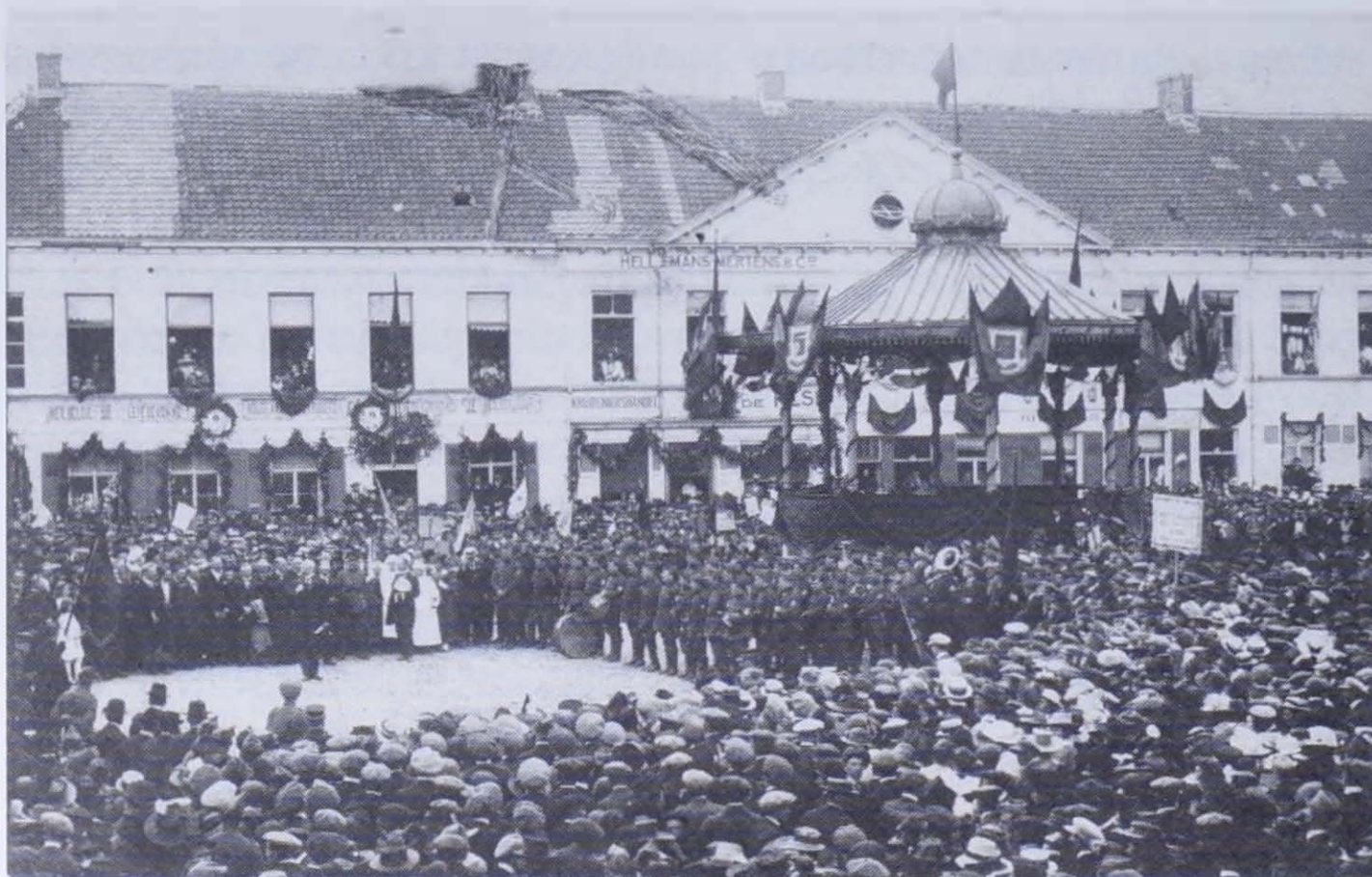
Jules Vereecke kreeg de belofte, dat hij bij de heropening zou mogen terugkeren. Dit gebeurde op 24 mei 1917. Een gedeelte van Alyntjesschool in de Stationsstraat was vrijgekomen en de overige leerlingen konden hun intrek nemen in de *Patronage*. Jules Vereecke kwam dus terug naar het centrum en zijn broer Henri ging zijn plaats innemen in Sint-Maria-Aalter.

Toch werd ook in die moeilijke omstandigheden het medisch schooltoezicht, dat door de wet van 1914 werd ingevoerd, trouw voortgezet, want we lezen in het verslag van het schepencollege van 8 mei 1917, dat Dr. Verstraete het toezicht krijgt over de aangenomen jongensschool. Stellig was zoiets in die jaren wel van groot belang.

Kort na 11 november 1918 werd ook Aalter bevrijd, maar in januari 1919 waren de scholen echter nog niet heropend. Het gemeentebestuur vraagt immers aan de gouverneur voldoende *ontsmettingsstoffen* voor de behandeling van de klaslokalen, ten einde die zo spoedig mogelijk weer te kunnen in gebruik nemen. Er moeten wel herstellingswerken worden uitgevoerd. In de vergadering van 27 januari 1919 wordt aan architect Adhemar Janssens van Gent de opdracht gegeven hiertoe plannen en bestek op te maken.

Toen in juli 1919 de bevrijding op grootse wijze werd gevierd, waren ook de kinderen betrokken bij de huldiging van de oud-strij-

ders en de herdenking van de gesneuvelden. Lang nog zullen in onze klassen de vaderlandslievende liederen en gedichten worden aangeleerd (6).

Het bevrijdingsfeest na W.O. I in juli 1919.
Foto: archief De Doncker

NA DE EERSTE WERELDOORLOG

Tijdens de oorlog was Joseph Van Gele opgeroepen en op 1 oktober 1915 vervangen door de broer van Jules Vereecke, Henri Vereecke. Naar gegevens uit het archief van de school blijkt, dat die laatste toen nog niet gediplomeerd was, maar het getuigschrift van onderwijzer pas behaalde voor de *middenjury* op 8 september 1919.

Na de oorlog verwisselde Jules Vereecke met Emiel De Schryver, evenals de Van Geles afkomstig uit Poeke, nl. uit een smedenfamilie met drie zoons onderwijzer. Deze verwisseling werd echter pas op 1.11.1921 officieel geboekstaafd. Emiel De Schryver stond al sinds 1912 in de gemeenteschool van Maria-Aalter en verving er sedert 1 maart 1919, als hoofdonderwijzer, de met ziekteverlof zijnde Modest Van Laere. Henri Vereecke werd in 1921 hulponderwijzer bij zijn broer in Maria-Aalter.

In 1919 zorgde de wet Marck voor een serieuze verhoging van het onderwijzersinkomen. Daarnaast was er voor de oud-strijders de erkenning van de dienstjaren doorgebracht aan het front en de verdubbeling van die jaren voor de pensioenberekening. Zo kreeg Emiel De Schryver, hier ter plaatse, de bovenstaande voordelen als oud-strijder. Voor de kinderen zelf kon nu de wet op de leerplicht en het instellen van de vierde graad werkelijkheid worden.

In hetzelfde jaar 1919, nl. op 24 december wordt de school van Alfons Alyn weer voor tien jaar aangenomen. Er volgt wel een getouwtrek tussen de gemeenteschool van meester Joseph Brouns en Alyntjesschool. Er zijn van beide scholen klachten in verband met het overlopen van de ene school naar de andere tijdens het schooljaar. Er komt dan ook een verbod, om in de loop van het schooljaar leerlingen van een andere school te aanvaarden.

Om u een beeld te geven van wat een schooljaar toen betekende, leest u hier, wat het schepencollege in 1922 voor Alyntjesschool - en ook voor de gemeenteschool - voorschreef: aantal halve schooldagen: 480 ; wintervakantie (dus geen kerstvakantie): van 1 januari tot 6 januari; paasvakantie van Witte Donderdag tot Beloken Pasen (zondag na Pasen); zomervakantie van 1 tot 30 september. Alleen de zaterdagmiddag was er geen les. Maar er waren ook wel eens afwijkingen. Zo wordt door het schepencollege in juli 1923 beslist, dat de schoolvakan-

tie zal beginnen op 23 juli en eindigen op 5 augustus, omdat de oogst-tijd dat jaar wat later zal aangevangen worden (7).

Het personeel van Alyntjesschool net na W.O. 1 (1919) met Grégoire Vestens, Joseph Van Hecke, Alfons Alyn, Jules en Henri Vereecke. Joseph Van Gele is er niet bij.

Foto: Yvette Vestens

In 1921 ziet het personeel van Alyntjesschool er als volgt uit: Alfons Alyn, hoofdonderwijzer, Grégoire Vestens, Joseph Van Hecke, zijn schoonbroer Emiel De Schryver en de na de oorlog teruggekeerde Joseph Van Gele. Deze personeelsgroep zal in het decennium 1920-1930 weinig verandering ondergaan. Natuurlijk kwamen nu en dan een aantal interimarissen een tijdelijke functie aan Alyntjesschool vervullen. Zo kennen we o.a. Dieudonné Roskams van Veurne (van 1.10 tot 07.12.25 i.p.v. Joseph Van Gele), Herman Lampaert van Eeklo (van 14.12.25 tot 27.07.26 voor de militaire dienst van Prosper Debussche), Marguerite Lampaert, eveneens van Eeklo (van 28.07.27 tot 27.08.26 eveneens voor P. Debussche) en Robert Vandervennet van Hansbeke (op 03.05.28, voor 3 weken kamp van bovenstaande).

Een definitieve vervanging was deze van (Charles) Joseph Van Gele die op 1 oktober 1925 het lager onderwijs verliet, om in Beernem te gaan lesgeven aan de leerlingen van het Rijksopvoedingsgesticht (de

zg. verbeteringsschool). Hij werd op 01.10.26 vervangen door al genoemde Prosper Debussche, nadat die zijn militaire dienst had vervuld. Op 29.09.27 overleed Joseph Van Hecke op amper 47-jarige leeftijd en werd op 01.10.27 vervangen door Amedé Laroy die van bij zijn vader August in Aalterbrug kwam.

In 1924 wordt de familie Alyn-Claerhout getroffen door het vroege afsterven van hun jongste zoon Erich. Hij werd slechts twaalf jaar oud. Dit overlijden zal de familie lange jaren tekenen. De naam Erik zal dan ook nog in de familie verder worden gezet, zij het jammer genoeg ook voor te korte tijd.

Zoals het onderwijzerscorps gedurende dit decennium betrekkelijk stabiel bleef, zo bleven dit ook de onderwijsmethodes. Er was op 28 september 1922 wel een nieuw leerprogramma verschenen, dat niet zozeer ingrijpende veranderingen voorstelde. Het zorgde wel voor een betere verdeling van de leerstof, nu over de vier graden, het voerde vakken in met meer praktische strekking, vooral voor de vierde graad, het verscherpte het vak lichamelijke opvoeding en gaf een overheersende plaats aan moedertaal en rekenen. Het handboek *Gemakkelijke en practische schrijf- en leesmethode* van Jan De Smedt, leraar opvoedkunde aan de Bisschoppelijke normaalschool te Sint-Niklaas, ging al van voor de oorlog mee en zal dat nog tot in de jaren dertig doen.

Ondertussen was *De abdij van Averbode* begonnen met de uitgave van *Zonneland* en *Vlaamsche Filmkens*. Die werden in de school gepropageerd, maar zeker niet alle leerlingen waren hierop geabonneerd. Ook de *Hanskens* van de protestantse jeugdschrijver Abraham Hans kwamen in omloop, maar waren uiteraard uit den boze.

Voor rekenkunde was dit *Rekenen voor het leven* van P. Pauwels en L. Lehembre of de boekjes van W.F. Rondou en K. Mignon : *Rekenen*. Later kwam ook *Actief rekenen* van J.F.B. en Jan Maats.

Godsdienstonderwijs werd natuurlijk gegeven vanuit de *Mechelse Catechismus*, waarvan de vragen gememoriseerd werden, soms zelfs ook met het antwoord, vooral voor de plechtige communie. Voor aardrijkskunde bleef de methode jarenlang *Aardrijkskunde voor de laagste klassen* door P. Meganck en voor geschiedenis *De Belgische geschiedenis* van Godfried Kurth.

Voor zang werd de cijfermuziekmethode gebruikt en beschikte de onderwijzer over *Zanglust : 275 liederen voor school en haard, met*

GEMAKKELIJKE
EN
PRACTISCHE
SCHRIJF=LEESMETHODE,

OPGEMAAKT DOOR

J. DE SMEDT,

LEERAAR VAN OPVOEDKUNDE AAN DE BISCHOPPELIJKE NORMAALSCHOOL,

TE

SINT-NIKLAAS.

Eerst op het bord,
Dan in het boekken.

2° deeltje A.

(17^e UITGAVE.)

SINT-NIKLAAS,

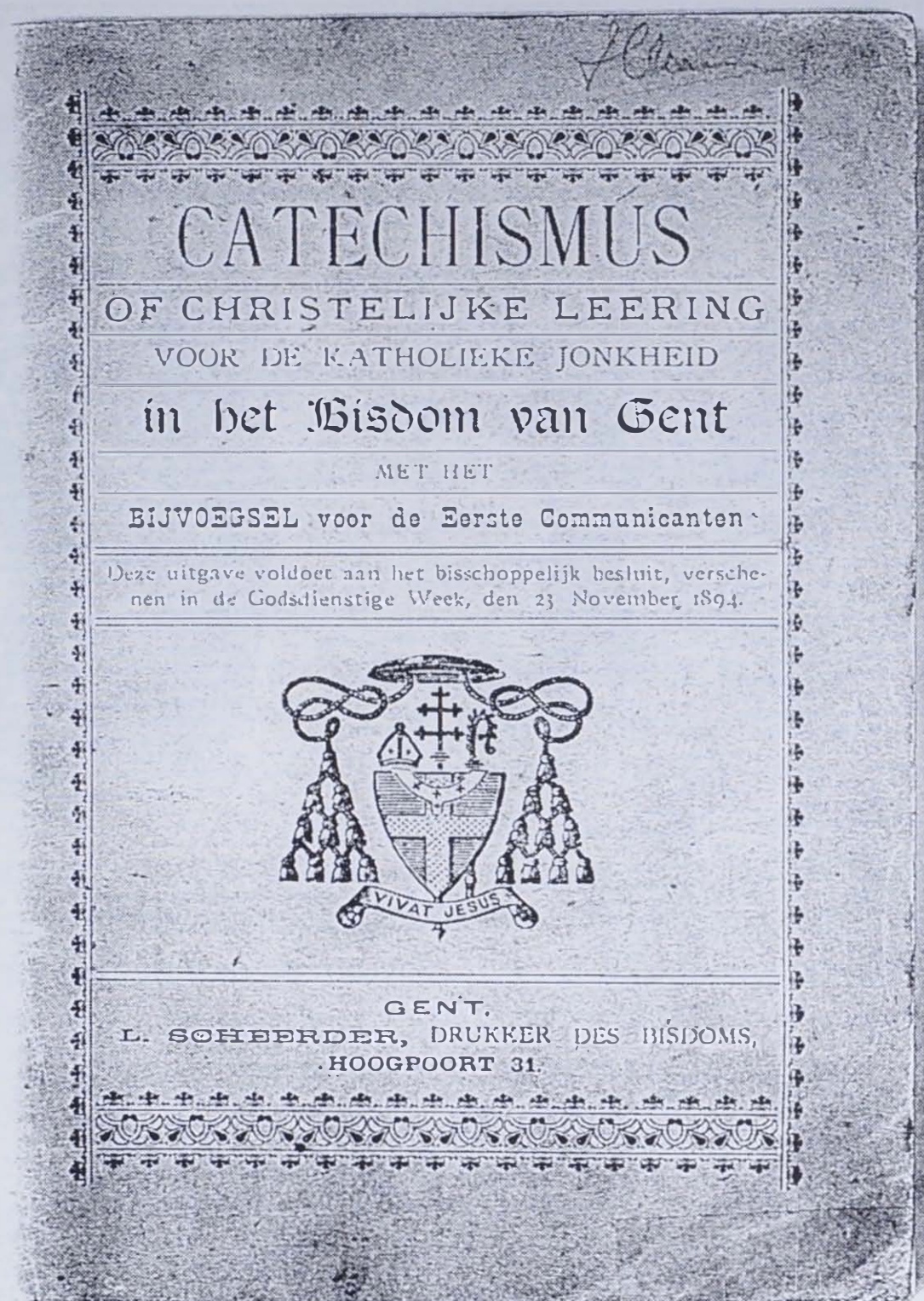
Boek- en Steendruk. EM. VAN HAVER-MARTENS, Parkstraat, 27.

1911

De titelbladzijde van de jarenlang gebruikte leesmethode van Jan De Smedt.

Bron: archief De Doncker

portret en biographie van 28 Vlaamsche toondichters verzameld door Herman Dieles, muziekleraar, Alfons Leysen en Lode Verbelen, onderwijzers. Ook *De jonge cijferist* van P.J. Tysmans vond je op de lessenaar van de onderwijzer. Verder kunt u lezen, hoe die bij *Prijzdeelingen* werden aangewend.

Heb ik dit kwaad niet vergroot?
Of misschien zaken gezegd te zijnen laste, die niet waar zijn?
Of iets doen peinzen hetgeen niet bestaat?

9^e Gebod.

Heb ik geene begeerte gehad van onbetamelijke den te doen?
Heb ik getracht mijne oogen zedig te bewaren op straat?
Heb ik naar geene zwemmers gezien?
Is mijne houding altijd welgemanierd geweest?

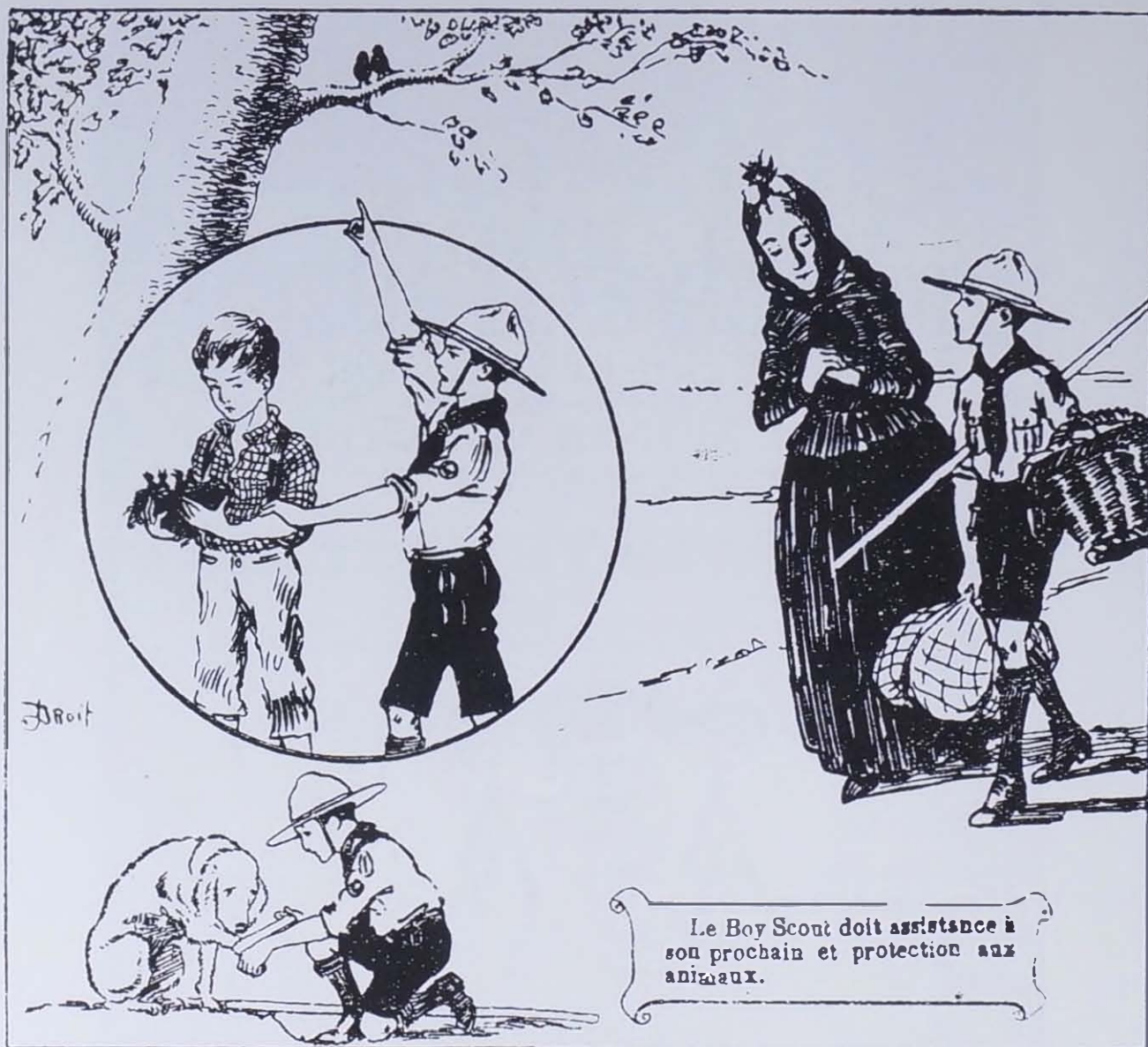
10^e Gebod.

Heb ik den wil niet gehad van te stelen?
Of van iemand te beschuldigen in zijne goederen?
Na dit onderzoek leest men de vier akten langzaam om alle woorden te verstaan.

Men leest andere gebeden om nog grooter leedwezen en betere voor.

Titelblad van de oude "Mechelse Catechismus" met daaronder een voor die tijd typisch uittrekseltje uit de "biechtspiegel".

Bron: archief De Doncker

Le Boy Scout doit assistance à son prochain et protection aux animaux.

LE STUDIEUX

CAHIER

HONNEUR de APPARTENANT à

Alle zestigers en ouder herkennen zeker deze "cahiertjes" met achteraan de tafels van vermenigvuldigen.

Bron: archief De Doncker

Een schrift had men toen alleen voor schoonschrift, de rest gebeurde met lei en griffel. Die schriften droegen nog steeds opvoedende

opschriften tegen alcoholisme, maar ook met het leven van de scouts (padvinders), die hun *goede daad* demonstreerden (8).

De *gymnastiek* - turnen of lichamelijke opvoeding waren toen nog geen gebruikelijke termen - gebeurde, voor zover die niet werd overgeslagen, buiten op de *koer* en volgens de *Zweedse methode* : heel statisch en wars van alle speelse inslag.

Een tekenschrift was doorregen met doorschijnende blaadjes en het tekenen zelf bestond hoofdzakelijk in het natekenen. Pas toen Amedé Laroy zijn intrede deed, kreeg het tekenen een meer functioneel, zij het nog niet vrij, aspect.

Samen met de schuchtere pogingen tot milieustudie, een soort voorloper van het latere werkelijkheidsonderwijs - naar de Brusselse pedagoog Ovide Decroly - werd het tekenen de expressie van wat er aan leerstof werd behandeld. Als men het bijv. over het *vervoer* had, dan tekende men een fiets, een wagen,... Die schuchtere pogingen waren vooral het gevolg van de vernieuwingen die werden gepropageerd door en onderwezen aan de Vrije Katholieke Hogere Instituten voor Opvoedkunde, die onder de impuls van de kanunniken F. De Hovre en A. Decoene in een aantal steden waren opgericht (9).

De broer van Amedé Laroy, Georges, die onderwijzer was in Beernem, was daarvan afgestudeerd en mocht toen zelfs de titel van licentiaat in de pedagogie voeren. Hij gaf brochuurtjes uit met voorbereide concentratiepunten uit het milieu, die door zijn broer Amedé rijkelijk werden geïllustreerd. Daarnaast gaven ze samen een map uit met de veelzeggende titel : *Tekenen als middel voor meester en leerling*.

Amedé Laroy had echter ook nog andere tekenpijlen op zijn boog, want hij gaf ook nog avond- en zondagsles aan de *Vrije vak- en nijverheidstekenschool* die sinds 1912 op de bovenverdieping van Alyntjesschool haar lokalen had. Terloops mag hierbij nog worden vermeld, dat bij de stichting van deze school ook Alfons Alyn en August Laroy waren betrokken. In het verenigingsleven was hij actief bij de *Consciencevrienden* bij de VTB (later ook VAB), de heemkundige kring en zelfs bij de boogschutters.

Maar ook over de andere leerkrachten valt nog wel een en ander te vertellen.

Het voor die tijd revolutionaire werkje "Teken en als middel voor meester en leerling".

Bron: archief De Doncker

Prosper Debussche had, naast zijn onderwijzersdiploma het diploma van leraar landbouw weten te verwerven en gaf naschoolse lessen aan de jonge landbouwerszonen. Daardoor was hij nauw betrokken bij het verenigingsleven van de boerenstand en was hij al van in 1926 niet minder dan 50 jaar secretaris van de Boerengilde. Daarnaast was hij ook jarenlang actief in de fanfare, waar hij de grote trom roerde. In 1970 was hij ook één van de oprichters van het nieuw te stichten majorettenkorps voor de fanfare.

Grégoire Vestens had, zoals heel wat andere onderwijzers van toen, het diploma van landmeter weten te veroveren en oefende dit dan ook geregeld uit. Het bezorgde hem zelfs een lichte handicap. Door een verwonding en een besmetting, opgelopen bij dit werk, was het noodzakelijk gebleken een middenvinger te amputeren. In het verenigingsleven was hij betrokken bij de stichting van de *Bond van Kroostrijke Gezinnen* waarvan hij in 1933 ondervoorzitter werd.

Emiel De Schryver had ook het diploma van bibliothecaris, maar maakte hiervan geen gebruik. Zijn tuin en zijn duifjes namen zijn hele vrije tijd in beslag. Hij speelde dan ook wel een rol in het leven van de *Duivenmaatschappij*. Maar bestuursfuncties lagen hem ook daar niet. Wel wordt hij in 1929 secretaris van het Christen Onderwijzersverbond van de kring Zuid-Meetjesland, een functie die hij tot bij zijn oppensioenstelling in 1945 trouw zal vervullen.

Het zou echt de moeite waard zijn, om een studie te wijden aan de rol die de onderwijzers van die tijd, ook in ander gemeenten, hebben gespeeld in het verenigingsleven, zowel cultureel, sociaal als ontspannend. Ze waren tenslotte bij de weinige gestudeerden. Wij willen ons echter beperken tot het vermelden bij de respectievelijke leerkrachten die wij nog verder in onze historiek ontmoeten, waar ze zich verdienstelijk maakten.

Het jaar 1928 moet een geweldige sneeuwwinter hebben gekend, want op een bepaalde dag ware er praktisch geen leerlingen aanwezig en heeft het onderwijzend personeel in de buurt sneeuw geruimd, waarvan een paar leuke kiekjes zijn genomen. En in de februari-maand daaropvolgend, moet de wintermiserie verder zijn gegaan, want in zijn zitting van 17 februari 1929 besluit het schepencollege, dat de scholen zullen gesloten worden van 18 tot 23 februari, *omdat 80% van de leerlingen afwezig zijn wegens griep of moeilijk verkeer.*

De sneeuwruimers van 1928: v.l.n.r. Alfons Alyn, Amedé Laroy, Grégoire Vestens, (overbuur) Oscar Cooreman, Emiel De Schryver en de toen nog jonge Prosper Debussche.

Foto: archief De Doncker

Dat de klassen toen nog niet verwarmd waren zoals nu, ligt voor de hand. De kachels werden pas in de week voor Allerheiligen geplaatst en in die jaren werd dit toevertrouwd aan Prosper Dierickx. Er waren voor die winter, in augustus al 7000 kilogram kolen geleverd. Dit, evenals het aanmaakhout, dat van de plaatselijke klompenmakers kwam, was een van de werkingskosten die door de gemeente werden gedragen. Het nog vochtige hout was dikwijls oorzaak van veel ongenoegen bij de onderwijzers en hun bereidwillige kleine helpertjes (10).

DE JAREN DERTIG

In het begin van de jaren dertig waren de gebouwen van het oude weeshuis toch al meer dan 60 jaar oud en drongen zich verbeteringen en herstellingen op. Architect Adhemar Janssens, die toen directeur was van de bestaande Vrije Vak- en Nijverheidstekenschool, mocht een bestek en een lastenboek opmaken om de overdekte speelplaats en de *gemakken* een opknapbeurt te geven. Dat dit echter maar pleisters op een houten been waren, zal enkele jaren later worden bewezen.

Alyntjesschool nam, qua leerlingenaantal een steeds grotere vlucht, zodat er een zesde klas nodig was. Er bestond een lokaal, dat door de brandweer werd gebruikt om er de stootkar en de pomp in te plaatsen. Die stond vroeger in de buurt bij Prosper Dierickx, toevallig in hetzelfde gebouw dat tijdens de schoolstrijd als eerste *nood-school* was gebruikt, maar daar was weggehaald, toen Jozef

Goossens zijn intrek nam in het pand en het gebouw nodig had voor zijn handel in kolen en meststoffen (11).

HERINNERING aan het **HULDE-** en **DANKFEEST**

door zijn oud-leerlingen aangeboden aan
den heer ALFONS ALYN

op **17 DECEMBER 1933**

ter gelegenheid van zijn eervol aftreden als
Schoolhoofd der Aangenomen Jongensschool, Aalter, Center.

Gelegenheidsfoto van Alfons Alyn bij zijn afscheidsfeest.

Foto: familie Alyn

In 1933, 61 jaar oud, voelde Alfons Alyn de last van de jaren op zijn schouders drukken en nam ontslag op 1 november 1933. Zijn leerlingen en oud-leerlingen, evenals vele andere sympathisanten lieten deze gebeurtenis niet onopgemerkt voorbijgaan, maar bezorgden hem een groots afscheidsfeest. Dit had plaats in de *Patronage* op 17 december 1933. Er werd zelfs een gelegenheidsfoto verspreid en aan Adhemar De Poorter, oud-leerling en knap Aalters portret- en landschapschilder, werd gevraagd een olieverfportret te maken dat hem werd aangeboden.

Bij de fanfare gaf Alfons Alyn, om gezondheidsredenen, op 5 juni 1934 ontslag, maar men aanvaardde dit niet. *Wij zijn ervan overtuigd, dat uw gezondheidstoestand weer zal verbeteren*, zo schreven hem Jos Faut en August Goeminne. Het voorgaande jaar, 1933, zong hij echter, bij het Sint-Ceciliakoor, nog het plechtige kerstlied voor in de middernachtmis (12).

Heel lang heeft Alfons Alyn niet meer van zijn pensionering kunnen genieten, want amper anderhalf jaar na zijn ontslag, op 14 juni 1935, overleed hij op 63-jarige leeftijd. Bij zijn uitvaart sprak toenmalig burgemeester Karel Bockaert namens het gemeentebestuur, de Onderlinge Bijstand en de kredietmaatschappij *Eigen woon*. Notaris Goeminne sprak namens de Katholieke fanfare *Eendracht* en de kerkfabriek en Georges Vestens, zijn opvolger, namens de aangenomen jongensschool.

In het archief van de familie bewaart men met zorg zijn burgerlijke medaille eerste klas en het bijzonder ereteken tweede klas, hem toegekend om zijn onderwijzersloopbaan en het burgerlijk kruis eerste klas om zijn dienstbaarheid in de Onderlinge Bijstand (13).

Jan Alyn in 1937.
Foto: familie Alyn

Maar de naam Alyn was daarmee niet uit de gelijknamige school verdwenen. Zijn plaats wordt immers ingenomen door zijn zoon Jan Alyn, die het jaar daarvoor, op 30 juni 1932 zijn onderwijzersdiploma had behaald aan de Sint-Jan-Berchmansnormaalschool te Oostakker. Daarvoor had hij een korte periode doorgebracht in het Sint-Vincentiuscollege te Eeklo.

Hij was de eerste onderwijzer bij ons, die niet was gevormd aan een bisschoppelijke normaalschool. Hij studeerde daar af samen met een andere Aalternaar, Antoine Van Parijs, die later directeur werd aan het Sint-Barbaracollege te Gent.

In de normaalschool was hij heel actief in de fanfare onder de leiding van directeur, Br. Paulo, maar we vinden niet terug, dat hij dit heeft voortgezet te Aalter, na de dood van zijn vader Alfons.

Wel was hij weldra actief in andere Aalterse verenigingen. Al in 1935 werd hij bestuurslid van het Davidsfonds en speelde hij toneel bij de Consciencevrienden. Later deed hij dit ook bij de toneelgroep van de VTB en was hij, als tekenaar en handig knutselaar, ook van heel groot nut in de heemkundige kring.

Dezelfde talenten liet hij ook renderen in de school. Van hem kwamen bijvoorbeeld de eerste grote muurkaarten van onze eigen gemeente en verder omgeving. Zijn wat persoonlijke en soms eigenzinnige manier van onderwijs geven - had hij die van zijn opvoedkundeleraar, de vooruitstrevende pedagoog Dr. Br. Denijs in Oostakker meegekregen ? - werd niet altijd door iedereen geapprecieerd. Hij was met zijn onderwijs soms het leerplan 1936, met zijn doorgedreven werkelijkheidsonderwijs, wel eens voor. Het traditionele lag hem niet direct. Zo plaatste hij op een bepaald moment zelfs zijn lessenaar achteraan in de klas.

Zijn, toen al, radicale Vlaamse reflex kwam ook in zijn onderwijs tot uiting. Hij was een taalpurist, die zijn leerlingen trachtte het meest *Vlaamse* woordgebruik aan te leren. Net als Guido Gezelle en andere puristen, probeerde hij voor bastaardwoorden een ander Nederlands woord te geven. Zo herinner ik me, dat mijn jongste broer thuiskwam met woorden als *vernufteling* voor ingenieur, *bestuurder* voor directeur, *spreekdraad* voor telefoon. *Korfoorboog* en *fuifmaskerade* waren er ook bij, maar van die laatste woorden ontgaat me de betekenis. Zelfs de namen van zijn leerlingen kregen een Vlaams tintje : Gerard werd Geeraard, Antoine werd Antoon, Georges werd Joris, François werd Frans, Julien werd Juliaan, ...

Op 19 april 1938 huwde Jan Alyn met Yvonne De Vlieger, afkomstig van Tielt, maar met de familiewortels in Aalter. Ze verbleef veel bij haar oom August De Vlieger in de Lostraat. Ze kregen twee zonen, Erik en Dries, en tweelingdochters Veerle en Hedwig.

In 1939 volgde Jan Alyn een bijkomende cursus in tekenen, ingericht door de Provincie Oost-Vlaanderen en behaalde een bijzonder getuigschrift voor dat vak. In dezelfde cursus behaalde hij dan drie jaar later het bijzonder getuigschrift voor bouwkundig tekenen (14).

HET 3e EN 4e LEERJAAR: SCHOOLJAAR 1937-1938. (Van links naar rechts)

Bovenste rij : Meester Georges Vestens, Antoine De Meyer, Georges Thys, Maurice De Waepenaere, Marcel Blondia, Roger Vrient, Georges François, Gilbert De Vliegheer, Georges Vercammen, Kamiel Vandenbroecke, René Standaert, Julien Bruggeman, André De Clercq en Meester Jan Alyn.

Middelste rij (4de leerjaar) : Antoon De Riviere, André De Doncker, Leon Schaubroeck, Omer Vergotte, Gerard Colpaert, Oscar Baeckelandt, Jozue Vande Walle, Herman De Brouwer, Valère De Buysser, Rudolf De Clercq, Maurice Hollants, Gabriël De Muynck, Robert Pisonier, Gerard De Ram en François Goeminne.

Onderste rij (3de leerjaar) : Raymond Neyrûnck, Maurice Grammens, Gerard Smessaert, Frans De Vleeschouwer, André Ornelis, Omer De Clercq, Etienne Rutsaert, Albert De Riviere, Gentil Dhaenens (?), Gaston Wyckstandt, André Van Ruymbeke, Leo De Baets, Amedé De Reviere, Leon De Ram, Arsène Dubron, Firmin Morthier, Gerard De Mulder, Godfried Verheecke, Gerard Meerschman, Julien Van de Moortel, Gerard De Vos, Omer Geldhof, Leander Bral.

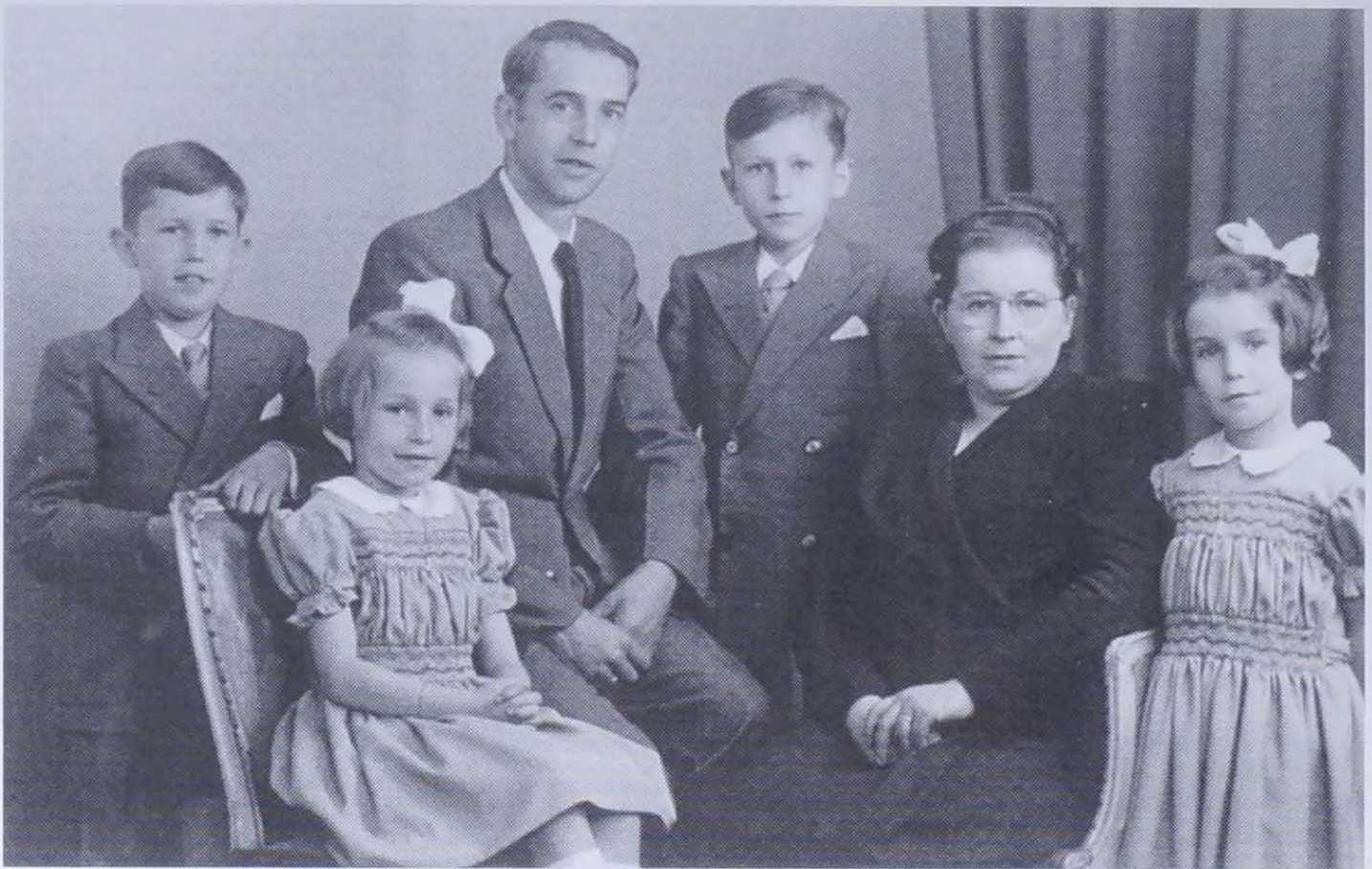
Zijn afwezig : Theofiel Steenbeke en Antoine Haesaert

Foto: Yvette Vestens

H ^c Jaar	Ningjaar Global 100	Landen Global 100	1/2 Global Ningjaar & Landen 100	Global Juli 1919 200	TOTAL 300	Plaats %	
Baekelandt Oscar.	50	48 1/2	50	107	154	5/10	5
Blondia Marcel.	73	67	70	138	208	6/10	4
Burgeman Juliaan.	45	66 1/2	56	88	144	5/10	6
Colpant Geraard.	46	41	48 1/2	96 1/2	140	5/10	6
De Brumer Herman.	47	47 1/2	49 1/2	100 1/2	150	5/5	5
De Buisser Valer.	90	92	91	186	274	9/10	1
De Clercq Andre.	38 1/2	36 1/2	32 1/2	93 1/2	126	5/10	6
De Clercq Rudolf.	9	12 1/2	11	41	52	5/10	6
De Concher Andre.	57	60	58 1/2	107 1/2	166	5/10	5
De Meijer Anton.	73	79 1/2	76 1/2	147 1/2	224	7/10	3
De Nuyck Gabriel.	69 1/2	62	65 1/2	146 1/2	212	7/10	3
De Kamm Geraard.	68 1/2	70	69 1/2	153 1/2	223	7/10	3
De Klingber Gilbert.	50	62	56	132	188	6/10	4
De Waepenaere Mannits.	61	52 1/2	57	121	178	5/10	5
Francois Joris.	50	48 1/2	50	117	167	5/10	5
Hollands Mannits.	65	69 1/2	67 1/2	155 1/2	223	7/10	3
Pisonier Robert.	81 1/2	83	82 1/2	170 1/2	253	8/10	2
Schaubach Leo.	60	62 1/2	61 1/2	145 1/2	207	6/10	4
Handaert Renaat.	50	50	50	123	173	5/10	5
Thys Joris.	65 1/2	67 1/2	66 1/2	140 1/2	207	6/10	4
Vanden Bronche Kamel.	78	86	82	169	251	8/10	2
Vande Walle Januie.	58	67 1/2	63	145	208	6/10	4
Vercammen Joris.	57 1/2	59	58 1/2	138 1/2	192	6/10	4
Vergote Emmer	87	89	88	175	263	8/10	2
Vrient Roger.	41 1/2	51	46 1/2	114 1/2	161	5/10	5

1) 9/10 → 7 4) 6/10 → 6
 2) 8/10 → 3 5) 5/10 → 7
 3) 7/10 → 4 6) 4/10 → 4

Rij van Godsdienst: De Buisser Valer : 47 of 50.
 Rij van Goed Gedrag: Vande Walle Januie 18 of 20.

Familiefoto op de Plechtige Communie van Erik en Dries Alyn op 8 mei 1951. v.l.n.r. Dries, Hedwig, Jan (+), Erik (+), Yvonne en Veerle (+).
Foto: familie Alyn

Ondertussen waren er in Alyntjesschool in die dertiger jaren ook heel wat andere zaken gebeurd.

Gabriël Janssens was op 1 september 1934 in dienst getreden, en moest tijdelijk een lokaal van de tekenschool gebruiken. Aan Emiel Laroy werd in 1935 opdracht gegeven het lokaal van de brandweer in orde te brengen, te hervloeren en *op te schikken*.

Maar nog volstond dit niet, om het leerlingenaantal op een behoorlijke wijze onder te brengen. Omdat de gebouwen, volgens de toenmalige kantonnale inspecteur Peelman, niet meer voldeden aan de vereisten van efficiënt onderwijs, werd de gemeente verzocht haar vroegere *wezenhuis* tot een eigentijds schoolgebouw te moderniseren.

Dit viel samen met de vraag om ook voor het gemeentelijk onderwijs te zorgen voor een nieuwe intrek. De klassen in het gemeentehuis op de *Boomgaard* volstonden al lang niet meer om er de kleuters en de lagere schoolleerlingen onder te brengen. Dus verliepen beide projecten parallel. Het schepencollege vond dit op 21 maart 1936 opportuun, omdat men vernam, dat de ministeries van Onderwijs, Openbare Werken en Werkverschaffing voor dergelijke bouwwerken ruime toelagen gaven.

Aan architect August Cocquyt, toen nog van Landegem, werd opdracht gegeven een ontwerp te maken dat in de gemeenteraad van 7 oktober 1936 werd goedgekeurd. Na aanbesteding kreeg aannemer Arthur De Clercq van Bellem de opdracht voor het werk, dat aanvankelijk 127 037,45 BEF zou kosten. Daarvoor was een lening van 62 500 BEF opgenomen bij het Gemeentekrediet.

De werken moesten volledig klaar zijn tegen 1 augustus 1937. Maar terwijl men aan 't werk was, zou Alyntjesschool een zevende onderwijzer bijkrijgen, nl. Gerard Mattheeuws, die op 1 september 1937 van Aalterbrug overkwam. Nog voor de werken, volgens de eerste planning waren uitgevoerd, werd dan ook besloten aan de rechtervleugel van de noordzijde nog een klas bij te bouwen. Daarvoor diende de traphal in de hoek geplaatst naar de ruimte tussen het oude en het nieuwe gedeelte. De bijkomende kosten bedroegen 42 339,5 BEF en in het hele gebouw kreeg Marcel Van Driessche, vermits hij het laagste aanbod deed, de elektrische installatie voor zijn rekening (15).

Het corps bestond toen uit : Grégoire Vestens, Emiel De Schryver, Prosper Debussche, Amedé Laroy, Jan Alyn en Gerard Mattheeuws. Tussendoor waren hier ook tijdelijk de volgende twee Aalternaren als interimaris bij ziekte in de school aanwezig : Gabriël Versele, die later schoolhoofd werd in Aalterbrug en Antoon Van Parijs, die zijn loopbaan eindigde als directeur van de lagere afdeling van Sint-Barbaracollege te Gent. Afwisselend kreeg een van de vastbenoemde leerkrachten een dubbele klas. Zo was in het schooljaar 1933-34 en 1934-35 Emiel De Schryver titularis van het 3^e en 4^e leerjaar, maar in het schooljaar 1935-36 schoof hij mee op naar het 5^e leerjaar, zodat uw auteur drie jaar bij zijn eigen schoonvader doorbracht.

In datzelfde jaar 1936 komt er dan eindelijk ook een nieuw leerplan, zowel een voor het officieel (gemeentelijk) als voor het vrij onderwijs. Ze stoelen op dezelfde principes en zijn in samenwerking van twee inspecteur-generaals tot stand gekomen. Bovenop de gewone toelage, hiervoor vermeld, geeft het schepencollege de toelating om die leerplannen voor de leerkrachten te bestellen. Of die dadelijk in de praktijk worden omgezet is zeker niet het geval. Men is nog te vast verankerd, ook in Aalter, in de oude verbale luisterschool met weinig inbreng van de leerlingen. Enkele onderwijzers laten af en toe in hun didactische aanpak vernieuwingen zien.

Met Gerard Mattheeuws kwam er toch al verandering in de leesmethodiek. Hij had net als Georges Laroy, de broer van Amedé, de lessen gevolgd aan het Hoger Opvoedkundig Instituut, en van Br. Denijs over de noodzaak en de voordelen van de globaalleesmethode.

L. BOGAERTS
F. NOELS
J. SUETENS

VROLIJK LEZEN

Deel I

EERSTE LEERJAAR

NEGENDE UITGAAF

LIER — N. V. Jozef VAN IN & C° — Grote Markt, 37
Boekhandelaars — Drukkers — Uitgevers
1955

Titelpagina van een langgebruikte globaalleesmethode.
Bron: archief De Doncker

diek gehoord. Hij mocht dan ook de leesmethode *Vrolijk lezen* van Bogaerts, Noels en Suetens invoeren. Die zal nog meegaan tot in 1957 Alyntjesschool lagere afdeling Sint-Gerolf zal worden. Voor het verder spraakkunstonderwijs gebruikte men jarenlang de *Practische spraakkunst* van F. Demanet en Fl. Decraene.

In de jaren dertig waren er dus drie nieuwe *gezichten* in de aangenomen school van de *Statiestraat* verschenen : Jan Alyn, Gabriël Janssens en Gerard Mattheeuws. Ook zij waren, behalve hun onderwijzersfunctie, actief buiten de school.

Gabriël Janssens, boordevol energie, met een stem als een klok, die zich in de klas tot het soms overdrevene uiterste gaf, werd de ijverige secretaris van de Bond van de Kroostrijke Gezinnen. Hij bekleedde dezelfde functie ook in de H.-Hartbond van de parochie, waar we hem o.a. elke eerste zondag het gebed na de communie hoorden voordragen.

Gerard Mattheeuws, streng van uiterlijk en aanpak, werd in 1935 al bestuurslid van het Davidsfonds en in 1940 secretaris-penningmeester; later zelfs voorzitter. Bibliothecaris was hij al van 1930. Later, na de orlog, stichtte hij vanuit datzelfde Davidsfonds het gemengd koor Amabile.

Maar al die activiteiten werden bruusk geremd of op non-actief gesteld door de mobilisatie en de Tweede Wereldoorlog, hoewel, in eerste instantie, de onderwijzers zoveel mogelijk werden ongemoeid gelaten.

TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG

Gabriël Janssens werd opgeroepen op 21 september 1939, maakte de achttiendaagse veldtocht mee, werd krijgsgevangen genomen, maar op 10 juli 1940 weer vrijgelaten. Prosper Debussche werd op 1 september van hetzelfde jaar gemobiliseerd, maar kon terug in dienst komen op 11 januari 1940, nog voor de vijandelikheden uitbraken.

Maar Jan Alyn, een stuk jonger, verging het niet zo voorspoedig. Reeds op 11 september 1939 werd hij voor de tweede keer gemobiliseerd, werd op verschillende plaatsen gelegerd en maakte de achttiendaagse veldtocht mee, tot hij op 25 mei 1940 in Oostwinkel krijgsgevangen werd genomen. Na een omzwerming, zelfs doorheen Nederland, kwam hij ten slotte in Oostenrijk terecht, eerst bij een landbouwer, later in een arbeidskamp. Hij was pas terug uit krijgsgevangenschap eind februari 1941 en hernam zijn dienst op 6 maart 1941. Voor hem was daarvoor ook een zekere Albert Mertens van Elene (Zottegem) ingesprongen, toen Jan Alyn in december 1938 ziek was.

Bij gebrek aan mannelijke collega's, moest er tijdens de mobilisatie en ook daarna een beroep gedaan worden op onderwijzeressen. Zo fungeerde hier Margriet Verstringe (Maldegem) van 1 tot 13 maart 1937 voor Jan Alyn die zijn kamp deed. Tijdens zijn mobilisatie en krijgsgevangenschap werd hij, van 11 september 1939 tot 5 maart 1941 vervangen door Emerentia Van Marcke (Gent). Zoë Van De Weghe (Scheldewindeke) stond hier van 21 september 1939 tot 30 december 1939 in de plaats van Prosper Debussche. Irène Van Bever (Sint-Amandsberg) verving Gabriël Janssens van 25 september 1939 tot 17 juli 1940 (16).

Was hij zelf heel sterk betrokken bij de achttiendaagse veldtocht, zag hij vrienden van hem sneuvelen, o.a. zijn vriend onderluitenant Bauwens, werd hij zelf krijgsgevangen genomen en maakte hij deze krijgsgevangenschap bijna twaalf maanden lang mee, wat er in de meidagen 1940 en kort daarna in Aalter gebeurde, heeft Jan Alyn niet beleefd (17).

Toen hij terugkwam, was de orde relatief hersteld en waren de scholen weer volop aan het werk. In 1943 was er zelfs een aangroei van

*Terug uit krijgsgevangenschap op
28 februari 1941*

Foto: familie Alyn

leerlingen, zodat Ernest Mestdagh in dienst kon komen en er voor het eerst acht klassen in Alyntjesschool waren en iedere onderwijzer voor één klas stond :

1e leerjaar: Ernest Mestdagh
2e leerjaar: Gerard Mattheeuws
3e leerjaar: Jan Alyn
4e leerjaar: Amedé Laroy
5e leerjaar: Emiel De Schryver
6e leerjaar: Gabriël Janssens
7e leerjaar: Prosper Debussche
8e leerjaar: schoolhoofd Grégoire Vestens.

Hier en daar waren, vooral bij de landbouwers stadskinderen van familie of kennissen gelogeed: *bleekneusjes* noemde men die in de wandeling. Wellicht was dit de oorzaak van de aangroei die een achtste klas opleverde.

Het is niet de bedoeling hier de hele historiek van de school te vertellen, daarvoor verwijzen we naar het boek, dat we volgend jaar, in 1998, hopen te laten verschijnen, maar we moeten toch laten zien, hoe de laatste van de Alyn van onze school afscheid moest nemen.

Dat de lessen toen niet altijd regelmatig verliepen, ligt voor de hand. Vooral de laatste maanden, na de landing in Normandië in juni 1944, was het door de geallieerde bombardementen zo onveilig geworden, dat er praktisch geen echte klas meer werd gehouden. De leerlingen kwamen voor een paar uur naar school, kregen wat huiswerk mee en gingen naar huis.

Een ander storend element in de goede schoolsfeer, dat we toch niet onbesproken mogen laten, was de vertroebelde relatie onder de collega's. Wie van huize uit vlaamsgezind was, aangesloten bij Vlaamse bewegingen, en daardoor aanleunde bij de meer Germaans gerichte gedachte, ook omdat ze vandaar invloedsverbetering verwachtten voor de toch wel achteruitgestelde Vlamingen in het België van toen, werd al gauw aangezien als meeheulend met de bezetter.

Op de speelplaats werd daardoor wel eens heftig gediscussieerd, vooral als het ging om de wisselende successen van de geallieerden of van de *Wehrmacht*. En toen dan weerstanders werden opgepakt en weggevoerd of gefusilleerd en razzia's werden ontketend op de werkweigeraars, laaide dit wel eens hoog op.

Het gevolg was, dat bij de bevrijding ook enkele onderwijzers moeilijkheden kregen door opgezweepte tegenstanders en mensen uit de geregelde en ook wel eens ongeregelde weerstand. Daar waren soms zelfs oud-leerlingen onder, die bepaalde lijf- en andere straffen van uit hun schooltijd moeilijk hadden verteerd.

Het schoolcomité van de aangenomen school in de Stationsstraat, dat afhing van de geestelijke overheid, besliste dan ook tot de schorsing van drie van haar leerkrachten: Amedé Laroy, Gerard Mattheeuws en Jan Alyn. Waar de eerste twee na een paar maanden terug in dienst konden komen, werd dit voor Jan Alyn de definitieve schorsing.

De oorzaak was, dat hen - de eerste twee leerkrachten - buiten een paar uitlatingen, die bij anderen kwaad bloed had gezet, niets anders kon ten laste gelegd, dan het lidmaatschap van de *Unie van Hand- en Geestesarbeiders* (UHGA). Dit was een soort van corporatistisch gerichte vereniging, die ook onder de naam *Union des Travailleurs Manuels et Intellectuels* (UTMI) in november 1940 was opgericht op initiatief van het Socialistisch Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV), dit onder impuls van Hendrik Deman, en ter vervanging van de *verzuilde* Socialistische, Christelijke en Liberale Vakbonden (18).

Een aantal centrales traden tijdelijk toe, o.a. de socialistische met zelfs de latere minister Achiël Van Acker en kamerlid Jef van den Eynde. Maar het algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) met August Cool en P.W. Seghers bleef zeer sceptisch en werkte slechts mee tot augustus 1941.

Het COV, toen nog niet aangesloten bij het ACV, had zijn syndicale activiteiten gestaakt en kon alleen zijn pedagogische taak schoorvoetend verderzetten. Samenwerking met bovenvermelde Unie is er dan ook nooit geweest. Wel waren een aantal onderwijzers, leden van het COV, via de Centrale Volksopleiding ook lid van de UGHA (19).

Geleidelijk liet de bezettende overheid zich steeds meer in met de UGHA, met als hoogtepunt de vervanging van de socialistische voorlopige voorzitter, Victor Grauls, door Edgard Delvo, ook een socialistisch voorman, maar aanhanger van het VNV. Vanaf dat ogenblik werd de Unie meer pro-nationaal-socialistisch en gezaghebbende leiders als Deman trokken zich terug. De Unie slaagde er nooit in een machtige organisatie te worden, noch qua ledenaantal, noch als onderhandelaar.

Toch is dit lidmaatschap de aanleiding geweest tot de schorsing van voornoemde twee leerkrachten. VNV-lidmaatschap werd zwaarder aangerekend en zo bleef de schorsing van Jan Alyn, zoals gezegd, definitief, met alle gevolgen vandien ook voor zijn gezin.

De terugkeer van beide leerkrachten verliep echter ook niet zonder slag of stoot. Wie door de bezetter was belaagd, was met de terugkeer van de geschorste leerkrachten, zo kort na de oorlogsomstandigheden niet zo enthousiast. Zelfs de leerlingen konden, niet altijd op eigen initiatief, maar door sommige ouders aangespoord, het pesten niet laten. Geleidelijk aan werden de plooiën gladgestreken en kon Alyntjesschool, onder de leiding van Grégoire Vestens, de naoorlogse periode aanvangen.

Besluit

Jan Alyn was dus aangewezen op een ander inkomen dan zijn onderwijzerswedde. Zijn al vermelde aanleg voor techniek liet hem toe via het beroep van glazenier, later tandtechnieker, toch zijn gezin van het nodige te voorzien. Daarnaast kreeg hij de hulp van zijn echtgenote, Yvonne, die de winkel van haar oom, August De Vlieger, in de Lostraat met succes verderzette (20).

Beginnen we onze historiek in Gent in 1858, met de eerste Alyn, Isidoor, op ons grondgebied, nl. in Maria-Aalter, met de tweede Alyn, Aloïs, in 1866 in Aalterbrug en dezelfde later, in 1879 in Aalter-Centrum, dan eindigt de geschiedenis van de Alyns als onderwijsfamilie weer in Gent.

Inderdaad! Als Remi Beirnaert in de loop van het schooljaar 1957-1958 van het Sint-Paulusinstituut van de Broeders van Liefde te Gent naar Aalter komt, om te fungeren in de lagere afdeling van het Sint-Gerolfinstituut - verlengstuk van Alyntjesschool - kan Jan Alyn

opnieuw aan de slag in Gent, waar hij in 1979 met pensioen gaat. Zijn we dus begonnen in Gent, dan is de cirkel rond en kunnen we met recht en reden schrijven, dat de Alyn's hier in onze gemeente de eeuw onderwijs ruim hebben volgemaakt.

Jan Alyn als tandtechnicus van 1948 tot 1958.

Foto: familie Alyn

- (1) A.SG. nrs. 1,3,4,5 en 6
- (2) A.Al. Alfons Alyn
- (3) A.SG. inschrijvingen 1910
- (4) LVW 3^e jg. nr. 2 p. 14 - 27; 14^e jg. nr. 1 en 2 p. 13 - 16
- (5) SA 63 van 24/5/17 - 64 van 12/6/17
- (6) SA 78 van 2/1/19 - 97 van 27/1/20
- (7) SA 155 van 11/7/23
- (8) ADD: ook voorgaande alinea
- (9) COV-OV-Zuid-Meetjesland nr. 4 jg. 91-92 p. 13 - 16
- (10) SA 300 van 12/10/28 en 358 van 21/8/29
- (11) SA 365 van 12/2/30
- (12) SC p. 7
- (13) A.Al. Alfons Alyn
- (14) A.Al. Jan Alyn

- (15) GAA 23 van 21/3/36
SA 213 van 3/2/37
- (16) A.SG. nrs. 22, 23, 24, 25 en 26
- (17) A.AI. Jan Alyn
- (18) DR p. 90; E.V.B. p. 1702; VR p. 88-89 en A40. p. 78
- (19) COV-VL p. 288
- (20) A.AI. Jan Alyn - Yvonne De Vlieger

Bronnen

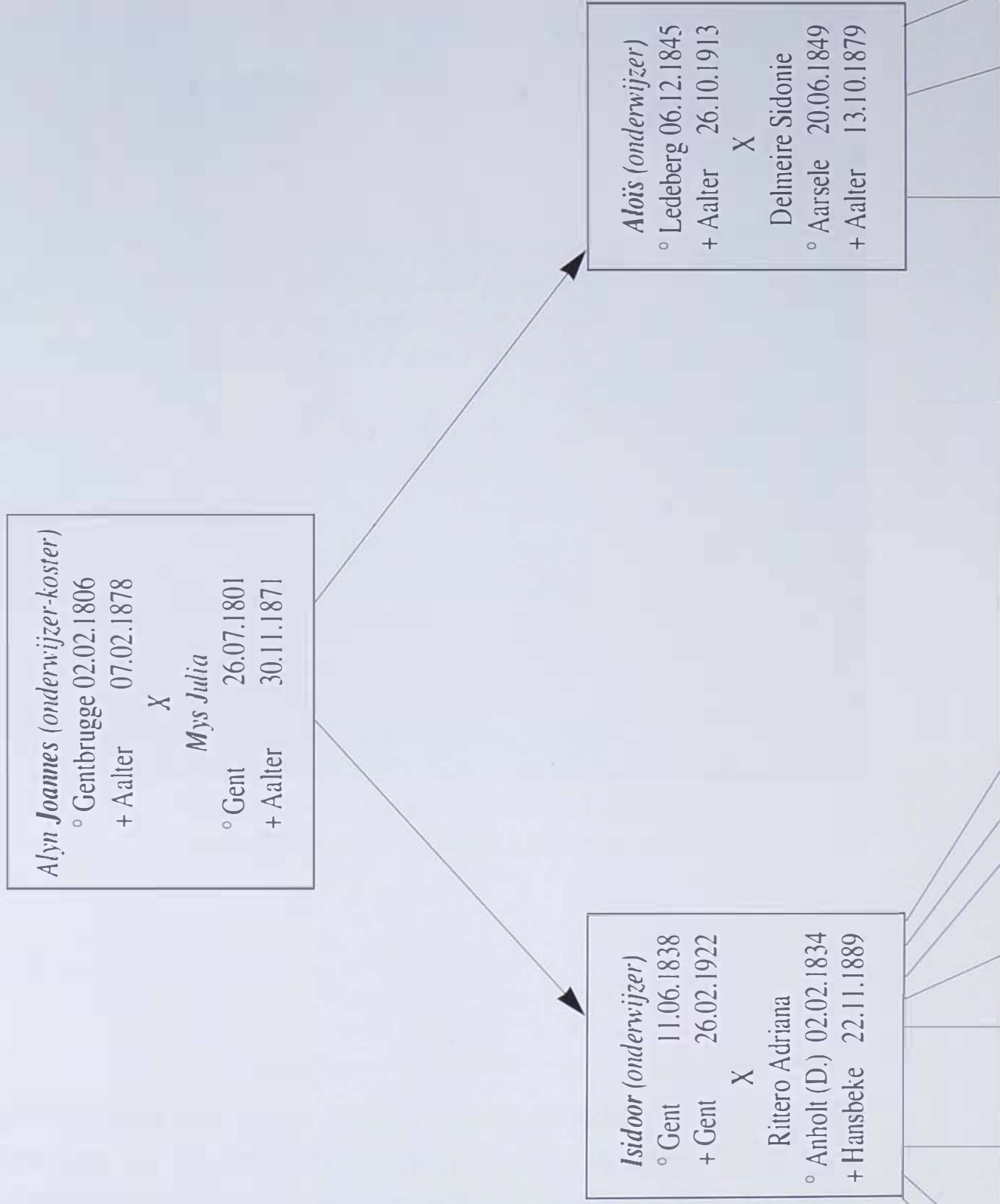
- 1. Familiearchief van de familie Alyn (A.AI)
- 2. Verslagen gemeenteraadszittingen en schepencolleges Aalter (GAA en SA)
- 3. Schoolarchief Sint-Gerolfinstituut Aalter (A.SG.)
- 4. Geschiedenis van COV Oost-Vlaanderen en Zuid-Meetjesland door J.D.D. 1993 (COV-OV)
- 5. "Geen trede meer om te staan": De maatschappelijke positie van onderwijzers en onderwijzeressen tijdens de voorbije eeuw.
Hoofdstuk "Neen aan de U.G.H.A." door Marc De Paepe, Maurits De Vroede en Frank Simon (COV-VL)
- 6. Land van de Woestijne (LVW)
- 7. R. DERINE: *Repressie zonder maat of einde*, Davidsfonds (DR)
- 8. *Encyclopedie van de Vlaamse beweging. Deel 1*, Lannoo Tielt (EVB)
- 9. L. VAN ROY: *Het taboe van de kollaboratie* (VR)
- 10. J. GERARD-LIBON en J. GOTOVICH: *L'an 40 - La Belgique occupée* (A40)
- 11. J. DE DONCKER: *Geschiedenis St.-Ceciliakoor 1883-1983*. (SC)
- 12. Archief De Doncker (ADD)

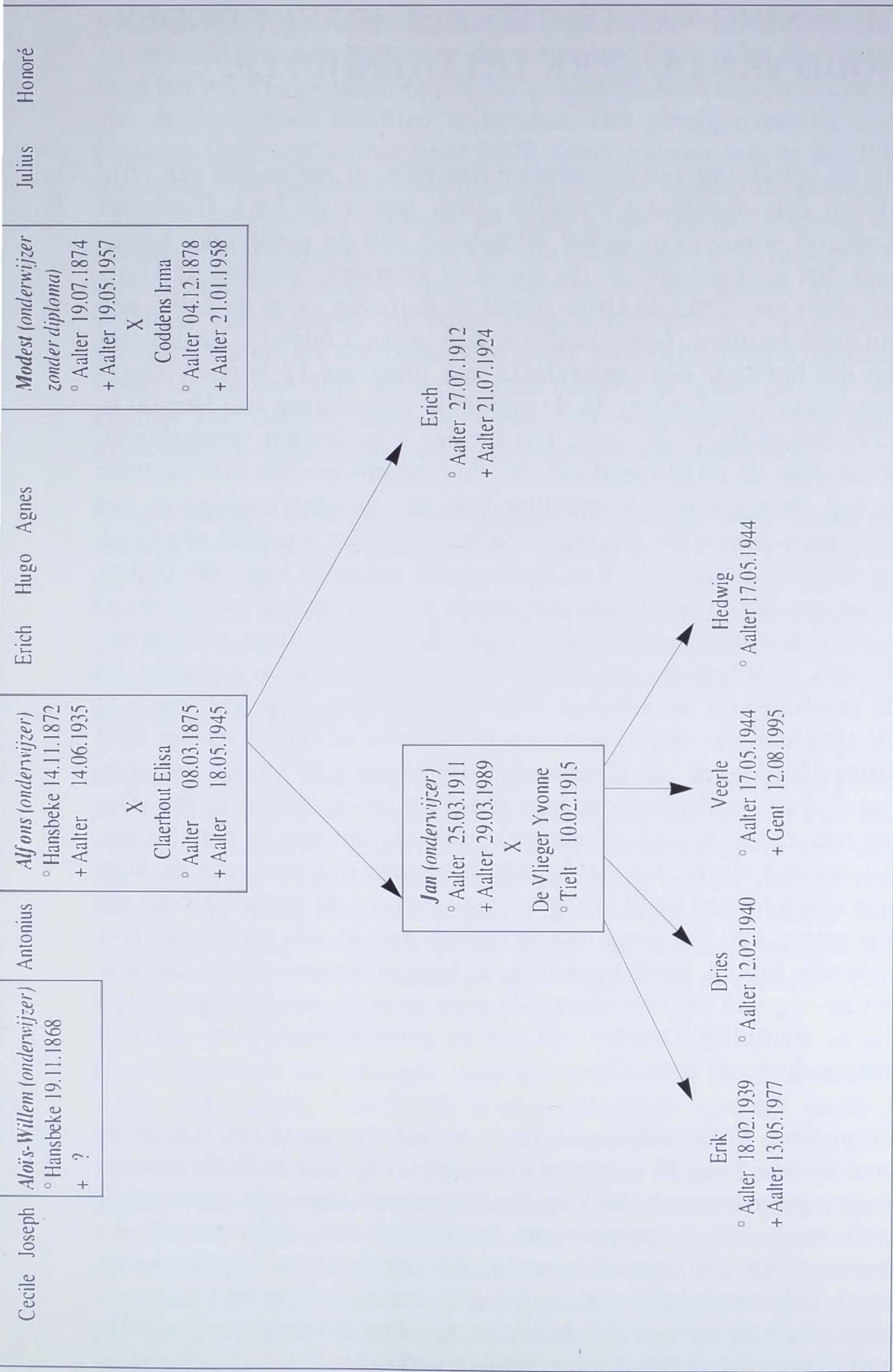
Jos DE DONCKER

Deze monografie in twee delen over de familie Alyn is slechts een deel - hier en daar aangevuld - gelicht uit het volledige boek : *Van Alyntjesschool tot Klein Sint-Gerolf* (onderwijs te Aalter van (18)79 tot (19)97) dat Jos De Doncker voorbereidt en dat men hoopt begin 1998 te laten verschijnen.

Meester Jozef verzamelde een schat aan gegevens, documenten, anekdotes, foto's over zijn oude school, waaruit hier slechts een heel klein deel is opgenomen. Hij houdt zich aanbevolen voor nog bijkomende illustratie over schooleigen gebeurtenissen.

Ter illustratie geven we hierbij de aangevulde familiestamboom van de onderwijzers uit de familie Alyn.

DE INNING VAN DE TIENDEN EN HET ONDERHOUD VAN DE KERK TE LOTENHULLE.

Bij de oprichting van een nieuwe parochie, of het nu om een *vrije* of om een *domaniale* parochie ging, moest de kerk financieel gesteund worden om in het onderhoud van de geestelijke bedienaar, het kerkgebouw en de armen te voorzien. Volgens de voorschriften van Karel de Grote moest de parochie - lees de kerk - een hofstede bezitten. Later besliste zijn zoon, Lodewijk de Vrome, dat die hofstede een oppervlakte van minstens 12 bunder (ongeveer 16 ha) zou hebben. In de nationale vergadering van Herstal in 779 maakte Karel de Grote het betalen van tienden verplichtend. Maar door de uitgestrektheid van de bisdommen was een controle hierop onmogelijk. De betaling van die tienden bestond in het afgeven van de elfde schoof van alle tiendebare vruchten gewassen op diverse landen. (1) Een derde werd gebruikt voor het onderhoud van het kerkgebouw, een derde voor de armen en het resterende derde werd aan de pastoor geschonken tot diens onderhoud. Tijdens verscheidene concilies en synoden werd er op gewezen dat de betaling van die tienden door de gelovigen verplicht was. (2) De vruchten (de oogst) moesten in schoven of hopen op het land blijven liggen tot de tiendenaar de schoven was komen ophalen. Pas daarna mocht de boer zijn vruchten in de schuur tassen. Dat het meermaals tot een proces gekomen is, valt niet te betwijfelen. Bij nakend slecht weer gebeurde het meer dan eens dat de boer zijn oogst binnen deed om te verhinderen dat de oogst op het veld zou rotten. Dat het innen van de tienden meermaals problemen met zich mee bracht, hoeft geen betoog. Veel processen waren dan ook het gevolg van het niet overeenkomen. Ingeval van betwisting was het de wereldlijke macht - en niet de geestelijke rechter - die een uitspraak moest doen. (3)

De pastoor, Gillis Anjuyn, schrok er niet van terug om zijn eisen voor de Raad van Vlaanderen te brengen. Hij eiste de elfde schoof, waar hij slechts recht had op de 33^e schoof voor zijn persoonlijk onderhoud. Dat de pastoor niet bemiddeld was, leren we uit een rechtsgeding, dat Jacob d'Amours, ontvanger van de belastingen en Jacob Cakaert, baljuw van Lotenhulle, voerden tegen de pastoor in 1692. Daar de pastoor zijn belasting niet kon betalen, werd er zelfs mee gedreigd zijn private goederen te verkopen. (4)

Boudewijn en Jan Pester konden het aan de lijve ondervinden dat zij met een koppige pastoor te doen hadden. Zij werden door hem voor het gerecht gedaagd omdat zij weigerden hem de elfde schoof van de tiendebare vruchten te betalen. Het getuigenverhoor had plaats te Gent op 28 november 1692. Onze pastoor was er lijfelijk aanwezig. Het etiket d.i. een lijst van vragen waarop de getuigen moesten antwoorden, omvatte 23 punten. De discussie betrof de betaling van de novaal tienden. Dit zijn belastingen geheven op landen, bossen en meersen, oude hofsteden, velden, putten, vijvers, ettingen, sompelingen en oude kouters die onlangs in cultuur gebracht waren en die bezaaid werden met tiendebare vruchten. Enkel de pastoor had het recht deze tienden te innen en niet het kapittel van Doornik aldus de versie van onze pastoor. Alle pastoors inden de elfde schoof en niet de drieëndertigste schoof.

Frans Hertoghe werd genoteerd aan de vijfde vraag. Deze was landbouwer en moest antwoorden of hij van Jan en Jacob Pattheet vier partijen weide pachtte in 1662. Die waren gelegen aan het Meulestraatje en werden *de grootsels* genoemd. Rond 1664 werden die vier partijen door Frans bewerkt en bezaaid met tiendebare vruchten. Hij had met de pastoor een overeenkomst gesloten om hem alléén de tienden te geven.

In die tijd waren Joos Diericx en Joos d'Hont de tiendestekers van het kapittel van Doornik. Jacob Beaufort inde de tienden van het semi-prebendaat. Zij eisten de twee-derden en nog eens de helft van het resterende derde deel van de novaal tiende op. De pastoor zou slechts een zesde deel ontvangen. Frans weigerde de tiende aan deze tiendestekers te geven en verklaarde dat alleen de pastoor het recht hierop had. Na de betaling van de tiende aan de pastoor sloeg hij de resterende vruchten op in zijn schuur.

Op de dertiende en volgende vragen moest Joos d'Hont, zoon van Joos, antwoorden. Zijn vader was tiendesteker van het kapittel geweest. Het merendeel van de vragen handelden over het bewerken van de Grootsels door Frans d'Hertoghe. Jacob Beaufort was pachter van de tienden voor de kanunnik van het semi-prebendaat van Doornik. Die eiste de helft van de resterende derde schoof. Ook de vorige pastoor, Andreas Casseurs, procedeerde voor de Raad tegen de onredelijke eisen van de tiendestekers van het kapittel. De partijen geraakten het eens en de pastoor kreeg het genot van de elfde schoof.

Frans d'Hertoghe hernieuwde zijn pachtcontract niet meer in 1672. Tot in 1688 bleven die partijen onbewerkt of braak liggen. In dat jaar begon Jan de Pestere die landen gedeeltelijk terug te bezaaien.

De volgende getuigen werden door de pastoor uitgenodigd hun verklaringen voor het hof af te leggen.

Joos de Loof, zoon van Everard, 75 jaar oud was reeds 56 jaar koster van Lotenhulle. Hij bevestigde dat de pastoors de volledige opbrengst van de novaaltienden genoten. De getuige ging samen met de pastoor tienden opeisen. Joos de Loof ondertekende zijn verklaring met zijn handteken.

Frans d'Hertoghe, zoon van Pieter, 61 jaar, landsman en woonachtig te Lotenhulle was onze tweede getuige. Hij gaf een bevestigend antwoord op de vragen die hem werden gesteld. Op 23 februari 1692 had getuige reeds een verklaring in die zin afgelegd. Frans ondertekende zijn verklaring met zijn handteken.

Als derde getuige werd Joos d'Hont, zoon van Joos, gehoord. Hij was ongeveer 60 jaar, landbouwer en woonde te Lotenhulle. Hij verklaarde dat Frans d'Hertoghe de vier stukken weide geschuurd (of gescheurd had) en opnieuw had bezaaid. Getuige wist ook dat pastoor Andries Casseurs tegen zijn vader procedeerde. Joos had op 6 augustus 1692 ook reeds een verklaring afgelegd. Getuige ondertekende met een kruisje omdat hij noch lezen noch schrijven kon. (5)

Dit was het relaas van het eerste klokje. Inzake gedingen of discussies is het altijd interessant ook eens het andere klokje te horen luiden. We hebben de hand kunnen leggen op een getuigenverhoor op last van de tegenpartij. Die had plaats te Gent op 22 december 1693. De raadsheer die belast werd met het onderzoek was Louys Spanoghe, advocaat fiscaal. Hij werd bijgestaan door de advocaat Jan Baptista van der Stelt.

Slechts zes vragen werden aan de getuigen voorgelegd. Die handelden voornamelijk over de grootsels, en zijn pachters.

Als eerste getuige kwam Jan van Hulle, zoon van Arend, aan de beurt. Deze was 75 jaar oud en woonde te Hansbeke. Hij kende de situatie van de grootsels zeer goed. Wel vijftig of zestig jaar geleden (in 1633-?) werden die landen verpacht aan Kristoffel Buyse. Hoelang

Kristoffel deze gepacht had, kon hij niet vertellen. Maar na de pacht lagen deze partijen land braak als weide of ettinge. Nadien pachtte Frans d'Hertoghe in 1664 deze partij. Hij bezaaide en bewerkte die partijen opnieuw. Daar deze landen met tiendebare vruchten bezaaid waren, werd dan ook die belasting erop geheven. Onze getuige verklaarde dat de drie eerste jaren Frans de drieëndertigste schoof aan de pastoor betaalde. Jan van Hulle was bij het innen van die tienden aanwezig en hij heeft het goed gezien. Onze getuige tekende met een krukkenkruis.

Op 15 januari 1694 ging het getuigenverhoor verder.

Aan Jan van Daele, zoon van Jan, werden vier vragen voorgelegd. Hij was 45 jaar oud en landbouwer te Lotenhulle. Zijn vader pachtte in 1664 de ontvangerij van de tiende van pastoor Andries Casseur. Getuige hielp zijn vader die tienden te innen. Hij kende de situatie van de Grootsels zeer goed en vertelde dat Frans d'Hertoghe slechts de 33^e schoof betaalde. Hij wist niet welke tiendeschoof Kristoffel Buyse betaalde. Jan van Daele ondertekende zijn verklaring met een kruis. Hij kon lezen noch schrijven.

Op 5 februari werd volgende getuige gedagvaard.

Adriaan van Ooteghem, zoon van Lieven, was 70 jaar oud en woonde te Hansbeke. Vijftig jaar geleden bewerkte Kristoffel Buyse de grootsels. De halfbroer van Adriaan, Arent van Ooteghem, pachtte in 1664 de ontvangerij van de tiende van de pastoor. In dit jaar betaalde Frans d'Hertoghe slechts de 33^e schoof.

Guilliam Daneels, zoon van Gerard, 29 jaar en landbouwer te Nevele moest ook zijn verklaring afleggen. De ouders van onze getuige en Guilliam zelf pachtten verscheidene stukken land in Lotenhulle van advokaat Jan Baptista de Clerck. Die landen waren in de buurt van de grootsels gelegen. Zijn ouders hadden gezien dat voor de tiende slechts de 33^e schoof werd opgehaald. Onze getuige ondertekende zijn verklaring met zijn naam.

De laatste getuige was Jan van der Straeten, zoon van Jan. Ook hij woonde te Nevele en was er landbouwer, 33 jaar oud. Jan was gedurende 8 jaar knecht geweest bij Joos de Weert in Lotenhulle die verscheidene percelen land pachtte aan advokaat de Clerck. Als tiende werd door de pastoor of zijn pachters slechts de 33^e schoof opgehaald. (6)

Een definitieve uitspraak in die zaak liet op zich wachten. Op 8 juli 1698 was deze zaak nog steeds niet beslecht. (7) De pastoor kon het bestuur van de kerk en de parochie niet meer alleen doen en vroeg bijstand van een onderpastoor. De kerkelijke overheid was niet zo vlug geneigd hieraan te voldoen totdat de burgemeester en de schepenen zich met de zaak gingen bemoeien. In maart 1694 dienden zij een verzoek in voor de Raad van Vlaanderen. Zij eisten een jaarlijkse tussenkomst voor de levensnoodzakelijke behoeften van de onderpastoor. (8)

Een voorlopige uitspraak voorzag dat het kapittel alsmede de proviseurs van het Hospitaal Gantois en de heren van het semi-prebendaat in de kosten moesten tussenkomen. Zij werden verplicht hem jaarlijks 40 pond groot, dit is 240 gulden, te betalen. De onderpastoor moest dan ook alle zon- en feestdagen de vroegmis opdragen. Het hof gaf de mogelijkheid de kerkelijke overheid dit te betwisten, alleen in geval dat de pastoor genoeg bemiddeld was om de kosten van een onderpastoor te dragen. De pastoor zelf mocht daar ook tegen procederen als hij kon bewijzen dat hij die tussenkomst niet kon betalen. Dit vonnis werd op 22 mei 1698 geveld. (9) Ook dit geschil zal jaren aanslepen. Als de partijen voor het hof moesten verschijnen om onderling akkoord te raken, stuurde het kapittel steeds zijn kat. (10)

Uiteindelijk verschenen beide partijen toch op 8 februari 1700 voor de raadsheer van der Meerssche. Pastoor Gillis Anjuyn verklaarde dat de jaarlijkse inkomsten van de pastorij ongeveer 650 gulden bedroeg. Dit bedrag sloeg op de jaren voor de laatste oorlog. Het hof oordeelde dat dit ruim voldoende was om in zijn onderhoud te voorzien en dat hij bijgevolg om geen andere steun moest verzoeken. Indien hij kon bewijzen dat die inkomsten na de oorlog verminderd waren, zou alles herzien worden. (11) Enkele dagen later, op 13 februari, werd in deze zaak een definitief vonnis geveld. Er waren zo eventjes zes geschillen op stapel tussen het kapittel en onze pastoor over allerlei zaken. De pastoor had het recht niet een financiële tussenkomst van het kapittel en consoorten te eisen. De onderpastoor moest op zijn kosten de dienst van de vroegmis verzorgen. (12)

Dit geschil was nog maar juist van de baan of onze pastoor werd voor het hof gedaagd door jonker Jacob Frans de Carion uit Wachtebeke. Ook hier konden we ons baseren op een getuigenverhoor. Deze parochianen werden door de pastoor aangewezen om hem te steunen in zijn verweer tegen jonkheer de Carion. Dit verhoor had

plaats te Gent op 22 februari 1701 voor advocaat Pieter Stauthals. Hij werd bijgestaan door Jan van der Cruycen, ook advocaat.

Op 11 september 1699 had de Carion een verzoek gericht aan de Raad van Vlaanderen. Het eeuwigdurende probleem i.v.m. de tiende kwam nu ook weer ter sprake. De kern van de zaak werd samengevat in 5 vragen. Hierop moesten nu ook alweer de getuigen waarheidsgetrouw antwoorden. Men ging terug in de tijd dat wijlen Andries Casseurs pastoor was. Dit was meer dan 30 jaar geleden. Genoot de pastoor het recht van de elfde of van de drieëndertigste schoof ? Was Frans d'Hertoghe die tiende ook schuldig als pachter van het goed *te berblock* ?

Als eerste getuige kwam Joos Verheije, zoon van Adriaan, 70 jaar oud en landbouwer in Lotenhulle aan de beurt. Onze getuige was burgemeester geweest van de heerlijkheid Audegoede gedurende drie jaar en is er tevens schepen geweest. Zijn verklaring werd bevestigd wat betref de elfde schoof en ook het goed Te Berblock. Enkele jaren geleden kreeg de pastoor tegenwind van Jan de Pestele. Joos verklaarde nog dat hij in Lotenhulle geboren was en er steeds, behoudens drie jaar, gewoond had. Joos kon lezen noch schrijven.

Joos Corijn, zoon van Pieter was 61 jaar, ook landbouwer geweest en nu dagloner in Lotenhulle. Ook hij verklaarde dat de pastoor de elfde schoof inde. Joos was er ook geboren en hielp in vier of vijf wijken de tienden innen. Hij kon lezen noch schrijven.

Jan de Schrijver, zoon van Pieter, 61 jaar oud, was costumier, prijer en landmeter van beroep. Ook hij bevestigde de verklaringen dat de pastoor de elfde schoof inde.

Op 18 maart 1702 ging het verhoor verder.

Frans Boom, zoon van Maurus, kwam als eerste aan de beurt. Hij was ongeveer 55 jaar oud, velde bomen en was arbeider van beroep. Hij woonde in Lotenhulle. Zijn verklaring is bevestigd door de pastoor. Hij kende de toedracht van de zaak zeer goed daar hij sedert zijn geboorte steeds in Lotenhulle had gewoond.

Willem Vale, zoon van Hendrik, 50 jaar oud, was planter en landbouwer van beroep. Sedert meer dan 30 jaar genoten de pastoors van de elfde schoof.

Op 30 september 1702 ging jonker Jacob Frans de Carion in de tegenaanval of in de verdediging. Op zijn beurt zocht hij de nodige getuigen om in zijn voordeel hun verklaring af te leggen. Ook nu weer werd een vragenlijst opgesteld. Die omvatte tien punten. Niet alle getuigen moesten op dezelfde vragen een antwoord geven.

Als eerst opgeroepen getuige kwam Lucas van Hecke, zoon van Baudewijn, aan de beurt. Deze was ongeveer 50 jaar oud en landbouwer van beroep. Hij moest op de eerste zes vragen een verklaring geven. Lucas woonde in Lotenhulle. Hij pachtte vier gemeten land gelegen aan zijn woonst niet ver van het landgoed van jonker Jacob Frans de Carion, aan *het lantstraetken* gelegen. Die vier gemeten waren vroeger boomgaard geweest. Getuige bracht die terug in cultuur bezaaid met tiendebare vruchten. De pastoor kwam zijn deel tevergeefs opeisen bij getuige. De 33^e schoof heeft Lucas wel gegeven. Nog een ander stuk land, groot 1 gemet, werd door Lucas gepacht. Ook dit stuk land werd door getuige opnieuw in gebruik genomen daar het vroeger een vijver was. Ook van deze tiendebare vruchten gaf Lucas slechts een 33^e schoof aan de pastoor op aanraden van de eigenaars. Het land was deels met koren en deels met tarwe bezaaid. De pastoor was hiermee niet tevreden en samen met Willem Salens, gezworen tiendesteker, hebben zij de tarwe vertiend op de elfde schoof.

Jan de Pestele, zoon van Joos, kwam ook zijn duit in het zakje doen. Hij was 52 jaar en landbouwer van beroep. Hij pachtte vier gemeten land bestaande uit drie stukken aan het Meulestraatje gelegen. Ook hier was de pastoor niet tevreden met zijn deel in de tiende. Jan volgde hiermee het advies op. Het vonnis werd geveld in de Raad van Vlaanderen.

Gillis CaECKAERT, zoon van Gillis, 34 jaar was de laatste getuige in de rij. Ook Gillis en zijn vader gaven slechts de 33^e schoof aan de pastoor. (13)

We merken dat deze drie getuigen allen konden lezen en schrijven, wat niet het geval was met de getuigen die de pastoor liet oproepen. Dit geschil zal ook jaren aanslepen. Een uitspraak hieromtrent door het hof konden we tot nu toe niet terugvinden. De mogelijkheid bestaat dat de partijen uiteindelijk onderling overeenkwamen, zonder dat een vonnis moest geveld worden.

Ook Jan Baptiste Verleysen had nood aan geld, veel geld. Hij eiste van Willem van Wonterghem de elfde schoof van de vruchten van het stuk land *het leentje*. Zijn eis werd niet ontvankelijk verklaard en de pastoor moest de proceskosten betalen. (14) - 1756 - Ook in zijn proces tegen Jan Provijn viste de pastoor achter het net. (15) - 1758 - In 1776 had onze pastoor geluk. Hij was dan ook al tot deken van de Kristenheid van het district Tielt benoemd. Hij eiste van Frans van Poucque, als pachter van het goed *Te Baerle*, de betaling van novaaltiede van de vruchten gewassen op een stuk geroid bos op dit goed. Eigenaar was de heer Charles François Penneman de Bosscheyde en van Beugezeele die in rechte trad van zijn pachter. Het hof oordeelde dat de pastoor wel degelijk de novaaltiede mocht eisen. (16) Op het einde van zijn herderschap had de pastoor nog een dispuut met zijn koster Jan Baptiste Minne i.v.m. de sleutels van de kerk en de sacristie. De pastoor had die sleutels aan Lieven de Weweire gegeven die ze niet wilde afstaan aan de koster. In zijn vonnis besliste het hof dat Lieven of de pastoor de sleutels aan de koster moest overhandigen. (17)

Eén van de andere hete hangijzers betrof het onderhoud van het kerkgebouw, de toren en de klokken. Dit zal dan ook weer heel wat stof doen opwaaien. Om de draagwijde van dit geschil wat kleur te geven, hebben we weer een beroep kunnen doen op een getuigenverhoor uit Gent van 16 oktober 1700.

Advokaat Frans Aloysius van der Meersche, ridder en heer van Berlaar, werd met het verhoren van de getuigen belast. Hij werd bijgestaan door Ferdinand van der Haghen, ook advokaat in de Raad van Vlaanderen. De getuigen werden opgeroepen op verzoek van de Deken en de heren van het kapittel van de Kathedraal te Doornik als verweerders tegen de burgemeester en schepenen van de heerlijkheid van Audegoede, bestuurders van Lotenhulle als eisers. De deurwaarder, Bauters, verklaarde dat op 5 oktober 1700 de getuigen gedagvaard werden. De pastoor was niet aanwezig op deze zitting. Ook nu weer, zoals in alle andere zaken, werd een vragenlijst opgesteld. Acht vragen werden voorgelegd. De voornaamste vraag luidde of men overal in de parochie de klokken kon horen luiden.

Als eerst opgeroepen getuige kwam Pieter Lauwereijns Dierkens, zoon van Pieter, aan de beurt. Hij was ongeveer 25 jaar oud, ongehuwd en woonachtig te Aalter. Onze getuige was ontvanger van de belastingen te Aalter en te Knesselare. Hij kende de situatie van de

kerk en het luiden van de klokken zeer goed. Hij woonde trouwens te Aalter, buurgemeente van Lotenhulle. Op zon- en feestdagen kon hij de grote klok goed horen luiden. Hij kende de zuivere toon. Hij woonde op ongeveer een kwartier gaan van de kerk van Aalter, richting Brugse vaart. Vermits hij de klokken kon horen, moesten de parochianen van Lotenhulle, die op de grens met Aalter woonden, die zeker horen. Op de vraag of de inwoners van Lotenhulle die in de richting van Poeke, Vinkt of Nevele woonden het klokgeluid konden horen, kon Pieter niet antwoorden.

Jonker Daniel de Stoppelaere had en huis aan het jaagpad van de Brugse vaart. Van in het huis kon men de klokken horen luiden. Jonker Emmanuel de Vuldere was de volgende eigenaar. Meer nog, van op de noordkant van de vaart kon men de klokken horen luiden en bij stil weer zelfs tot in Knesselare. Getuige ondertekende zijn verklaring met een sierlijk handteken.

Als tweede getuige vinden we Lauweryns de Clercq, zoon van Jan. Hij was ongeveer 49 jaar oud en woonde te Poesele, buurgemeente van Lotenhulle. Hij was molenaar van beroep. Vanop zijn molen en soms vanop zijn hofstede, 200 roeden van de grens met Lotenhulle gelegen, kon men de klokken horen luiden; de grote klok waarmee geluid werd, de kleine klok waarmee geklipt werd. Ook Lauweryns ondertekende met een sierlijk handteken.

Een andere getuige uit Poesele was Jan Hautekeete, zoon van Gerard. Hij was ongeveer 38 jaar oud, kleermaker en hostelier van beroep. Hij woonde niet ver van de molen van vorige getuige. Ook Jan verklaarde dat de klokken door heel de parochie van Lotenhulle moesten te horen zijn. Hij ondertekende zijn verklaring met een kruisje want hij kon lezen noch schrijven.

Uit Ruiselede werd Pieter van Landtvuyt, zoon van Filip, gehoord. Hij was ongeveer 46 jaar oud, landbouwer van beroep. Hij woonde ongeveer op een half kwartier gaan van de grens met Lotenhulle. Op zon- en feestdagen had hij meermaals de klokken (de grote en de kleine) horen luiden in de toren. Hij kon het verschil in toonhoogte goed horen, zeker als het stil weer was of als de wind uit het oosten kwam. Pieter kon lezen en schrijven.

Een andere inwoner van Ruiselede, Rogier Elbode, kwam zijn verklaring afleggen. Hij was 32 jaar en landbouwer van stiel. Hij ver-

klaarde hetzelfde als Pieter van Landtvuyt. Wel kon hij ons nog vertellen dat hij twee jaar geleden in Poeke woonde wel op drie kwartier gaan van de kerk van Lotenhulle. Bij stil weer en als de wind uit het oosten kwam, kon hij duidelijk de twee klokken horen luiden. Rogier kon ook lezen en schrijven.

Enkele inwoners van Poeke komen nu aan de beurt. Jan van de Weghe was de zoon van Jacob, 39 jaar, winkelier en herbergier te Poeke. Hij woonde op ongeveer 150 roeden van de grens met Lotenhulle. Er waren geen problemen om het klokgelui te horen. Gerard de Baets, zoon van Jan, 38 jaar oud, was herbergier in het schepenhuis van Poeke. Hij verhaalde hetzelfde als zijn collega. Beide Poekenaars konden lezen en schrijven.

Al die getuigen waren natuurlijk niet op één dag gehoord.

Op 11 november 1700 ging het verhoor verder.

Aalter grenst ook aan Lotenhulle. Getuigenissen van parochianen uit Aalter mochten ook niet ontbreken.

Pieter van Wambeke, landbouwer en herbergier te Aalter was 48 jaar. Pieter woonde op ongeveer een half uur gaan van de grens met Lotenhulle. Neemt dan nog een half uur van de grens tot aan de kerk van Lotenhulle en dan weten we dat Pieter een uur nodig had om naar de kerk van Lotenhulle te gaan. Onze getuige vernam dat zondag laatstleden Corneel Blijaert, woonachtig te Knesselare, de kerkklokken van Lotenhulle had horen luiden. Blijaert woonde wel op twee mijl afstand van die kerk. Ook deze getuige kon lezen en schrijven.

Aan de andere kant van Lotenhulle ligt Vinkt. Ook enkele inwoners van dat dorp moesten hun verklaring komen afleggen. Er waren er drie die bereid waren om naar Gent te komen.

Jan Duyvettere, zoon van Michiel, 40 jaar oud, timmerman. Hij woonde op ongeveer *twee bollewerpen van de beke scheidende de voorseyde twee prochien*.

Roelant de Vos, zoon van Willem, 52 jaar, landbouwer, woonde op ongeveer 40 à 50 roeden van de grens met Lotenhulle.

Jan Grauwaert, zoon van Gillis, 38 jaar en ook landbouwer, woonde naast de beek die de grens uitmaakte tussen beide dorpen.

Onze drie getuigen verklaarden dat zij de klokken wel degelijk konden horen luiden. De eerste twee getuigen konden lezen en schrijven.

Uit Poesele kwam Laureyns Dhondt, zoon van Hendrik, ook zijn verklaring afleggen. Hij was smid van beroep. Hij woont op 150 roeden van de grens van beide dorpen.

Aan Jan van de Weghe, zoon van Pieter uit Ruiselede, werd ook gevraagd zijn verklaring af te leggen. Hij was ongeveer 40 jaar oud en landbouwer van beroep.

Als laatste kwam Jan Baptiste Dierkens, zoon van Pieter, aan de beurt. Hij was 30 jaar oud en was griffier geweest van het land van de Woestijne, woonachtig te Aalter. Hij was nu ontvanger van de Rijngraaf. Jan Baptiste woonde niet ver van de molen van Aalter, ongeveer 1 mijl afstand van de kerk van Lotenhulle. Meermaals hoorde onze getuige de klokken luiden als hij van Knesselare naar Aalter kwam, aan de noordkant van de vaart. Dit was wel anderhalf uur gaan van de kerk.

Deze drie laatste getuigen konden allen lezen en schrijven. (18)

Op 26 februari 1701 werden beide partijen uitgenodigd om te trachten tot een akkoord te komen. De procureur Baudoncq die het bestuur van Lotenhulle vertegenwoordigde, kwam naar het hof. Advokaat van der Meerssche moest echter vaststellen dat de kerkelijke overheid niet was verschenen. Zij werden gedagvaard om op 12 maart om een uur 's middags kennis te nemen van de standpunten van de eisers. (19)

Op 12 maart verschenen procureur Bauters als gevolmachtigde over de Deken, de heren van het kapittel van Doornik, de heren van het semi-prebendaat en de klerk van procureur Dobbele over de priorin en kloosterlingen van het *Hospitael Gantois* te Rijsel. Het werd een gerechtelijk scherm met woorden en proceduren zonder door te dringen tot de kern van de zaak. De ene partij verweet de andere dat zij geen kennis hadden kunnen nemen van woord en wederwoord. Uiteindelijk besliste de rechter dat de eisers hun standpunten moesten kenbaar maken aan procureur Dobbele waarna de zitting werd verdaagd tot 4 april 1701. (20)

Op die bewuste dag overhandigde procureur Dobbele de schriftelijke weerlegging van haar cliënt van de standpunten van de eisers. De rechter beval dat een kopie van die weerlegging aan de magistraat van Lotenhulle binnen de veertien dagen moest betekend worden. De zaak werd tot nader order uitgesteld. (21)

Op 26 augustus 1701 kwam er weer wat schot in de zaak.

De baljuw, burgemeester en schepenen van de heerlijkheid Audegoede en de magistraat van Lotenhulle lieten het hier niet bij. Zij hadden nu hun getuigen opgetrommeld om de getuigenissen ten voordele van het kapittel te weerleggen.

Opdat een degelijk vonnis zou kunnen worden geveld, moesten de raadsheren ook een ander klokje horen luiden.

De deken en het kapittel van Doornik, de heren van het semi-prebendaat, de heren proviseurs en religieuzen van het Hospitaal Gantois te Rijsel, werden in het verweer gedwongen. N. Caekaert, baljuw van Lotenhulle, werd bijgestaan door procureur Gislain Baudonck.

De opgestelde vragenlijst bevatte zo eventjes 14 punten waarop de getuigen moesten antwoorden. De eerste vraag betrof de uitgestrektheid van het dorp. Dit bedroeg meer dan 1300 bunder. De kerk staat op de westzijde, nl. niet ver van Poeke en Ruiselede. De afstand tot aan de grens van die twee dorpen is niet meer dan 200 en 250 roeden. Naar de noordoostzijde, richting Hansbeke, staat de kerk op ongeveer 1100 roeden afstand. De afstand van aan het *aude Leijken* naar Hansbeke, Nevele, Poesele en Meigem bedraagt ongeveer 1800 roeden. Dit werd zelfs opgemeten op 22 en 23 juni 1701. Dan volgden enige vragen over de klokken en hun geluid en al het ongemak bij het niet horen luiden van de klok. Kortom aan de hand van de vragen zullen deze verklaringen lijnrecht ingaan tegen de vorige getuigenissen.

Als eerste getuige kwam Jan de Schrijvere, zoon van Pieter, aan de beurt. Hij was 61 jaar oud en landmeter van beroep. Jan verklaarde dat volgens het oude landboek van 1639 het dorp een oppervlakte had van ongeveer 1300 bunders. De kerk staat niet in het midden van het dorp, maar is aan de westkant niet ver van Poeke en Ruiselede gelegen. Op 22 juni mat hij de afstand tot de grens met Poeke die 250 Gentse roeden beliep en van Ruiselede 257 Gentse roeden beliep. Jan vertelde dat

de meting niet rechtlijnig is geschied, maar op zicht en zonder bakens te steken. De noordoostkant naar Hansbeke op, bedraagt de grens wel 1100 roeden, evenals naar Nevele die aan de Crommestraete samenkomen. Van aan het kerkhof van Lotenhulle tot aan de beek, die de grens vormt tussen Meigem en Poesele, bedraagt de afstand 1000 roeden. Verder verklaarde onze landmeter dat, van aan de noordwesthoek (aan het oude leyken) tot aan Hansbeke, Nevele, Poesele en Meigem, deze afstand 1600 roeden bedraagt. Wat de klank van de klokken betreft, kon Jan het geluid van de twee klokken goed onderscheiden. Wel moest hij bekennen dat het gebeurde dat hij de grote klok niet hoorde niettegenstaande hij slechts 600 roeden van de kerk woonde. Dit had tot gevolg dat het meermaals gebeurde dat hij te laat kwam om de H. Mis bij te wonen. Ook het omgekeerde gebeurde dat hij te vroeg was en nog een hele poos moest wachten aan de kerkdeur voor de mis begon. In de zomer kon dat geen kwaad, maar in de winter in weer en wind buiten moeten staan was niet prettig. Jan wijdde dit toe aan het feit dat de toren te laag was en dat de grote klok ook te laag hing. Zoals het een landmeter betaamt, kon Jan lezen en schrijven.

Als tweede getuige werd Jan Everaert, zoon van Lieven, opgeroepen. Hij was 25 jaar oud, landbouwer en woonde aan de noordwestkant van het dorp. Wat de afstanden en oppervlakte in en van het dorp betreft, zullen alle verklaringen wel eensluitend zijn. Ook deze Jan verklaarde dat hij af en toe de klok niet hoorde luiden. Zijn woning stond op ongeveer een half uur gaan van de kerk richting Ruiselede. Het gebeurde vaak dat hij tijdens de preek, na het zingen van het evangelie, de kerk binnenkwam. Ook hij zegde dat de toren te laag was en de klepel te laag hing. Jan ondertekende zijn verklaring met zijn handteken.

Baudewijn Essens, zoon van Jacob, kwam dan aan de beurt. Hij was ongeveer 72 jaar oud, en woonde in het dorp dichtbij de grens met Nevele. Ook hij was landbouwer van beroep. Over de oppervlakte van het dorp wist hij niets, enkel over zijn bewerkte oppervlakte. Het geluid van de twee klokken kon hij onderscheiden. Hij hoorde niet altijd de grote klok luiden. Tenslotte woonde Baudewijn op drie kwartier gaan van de kerk. Als de wind uit het westen kwam, kon hij de klok wel horen luiden. De toren was te laag en de klok hing te laag. Dit was de reden van het niet horen luiden. Baudewijn werd ook hierdoor meermaals bedrogen op zonen feestdagen als hij naar de kerk ging. Ofwel was hij te laat ofwel was hij veel te vroeg voor de mis. Onze getuige was ongeletterd.

Laureys de Meyere, zoon van Filip, was ongeveer 53 jaar oud. Hij was landbouwer op de zuidoostkant van het dorp. Laureys wist wel dat het dorp meer dan 1000 bunder groot was. Het onderscheid tussen beide klokken kon hij goed horen, tenminste als hij ze hoorde luiden. Getuige woonde een halve mijl van de kerk, richting Poesele. Ook hij en zijn familie kwamen soms te vroeg en soms te laat aan de kerk. Laureys kon lezen noch schrijven.

Willem de Riddere, zoon van Willem, was 73 jaar oud, landbouwer van beroep en woonachtig op de zuidzijde van het dorp op driekwartier gaan van de kerk. Zijn verklaring was nagenoeg dezelfde als die van zijn voorgangers. Willem was ongeletterd.

Adriaan de Backere, zoon van Lieven, was 36 jaar oud en woonde aan de zuidoostzijde van het dorp op meer dan een half uur gaan richting Poesele/Vinkt van de kerk. Ook zijn getuigenis luidde zoals die van de vorige. Hij ondertekende zijn verklaring met een merkteken. Hij kon noch lezen noch schrijven.

Jan Wijckhuijse, zoon van Joos, landbouwer, 47 jaar oud woonde in de buurt van de vorige getuige. Zijn getuigenis was een bevestiging van de vorige. Hij ondertekende zijn verklaring met een handteken.

Gillis Snauwaert, zoon van Jan, 57 jaar oud, landbouwer kwam nu aan de beurt. Gillis woonde langs de oostkant van het dorp. Ook hij kon de klokken niet altijd horen luiden. Hij ondertekende zijn verklaring met zijn handteken.

Jan de Wilde, zoon van Gillis was ongeveer 40 jaar oud en landbouwer van beroep. Omdat hij zijn werk met zijn paarden moest verlaten, werd hem om dit verlet wat meer betaald. Jan woonde een halve mijl van de kerk. In huis kon hij de klokken niet altijd horen luiden. Zeker als het slecht of duister weer was zoals op 25 augustus. Zijn burens vertelden hem, mits het zeer duister weer was en zij niet konden voortgaan op de zon, dat zij te laat aan de kerk waren om de H. Mis te horen. Jan ondertekende zijn verklaring met zijn naam.

Op verzoek van de baljuw, burgemeester en magistraten van Audegoede werden de commissaris en zijn adjunct verzocht eens een bezoek te brengen aan de toren en de klokken. Meer nog, alles moest degelijk onderzocht worden en op schrift gesteld. Nadien moest het

gevolg naar de vier windstreken gaan op bepaalde plaatsen om naar de klokken te luisteren. Deze plaatsen waren de volgende :

- 1° een weide en bos aan de noordwesthoek toebehorende de erfgenamen van Gillis van der Donckt; volgens het landboek nr. 184 en 149 roeden groot.
- 2° in de Heirstraat, ten zuiden van het dorp, aan Vinkt-brug over de beek.
- 3° aan de zuidoosthoek tegen Poesele en Meigem op een perceel meers en bos toebehorende de erfgenamen van Karel de Gruytere, volgens het landboek nr 1206, 378 roeden groot.
- 4° op een perceel land aan de oostkant, toebehorende aan jonker Glaude La Motte; volgens het landboek nr 1558, 1100 roeden groot.

Op 26 augustus gingen de commissaris, zijn adjunct, de baljuw en de procureur Baudonck en verder nog officier Pieter Provijn en de koster naar de kerk. Op de grote klok waren drie rijen tekst te vinden. De eerste rij luidde :

*ALS BARON SLANTS VAN NEVELE WAS JAN FRANCHOIS
DE LA FAILLIE*

*HEEFT LOOTENHULLE HERGOTEN MIJ DOOR HAERE
JONST ENDE TRAVAILLIE.*

De tweede rij luidde :

*TOT DEN DIENST GODTS IN DESE KERCKE BEN ICK,
ENDE OOCK TEN EIJNDE DAT IN ONWEDER S'VIJANTS
MACHT DOOR MIJN GECLANCK VERDWIJNE*

De derde rij luidde :

*WAARTOE EGIDIUS ANIUIJN HEER PASTOR IN SIJN
LEVEN*

*MY HEEFT TER EERE VAN HET CRUIJS JESU CHRISTI
VERHEVEN*

ANNO 1688

Verder stond er nog *MATHIEU CHAPPUIS ME FECIT.*

Als verdere versiering was er nog een lang kruis met een tekst daarboven :

ECCE CRUCEM DOMINI

(verwijzend naar de kerk van het H. Kruis)
en een tekst eronder :

FUGITE PARTES ADVERSE

Aan de westzijde van de klok stond een wapen met twee tenanten (schildhouders), zijnde twee leeuwen elk met een standaard en een wapen. De wapenspreuk luidde :

MODERATA DURANT

Dit wapen behoorde toe aan de baron van het land en baronie van Nevele, als patroon van de kerk van Lotenhulle. Trouwens aan het opschrift van de eerste rij van de klok kon men dit vaststellen. Terloops dient genoteerd dat deze klok in 1688 gegoten werd.

De toren boven het belfort was met houten schaliën bedekt. Dit was al zeer oud. Het hout was rot en vol gaten waardoor regen en sneeuw gemakkelijk kon insijpelen, met alle gevolgen van dien. Het belfort was aan het afbrokkelen en de balken, waaraan de klokken hingen, waren door en door rot. De een of andere dag zouden de klokken wel eens naar beneden kunnen tuimelen.

Nadien begon het veldwerk. De koster moest onder eed verklaren dat hij, terwijl het gezelschap zich naar de vier windstreken begaf, de grote klok zou luiden. De landmeter, Jan de Schrijver, wees de weg. Als eerste punt werd naar de Heirstraat gegaan aan Vinkt-brug. Daar aangekomen en na heel aandachtig geluisterd te hebben, hoorden ze niets. Ook van op de hofstede van Jan van Doorne aan de brug werd er geen geluid opgevangen. Er was zelfs geen zuchtje wind te bespeuren. Vandaar gingen ze naar Poesele en Meigem. Op het afgesproken punt gekomen, hebben ze nu ook geen geluid van klokken kunnen waarnemen. Nu gingen ze naar de Crommestraat op het perceel land van jonkheer Glaude de la Motte. Op het perceel konden ze niets van klokgelui horen. Doch een beetje verder hoorden ze een galm van het geluid van de grote klok. De wind zat goed, komende uit het westen. Aan het laatste punt gekomen, aan de noordwesthoek van het dorp, konden ze hier ook geen klokgelui horen.

Zo werd deze dag besloten.

Op 17 september werd een laatste getuige te Gent gehoord. Rogier Daijere, zoon van Rogier, was 38 jaar oud en landbouwer en woonachtig te Lotenhulle. Reeds van de dag voordien was hij al in Gent om zeker op tijd te komen. Hij werd hiervoor trouwens goed betaald. (10 schellingen groot is drie gulden) Hij woonde op een halve mijl van de kerk. Hij kon niet altijd de grote klok horen luiden; dit was trouwens afhankelijk van het zitten van de wind, aldus Rogier. Ook onze getuige zegde dat de toren te laag was en de klokken te laag hingen.

Tot hiertoe de verklaringen. (22)

In november en december 1701 werd de zaak verder in het hof behandeld. De ene eis na de andere werd door alle partijen geformuleerd. (23) Op 1 juli 1702 velde het hof het vonnis in verscheidene processen die nog steeds onbeslist waren.

- 1° De pastoor moest een volledige opgave van de inkomsten van de kerk doen te beginnen van na de vrede van 1697.
- 2° De partijen moesten overeenkomen op het punt van herstellingen aan de pastorij. Het kapittel moest voorlopig 20 pond groot (is 120 gulden) betalen. Zij moesten ook de kosten van het proces dragen.
- 3° Het kapittel moest ofwel een nieuwe *tiende klok* laten gieten die in alle omstandigheden goed kon gehoord worden, ofwel moesten zij de toren laten herstellen en verhogen opdat de huidige klok beter zou gehoord worden. Binnen de drie weken na deze uitspraak moesten bekwame lieden aangeduid worden om het één en ander af te wegen en hun bevindingen mee te delen.

De verweerders, het kapittel en consoorten, moesten $\frac{2}{3}$ van de proceskosten betalen. Het resterende derde werd door het hof gedragen. (24)

Diegenen die denken dat hiermee het proces beëindigd was, hebben het verkeerd voor. Het kapittel had de uitspraak, de veroordeling, gewoonweg naast zich neergelegd. Op 18 december 1703 werden de verweerders nogmaals door het hof aangemaand het nodige te

doen om het verzoek van eisers in te willigen. Binnen de zes weken moest een grote nieuwe tiendeklok in de toren hangen. Bovendien moest de kerktoren verhoogd worden opdat het kloggelui over de hele parochie zou te horen zijn. De eisers kregen de mogelijkheid, bij niet voldoen van de uitspraak, beslag te leggen op de opbrengst van de tienden. Procureur Dobbele moest als borg optreden voor de aangeslagen fondsen. De proceskosten moesten door het kapittel en medegevoegden gedragen worden. (25)

Het zou dan nog tot een eind in 1706 duren eer de klokken vernieuwd werden. De aanbesteding om de klok te hergieten, was gebeurd. De kosten werden begroot op 3200 gulden. De grote klok werd uit de toren gehaald en stond klaar om naar Gent vervoerd te worden. Er werd trouwens vastgesteld dat de klok gebarsten was en dat het de hoogste tijd was om die te hergieten.

Alles was in kannen en kruiken ware het niet dat de baron van Nevele er een stokje voor stak. Hij had zich verzet tegen het vervoeren van de klok naar Gent en liet de klok in beslag nemen. Ingelbrecht Martijn de la Faille verscheen op 4 augustus 1706 voor raadsheer Stauthals. De baron werd bijgestaan door procureur Frans de Roo. Die vroeg opschorting van de uitspraak omdat het verslag van de bijeenkomst van 29 juli laatstleden te laat door de baron werd betekend. De rechter beval dat de eisers, het bestuur van de heerlijkheid Audegoede als bestuurders van Lotenhulle, de nodige afschriften aan de baron moesten betekenen binnen de drie dagen. Binnen de acht dagen moesten alle processtukken aan het hof overgemaakt worden. Alle betrokkenen werden uitgenodigd om op 16 augustus voor de raadsheer te verschijnen.

Nog verscheidene malen verschenen de partijen voor het hof. Het was ondertussen eind oktober geworden. Het grote probleem dat de baron maakte, was het feit dat op de nieuwe klok zijn wapenschild niet zou voorkomen. Hij verwees naar hetzelfde probleem te Heestert in 1682. Het bestuur van Lotenhulle weerlegde de grieven van de baron. Het is niet omdat de wapens van de schenker op de klok voorkomen dat de klok bijgevolg voor eeuwig eigendom blijft van de schenker. Integendeel, de kerk is en blijft de eigenaar van de klok. Bijgevolg vroeg het bestuur aan de rechter de baron te veroordelen om de klok vrij te geven om naar Gent vervoerd te kunnen worden. (26)

Verdere perikelen omtrent het hergieten en het hangen in de kerktoren van de bewuste tiendeklok hebben we niet meer kunnen achterhalen.

W. STEVENS

Op 20 juli 1674 gaf de koningin-regentes Maria-Anna aan Jean François de la Faille, baron van Nevele, de toelating zijn wapens te vermeerderen. In de heraldische taal luidde dit als volgt :

Ecartelées au premier et quatriesme de sable au chevron et trois testes de lions léopardés d'or, deux en chef et un en pointe, le susdit chevron chargé de trois fleurs de lis d'azur, au second et troisieme d'or à la croix de gueules accompagnée de quatre lionecaulx de mesme, armés et lampassés d'azur et sur le tout d'argent, à la crois de gueules support deux léopards d'or couronnés de mesmes tenant deux bannières a dextre armoyées des susdittes armes et à senestre de celles de saditte baronnie.

Bronnen :

1. R. VAN ROOSBROECK e.a. : *Geschiedenis van Vlaanderen*, deel I p. 153 e.v.
A. VERVENNE, A. D'HONT : *Geschiedenis van Loppem*, p. 41.
J.L. BROECKX e.a. : *Flandria Nostra*, deel IV, p. 26 e.v.
2. o.c.
3. *Placcaert van den 1 october 1520 : Eersten Bouc der ordonnancien statuten ...* p. 598 e.v.
4. R.A.G., Raad van Vlaanderen Register 7784 en 7785
5. R.A.G., Raad van Vlaanderen enquesten bundel 5431
6. R.A.G., Raad van Vlaanderen enquesten bundel 5432
7. R.A.G., Raad van Vlaanderen Register 1215 en 2317
8. R.A.G., Raad van Vlaanderen Register 1215 en 2317
9. R.A.G., Raad van Vlaanderen Register 7796
10. R.A.G., Raad van Vlaanderen Registers 1216 - 7797 - 7798 - 7799 en 3058
11. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 7306
12. R.A.G., Raad van Vlaanderen rol 7456
13. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 5319
14. R.A.G., Raad van Vlaanderen rol 7493A
15. R.A.G., Raad van Vlaanderen rol 7494A
16. R.A.G., Raad van Vlaanderen rol 7499
17. R.A.G., Raad van Vlaanderen rol 7501A
18. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 5492
19. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 3059
20. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 3059
21. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 3059
22. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 5492
23. R.A.G., Raad van Vlaanderen Registers 7803 en 1216
24. R.A.G., Raad van Vlaanderen rol 7458
25. R.A.G., Raad van Vlaanderen Register 7807
26. R.A.G., Raad van Vlaanderen bundel 20132

INHOUD

Peter LAROY	Gebroken armen en benen.	3
Guy VAN DER HAEGEN	Studentikoze groeten uit 't jaar 1902.	27
Jan DEFRUYT	Index op de jaargangen 16 tot 20 : 1993-1997.	33
Roger VANLAERE	De wielersport te Aalter 50 jaar terug. (Deel 3)	37
Etienne VAN EEGHEM	Het ontstaan van grachten en wallingen.	47
Maurice THYS	Uit de tijd van toen : * Lattenkliever : een verdwenen beroep. * De meisjesschool "St.-Agnes" schooljaar 1938-1939. * Voetbal te Maria-Aalter.	55 57 59
Jos DE DONCKER	Honderd jaar onderwijs: De familie Alyn te Aalter. (Deel 2) * Tijdens de Eerste Wereldoorlog. * Na de Eerste Wereldoorlog. * De jaren dertig. * Tijdens de Tweede Wereldoorlog.	63 68 73 83 92
Willy STEVENS	De inning van de tienden en het onderhoud van de kerk te Lotenhulle.	100

LAND VAN DE WOESTIJNE

Tijdschrift voor heemkunde
van de Heemkundige Kring Aalter, gesticht in 1977.

Uitgegeven met steun van: VTB-VAB-Aalter, het Gemeentebestuur
van Aalter en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
Dienst Wettelijk Depot nr. BD.31.832.

Secretariaat, ruiladres:

Bierweg 29, 9880 Aalter - tel. (09) 374 38 47

Bankrekening: nr. 442-6594361-40 - Heemkundige Kring Aalter.

Lidmaatschapsbijdrage : gewone leden : 400 fr. per jaar
buitenland 600 fr.
steunende leden : 750 fr.

Opzeg vóór 1 december.

Overname uit het tijdschrift is toegelaten mits schriftelijke toelating
van de redactie. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud
van zijn tekst.

BESTUURSSAMENSTELLING

Voorzitter :	Willy STEVENS Larestraat 14 - 9910 Knesselare (09) 374 44 58
Secretaris :	Maurice THYS Bierweg 29 - 9880 Aalter (09) 374 38 47
Penningmeester :	Dries ALYN Bellemstraat 49 - 9880 Aalter (09) 374 23 60
Redactie en layout :	Jan DEFRUYT Kestelstraat 67 - 9880 Aalter (09) 374 65 81

LEDEN : Luc Stockman, Robert Verhelst, Peter Laroy,
Roger Baeckelandt en Jan Camerlinckx.